

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

F. IOSEPHI ANTIQUITATVM

I V D A I C A R V M

LIBRI XX.

Adiuncta est simul Iosephi Vita ab ipso literis mandata.

Omnia à Sigismundo Gelenio è Græco in sermonem
Latinum conuersa.

DE BELLO IVD AICO LIBRI VII.

*Græcorum codicum collatione per Sigis. Gelenium
castigatissimi facti.*

CONTRA APIONEM LIBRI II. qui cùm antea corruptissimi essent, iam
ex Græco non emendati solum, sed suppleti etiam opera eiusdem Gelenij.

DE IMPERIO RATIONIS, siue De Machabeis Liber I.

*Hec omnia post Gelenij multam operam, studio ac diligentia A. Morguesij
cum Græco summa fide collata, in lucem denuo prodeunt.*

Cum Indice locupletissimo.

LUGDUNI,

APVD HÆREDES IACOBI IVNCTÆ.

M. D. LXVI.

Handwritten signature or mark, possibly reading 'Morguesij'.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM
TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Iosephus historiæ suæ
fidem facit.

Acusilaus Argiuis
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon histo.
Demetrius Phalereus
Dius histo.
Ephorus
Eftius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

CLA-

EPISTOLA.
CLARISSIMO ET AMPLIS-
SIMO DOMINO IO. IACOBO

*Fuggero, in Kirchberge & Vuissenhorn Comi-
ti, &c. Sigismundus Gelenius*

S. D.

IN OMNIS institutio, vel singulorum hominum ad bea-
tam vitam contendendum, vel cœtuum formā in com-
mune viuendi quærentium, præceptis constet exem-
plisque, vt nosti Fuggere vir magnifice, consentire vi-
deo in hoc sapientes, neutrum aliunde melius peti quàm
è sacris literis; quas tanto tutius sequimur, quanto cer-
tiora sunt diuina oracula humanis opinionibus: quæ
dispendiosis suis ambagibus nihil aliud ostēdunt, quàm
frustra id conatos summos quidem viros, sed humana
sapientia præditos, quod non nisi à diuinis & numinis
fauore adiutis præstatur: sine quo nec via salutis iniri, nec ineundæ eius modus aliis
monstrari potest. Et quamuis vtræque iam dicta ratio sit absolutior, si coniungantur:
sicut ex ipsis liquet sacris literis, (vbi tam legis primum bene conditis hominum pe-
ctoribus à rerum opifice insertæ, mox exolecente paulatim eius memoria, per eun-
dem præconio Moïsis in communem vitam reuocatæ, summaria capita, quàm homi-
num Deo carorum, vel priuatorum, vel ducum atque regum, gesta produntur:) ha-
bent tamen hæ separatam etiam tractationem. Nam ante exortam Seruatoris legem
homines quidam ingeniosi qui se philosophos nominauerunt, veritatem ceu per te-
nebras palpare aggressi, præcepta vitæ formandæ conati sunt tradere vnà cum dog-
matibus ad felicitatem sectandam pertinentibus: alij res regum ac populorum man-
dauerunt literis, vnde magnam colligere liceat exemplorum copiam. Illorum lectio
habita est præ cæteris utilis: & re vera fuisset, si veritatē captatam potuissent assequi:
nos in hoc feliciores, quibus sacræ literæ affatim repræsentant quod illis obtingere
non potuit, lectio non modo utilis, sed & necessaria. Proxima utilitas est in historiis,
peculiari quadā voluptate ad sui cognitionem inuitantibus, vt ab his legēdis pauci,
modo sint literati, abstineant, cum illa magis seria quibusdam aut non vacet euolue-
re, aut non libeat. Sed delectu opus est in tanta historicorum varietate, si nolis ope-
ram & bonas horas perdere. sunt enim qui nihil aliud quàm ludunt, & aures animosq;
otiosos demulcent in hoc tantum factis narratiunculis, quales sunt Heliodorus, Phi-
lostratus, & his antiquiores, sed nihilo grauiores Herodotus, & Ctesias ob nimiam
mendaciorum licentiam dudum oblitteratus, in quibus vix quicquam probes præter
facundiam. Doctiores sunt alij, vt imbuti philosophia, sed magno discrimine. nam qui
Epicureorum, aut Peripateticorum non multo saniorum duntaxat quod ad pietatis
dogmata attinet sectam secuti sunt, pro suis affectibus multa produnt tam inutilia, vt
ne noxa quidem careant. quid enim bonæ rei potest expectari à tollentibus immor-
talitatem animorum, & diuinam prouidentiam? & hi ferè proponunt sibi celebra-
da quædam vasta verius quàm magna ingenia, Xerxes, Alexandros, Cæsares. Plus
bonæ frugis haurire licet ex accedentibus propius ad Academicos Stoicósue, qui res
laudatorum principum aut populi Romani, præsertim illius prisce, transmiserunt ad
posteror. huius generis sunt, Plutarchus, Dionysius, Xenophon, Polybius, & Latini
aliquot qui sibi grauitatem ceu peculiarem vindicant. Sed longe vtilissima, nec inui-
cunda est sacra historia, olim propter excellentiam & claritatē, sed maxime propter
certissimam sincerissimamque veritatem, etiam profanis expetita regibus, patrum
priscorum mores, vitas, resque tam domi quàm foris gestas continens: quique eius
compendium scripsit, & vbi illa desit reliquam vsque ad suam ætatem attexuit, Iose-
phus vir patriarum literarum cognitione nemini suæ gentis secundus, externæ verò

E P I S T O L A.

literaturæ studiis vel cum Philone conferendus, facundia pollens quæ plus virium quàm fucorum habeat, nec minus philosophum quàm historicū deceat: quem non est opus prædicare prolixius, quando ipse satis ostendit qualis fuerit, modestissime vitam suam scribēs, quæ nunc primùm in præsentī operum eius editione legi potest à Latinis hominibus. huius scriptoris monumenta cum circumferantur, & pæssim ab omnibus suo merito terantur, Rufino ut titulus pollicetur interprete, mihi nunquam persuaderi potuit antiquitates Iudaicas ab eo viro versas: vel quòd non referant peritum vtriusque linguæ hominem, qualis Rufinus fuit habitus suo seculo: vel quòd stilo belli Iudaici sint dissimiles. Id Antiquitatum opus non ita dudum ex officina Frobeniana prodiit, conflatum ex duobus exemplaribus mutilis, è diuersissimis petitis orbis tractibus: bono tamen quodam casu euenit ut vtrunque egregie suppleuerit lacunas alterius. ac mox non defuerunt qui Latinam versionem nouam requirerēt: effeceruntque amici ut suscepta prouincia tirocinium vertendi in eo scriptore ponerem: figlinæ (iuxta prouerbiū) in dolio. Inter vertendum deprehendi non solum deprauata multa in Latinis, sed etiā quibusdam locis deesse versūs non paucos. nam xvi. Antiquitatum libro, cap. iuxta vulgatas editiones septimo, iuxta Græcorū distinctionem quam nos sequimur xi. desiderabatur integra pagina, & in calce eiusdem libri non multo minus: id quod vel librariorum vel interpretis etiā culpa accidit, sed non in his tantum paginis. Itaque omnia meliore fide conatus sum reddere, stilo planiore, nec rudiore tamen opinor. Ausus igitur rem subiturā censuras varias, cœpi circūspicere de aliquo, cuius præiudicio tutus possem minus de cæteris criticis esse sollicitus. In eo delectu succurrebat mihi ante alios Io. Iacobus Fuggerus, nimirum ea familia natus, in quam singulari cælestis numinis virtus & fortuna tantum ornamentorum certatim contulerunt, ut per vniuersam Europam, atq; etiam longe extra eius limites, tam sit celebris, tam apud summos monarchas gratiosa, ut nihil sit quod hac parte vel principibus viris inuideat: & quod peculiariter ad meum desiderium attinebat, habeat in suo stemmate viros literatos literatorūq; patronos eximios, & vel hoc merito omni posteritatis memoria dignissimos, nuper Raimūdum, nunc Antonium eius fratrem familiāq; columnen, & insignem Des. Erasmi patroni quondam nostri amicum: te verò tertium (ne alios mihi minus notos commemorem) adeò expositum & candidum acrique iudicio hominem, ut tuæ censuræ non minus probari cupiam, quàm excellentissimorum in vtraque literatura professorum nostri huius haud ineruditi seculi. Et pulchre conuenire videbatur, ut scriptor qui in omnibus præsertim Christianorum regionibus etiam vulgo teritur, præferret in frōte ceu tutelare nomen viri apud omnes eas gentes non solum notissimi, verum etiam laudatissimi. Deterrebat hoc vnum quòd ignotus essem tanto Mæcenati: sed contra cogitabam multos similibus occasionibus innotuisse feliciter. itaq; sic nutantem, ut tamen propensior essem ad demerendam tuam gratiam, impulit non inuitum noster vetus amicus & liberorum tuorum ad imitandam paternam excellentiam incensor adiutorque Ludouicus Carinus, vir magnatibus merito carus, integer, pius, eruditus, cordatus: qui talibus coloribus te mihi depinxit, verissimis quidem illis ut est ipse sincerus, quales in hanc tabulam conferre, nec sine modestiæ tuæ vexatione possem, nec sine adulationis suspitione. Accipies igitur vir præclarissime opus hoc per otium inspiciendum: quod si tibi tale videbitur ut ferri possit à lectore non fastidioso, erit mihi incitamentum ad aggrediendos etiam autores alios: accipies & Gelenium tuum in clientelam, quam nemo non expetit: ipse vehementer opto ut ea dignus sim. Deus te perpetuò seruet patrone (iam enim hanc salutandi formulam mihi tua pace permitto) obseruandissime, vnà cum liberorum suauissima cohorte totaque familia, cui me commendatum cupio, si non de officiolo, saltem de studio additissimo. Basileæ, calendis Augusti, anno à natiuitate Christi seruatoris humani generis M D X L V I I I.

TESTI

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

tissimum, immunitatem prædiorum, quæ in Iudæa habeo, mihi concessit. Domitia porro Cæsaris vxor nunquam mihi bene facere destitit. Hæc sunt, quæ per omnem vitam à me gesta sunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hic in præsentiarum scribere desino.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM
Iudaicarum libri vigesimi finis, & loco Appendicis vita Iosephi ipsius,
Sigismundo Gelenio interprete.

10

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IVDÆICO

LIBRI VII.

Interprete Rufino Aquileiensi, ad Græcum collati & emendati per
Sigismundum Galenium.

20

PROLOGVS.

VONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum, quæ nostra ætas vidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus gentēve commisisse cum gentibus: quidā, non quod rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui verò præsto fuerūt, aut Romanorū obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsā confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio cōtinetur: nusquam verò exacta fides reperitur historiarū: idcirco statui, quæ retro barbaris antea mihi, patria lingua digesta, Græce nunc his, qui Romano Imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathias filius Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis cōflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorū quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorū autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes adeo tēporibus insolēter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarū spes, illos amittēdarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidē cunctos etiam, qui trās Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabāt: nec Germani quiescebant: dissensionūq; plena erant omnia post Nerone: & multi quidē temporum occasione Imperiū affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerū nouandarum cupidi erant. Itaque indignum esse duxi, errantē in tantis rebus dissimulari veritatem: & Parthos quidē, ac Babylonios, Arabūq; remotissimos & ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itēq; Adiabenos, mea diligentia vere cognoscere, vnde cœpisset bellū, quantūq; cladibus cōstituisset quōve modo desisset: Græcos verò & Romanorum aliqui, qui militiam secuti nō essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil sani referunt, etiā de proposito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos ostendere, Iudæorū res extenuant, & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quoniam pacto magni esse videantur, qui parua superauerint. Et neq; longi tēporis eos pudet, quo bellum tractū est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis: quorū profecto gloria minuitur, si cū multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis

gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem vtrorunque sine vlllo mendacio prosequar: dicta verò de factis reponā, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam quòd domesticis dissensionibus est euerſa, & in templum ſacroſanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorum tyranni traxere, teſtis eſt; qui eam vaſtauit, ipſe Cæſar Titus: per omne bellum miſeratus quidem populum, quod à ſeditioſis cuſtodiretur: ſæpe autē conſulto differri paſſus ciuitatis excidiū, protrecto obſidionis ſpacio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod ſi quis me aduerſus tyrannos eorūque latrocinium accuſatorie loqui putet, vel patriæ miſeriis ingementem calumniari præter legē hitorie, dolori veniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano Imperio parent, ſolam noſtrā ciuitatem contigit ad ſummum felicitatis faſtigium euadere, eandēq; in extremum miſeriæ deiici. Deniq; omniū poſt condita ſæcula res aduerſas, ſi cum Iudæorū calamitatibus conferantur, ſuperatum iri non ambigo. Et horū autor nullus externus eſt: vnde nec fieri poteſt, vt à queſtibus temperetur. Siquis autem durior miſericordiæ ſit iudex, res quidem tribuat hitorie, lamenta verò ſcriptori: quāquam merito Græcorum diſertos increpauerim, qui tantis rebus ſua memoria geſtis, quarū comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices reſident aliorum ſacundiæ detrahentes: quorū & ſi doctrinā ſuperant, propoſito vincuntur. Ipſi verò Aſſyriorū & Medorum geſta perſcribunt, veluti minus recte à ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cū in ſcribendo tantum eorum viribus cedant, quantum ſententiæ. Erat enim vnicuiq; ſtudiū, quæ vidiffet facta, conſcribere: quoniam & interuiſſet rebus geſtis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud ſcientes, inhoneſtum eſſe videretur. Enim verò noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, ſuiq; temporis res cōmendare poſteris, laude ac teſtimonio dignū eſt. Induſtrius autem habetur, non qui alienam diſpoſitionē atq; ordinem transfert, ſed qui noua dicendo etiam corpus propriū conficit hitorie. Sed ego quidem ſumptu ac labore maximo, qui cū ſim alienigena, Græcis ſimul & Romanis geſtarum rerū memoriā repono. Ipſis autem indigenis, ad quæſtum quidem ac lites, ora patent, linguæq; ſolutæ ſunt, ad hitoriam verò, in qua verum dicendum eſt, ſummāq; ope negotia colligenda ſunt, obmutescunt: conceſſa infirmioribus neq; ſcientibus licentia ſcribendi res à principibus geſtas. Honoratur itaq; apud nos hitorie veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quòve pacto ab Ægyptiis diſceſſerint, quāq; regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neq; huius eſſe temporis, & præterea ſuperuacaneum exiſtimaui: quoniā multi ante me Iudæorum de maioribus huius gētis veriſſima compoſuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi ſcripſerant, patria voce proſecuti nō multum à veritate deuiarunt: ex eo autem hitorie principium ſumam, quo ſcriptores eorum & prophetæ noſtri deſierūt. Et bellum quidem meis temporibus geſtum, latius quāq; potuero diligenter referam: quæ verò ætate mea ſunt antiquiora, ſummatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomēto Epiphanes, deuicta penitus Hieroſolyma, cū triennium ſexq; menſes eam tenuiſſet, ab Aſamonie filius expulſus eſt. Deinde quòd eorum poſteri de regno diſſentientes, ad res ſuas occupandas populū Romanum Pompeiūq; traxerunt: quomodōq; Herodes Antipatri filius eorum potentie finem fecerit, auxilio Soſij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta ſeditio eſt, Auguſto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciā obtinente. Quòdq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq; multa per Ceſtium acciderint: quantāq; ad primos impetus armis Iudæi peruaſerint: quòque modo accolæ permunierint: & quòd Nero propter acceptas Ceſtij ductu clades ſummæ rei metuēs, Veſpaſianum bello præpoſuerit: & quòd is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantūq; Romanorum exercitum ducens: quantāq; manus auxiliorum per omnem cæſā fuerit Galilæam: & quòd eius ciuitatū quædam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorū in bello diſciplinam curāq; rerum, & vtriuſq; Galilææ ſpatia, & naturam finēſq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacūsq; & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cum fide ſicut vidi, aut pertuli, expediam.

Nec etiam miseras meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæq; signa de hoc ei contigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus, Imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptum digresso, Iudæorū status seditionibus agitatatus sit: quoque modo tyrānis succubuerint, eorūque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq; numerosos & quantos erexerit aggeres: triūmque murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis: & fa-¹⁰ ni templique dispositionem: ad hæc aræ spacium, mensuramque verissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotum. Itemque pontificis vestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione, vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorūque in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Disseram verò populi vulnera, & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeSSI, postea capti sint. Nec verò, aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: vel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit. quamque multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ²⁰ ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatē, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūque munimina funditus eruerunt: Titus verò peragrata regione cuncta restituit. eiusdemque reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne vituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis veritatis magis quam voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI³⁰

DE BELLO IYDAICO

LIBER I.

De vastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

Cap. I.

*Ant. li. 12.
cap. 6.*

*Ant. lib. 13.
cap. 4.*

VM potentes Iudæorum inter se dissiderēt eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contē-⁴⁰ tio de potentia, quod honoratus quisque grauer ferrer similibus subiugari) Onias quidā è pontificib. postquam præualuit, Tobia filios expulit ciuitate. Illi autē suppli- ces ad Antiochum confugerunt, petentes vt ipsi ducib. in Iudæā irrumperet. Idq; regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare cum magnis militum copiis egressus & ciuitatem fortiter expugnatā capit, & maximā eorum multitudinem, quibus Ptolemæus carior erat, interfecit. Datāq; passim militibus prædandi licetia, ipse & templū spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ⁵⁰ ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templūq; adificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cædes satis fuisse: sed intemperantia vitiorum, eorūque memoria quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere

cogere cœpit: vt abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosque *Ant. lib. 12*
super aram immolarent. quibus omnes quidem aduersabantur, optimus verò quisque *cap. 7.*
propterea trucidabatur. Et Bacchides præsiis ab Antiocho præpositus, ad naturalem
crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit:
cùm & singulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie speciem ca-
ptæ vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vin-
dictæ audaciam irritauit. Denique Mathathias Asamonzi filius, vnus ex sacerdotibus, *Ant. lib. 1,*
ex vico cui nomē Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis *cap. 7. 8.*
armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem veritus, in
10 montes refugit. Multis verò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: com-
missioque prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem
rebus potentiam nactus, suisque volentibus, quòd ab alienigenis eos liberasset, impe-
rans, moritur relicto Iudæ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille au-
tem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exerci-
tum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumque Epiphanem iterum
in fines suos ingredientem vehementissima percussam plaga repressit. Adhuc autem
feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant: habi-
tòque conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē com-
pellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muròque cinxit: & vasa noua
20 diuinis rebus curadis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque *Ant. lib. 12*
aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, *cap. 14. 15.*
moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus heres existit.
quare coactis peditum millibus L. equitum autem prope v. millibus, L x x x. verò ele-
phantis, montana Iudææ per partes aggreditur. & Bethsuram quidem oppidum capit.
in loco verò cui Bethzachariæ nomen est, quà transitus erat angustior, Iudas cum suis
copiis occurrit. & prius quàm congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospe-
cto præter alios excelsò elephante, turrique maxima & munimentis aureis ornato, il-
lic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaque hostili acie ad elephantum
vsque peruenit. sed illum quidem quem regem esse opinabatur, cōtingere, quòd mul-
30 tum superemineret, minime potuit. beluam verò in aluo percussam super se deiecit,
& obrutus interiit: nulla alia re gesta nisi quòd magnum opus aggressus, vitam gloriæ
posthabuit. qui tamen regebat eleplantum priuatus erat. & si casu in eo fuisset Antio-
chus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quàm vt sola spe præclari facinoris mor-
tem videretur optasse. hoc autem fratri eius totius prælij præsagium fuit. nam fortiter
quidem Iudæi diuque decertarunt: sed à regiis secunda fortuna vsis, numeròque præ-
stantibus superati sunt: multisque interfectis Iudas cum cæteris in Gophniticam to-
parchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos
commoratus, penuria vtensilium abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis
esse arbitrabatur: cætera verò multitudine ad hycmandum dedueta in Syriam. disces- *Ant. lib. 12*
40 su autem regis Iudas non quiescebat, sed accessione multorum suæ gentis animatus, *cap. 18.*
aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasæ cum Antiochi ducibus
congregatur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis occu-
buit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidiis eorum captus, qui cum
Antiocho sentiebant.

De successionibus principum à Ionatha vsque ad Aristobulum. Cap. I I.

50 **V**M autem successisset ei frater Ionathas, & in aliis quæ ad indige- *Ant. lib. 13.*
nas pertinerent, cautius se ageret, suamque potetiam Romanorum *cap. 1.*
amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non ta-
men horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nam-
que Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidiis eum
captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan cùm ad An-
tiochum paucis comitatus Ptolemaida venisset, dolo comprehendit. eoque vincto
contra Iudæam mouit exercitum. vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quòdque

- Ant. lib. 13. cap. 9.* ab eo superatus esset, iratus eundem Jonathan interfecit. Simoni autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accaron subactis praesidiis: aduersusque Tryphonem Antiocho auxilium praebuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audiratem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post Antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudaeam opprimendumque seruitio Simonem cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis praemisit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisque per multa loca insidiis etiam in montana dispositis, in omnibus superat. clarissimaque potitus ¹⁰ victoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudaeos liberat a dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuio, captus insidiis Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge, duobusque filiis in custodiam conclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, sed à populo reiectus est, qui naturius Hyrcanum susceperat. & is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam Deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri ²⁰ simul & fratribus adiumento futurus: castellumque aggressus, aliis quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius fratresque in murum productos, palam ut possent conspici, verberabat: eosdemque praecipitandos, nisi quam primum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis, aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expederet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eam lace- ³⁰ rarique conspiciens, effoeminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudaeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis una cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphiae tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudaeam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisque inde pecuniæ plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primisque Iudaeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia. Rursusque tamen quan- ⁴⁰ do Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindictæ praebuit, confestim aduersus ciuitates Syriae perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, ad exemplum eius, quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisa. In Samariam vero usque progressus, ubi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonom obsidioni praefecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant intra ciuitatem venerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiuto- ⁵⁰ rem sibi aduocant, Spondium cognominatum. qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. & ille quidem ad Scythopolim usque persequentibus eum, memoratis fratribus effugit: hi vero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipsam diruunt:

diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim vsq; progressi, & ipsam peruaferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro, Theodoro, & Demetrio. Cap. III.

SECUNDARVM autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit, multique aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum verò tempus Ioannes cum fortunatissime viueret, & optime rebus per annos xxx. & tres administratis, & quinque filiis relictis moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria vel maxime præcipua solus habebat. nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo Deus ita colloquebatur, vt futurorū nihil penitus ignoraret. quinetiam de duobus maioribus filiis suis, quòd rerum domini permāsuri non essent, prævidit atq; prædixit. quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumq; a paterna felicitate diuerterint. Patre nanque mortuo maior Aristobulus translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis ac tribus mēsis, postquam populus in eam terrā deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem verò à se secundum Antigonū (nanq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos custodiæ tradidit. Matremque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque crudelitatis processit, vt vinctam fame necaret. Horum autē facinorū pœnas Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. nam & hunc interemit, adductus criminationibus per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipēderet, & pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus rediisset, festis diebus, quos tabernaculis positis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tēpore vt aduersa valetudo Aristobulum corripere. Antigonus verò circa festorū solenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quammaxime petiuit, plūsque in honorem fratris ascendit ornatus. Tūque delatores nequissimi regem adeuntes, & armorum pompam, & Antigoni arrogatiam priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quòdque maxima caterua stipatus, vt illum interficeret eò venisset: nec enim perpeti honorē solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus tamen credidit Aristobulus, ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciēs, & vt incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Barianē, post autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, præcepit, si cum armis adiret. necnon & ipsi Antigono qui præciperent mihi, vt inermis veniret. ad hæc regina satis callidū cum insidiatoribus consilium capit. nanque his qui ad eum missi fuerant persuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicāt verò Antigono, quòd frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatūque bellicū fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit libenter eum videret armatū. His auditis, Antigonus (ne quid enim male suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostentatum se veniens, properabat. Sed vbi ad obscurū transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certūq; documentum præbuit, omnē beneuolentiam, iusque naturæ calumniis cedere, nullamque optimarum affectionum tantū valere, vt inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autē etiam Iudam quis non rectē miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinādo aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderāt exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Papē, nunc mihi pulchrū est mori, quando ante me veritas interiit, mearūq; prædictionum aliquod mēdacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autē neci eius apud Stratonis pyrgum fato

fuerat destinatus. & ille quidem sexcétorum abhinc stadiorū interuallo distat. Horā verò dici sunt quatuor: sed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto vultu & mente sollicita secum multa reputabat. & paulo pōst interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellit. At verò Aristobulo confestim sceleris pœnitundine morbus ingrauescit: semp̄q; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate visceribus lacertis subito sanguinem vomeret. Hunc ergo vnus ē seruulis eius ministerio destinatus foras efferens, prouidentia numinis errauit: & vbi Antigonus erat occisus, super exstantes adhuc cædis maculas cruorem intersectoris effudit. Vlulatu autē eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinē illic libasset, clamor ad aures regis peruenit, causāque requirebat: & cū eam prodere nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. ad extremum verò minitanti, vimque adhibenti, verū quod erat indicauerunt: atq; ille cū lachrymis oppleſset oculos, quantumque poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certē non erat, vt maximū Dei lumen facta mea nefaria laterēt. nam citō me vltix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quā diu ō corpus improbū fratri matrique damnatam animā detinebis? quā diu paulatim illis libabo sanguinē meum? simul totum accipiant: neq; iam meorum viscerum inferias fortuna derideat. His dictis ilico moritur, cū non plus anno regnasset. Vxor verò fratrē eius vinculis dissolutis regem constituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modestia præstare videbatur. Sed ille potestatē adeptus, fratrem quidem alterū regnum appetentē occidit: alterum autē priuata vita contentū ablatis rebus secum habebat. Prælium etiā cum Ptolemæo cognomēto Lathyro committit qui oppidum Asochin ceperat, & multos quidem peremit hostium, sed victoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea verò quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omniū maximū quæ trans Iordanē sita erant, vbi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repentē superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorūque ferē decem millia interficit. Verū Alexander receptis post cladē viribus, aggressus maritimas regiones Raphiam²⁰ capit, & Gazam, itēmq; Anthedonē, quæ postea ab rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitur in eum festo die populus Iudæorū. Nam plerumq; epulæ seditiones accendunt. nec videbatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autē supra octo milibus ex turba rebellium, Arabiæ bellū intulit. Ibique Galaaditis ac Moabitis subactis, tributūque his imposito, ad Amathunta regressus est. Cūmq; Theodorum metus eius secundis successibus perculisset, castellum sine præsidio repertū funditus eruit. mox autē congressus cum Oboda rege Arabum qui locū fraudi opportunū in Galaadensis regione occupauerat, captus insidiis totum amisit exercitū in vallem altissimā compulsum, atq; obtritū multitudine camelorū. Ipse vero elapsus in Hierosolymā, olim sibi gentē infensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiā tunc superior, crebrisq; præliis non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen victoriis letabatur, quoniam regni sui vires cōsumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiā conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūmq; varietatē intantū oderant, vt percontanti, quoniam pacto eos sedare posset: dicerēt, si moreretur. nam vix etiā mortuo daturus veniā, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiā Demetrii auxiliū, cui cognomen Aczro, accersuerūt. qui cū his maiorum præmiorum spe facile paruisset, venissetq; cum exercitu, miscetur auxiliis eius Iudæi circa Sichimā. Vtrosq; tamen Ale²⁰xander mille quidem equitibus, sex autē peditum mercenariorum millibus excepit, cū haberet rex Iudæis quoq; prope ad decē millia bene sibi cupientiū, aduersæ autem partis essent equitū tria millia, peditūmq; millia quadraginta. Et priusquam veniretur ad manus, intercedentibus nunciis & præconibus, reges transfugiā tentabāt.

Demetrius

Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neque fidem Græci contemnerent, armis iam quo minus decernebant. Superatque prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gefissent. Euētus autem pugnae præter spem cedit utrique. nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanferunt: & immutatae fortunae misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio sufficere ratus, omnem verò gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. non tamē reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemeselim ciuitatem cōpulit, eaque subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Odingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit, atque hæc potās, & cum suis concubinis recubans, prospicebat. Tanta autem populū terror inuasit, ut etiam diuersae partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cū eiusmodi factis tandem ægrēque regni otium quæssisset, ab armis requieuit.

20 *De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Cap. II II.*

R VRSVS autem fit ei turbarū initium Antiochus, qui etiam Dionysus dictus est, Demetrii quidē frater, sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timēs qui Arabas parato bello pulsarat, totū quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spaciū, fossa altissima diremit. ante fossam verò murū ædificauit excelsum, turresque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochū arcere valuit. Exultis enim turribus fossisque repletis, cum suis copiis transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum a quo prohibitus est vlscisci, protinus contendit in Arabas. Horū autē rex in loca suae nationi cōmodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autē numerū decē millium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autē prælio commisso, quā diu quidē supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidaret. Vbi verò procubuit (succurrendo enim victis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum cū in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapsos, alimentorū penuria perire cōtiguit, præter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæ filio infensi Aretā sibi sociant: Syriæque cades regē cōstituunt, qui bello illato Iudææ, postquam pugna vicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autē Pella capta Gerāsam petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciā, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, subiugū mittit. Ad hæc autē capto Gamala castello validissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæā regreditur, expleto in militia triennio: lætusque a gentilibus ob res prosperè gestas excipitur. Belli autē requiē secutum est morbi principiū. Et quoniā quartano febriū recursu fatigabatur, depulsum iri valetudinē credens, si rursus animū negotiis occupasset, intēpestiuae militiæ sese dedit: & ultra vires corpus laboribus vexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obediētes fore non dubitās: quod longe ab eius crudelitate discrepās, & iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Nanque opinione pietatis obtinuit muliercula principatū. Quippe quæ morē gentis patriū probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cū autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximū Hyrcanū, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā videretur, regē cōstituit: minorē autē Aristobulū, priuatū viuere maluit, quod feruētioris esset ingenij. Iungit autē se eiusdē

mulieris dominationi quædam Iudæorū factio, Pharisei: qui præter alios pietatē colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eam causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autē paulatim fœminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itēmq; vinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regiis commodis fruerentur, expensas verò ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augēdis copiis semper intenta, duplicē cōflauit exercitum: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò statum suæ gētis roborauit, sed etiā metuendam se reddidit externæ potentiz. Imperabat autē aliis, verum Phariseis ipsa vltro parebat. Denique Diogenē quēdam insignē virum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut ostingenti (quos suprà memorauimus) regis iussu tollerentur in crucē. nihilominus autē Alexādræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cūmq; his nimia superstitione nihil abnuendū putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobulū confugeret, atque ille matri persuaserit, ut his propter dignitatē parceret, ciuitate autē pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidē data sibi copia per regionē dispersi sunt. Alexandra vero in Damascū misso exercitu, quoniā Ptolemæus sine intermissione ciuitatē premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autē Armeniorum Tigranē, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatrá circumsedebant, pactationibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarū turbarū metus, ingresso in Armeniā Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis quos multos habebat, omnesque pro ætatis fauore fidissimos, vniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit cōductis auxiliis regē se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, coniugē Aristobuli cum filiis includit apud castellū quod à Septentrione fano adiacēs, Baris antea vocabatur ut diximus, postea verò Antonia cognominata est, imperāte Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine Sebeste & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ sunt. Antē tamē Alexandra moritur, quā in Aristobulū fratris eius Hyrcani contumelias vindicaret: quē deiici regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidē omniū fit Hyrcanus, cui regnū etiam viua cōmiserat. Verum Aristobulus viribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerū summā conflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit in castellū Antoniā: ibiq; salutis obſides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, coniunx Aristobuli cum filiis) priusquā grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiā rediit, ut regnū quidē Aristobulus haberet, ipse verò cederet, quasi frater regis aliis honoribus cōtētus. Hoc modo in fano recōciliati, cū in cōspectu circūstantis populi benignissime alter alterū cōplexus esset, domus permutat: & Aristobulus quidē discedit in regiā, Hyrcanus autē in Aristobuli domū.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Cap. V. 40

*Ant. li. 14.
cap. 2. 3. 4.*

ET VS verò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrū iamdudū Aristobulo inuisum. Erat autē genere Iudæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanū ut ad Aretam regē Arabiæ cōfugeret, eiūque auxilio regnū repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multū obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicās. simulq; admonerat quòd eum deceret regno clarissimo præsidētē, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanū autē iniuriā pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatōque cursu in oppidū quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquā Hyrcanum in manū regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxiliū præberet, quo in regnū deduceretur, effecit. Erant autē peditū equitūq; millia L. quibus nequaquā restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus aduersis

aduersis horum temporibus imminens soluisset obsidionem. nanque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascum venit, recēs à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitōque in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstū cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtrisque ut sibi potius adiumento essent orantibus. Sed trecentis talētis quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanū & Arabes legatos misit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu per cūsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autē quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis collectis, persequabatur hostes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio cōmisso, supra sex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus verò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriā ingressus Damascū peruenisset, ad ipsum confugiunt. multisque muneribus ei datis, eadem illa quibus ad Areram vñ fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli violentia damna a regno Hyrcanum restitueret, cui tam etate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri tectus. Venerat autem quantū potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis, neque ferendum existimans abiectius quàm regē deceret
Gr. li. 16. cap. 6.
utilitati seruire, à Dioispoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusque sociis hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxiliis. Cū vero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas venisset, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandriū confugisse (castellum est magnifice structū, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autē decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quàm parere. sed populū videbat horrere: & amici monebant ut Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consiliis obediens, descendit ad Pompeium: quodque iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. & cū iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceperat, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timorēque medius: & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem verò reuertebatur, ne quid regis dignitati derogare videretur. quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis ut decederēt, quibus præceperat ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret: iussū quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: bellōque iam congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autē, neo enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. multū quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguisima Iudææ regio & palmarum plurimū ac balsamū nutrit: cuius inciso lapidibus acutior obore stillantem lachrymā ex vulneribus colligunt. Cūque illic pernoctasset, mane in Hierosolymā properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniāque pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientem. Nec tamē quicquam eorum quæ promissum effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniā missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperūt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatē vero profectus, explorabat qua ex parte facilius accessus. nam & murorum eius firmitatē oppugnari posse facile nō videbat: vallēmq; pro mœnibus horribilem, sanūque illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiā si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autē diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobulus quidem sociis bellum geri potius regēque liberari dignum esse censentibus: qui verò cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autē hos plures faciebat, Romanorū constantiam reputantes. Denique victa pars Aristobuli concessit in templū: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad vltimū vsque resisteret, instrueb

instruebatur. Cū autē alij Romanos recepissent in ciuitatem, hīsque domū regiam tradidissent, adhuc obtinēda Pompeius vnum ē ducibus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isque præsidiis in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacē persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse verò ad partes septemtrionales fossamque vallēque replebat omni genere materiæ per milites cōportato, cū per se opus esset difficilimū, propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent, mansissetque labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare¹⁰ præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebātur, cū diu tures obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstātes, vim repugnantium sustinerent. Verumtamē Romanis tunc plurimū defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantia & in aliis admiratus est: & præcipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela versantes intermiserunt. sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemque Dei cultū diligentissime celebrarunt, nec vel in ipso excidio cū ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense igitur obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanum irru-²⁰ ptum est. Primus autem murū transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis cohortibus. & circumsepto vndique fano, alios aliò confugientes vel etiā paulisper repugnantes interficiūt. Vbi plurimi sacerdotū, quanquam hostes strictis gladiis irruentes videbāt, intrepidi tamē in peragendis rebus diuinis perseuerabāt: & in ipso libandi templūque adolendi ministerio mactabantur, salutē quoque præferentes religionis obsequiū. Multos autē sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi se in rupes præcipitabāt. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succēsis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorū quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorum verò perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autē grauius in illa clade Iudæorum genti vi-³⁰ sum, quàm sanctū illud arcanū, neque cuiquā prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vnā cum suis comitibus in templū ingressus, vbi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & mensis in quibus libare atque adolere moris est, & vascula ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmentorū molē, sacræque pecuniæ ad duo millia talentorū. Nec tamē vel hæc vel aliud quicquā de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidiū purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autē Hyrcanū pontificem declarauit: quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonū decuit, beneuolentia potius quàm timore plebē sibi concili-⁴⁰ liauit. Inter captiuos etiā comprehensus Aristobuli socer idemque patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. Faustum verò & qui vnā fortiter operam nauauerant, præclaris præmiis donat: & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiā quas in Cœlesyria cœperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parere iussit: propriisque tantū finibus circumclusit. Instaurauit autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiā Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, & Samariam, & Marisam: itemque Azotum, & Iamnam, & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Doram, & quæ pridem Stratonis pyrgus vocabatur, post autem ab He-⁵⁰ rode rege clarissimis ædificiis trāsformata, Cæsarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumque administratione ad Ægypti vsque fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuū ducens

Aristob

Aristobulum cum familia. Erant autem filia duæ, totidémque filij: quorum vnus Alexander ex itinere fugit, minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Cap. VI.

NTEREA Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidē regionum as-
peritate prohibebatur accedere: quæ autem circum erant, omnia vastabat,
multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen
Hyrcanus per Antipatrū victui necessaria suppeditabat. quem velut Arctæ
familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaque per-
suasum est Arabi, vt ccc. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exerci-
tum. Alexander autem Aristobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio
rempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamque depopulabatur. quem
quidem maturè debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio
murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus, qui
Scauro successerat, quum in aliis fortem se præbuisset, tum etiam in Alexandrum mo-
uisset exercitū. Huius autem ille impetū veritus, & ampliorem militum manum con-
gregabat: donec facta sunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaque
opportuna muris, hoc est, Alexandrium & Hyrcanium, & Machærunta non longe ab
Arabia montibus, munebat. Igitur Gabinius cū parte copiarū præmisso M. Antonio,
ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliæque Iudæorum
multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio
viribus suis, Alexandro obuiā processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copiis
Gabinius. Alexander autem, quod tum in vnum cōfertam hostium multitudinem su-
stinere non poterat, abcessit. Cūque Hierosolymis appropinquasset coactus prælio
decertauit: amisitque sex millibus, quorū tria viua capta sunt, tria verò prostrata, cum
reliquis effugit. Gabinius autē vbi Alexandriū castellum venit, quia multos deseruisse
castra cognouit, promissa delictorū venia conabatur eos ante prælium sibi coniunge-
re. Cū autē illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum
concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper &
vbiq; vir fortis apparuisset, tamen nunc etiā suum vicit exemplum. Gabinius autē reli-
ctis, qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem cōfirmare, sub-
uerfas autē erigere curabat. denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Sama-
ria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, &
Azotus, aliæq; multæ, lætis ciuibz atq; incolis ad eas concurrentibus. His autem recte
dispositis regressus Alexandrium, vehemētius vrgebat obsidium. Qua re territus Ale-
xander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi
parerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quinetiā Alexan-
drium eiusdē potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia consilio matris Alexan-
dri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fieret. Aderat autem, quo suis
Gabinium palparet obsequiis, viro suo cæterisque captiuis metuens, qui Romam fue-
rant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā deducto, eiūque sani cura
mandata, cæteris reip. partibus optimates præfecit: omnemque Iudæorum gentem in
conuentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, itémque tertio, vt apud
Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas
attributa est. Singulari autē vnus dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus
regebantur. Veruntamen non multo post euenit, vt turbarū his fieret initium elapsus
Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida muta-
tionis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recin-
gere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Sisennam & Antonium & Ser-
uilium duces contra se cū exercitu misit, in Machærunta cōcedit: vulgūq; imbellis one-
re deposito, solos armatos prope ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pi-
tholaus erat secundarū partium rector cum mille viris ex Hierosolymis profugus. Ro-
mani autem sequebantur, habitūque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus forti-
ter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, cæsa sunt virorum v m.
propè verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæterique mille cum

R Aristob

*Ant. li. 14.
cap. 9.*

*Ant. li. 14.
cap. 10.*

*Ant. li. 14.
cap. 11.*

*Ant. li. 14.
cap. 12.*

Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima vespere tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio, qui Romæ secum fuerat victus, ad Gabiniū atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vsus ad omnia, quæ militiæ necessitas exigebat. nam & pecuniis & armis cum & frumento Antipater 10 & auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit: alia verò Syria discessu Gabini commota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionē reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburiū congressi, decem millia sternuntur: cæteram verò multitudinem fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater voluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orfanem à Parthis perfugas clam dimittit: 20 eosque militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem verò transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisque Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis femina nomine Cypris: unde filios quatuor, Phasaelum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. 30 Cum autem omnium, qui vbique potentes essent, amicitiam hospitii familiaritatemque conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociavit: eiusque fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem. Cap. VII.

*Ant. li. 14.
cap. 14.*

*Ant. li. 14.
cap. 15.*

ÆSAR autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romæque potitus, solum vinculis Aristobulum cum duabus 40 cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillimè & cuncta Iudææ proxima per illum subiici posse ratus, verum & spem Cæsaris, & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendū. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione eius pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Alcalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli cōiuge Antigonom, eiusque sorores ad 50 ducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio sibi copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram pereimpro filio: huiusque affinitatis gratia fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autē Pompeio mortuo in clientelam Cæsaris se contulit, & quia Mithrid

Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: verū & ipse armata Iudzorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, Ant. li. 14. & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri cap. 16. animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. Et quia trāsire vetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater verò in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: vltcrius autem eos progredi non sinebant Iudzi Ægyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniz. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, verumetiam, vt victui necessaria præberent militi, persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroque sese traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptiis, in loco cui nomen est Iudzorum Castra: eumque in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamque diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret perdidit. Præter spem verò seruatus ex prælio, vacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus est, multaque perpeffus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Post autem quādo rebus in Ægypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando, amicissimèque tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusatione Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

Cap. VIII.

30 **E**DEM verò tempore Antigonus quoque Aristobuli filius cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumque inuidiæ dolum admiscere miseriis, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, veluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisque gentem iniuriis afficerent, dummodo satiantur: quodque in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnorum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, verbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, 40 & fugitiui Romanorum, nouarumque rerum studium vorumque seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, bonique aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oportere contentum esse quod viueret. Nāque nunc cum non propter inopiam desiderare facultates: sed, vt in eos, qui dedissent, Iudzorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit: Antipatro autem cuius vellent potestatis detulit optionem. Qui 50 permissio dignitatis modo ipsi, qui daret, Iudææ procurator declaratus est. & præter hoc impetrauit, vt subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos in Capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater verò vbi de Syria Cæsarem profecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniāque lustrando, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat: vnumquemque admonēs, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atque opulencia victuri essent, fortunisque suis & communi pace potituri: sin spe vana

Ant. li. 14. cap. 16.

ducerentur eorum, qui privati quæstus gratia res novas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum verò tyrannum pro rege, itémque Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neque tam efficacem quàm regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phasaelum quidem natu maximum filiorum suorum militibus præpositum, Hierosolymæ eiusque territorio præfecit: Herodem verò ætate posteriorem, nimisque adolescentem, Galilææ destinat, similia curaturum: qui cùm natura strenuus esset, citò materiam vbi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumque latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliisque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, vt per vi-
 cos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti est cognitus. Quin & Phasaelus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis, aut beneuolus Hyrcano fuit. Verùm fieri non potest, vt liu-
 rem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria, maximèque rebus ab Herode gestis, & crebris nunciis laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solèt, quibusque Antipatri eiusque filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quòd Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo cõten-
 tus & hac potestate vacuo regis nomine sederet. Et quàm diu sic errabit, vt in se reges producat: Nec enim eos vel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudi-
 nem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi regi quàm patriis legibus redditurum, quæ indemna-
 tos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quòd ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidis, ad regem proficiscitur. Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plu-
 res duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denuntiarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem, qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuò fuisset ac-
 citus. Rursumque ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & vt se contra ipsum strueret, properasse. Hæc autem rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum videbat. Cùm verò à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itémque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse ven-
 turum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, cõflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impe-
 tum, deprecantes, vt & ipse vindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quòd in iu-
 dicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti verò esset ingratus. Quòd si etiam momenta bel-
 lorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum rege cõgressurus esset domestica consuetudine iuncto,
 & de

& de se bene merito; seuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consiliis impulsus; umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus favore Pompeij Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alij verò Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti venit Marcus.

10

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi. Cap. I X.

ON EM tempore magnum bellum inter Romanos conflat, dolo Cassij & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemque menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse verò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicabat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset cõferre, minas eius veritus Antipater, filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorẽ promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At verò ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vihoribus depopularus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequâquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpe numero memorabat sui seruatore esse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & vires eius & calliditatem metuens, flumen transit Iordanem, ad vlciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phasaelum apud Hierosolymam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare verò adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitum de Syria conflat, quod magnum momētum, vbi vsus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu peditumque attributa: si autem bellum desisset, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes & fortitudo filij, causâ mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, vir & aliàs strenuus rebûsque administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionem veneni populū, negando placabat: simulque, ut validior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis patremque vltor adueniret. Sed Phasaeli fratris consilio, qui eum palam minimè persequendum esse dicebat, ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicionem liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Cõuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perque dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis ac comitatibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metum Malicho, denunciât, ne alienigenas superinducat in-

*Ant. li. 14.
cap. 20.*

digenis festum pure castęque celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui pręceperat, causęque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contręque ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque nō modo, vt mortem patris vlcisceretur, ei scripsit: sed etiam tribunis quibus pręerat, vt in causa iusta Herodi opem ferrēt, occulte pręcepit. Et quoniam capta Laodicia, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc vlcioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudęam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, vt etiam maiora cogitaret: nam & Iudęorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectioneque Hyrcano facillime regnaturū. Sed profecto irridebat eius septem fatale decretum. Etenim quō intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cenā vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit: Sed res erat, vt tribunis prędiceret ad insidias egredi: atque illi pręceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armati gladiis occurrunt, ibique circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim cōcidit stupore dissolutus: vixque anima recepta, Herodem percontabatur quis Malichum occidisset. Et cum ē tribunis vnus respōdisset, Cassij pręceptum: planē, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui ambo-²⁰rum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quodd timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

De Herode accusato & vindicato.

Cap. X.

*Ant. li. 14.
cap. 20.*

POST QUAM VERÒ Cassius excessit ē Syria, iterū Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phasaelum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes eum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiēs auxilio foret, morbo impediēbatur. Interea Phasaelus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumque ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremque Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam. Nec tamē ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox, vt conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat. Tyrisque quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, vnā & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syrię tyrannos pręfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigoni Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta verò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudę commisso pręlio, victoriā⁴⁰ potitur: fugatōque Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestę rei omnibus carus, vt etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat vxorem non ignobilem, quę Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea suscepit filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariamnen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed vbi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudęorum optimates accusatum veniunt Phasaelum & Herodem: quōd illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quę Herodes, qui⁵⁰ pręsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, vt ne verbum quidem inimicorum eius pateretur audire. Et tunc quidem ita digressi sunt. Quum autem denuo Iudęorum primates centum viri, Antiochię proximam Daphnen ad Antonium venissent, amor Cleopatrę iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignit

*Ant. li. 14.
cap. 21.*

dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utriusque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quoniam essent regedis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alii prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimèque ab Antipatro susceptus, eo tempore quo in Iudæa cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum
10 Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoque ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ bellī causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit, multos etiam vulnerauit. quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in vinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudeos & fuga Herodis ac fortuna. Cap. XI.

20 **B**ARZAPHARNE autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lyfania patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæ filij, mille satrapæ talēta pollicitus, & mulieres quingētas, ei persuadet ut Antigonom in regnū inducerent, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenfes eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominē suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom con-
30 fluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phasaelo, forti acie in foro configunt. Ibi que hostes in fugā versos pars Herodis in fanum concludit: custodēsque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assidue cædes erant. Instante verò die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phasaelus quidem muros, He-
40 rodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasisque de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugā vertit, & hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremū vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phasaelus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis venientem, re autem vera ut adiuuaret Antigonus. Denique Phasaelum dolo perpulit, ut ad Barzapharnē legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne se eius fallaciis dederet, admonente: natura enim Barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros
50 vocant, cum cæteris Phasaelum prosequabatur. Sed ubi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt: satrapam verò conueniunt satis callide & officiis amicitie dolos regem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimū quendam locum deducti, cui nomen est

Ant. li. 14. cap. 21.

Ecdippon, fraudem intelligūt: Ibi enim de promissis mille talentis audierūt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberēt, inter quingentas Parthis deuouisset: quodque sibi semper à Barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent; nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præsciis quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non verba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phasaelus Hyrcanum deserere non sustinuit. quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidiis appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iuræque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibuscque iussum erat, Phasaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriâ simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodē capere moliebatur: eumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi mādātum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidiis, sed quæ Phasaelus gessisset, his contineri. Iamdudum autē ab aliis audierat Herodes, fratrem suum Phasaelū esse correptū: & Hyrcani filia²⁰ Mariamne prudentissima scēminarū, multis eum precibus ne prodiret orabat: ne se crederet manifestis iam conatibus Barbarorū. Adhuc autē Pacoro cum sociis deliberāte, quonam modo clām patraret insidias, nec enim fieri posse ut tantæ sapientiz vir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquis sibi ad Idumzā ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequabantur. Et ille matrē quidem fratresque suos, desponsatāque puellam cum matre, minimoque fratre prætereundum iter iussit. ipse autē caute cum famulis suis Barbaros retentabat: multisque per omnes consiliis interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiorē autē in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes³⁰ victoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locū in memoriā præclari facinoris ædificatū, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimā condidit, ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea verò quā Thresam Idumzæ peruenit, occurrat ei frater Iosephus, turbamque sequentiū diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milliū multitudo. Itaque paruit Herodes eius cōsilio, & impares quidem necessitati per Idumzā dimisit cum viatico, lectissimos autem maximēque necessarios tenuit, atque ita in castellū receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itēque comœatu, qui satis esset obfessis, ipse in Petrā ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam⁴⁰ in prædam versi, in fugientiū domos ac regiā irruebant, solis Hyrcani pecuniis abstinētes: quæ trecenta talenta superabant, aliorū verò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem Barbarorū perfidiā suspicans, quicquid in opibus pretiosum in Idumzā multo antē comportauerat: eiusque sociorū itidem quisque fecerat. Verumtamen postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerūt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Marisā quoque ciuitate vastata: nec solum Antigoni regem constituerent, verum etiā Phasaelum & Hyrcanū victos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus trūcat, ut ne solutus quidem mutatis rebus vnquā pōtificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phasaeli verò virtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiā, nec manus⁵⁰ liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, vitiliter moritur: dignum antea vita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit,

uerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autē verius sit, præclarū habet initium. Deniq; aiunt eum prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliercula, quodd Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorū reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autē quanquam mulieribus caruerint, quas maximē cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā compositis, victum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo festinabat: vt pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phasaelo sperabat auaritiam Barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoq; liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causā præberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phasaelo mortuo nequicquam fratrē diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum præmissis qui hoc admonerent, quamprimū reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero causā fuit, quod vicem Antipatro debitā negare proposuerat, neque pro beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ vero suafores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erāt autē circa eum potentissimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea sibi causā hostes esse deprehēdit, vnde amicissimos existimabat, eaque respōdit nunciis, quē dolor imperauit, Ægyptū versus recedit. & prima quidē vespera in quodam agreste sanū, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. acceptoque tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat vltorius. Itaque Arabem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatēque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum ad ea quæ parabat, existimante.

30 Posthabitis autem reginæ precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quò minus nauigaret Romā, extimuit. Circa Pamphyliā vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehemēter bello Cassij vexatā, saluus euadit. Amicorū autem suorū, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisiū, atq; inde cōtinuo Romā profectus, familiaritatis paternæ gratiā primū cōuenit Antoniū: eiq; tam suas quā totius generis clades exponit: quodque affinibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis ad eū hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidē iuncta cum Antipatro dexteræ, tum verò ipsius qui aderat cōtēplatione virtutis, etiā tūc

40 eum regē cōstituere proposuit Iudæorū, quem ipse tetrarchā antea fecerat. Non minus autem quā fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarē quidem habebat multo quā ipse paratius renouātem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Verumtamen & senatū conuocabat, vbi Messala, & post eum Arratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanū fidem prosequabantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verumetiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorū suffragio regnum curauisset accipere. His autē commoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo vtile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretūque senatus in Capitolio reposituri. Primo autē die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

Ant. li. 14.
cap. 13.

De bello Herodis è Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones. Cap. XII.

*Ant. li. 14.
cap. 23.*

OPEM verò tēpore Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, aliis quidem victui necessariis abundantes, aquæ autē inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducētis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito quòd eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumque reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium cōtigisset effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidiis neci darent: non tamē illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoq; interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, 10 prohibutum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem ut Iosepho & qui vnà obsidebantur, ferret auxilium; re autem vera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem verò cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem sperans iterū Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galilæam aduersus Antigoni properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Gellius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autē Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, 20 quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem verò Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ, nam præter paucos omnis ei Galilæa consensit, & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affines suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quòd hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret Hierosolymā, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quòd eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autē Herodes paræ manus excursionem perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam 30 festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusque beneficiis debita vicissitudo: plurimos tamē spes, ut à rege certissimo. Iamque validissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidiis opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerūt, virium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occiduam regionem Appidi, custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab aliis vero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse: pœnāsque ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam 40 offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrariis pars Antigoni obstarēt, quò minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiam posset, quòd reliquum erat, suis imperat murorū defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessariis acclamarēt, pecuniāque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono antè prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autē non solum duces qui Siloni pacerent, sed etiam milites vbi plurimi essent conueniendo, rogabat ne se 50 destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio & senatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus ipse agros adit: tantāque his exhibuit copiā comæatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret. simulq; prospiciens, ne vel in posterum ministrare desinerēt, accolas Samariæ per epistolas admonēbat

Æbat (nam ciuitas eius se clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum, & pecora in Hierichunta deferret. Hoc vbi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atq; insidiis opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, siqui exportaret victui necessaria speculantes. Non tamen Herodes otiosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiã mercede cõducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuum habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina.

10 & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquã ciuitatem irruunt, eamq; diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, vt exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabãt. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum aliis quos ex Massada liberauerat affinibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata vt cætera

20 Galilæa subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumque Se- *Ant. li. 14.*
 phorim, licet vehemētissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custo- *cap. 24.*
 dius eius ante aggræssionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia comæatus) aduersus latrones in speluncis degentes direxit animũ: qui pleraq; illius regionis incurstantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autẽ tribus peditum cohortibus, vnãque ala equitum in vicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fisci, & ferocitate latronis. Deinde prælio cõmissõ, dextro ipsorum cornu, sinistrũ Herodis in fugam pellitur. Ille autẽ de suo dextro circumgressus,

30 velociter subuenit, & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes imperũ persequentium refrenabat, donec à fronte pugnãtes violentiæ concesserũt: qui tamen eos usq; ad Iordanẽ cædendo persequēbatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causã diutius ibi remorandum fuit. Quamobrẽ primum laboris fructũ militibus rependebat, centũ quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summã ad hyberna mittẽdo. Phæroræ autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consuleret, murõq; castellum Alexandriũ cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circũ Athenas versabatur Antonius. Ventidius autẽ ad bellum cõtra Parthos Silonem atq; Herodẽ accersit: man-

40 dato eis per epistolas, vt Iudææ statum antẽ componerent. Sed Herodes, libenter ad *Ant. li. 14.*
 Ventidiũ Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitãtes mouet exer- *cap. 25.*
 citum. Istæ autẽ speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ, transuersosque tantũ ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usq; ad fauces altissimas pertingebat, rectũ vallibus imminẽs, vt aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autẽ placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valētissimus quisq; demissus arculis, exponebatur in ostia speluncarum. Hicque cum familiis eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare vellet Herodes, vt ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos

50 vis coëgerat, multi mortẽ captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permetteret, occidit hoc modo: iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & vt filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis

cuius

eius nequaquam mitior factus, in super humilem animū Herodi exprobrauit. & post filios occidit uxorem: deiectisque desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantū ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcentos verò equites in Antigonum ducens. Tūcque propter eius abscessum nacti licetiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinatē interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugiētes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autē castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam verò Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduersus Antigonum mittit Herodi. eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos missus fuerat, negligēdum putabat, cum præsertim plura daret Herodes. in proditione quidem ei non paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratū perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem arcebat à mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec vel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis omnibus abutebatur. Hæc cum ægrè ferret Herodes in Machæram quidem vindicare voluit, tanquā in hostē: iracundiam verò repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machæra iniquitatē. Ille autem delicta sua reputans, velociter regem consequitur: utq; in gratiam secū redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quod minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicuens demonstrandæ virtutis, & ut magis magisque placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaque prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus verò tradere Samosatā cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. Cap. XIII.

*Ant. li. 14.
cap. 25.*

DV M hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mādatis huiusmodi, ut nihil ante reditū suum aduersus Antigonū moueret, quia non firmum esset auxiliū Machæra, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorū, Hierichūta cum quinque cohortibus à Machæra secū missis petit, ut maturo messium tēpore frumenta diripiat. Incursum autē hostiū per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnā viri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erāt, nec veteranorū quenquā permixtū habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autē victoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoq; Iosephum verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorū, etiam caput eius abscidit, quamuis l. talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. tanta verò nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis studiosos lacu submergerent: multaque in Idumæa quoque mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syriæ Sosius iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæā præmissis, quarū Herodes vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi autē degenti prope Daphnem Antiochiz,

chiz, mortem fratris somnia manifesta significant. Cúmque turbatus profiluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra vires iter accelerans. & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, vnamque his iungit Romanorum cohortem. cum quibus nõ expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quàm Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum nocte defererent. Iamque per Hierichuntæ properans ibat, vt quàm primum interfectores fratris sui posset vlcisci, vbi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quòd Deo carus esset adeptus est. nam cū multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis præsagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet: hostiumque sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina: & manū quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autē ac telis eos, dūmodo plurimos fauciant, eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se nõ solum audacia suorum, sed etiā multitudine superiorē videri cupiens, Pappum quēdam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariā mittit, quibus quidem Machæra erat præmiū victoriæ. Herodes verò terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosque habitatorū millia consumit. exultisque domibus, ad exercitum redit, circa vicū, qui appellatur Cana tendentē. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex aliis regionibus accedebat: cū hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carētes, mutationis cupiditas impellebat. hoc autem congregari festināte, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. sed vbi agmina conflixerunt, ceteri quidam paulisper restiterunt. Herodes autē fraternæ cædis recordatione periculosius dimicās, dummodo eius vlcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. deinde semper integros aggrediēdo, vniuersos in fugam vertit. erat enim plurima occumbentium strages. cū alij quidē in vicum vnde venerant compellerentur. nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. postremo ruēs inter fugiētes hostes in vicum irrupit: cū omnes domus armatis essent refertæ, plenāque propugnatorū desuper recta: & quoniā foris deprehensos facillime superabat, disturbādo ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos tectis, multos simul necabat. si quis autē subterfugisset ruinā eum gladiis armati milites excipiebāt, tantāque cadauerum per omnes vias multitudo coaceruata est, vt etiā victoribus ipsis transitus obstrueretur. hanc plagam hostes adeo nõ tulerunt, vt confluentium turba, conspectis, qui in vico perissent, fuga discederent. statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus, obstitit, qui ciuitatē iam deferere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cū lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatū ibat. Siquidē vnus tantum puer eum sequebatur. Et prius quàm in balneum perueniret, obuius ei quidā ex hostibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiā tum metu ac latitantes, vt regē viderunt, illum quidē stupore debilitati ac tremētes, cū inermis esset prætereunt: exitus verò quā fugerent cursu petebant. Itaque cū alius casu, qui eos deprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autē die Pappum quidē, Antigoni militum ducem, abscisso capite obrūcat: idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nāque Pappus erat qui Iosephū interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetiit: murisque admoto milite (annus autē tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā faci-

*Ant. li. 14.
cap. 12.*

lior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisque diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet, relictis autem, qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, succisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copiis: eique Sosius cum magna manu equitum peditumque sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicem iter fecit, vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda propè à Septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius verò Antonio, à quo milites quibus præerat, sciret missos Herodi auxilio. Iudæorū autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaue veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neq; aut equis, aut viris alimenta relinquebant. bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autē æque ac cuniculis superabant. Rex autē aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam verò alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorū tamen peritia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam vsque ad vltimum repugnare decreuerant. denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis verò manu Iudaica summo intēta studio, ne quis penitus ex aduersariis euaderet. Maestabantur autem quamplurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat, aut senectutis, aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex vbique mittens rogaret, vt parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti furētes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentē fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit, vt scēminam. Itaque ille quidem victus asseruabatur. Herodes autem cū iam hostes vicisset, vt externa quoque auxilia comperceret providebat. Visendi enim templi, sanctorūque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorē, quàm si victus fuisset, existimās sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecuniis oppido, Romani regem se sollicitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, vile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, vt pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseueravit. Atque ita redemptis patriæ reliquiis, promissa compleuit. Nam & militum quenque liberaliter, & pro merito, duces, ipsūque Sosium regia largitate donauit, vt nemo egens pecuniis abiret. Post hæc Sosius aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio victum Antigonom ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum vsque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos,

*Ant. lib. 15.
cap. 1.*

diolos, quo magis beneuolos, sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. & quum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatraz amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam seuitia persecuta est, vt neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, vt eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea verò quàm in Iudæos atque Arabes vsque extendit auaritiam, vt reges eorum Herodes & Malichus interirer, occulte moliebatur. Cui
 10 cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem vsque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset, tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium vsque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat. captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum
 20 pecuniis omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræmotu.

Cap. XIII.

ONCITATO autem bello Actiaco, Herodes quidē cum Antonio Ant. li. 15.
 proficisci paratus erat, & aliis per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio cap. 5.
 potitus, quē vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, vt diximus, insidias tēdens, bellum in Arabas, vt Herodi cōmitteret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabiæ: sin autem victus esset, Iudææ domina cōstitueretur, alterumque potentiū per alterum pessumdaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem cōflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ coeles Canathā congregati, expectabant Iudæos. vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare tētabat, castraque muro cingi præcipiebat. non tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. & prima coitione in fugam versos vrgebant: in persecutione verò insidiis periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namque horum incurfu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui verò ex prælio seruati sunt, in vicum Ormizam cōfugiunt.
 40 vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperrunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxiliis, serius quàm vsus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quòd iussis obedire noluerunt. non enim repentino commisso prælio vllum Athenio insidiandi tempus habuisset. rursus tamen vltus est Arabas, assiduis fines eorum incursionibus infestans: quòdque semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. namq;
 50 veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta verò hominum millia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tēdebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuntiis grauius semper aliquid affingens. vnde velut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine, quàm assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat: hæc dicens: Ra-

S 2 tionem

tionem habere non videtur, cur vos præsens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis esse non miror. Ignauum autem est perpeti idem, etiam cùm incurfus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest, vt hostes post terræmotum pertimescam, quòd magis putauerim Deum hæc illis illecebram immis-
 sisse, vt pœnas redderent, non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, veniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Neque verò vel secundæ res, vel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in vtranque partem videas fortunam nutare vicissim, vt exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capiuntur, victores se fore credentes. Nimis enim con-
 fidens incautus est: metus autem providentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cùm ferociores quàm opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit, nunc autem vestra cunctatio, & minus alacer animus, vt videtur, certam mihi victoriam spondet. Cōuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autē opere virtutem exerere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cælestis vnquam deprimat fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussione, alicuius futuræ cladis esse port-
 entum. Naturalia nanque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. nam pestilentia quidem, vel famis, vel terræmotus signum aliquod tardante malo fortasse præcesserit: ipsa verò cùm extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? Imò enim verò maximum imminentis excidij monstrum, sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violari fœderis animos excitemus. pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis, aut pro patriæ pericu-
 lis pugnaturi, sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos, qui viuimus exercitum regunt: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, vbi eos alacres vidit, sacra Deo celebravit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphię positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quamprimum cupiens congredi. nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collémque tenuerunt. ipse verò quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie, Arabes laceflebat. Cùm autem nemo contra procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux
 Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. & quandiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: vbi verò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi verò à semetipsis conculcati perierunt. Denique millia v. in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo intra vallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. & licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cùmque rex arrogatius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardesciente siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, 50 adeo, vt quinque diebus quatuor millia vincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem millia circiter sternit: & tam magna plaga ultus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, vt eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. XV.

Ox autem illum excepit desueta rerū sollicitudo propter amicitiam *Ant. li. 15. cap. 7.* Antonij, post victoriā Cæsaris apud Actium. Veruntamē plus timoris habebat, quā ipse patiebatur. Nec enim Cæsar victū iudicabat, Antonium, donec Herodes cū eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; transmissus, vbi Cæsar eo tēpore morabatur, adiit eum sine diademate, veste quidem cultūq; priuato, sed fastu regio, neq; dissimulata veritate corā eo hæc dixit: Ego quidē, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor vtilē me fuisse regē Antonio. Neq; dissimulauerim, quòd omnimodo armis quoq; me grauē expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamē & auxilia ei pro viribus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actiū plaga, bene de me meritum deserui. Nam cū auxiliij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, vnam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionē. quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionē, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & Deus, qui tibi victoriā donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsumēs: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò verò saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es, qui plurimos regas, cū
20 amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz, quā tibi paruit. Te nanque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officiis cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgētiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Anto-
30 nij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsaris, multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea verò ad Ægyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitiis, tūmq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cūcta distribuit. Prospe-
xit etiam, vt per arida loca proficiscētibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quā milites existimabant. Ideoque postquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit,
40 quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarūq; insuper ciuitatum Gazam & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgum Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. nulla autē res magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quā magnus animus accipientis. Post primam verò Actiada, etiam regionem, quæ Trachon vocatur, eius ditioni subdidit, eiūque continentem Batanzam, itēmq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus, qui domus Lyfaniæ conductor erat, non cessauit vnquam ex regione, quæ Trachon dicitur, latrones Damasценis immittere. Illi autem ad Varum tūc rectorem Syriæ confugerunt, eūmq; deprecari sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, vt latrocinium penitus curaret extinguere. Va-
50 rus autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsāmq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eūmq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem, quæ inter Trachonem

nem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa verò post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua usus est erga externas gentes, eiusque felicitate. Cap. XVI.

*Ant. li. 15.
cap. 10. 12.
13, 14.*

TAQVE anno regni sui quintodecimo, & tēplum instaurauit, & duplum terræ spatium, quàm fuerat circa tēplum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eique iunctum à Septétrione castellum. Et illas quidem à fundamentis crexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorē Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem vsquam conferri posset, ædificauit: easque amicorum vocabulis vnam Cæsaream, Agrippium alteram nominauit. Nec verò solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extēdit. nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terræque fecundissima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id arcem trium & 20 semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei tēplum circa Iordanis fontē candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris vallem specus aperit ymbrosum, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concauatur, vt stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (vt quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed veri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vsum præberent aduenientibus fabricatas, 30 eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea verò quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa, quæ Cæsaria vocantur, constituit. Cùm autem inter maritimas ciuitates vidisset vnam vetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentiae suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarū media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuosa, vt omnes, qui ad Ægyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africimetuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad scopulos erigit, vt 40 remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam totus ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo verò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per viginti vlnas in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla verò etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus antè constructi, vnde etiam procymia dicebantur: ceteri autem 50 tem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda, quæ portus haberet: proque fornicibus & circum eos crepido saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. aditus autem Septen

Septentrionalis erat. Ventorū enim pro situ loci placidissimus est boreas. ad ostium vero colossi tres, vtrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intransibis stantes solida turris sustinet: dextra verò duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. domus autem portui connexæ, candido item lapide: parique mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portū. Contra ostium verò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebūque aduecticiis portum, Cæsari verò conditoris honorem, vnde ciuitati nomen Cæsariæ imposuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrū, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secūda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertij successores eorum regalibus diuitiis potirētur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomē amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam & patri monumentum optimo regni campo ciuitatē condidit, fluminum arborūque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hierichūta castellum natura tutū, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris

20 Cyprum vocauit: fratrique Phasaelo turrin cognomine Phasaelidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phasaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium vocauit: tumultūque in mammæ formam manufactum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificētius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitū autem compleuit ædibus regis liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac maceriæ tectaque largis infusa

30 diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingēti sumptu ex longo intervallo induxit, pèrque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & vehemēter excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellum: circumscriptione verò, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicūt: Bibli autē murum, exedras vero & porticus, foraque & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autē Laodicensibus aquæ ductum: apud Asca-

40 lona verò Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda cōstituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquā regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem vero thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. ad hæc frumēta cunctis ministravit egenitibus: & Rhodiis ad instruendam classem pecunias sæpe multisque in locis præbuit, incensūque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem? pèrque omnem Ioniam eorum quæ desiderasset quisque, largitiones? Nōne etiam Athenienses & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donariis? Nōne Antiochenſium

50 Syriæ plateā, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia prolixā, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorū, quibus ea detulit, populorū. Quod autē Elidenſibus præstitit, non solum Achaiæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere

sumptuum videret inopia, quódque solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phasaelitas & Balaneotas, aliaque circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, nequam pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates, quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret, cumque summus venator esset, in hoc tamen ipso equitandi pericia quæcuperet assequebatur. Denique vno die quondam quadraginta teras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset, itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum liberator videbatur egregius. Præter animi autem corporisque virtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. & si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo. Cap. XVII.

*Ant. li. 15.
cap. 3. 8. 9.
& lib. 16,
cap. 13.*

AT vero publicam ei felicitatem moerore inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariamnen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquam Roma regressus est. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causam quos à Mariamne susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzapharnes abduxerat: miserati verò gentiles liberauerunt, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus, multoque amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamne susceperat, duz foemina, cæteri mares erant, horumque minimo Romæ in studiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariamnes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidam ipsis inimicitiarum probabiles causas, ex amore verò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obiciebat, quæque in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille quidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis interiit. Hæc igitur Herodi Mariamne probro dabat, sororemque eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sauebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ verisimilia fingeretur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proque immoderata libidine, absentem se properasset ostendere viro mulierum cupidine insanienti, & qui vim posset inferre. Id veluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidam amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram sauitiam, cuius gratia & Lyfania rex & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne,

maligne, sed regis amorē mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaque inter fabulas de affectu iurante, quodque nunquam esset alterius mulieris amore captus: Valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amēs erat Herodes ilico: nec vnquā Iosephum mandata sua proditurū fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cūq; stratis exiluisset, in regia spatatur: ibique tunc Salome soror eius arrepto tempore criminādi, suspiciōē de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens confestim vtrunque iussit interfici. Deinde pœnitudo se-
10 quebatur insaniam: & postquam iracūdia concidit, amor iterū caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec processu tēporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrē quā si hostis esset, habebant: idq; & antea, quā diu Romæ in studiis erant, & multo magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentiū quoq; roborabatur affectio. Iam verò maturi coniugio, vnus amitæ suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ
20 sunt. Itaque apertius quidam cum rege colloquebantur, quod ei per vtrunque filium struerentur insidiæ: & alter quidem vtrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter vero, hoc est Archelai gener, focero fretus etiā fugā pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrū ex Doride susceptum: hisque illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cū hanc mutationem *Ant. li. 16.*
tolerabilem non putarent, ac priuata matre æditum proficientem viderent, indigna- *cap. 4.*
tionē cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderētur, iram prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causā fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, &
30 varias in fratres suos calumnias conferebat, quædā ipse dictitans, amicos verò suos ad alia diuulgāda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Cæsarem missus est, culturque regio & cæteris obsequiis præter diadema utebatur. Tempore autem voluit etiam suam matrē in cubile Mariamnes inducere: duobusque armorum generibus in fratres vsus, blanditiis & calumniis regi obrepſit ut etiā de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, veneni sibi dati reum apud Cæsare postulauit. Ille autem vix deplorandi copiam nactus, & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris verecūde suppressit: in se vero
40 delata crimina fortiter diluit: periculorumque focio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniuriis questus est: cū præter innocentia conscientia eloquentia iuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lacrymas quidem cunctis excussit: verum Cæsarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirēt, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cū autem Ciliciam præternauigans Elæusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi
50 gratiam referens, & redintegratæ concordia causa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat, ut in causā dicenda suffragarentur Alexandro: & vsque ad Zephyrium deduxit talentis xxx. donatum. Postea verò quā Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusq; filiis prope astantibus causam reddit pro-

seditionis : multasque Deo gratias agit, multas etiā Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autē cum mea cōmoditate illi gratias refero, trēsque filios meos reges designo, huiusque sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde vos. Nanque huic ætas, illis nobilitas successionem regni cōciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autē Cæsar iunxit, & pater instituit obseruare: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatē obsequitur, quātum ei, quem despiciet, doloris infliget. Quos autem singulis cōiunctos esse oporteat propinquos atq; amicos, ¹⁰ ego distribuā, & concordiaē sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionūque causas ex contubernalium nasci malitia: hōsque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autē vt non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnū, sed regni honorē filiis meis trado: & iucunditate quidē quasi rectores potientur, pondus autē rerū tametī nolim, meum est. Consideret autē quisq; vestrum ætatem meam, vitæq; institutum, necnon etiā pietatem. nam neq; senex adeo sum, vt de me citō desperetur: neq; voluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque vitam spacio breuiore concludunt. Diuinitatē verò ita coluimus, vt in longum nos æuum progressuros esse credamus, quod si quis in contemptū meum filiis meis placere maluerit, etiā pro illis mihi sup- ²⁰ plicium dabit. Ego enim, non quod inuideā ex me genitis, honorifice eos haberi vito: sed quia noui hæc studia adolescentibus ferociæ nutritiōe suggerere. Itaq; si cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmiū, seditionis verò apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, instructuosam fore malignitatem, omnes profectō mecum, hoc est, cū filiis meis sentient. Nanque ipsis expedit me regnantem, mēque his esse concordem. Vos autem, o boni filij, sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, mēque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem: fratres permanete. Iam nunc autē vobis & vestimēta, & obsequia dabo regalia: Deūmq; oro vt conseruet iudiciū meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne ³⁰ consalutauit, populūmq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optātes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanq; Alexander & Aristobulus ægrē ferebant confirmatum esse. Antipatro meritū, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. sed tamen ille pro varietate morū, & reticere secreta nouerat, & quāto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operā dabant, plures autem amicorum sese explorandi causā in sinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrū erat, & ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferebatur. Nec vel simpliciter aliquid ⁴⁰ prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgaris, vnum quid comprobatū fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam malitiæ dixisset arcanum. Alexandri verò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditiis, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorū quæ contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cū autem caute vniuersā committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis de- ⁵⁰ latoribus subornatis utebatur. Si quid in Alexandrum nunciaissent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniāque ad infidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat, quā si eum purgaret Antipater. His accensus

accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoque plusquam priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequeretur, spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenque ab adulescentibus separabant: qui carissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad

¹⁰ eos applicaret. non solum autem regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incutabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se quæ in regno viuerent dominam esse dicentis: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à

²⁰ Dario Hytaspis filio ducere, multumque ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret iudeis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obiciebat vxori: quodque ipse priuatam, reginam vero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitareretur,

³⁰ ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumque eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariamnes vestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod citò pro regalibus deliciis nigris vestibus indueretur. His de causis Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamē ne spem correptionis absunderet, ad se eos vocauit: Romam

enim migraturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: *Ant. li. 16. cap. 7.*

⁴⁰ rogauitque ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum venia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoque debere, omissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. nunquam enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his cum mature placauissent, ut patrem, præsentem metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: vterque autem sæui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham cum fieri beneficio Cæ-

⁵⁰ saris, idem Herodes impetrauerat: regalique coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. quamobrem iratus Herodes, filiam nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem

gnationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quòd etiam viua regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quãuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremò ad Pheroræ amicos venit, quorũ nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderũt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulũ Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causã peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. nam & hanc frater Pheroras accusabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptiis constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Con-¹⁰ uicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transiit, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis carissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, vt tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis induci aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum se coli oportere, qui etiam²⁰ inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clàm parere, militumque rectores, itẽmque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerũt. Hæc Herodes adeò pertimuit, vt non auderet statim delata proferre, sed exploratores die noctũque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autẽ criminationibus ipsis velociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui³⁰ ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De vita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem sæuitiæ processerat, vt nec eorum quenquam humanis aspiceret, qui accusati non essent: verum etiã amicis immitissimum sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis Antipater, collectaq; propinquorũ caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regẽ commentisque delatorũ timor inuasit vt stricto instare sibi gladio videretur videre Alexandrum. Deniq; subito & ipsum correptum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autẽ tacite moriebantur, nulla voce supra conscientiam prodita. alij vero quibus mendacium impatiẽtia doloris extorsit, de patris⁴⁰ eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, vt illo dum venaretur occiso, Romã profugerent. His tamen verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens vincti filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionẽ patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vltro malis assentiendũ putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fateretur insidias, earumq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autẽ Pheroram & Salomen. Hanc enim etiã stupro sibi quondam esse mixtã, cum vim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & graua de optimatibus clamantes, cum mature in Iudæã Archelaus venit, metuẽs genero simul ac filiæ, quibus etiã providentis-⁵⁰ simo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi partidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addãmq; filiam meã bono merito nouo? nam et si consilij particeps non est, quia tamẽ eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miror autẽ patientiam

*Ant. li. 17.
cap. 8.*

*Ant. li. 16.
cap. 8. 9.*

patientiam tuam, cuius periculum agitur, quòd adhuc viuit Alexander: ego namque
 ita ex Cappadocia properans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dedisse suppli-
 cium, & de filia quaestione tecum haberem, quam tui tuarq; dignitatis cõtemplatio-
 ne illi desponderam. At nunc de vtroque nobis consulendum est: licet nimium pater
 sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter
 alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit
 Herodem. Itaque ille quos Alexander præscripserat libros, legendos ei præbet, singu-
 lisque capitulis insistentes, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Ar-
 chelaus, paulatim causam in eos, qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit.
 10 Cùm autem sibi credere regem videret, cõsiderandum est, inquit, ne forte adulescen-
 tulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim
 apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successio-
 nem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasione auctores, qui ad deteriore-
 rem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adu-
 lescentulos falli, verũ etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuer-
 ti. Cõsentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Phe-
 roram excitabatur. nanque hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propen-
 siorem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præua-
 lere, quã honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictõque Alexandro,
 20 confugit ad Archelaum. & ille negat se videre. quo pacto eximat tot criminibus inuo-
 lutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidiis voluisse decipere, omniumque
 malorum præsentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omiſſis artibus callidis, & ne-
 gandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui di-
 lectus esset, veniam petere. nãque ad hoc ei modis omnibus se quoq; opem laturum.
 Paruit Archelao Pheroras, atraque veste cum lacrymis, vt quã miserabilis appareret,
 instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamque meruit postulans. & se quidem sce-
 leratum esse fatebatur: nãque omnia quæ sibi obiicerentur fecisse. horum autem cau-
 sam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore cõceptam. Itaque
 postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus ex-
 30 cusando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis vsus exemplis: etenim se quoque à
 fratre multo grauiora perpeſsum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe
 in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pòdere ipso tumesce-
 re: quam recidi quidem non oportere, leniter verò curari. Multa in hunc modum lo-
 cutus Archelaus, Herodem quidẽ Pherorę placidũ reddidit. ipse autẽ Alexandro tan-
 diu manebat iratus, filiãque ab eo distractam secũ abducturum se aiebat, donec He-
 dem compulſit vltro pro adulescentulo deprecari, vt iterũ ei filiam desponderet. Satis
 autem grauatim Archelaus cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: ma-
 ximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi
 filium ab eo donatũ affirmãte, nisi matrimonium diremisset, quòd & liberos iam ha-
 40 berent, vxor quoq; ab adulescẽte diligeretur: quæ si remaneret, peccatorũ foret obli-
 uio: si verò discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanq; fieri audaciam:
 si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnãque & ipse rediit cũ adu-
 lescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romã mitti de-
 bere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Va-
 frum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractũ erat, & red-
 integrata concordia in epulis & humanitate cõuictus familiariter versabatur. Abcun-
 tem autem muneribus talentorum septuaginta, folio quoq; aureo gemmis ornato, &
 eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannyichis vocabatur: itẽmq; amicorum
 eius quenq; pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splen-
 50 didissima dederũt: eũque tam ipse quàm optimates Antiochiã vsque profecuti sunt.
 Non multo pòst quidam in Iudæam venit, Archelai consiliis multo potentior: qui non
 solũ reconciliationẽ gratiæ Alexandro quaesitã fecit irritam: verum etiã causa fuit, vt pe-
 rirer. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni desiderium amore pecuniæ corru-
 ptus. Iã enim luxũ eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati-
 T velut

Ant. li. 16.
 cap. II.

velut eorum, quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine cōparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartz patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquā fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias & quemadmodū pater in singulos esset animarus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata verò amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai sociū esse mentitus, quo etiā citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo commēdatus est. Pertentatis autem personis omnibus, 10
 aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod & quum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum verò, quod regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim quum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidē adulescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirū faceret Herodes, si cum matrem illorum interemit, ipsis quoque regnū eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiā Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrū secreta discedit: afflicto quoq; 20
 insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penē iam strictis gladiis in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, vitā ei se rependere pro beneficiis & sibi delatis, & lucē referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladium, & confirmasse dexteram: verū sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrū enim dicere, non bene se cum Herode actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem coaptaret hæredem, auitūque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariamnes vitum 30
 ire. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumeliis affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoq; offendere, si taceat: si verò laudet, cauillatorem appellari. & prorsus inamitem sibi patrem inueniri, solique Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recusare nisi ex voto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaū socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæsarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum, ut antea, patris præsentiam formidādo, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum 40
 totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vulgaturū. deinde in quibus deliciis, quibusq; actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniāque scelera regis resecturū: quibus cognitis nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum, qui patrem diligeret esse confirmans, quique adhuc insidias retardasset. Rex autem nondū præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterūque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc verò propter quasdam offen- 50
 siones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam velut ad præfectū castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quàm aliis subsidiis eos uti permetteret. Hanc Alexander

Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus & cuius libet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant verum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem verò domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datorumque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male
 10 quæ sitis abusus est. Postremo apud Cæsarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat, aduenisset, percontanti regi super his, quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audisse affirmavit. nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet: iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut saluti
 20 suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Syllæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem; eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum descripta ferentes iudicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt. vehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, verum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens,
 30 si in communi cōfessu propinquorum suorum prouinciæque rectorum de insidiis quæreret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si verò fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Bery-
 40 rum quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfederalunt autem rectores, qui-
 bus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, nec non & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syrie, præter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri focer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si verò etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum præsentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta verò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse cōfessoribus demonstrabat. postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque victoriam vincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus cōdemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronunciauit. Nec enim fas esse cum tres ipse astates habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem verò sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, vel odio: ne-
 50 que indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tum autem vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Ale-

Ant. li. 16.
cap. 12.

Ant. li. 16.
cap. 13.

xandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumueniens clamitabat conculcatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire. Mihi verò, inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter eandem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauitè ferunt. hæc dicēs, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autè statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibique tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus infania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnamque inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filiū, & tonsorem subdidit quæstioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumque filius eius, patris miseratione commotus cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autè quibusdam fictum ab adulescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios verò in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, profocari iubet: eaque remature perfectæ, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem,

Cap. XVIII.

*Ant. li. 17.
cap. 21.*

ANTIPATRUM verò, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus, illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloque minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescēte sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itēque Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiarque Herodias & Mariamne. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem verò etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lacrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidē mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar, itaque, ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despoñdeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo verò Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem verò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quicquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspi-

lis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteram iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. namque honorē apud patrem quoque sibi derogatū existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filiis præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere liquisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens fletebatur, quanto viuientium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque vigilanti ad suspicandum. palam verò eum sup-
10 plex adire ausus est, coramque deposcere, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filii socer esset adiunctus. Instantissime verò precabatur quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat, ex Hierosolymitide verò Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phasaelum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, &
20 alteram ex Elpide: duasque vxores sine filiis, cōsobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, verebatur ne etiā hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum protelat. Postea verò blanditiis eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium verò eius iungit filię Pheroræ. Hinc licebat aduertere: quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome nō potuit. hanc enim quamuis soror esset, atque hæc sæpe intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabi Syl-
30 læo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaque inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: cuiusque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariamnes vna, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phasaelum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium vitare non poterat, securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula confictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat
40 obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola verò Salome aduersabatur eorum concordia: quodque non bono regis coirent, apud ipsum infumulabat. Cognita verò eius delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contrā verò & discordare inter se rege audiente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comessationes agebant: earumque cōsensionem fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeque
50 aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariseis mercedem contra se præbuisset, fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremò conuersus ad Pheroram, vtrum, ait, se fratrem, an vxorem vellet optare? Cumque ille se citius vita dixisset quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Phe-

pora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensque obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficeretur, effecit ipsorum perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, cum misit: cunctis quæ vsui forent, magnaque pecunia liberaliter instructum, testamentumque vnà ei portandum dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit de his cū Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potētissimum, redemptoque Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. ille autē cū nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regique indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari oporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repositos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De veneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

Cap. XIX.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminchat, vt repudiaret vxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, cū multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus vnum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum vixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem inuisere voluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postquam autem Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissime curatum voluit: sed morbum superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimum vitæ diem dilexisset Herodes, tamē quod illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denunciauit, clarissimæque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum vitæ sortitus est. Transit autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram veneno interceptum esse dicebant. nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, & non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac fororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi cōsilio: namque illi notam fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibique tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cæli terræque rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, vindicet. Hoc rex initium nactus, persequabatur vltius indaginem veritatis. Mulier verè & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cū autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta

cong

congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras verò trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quòd post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorūque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiūsque filiis minimè pepercisset: idèq; melius esse, ab hac belua quàm longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrū conquerentem, quòd cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse prius quàm regnare incipiat moriturum: aut si vnquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) voluptatē sibi successionis omnino fore breuissimā. Pululare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset hæredem. Qua quidem in re prorsus cum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque vt ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi vnquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamē cum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atq; cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebat? respondisse Antipatrū, vtinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquā fieri posse, vt tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palām liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem apertè, si virorū spiritum manūsque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderūt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectū est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocētium prætermitteret: in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causā ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater vt Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pherorā vero venenum vxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc enocatam, statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, vt eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delatā partem, periculum mortis euasit. Portatāque ad regem, vbi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quòd vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit.

40 deinde inquit, Secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum Deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lacrymans asiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitaui: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro venenum, huc asfer propere, meque vidente consume, ne ad inferos quoque vlticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita vt iussit attuli: & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum verò mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauī. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex vero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illūque venenum à fratre apud Alexandriam exercete medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumcunctes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erāt incertarum rerum exploratores atq;

indices, & à suspitionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariamnem, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensis & ultis. Cap. XX.

POST hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Nanque is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc est, aspidum virus, aduenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem ¹⁰ armaret. Idem vero præter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operam succisivam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studiis Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suæ remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur, sequique accitos esse grauius ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam prius quam proficiscerentur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremque adeundo vitandæ suspitionis causam, fratres purgare simulabat: quasdam falso scripta, quasdam vero adolescentiæ peccata esse commemo- ²⁰ rans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecuniis datis, sumptuum confundere tentabat indicia, vestem preciosam variisque stragula, poculaque argentea necnon & aurea comparando, aliaque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarii erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllæ. Vniuersis autem malis tunc minoribus maiore cōtectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epistolæ vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius redditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum ³⁰ manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se venturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensque ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis benevolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarætum, cumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro voto non cesserat: neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne ⁴⁰ quando forte deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memoravi, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem cōueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: nanque timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monabant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspitionis, & occasionem præberet calumpniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenkum id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspiciones in- ⁵⁰ certas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum deferretur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo

*Ant. li. 18.
cap. 8.*

solitudo cū omnes eum deuitarent, nullūque auderet accedere. Nam etsi semper æquē inuisus erat, odio tamen vt proderetur tunc data libertas est. Multos autē auerebat ex rege formido, quoniā cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solūque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cū Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penē mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes vlla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certūque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiā spes eum pertentabat hilarior,
10 aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua dilaturū, ac dolis, quæ sola instrumēta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortē autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatūque audacia, velut eius salutādi causa, propius accedebat: cū ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc paricidæ est, vt me amplexari velis, qui tot maleficiis inuolutus sis. Dispereas, impium caput: neque me attingas, prius quā criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudiciū & iudicē, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinū meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cū autem ad eum venissent mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerūt. Tūque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex adhibito propinquorum atque amicorum cōcilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehēsi, qui ab ea literas ad eum deportauerūt huiuscemodi: Quo-
20 niam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his vnā cum aliis introductis, ingreditur Antipater. Cūque pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est:
30 Quod & tu Vare, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignū iudicauerit, certo scio. Vereor autē ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeo, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnū detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos aliis inuidendos regibus æmulandōsque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at verò hic belua, patiētia mea suprà quā sātis erat expletus, in me satietatem suam profudit: cique diu viuere sum visus, meāque senectutem grauitè tulit, rēque fieri non nisi parricidio passus est. quæ
40 quidem profectò noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filiis, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quārum de isto bene sum meritis? cui viuus etiam potestatem meam penē concessi: apertē autē regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romā quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quēque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorē, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quodue de his habui indicium, quale demonstrauit huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursūque veritatē dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istā beluam noui: & quā sit verisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletūque simulatos. Hic est qui me quondā monebat, vt viuum Alexandrū cauerem, neque meum corpus omnibus crederē. Hic est qui vsque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere, ne quis mihi forte parasset
50 insidias.

insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorū, & viuentiū fratrum beneuolentiā diiudicaret: hic propugnator & satellites meus. Quum eius calliditas Vare in mētem venit, & quemadmodū singula simulasset, vix me credo viuere, tamq; grauem insidiatorē quo pacto effugerim miror. Verum tamen quia fortuna quādam excitat cōtra me domū meam, mihiq; amicissimi semper infensi sunt: ego quidem factorū iniquitatem flebo, & mecū ipse solitudinem gemam. Nemo autē qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia ventura sint. Hęc dicens, ipse quidē interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iussit exponere. Inter hęc autē Antipater sublato capite, cū prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: 10
 Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore te habuisse cōmemoras? Aut si ficta, vt dicis, simulataq; mea pietas fuit, cur in aliis tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt non intelligerē, quōd si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cælestē latere iudicem omnino non posset, qui vbique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabā, quos ob id Deus ultus est, quia tibi male cogitauerant? Quid autē fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans, aliis timendus eram. Fortassis egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarū habuit potestatem? Si autē omnium hominū perditissimus essem, immanisq; bestiarū animū gererem, certe mansueti patris beneficiis vincerer: quem, 20
 sicut tu dixisti, reduxeris, totque filiis anteposueris, viuusque regē declaraueris, aliorūque bonorū magnitudine reddideris inuidendum. ō me miserū, acerbissimāq; peregrinationē meam, quā longū liuori tēpus magnūque insidiātibz spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuusq; rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrarū Cæsar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hęc fictis in me criminatōnibus veriores. his me defendo. hęc affectus erga te mei argumēta certissima. Recordare quā inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti vt darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adsum, terra marique nihil vsquam parricida perpeffus. Sed nondū me hoc argumento diligas, nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorū tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viscera mea pergant instrumenta pœnarū, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorū expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autē Herodem, quo minus fleret, iracundia cōtinebat, documētis veris intentum. Ibi autē Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimā accusatōnē instituit, cuncta quidem regni maleficia ascribēs: maxime vero fratrum interitum, quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quāsi successiōnis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum parasset, multo minus a 30
 fratribz abstineret. Cū autem ad veneni probatōnē venisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnē domum repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis & probatis perorauit. Varus autem cū respōdere iussisset Antipatrū, & ille nihil amplius elocutus, quā, Deus testis est innocētiæ meæ, silensque iaceret, venenum petiit, idque cuipiam damnatorum capitis ex custodiis bibendum dedit: eoque statim mortuo, quādam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posterōq; die inde discessit. Nihilōq; minus rex Antipatro vinculis tradito, cladis suæ nuncios ad Cæsarem misit. Post hęc Salomen 50
 appetisse insidiis arguebatur Antipater. Quidā enim ē seruis Antiphili Roma venerat, epistolā ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regē scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clām ei beneuolentiæ causā misisse. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio

latio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias apistolas mihi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regē subiit cogitatio, ne fortè etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quòdque penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quò minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, ¹⁰ graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemque scripsit Antipam, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filiis, itémque amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisque omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen luculentissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, mortēque Antipatri & Herodis.

Cap. XXI.

²⁰ **M**ORBUS autem ingrauescebat, quòd eum senectus pariter ac mœror vgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeò habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quòd Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, sed cùm ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur: & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræi, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cùm leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cùm regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt Deus vindicaretur, fabricatæque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrū haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd supra maximam portā templi Aquilam collocauerat auream. Eumque tunc monebant sophistæ vt tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare: sic enim decedentibus, & animā immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes, & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisque morbo cupere, quàm virtute defungi. Dum hæc illi differerēt, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: vnde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsoque meridie, quum plurima multitudo versaretur in templo, ⁴⁰ crassis demissi funibus, Aquilam ex tecto auream securibus abscidebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propè ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primum interrogati, an Aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cùm vero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd occasione legis patriæ quædā maiora tentassent, velut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autē metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum ⁵⁰ facinoris suorum, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus dimissi erāt cum sophistis viuos incendi, & reliquos qui vnā comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum variis doloribus differebatur. nam febris quidem nō mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis

corporis superficiem. Assiduus autem vexabatur coli tormentis, pedesque tanquam ex
Ant. li. 17. intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoque virilis membri
cap. 9. vermiculos generas, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria, membro-
 rumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem
 eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus
 luctaretur, vitæ tamē cupidus erat, & remediis excogitatis salutē sperabat. Denique
 Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem
 bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluētes, præ dulcedine potui sunt. Ibi autē cor-
 pus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum
 ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde pertur-
 batis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. desperata
 vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque
 amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta venisset, atra iam bili corre-
 ptus, & penē ipsi morti minabatur, factumque nefariū excogitauit. Collectos enim
 cuiusque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, cōclu-
 di præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis: scio, inquit,
 mortem meam festis gaudiis celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri pote-
 ro, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos viros
 qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occi-
 dite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illacrymet. Et simul his man-
 datis, legatorum quos Romam miserat, epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam
 Iulix iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur.
 Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum
 erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursum victus
 (nam inedia tussisque pariter violentia distendebatur) fatum præuenire conatus est:
 sumptoque malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat.
 Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram
 sustulit. Cum vero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset,
 vlulatus maximus in regia statim, qua si rex mortuus esset, excitatus est. Eoque pro-
 pere audito, Antipater fiduciā recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, 30
Ant. li. 17. rogabat, ut se soluerent, atque dimitteret: quod eorum princeps non solum ne fieret ob-
cap. 10. stitit, sed etiam regi velociter nunciauit. Ille autē fortius exclamās, quàm vires ægro-
 tantis valebant, continuo satellitibus missis occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri
 præcepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem
 Archelaum natu maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham vero Antipam. Post
 interitū autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex
 quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta verò septem, postquam rex à Ro-
 manis declaratus est. Et in aliis quidē omnibus, secunda fortuna usus est, si quis alius.
 Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatū tempore, filiis suis re-
 liquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciri- 40
 ret mortē regis exercitus, cum marito progressa, victos absoluit, quos occidi man-
 dauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquenque iussisse domum dimitti.
Ant. li. 17. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia tur-
cap. 12. ba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo
 signare solitus erat, & fortunatū illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Reli-
 ctamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multū rogabat, ut beneuolo animo
 successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentū legebat, in quo Phi-
 lippum quidem hæredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham verò,
 sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemque anu-
 lum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque regni administrati notitiam. 50
 Omnium nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse
 voluit; cætera verò seruari juxta superius testamentum. Quo perlecto, confestim
 clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & po-
 pulus adēuntes, suamque promittebant, deique benevolentiam precabantur. Hinc ad
 sepeliendum

sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiz prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auróq; distinctus, torus autem purpuravariatus, corpúsque super eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona verò desuper aurea, sceptrúmque in dextera, & circa lectum filij cum propinquis, præterea satellites agménque Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera verò militum manus armata, ducésque suos ordinúmque principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant: corpús autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibique secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER II.

20

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ aquilæ.

Cap. I.

VRBARVM autem nouarum principium fuit, Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis, epulísque feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiã redegit: nam qui eum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus procedit ad templum. Ibique variis fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelsò tribunali, solioque aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisque & quòd sepulturã patris sedulo curauissent, gratias egit, & quòd

Ant. li. 17.
cap. 12.

30

sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi confirmata fuerit successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiúmque sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisã multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit.

40

Namque alij tributa leuari, alij vectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis, cum amicis erat in epulis. Ecce autẽ subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis luctus de rege cessauit, propria lameta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter absensam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, stertuque iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet quos pro templo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliúmque pietate præstantem, magisque purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectiois festinatio cõtinebat, metuentem, ne si sibi multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quàm vi experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis authores, vbi ad templum venit, prius quàm verbum faceret, lapidibus pro-

Ant. li. 17.
cap. 12.

50

V

turbant:

turbarunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neque si numero aucti fuissent, otiosi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit, cum illi qui sophistas lugebant in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrumpere, cohortem militum & tribunum, qui etiam seditionis principes comprehenderent, eo dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit: saucius verò tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesque per campum: qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent, propè ad tria millia hominum occidunt: reliquam verò manum per montes proximos disiecerunt. præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius vnumquemque, ut domum recederet admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vnà verò egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, generique, specie velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa verò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea verò quam sibi obstantium vnus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamē immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabāt, causam custodiæ magis Cæsari quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quam multi alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil videbatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat. unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ verò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quique præcipue liberi omnes sui que iuris esse cupiebant, & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini opem nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam verò multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri, qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt, & post eos Archelaus gestorum suorum perscripta capitula, patrisque anulum per Ptolemæum, rationesque administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab vtraque parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemque reddituum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primū ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, in simulās Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem vera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisset. Nam post Herodis mortem,

*Ant. li. 17.
cap. 13.*

mortem, quibusdam, ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solto aureo residentem, partim ordines militia permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut à rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus vinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à Domino postulaturus venisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum, sed vocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assimulasset, obiciebat: cum interdum quidem personam componeret in moerorem, noctu verò ad comessationes usque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflaram esse dicebat. Totius enim orationis suæ vires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem venisse: ad hostias verò, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illarum bellum implacabile cōgessisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim, qui priore testamento successorem scriptum inculcare nihil posset, quod incolumi corpore, omnique vitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset: Multa in hunc modum persecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis peroravit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores adversarios ipsos demonstravit. Secundum verò testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. nam qui tantum sciret, ut rerum Domino potestate sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignoravit. Cū autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum verò nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his, qui testamento contingerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudeos & Sabinianos.

Cap. I I.

SED antequam de his quicquid statueretur à Cæsare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et varæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudeos defecisse nuntiâtes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria duxerat secum legionibus, unam in civitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeavit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam venisset, causas novarum rerum Iudæis præbuit: modo vim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam ferorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos avaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis vocatur, septies septem diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulum nacta, non religionis solennitates populum, sed indignatio cōgrogavit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemque Idumæa & Hierichum, transque Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigna ex ipsa civitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu cæstra collocaverunt, una in Septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromi versus, tertiæque in occiduo prope

regiam tractu, circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu porterritus, crebris quidem Vatum nunciis precabatur, ut quam mature ferret auxilium, quasi occasione delenda legione, si quid morae interuenisset. Ipse vero in altissimam castelli turrin, quae Phasaelus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionariis, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam praeter timore nec ad eos quibus ipse praeterat, descendere audebat. Eius autem praeepto milites obedientes, in templum volant, vehementerque cum Iudaeis pugna configunt; in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos bellipentia superabant. Postea vero quam multi Iudaei porticibus occupatis, a vertice telis eos appetebant, phrimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes ultisci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. ab utrisque tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes praecipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladiis praueeniebant. Qui tamen ex moenibus obrependo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur, donec omnibus, aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro Dei defensoribus destituito manus milites attulerunt, & x l. ex eo talenta diripuerunt: quorum quae furto sublata non sunt, conquisit Sabinus. At Iudaeos multo plures, magisque pugnaces, tam virorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque his regia minitabantur exitum, nisi quam primum inde secederent. Sabino, si vellet, una cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opiculabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Parstamen bellicosior erat, Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus praepositi, vni peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum uterque vi corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudaei quidem instare obsidioni, simul & castelli moenia tentantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium, Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudaeam plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumaea quidem duo millia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum regis decerabant: quibus Achab regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre praedium declinando. In Sephori autem Galilaeae, Iudas filius Ezechiae latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, multisque regis armamentariis, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentis cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regis scitu, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipso ciuicis, & apud Hierichuntam regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corrupit, facilem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, quibus aliquid de conseras, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multos consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praueinit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussam in ceruice deiecit. Interfusa sunt autem & quaecunque Iordani proxima fuerunt sedes regiae, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis vltionibus. Tunc enim pastor quidam, cui nomen Athrongeus, regnum affectare ausus est, quod ut speraret, vi corporis animaeque fiducia mortem contemneris impulsus est: praeterea fratrum quatuor sibi similium robore, quorum singulis tanquam ducibus & sagittis attributa manu annatorum in aduersum utebatur. Ipse autem velut rex maiora negotia procurabat. Et cum quidem etiam diademata sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo praecipue Romanos, itemque regios persequerantur, cum nec Iudaeorum quicquam effugeret:

ret, qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atque arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: ceteri verò in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omnes bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo verò, qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudæam.

10

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos.

Cap. III.

ARVS autem acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atque optimatum auxilia cōuenire iussit. Ad hæc à Beritis etiā, cum per eorum transfret oppidum, mille & quingentos accepit armatos.

Ant. li. 17.

cap. 16.

Vbi vero in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum nō cum exiguo numero equitum peditumque peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas verò eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potius, ciuitate quidem abstinuit, quòd inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad vicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisque plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo visu Iudæorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui verò intra ciuitatem degebāt, suscepto eo, seditionis causas in alios cōferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus cōspirasse. Ante verò obuiam ei venerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire ausus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maximè verò nocentium propè ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum millia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse vellet, agros vastare perspexit: suis autè comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo prius quàm in manus veniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademque legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

50

De ethnarcha Iudeorum instituto.

Cap. IIII.

OMÆ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa cōflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & astabant eis plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque cōuocato à Cæ-

Ant. li. 17.

cap. 17.

fare optimatum Romanorum amicorumque concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraque Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti erant. nam & cum Archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erant etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatoribus exponere, quæ nam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium, qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum cum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse, populisque alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua verò felicitate ac patriis legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus, ut plures ex Herode paucis annis clades sustinuerint, quam omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeSSI sunt. Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad modestiam ex aduersæ fortunæ consuetudine profecisse, ut etiam successionem voluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unà cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse Deo hominum victimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne quod ex ea natione restaret, his obicerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probarum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus, quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturæque regibus vix pareret. unà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, tacturum esse pollicitus. Reliquam verò dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit: unā Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flument regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa verò & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniā, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai verò ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppo, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phasælidis idem Cæsar constituit: regiāque apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum verò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines extinsecus quingentis millibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filiis collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus vilissimis propter honorem defuncti

De subditio falsoque Alexandro, eoque deprehenso.

Cap. V.

NTEREA quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum *Ant. li. 17.*
 Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudi- *cap. 18.*
 ne, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Ro-
 mam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem
 suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus affirmabat eorum se mi-
 sericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corpori-
 bus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Cre-
 ta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumque inde transmissus, ibique ampliore
 10 quæstu cumulatus, etiam hospites suos, magna verisimilitudine Romam secum na-
 uigare pellegerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisque muneribus ab Iudæis
 ejus loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei pro-
 cesserat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planèque nouerant,
 hunc eum esse iuraret. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, visendi eius studio circum-
 fusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunque ferebatur,
 conueniebant. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac
 regale obsequium propriis ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum
 optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm vide-
 ret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei non nihil
 20 indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret,
 misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differen-
 tiam coniectura deprehendit. Maximè verò, ubi corporis ejus duritiam, & seruilem
 formam considerauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus est
 dictorum ejus audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum
 esse commemorabat: consulto verò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo
 insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque ab aliis ei separato
 vitam dixit à Cæsare præmium fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem
 se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ
 similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis
 30 abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum
 quidem Alexandrum, propter habitudinē corporis, remigum numero inseruit, sua-
 forem vero ejus interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum pro amentitiæ
 precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

Cap. VI.

TH NARCHIA vero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, *Ant. li. 17.*
 non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonòq; *cap. 19.*
 principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis, ipse
 quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium vero
 ejus fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæsarem
 40 huiusmodi somnium vidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à
 bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quid-
 nam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Aliis autem aliter interpretantibus,
 Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesque rerum mu-
 tationes: eo quòd agros arando verteret ac mutarent. Ideòque regnaturum quidem
 illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mu-
 tationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinque diebus post
 ad causam dicendam est euocatus. Dignum autē memoria duxi, etiam coniugis ejus
 Glaphyræ somnium, Archelai filix Cappadocum regis referre: quam cum Alexan-
 der prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur; Herodis filius regis, à quo
 50 ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nu-
 ptam, eoque defuncto domum reuersam, domique apud patrē in viduitate degen-
 tem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est, ut eam statim
 repudiata cōiuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam
 in Iudæam rediit, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi

Libycum matrimonium : sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris audisissima viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, neque licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

De Simone Galileo, de tribus sectis apud Iudeos.

Cap. VII.

*Ant. li. 18.
cap. 12.*

G I T V R Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur : quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosque post Deum ferre mortales. Erat autem propriæ sectæ sophista, nulla in re similis aliis. Etenim tria sunt apud Iudeos genera philosophiarum. Horum vnum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium vero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi : & qui præter cæteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent : continentiam vero seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt, alienos verò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt : non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam : sed quia cauendam putent intemperantiam fornicarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum cōtemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare : legemque sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicaret. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret : sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, mūditiis corpus absterget : quoniam squalorē decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autē communium rerum procuratores habent, & ad vsum omnium singulos indiuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt, & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè viderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferant. In singulis autē ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur : qui eorum vestimenta cæteraque vsum necessaria tueretur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino confectis prioribus, aut longi temporis vsum consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt : sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet : quamuis etiā sine permutatione eundem libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa Deum religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum cōgregantur : linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta, in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt : quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, vnum autē vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit : neque gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere vsque ad vesperam versantur. Similiterque inde reuerfi cœnant, considentibus etiā hospitibus, si quos fortè interuenisse repperint. Neque vero clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat : cum etiam loquendi ordine aliis alij cedant : eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidem

rei

rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos, edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine praecepto faciunt oratores, tamen in his duobus, hoc est iuuando & miserando sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine oratoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignatione cohibent, fidem tuentur, patri obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habet. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicarum, quemque vim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquisuntur. Sectarum vero suarum studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem vitus ordinem tribuant: dolabellam quoque, & quod praedictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamè in convivium assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis aliis mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines servare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex praecepto obesse: quin imò iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus servare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si vero ipse ceteris praesit, nunquam se abusu- rum viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum convincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram servare ab iniustis compendiis: & neque aliquid de mysteriis consecratos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quilibet morte compellat. Super haec autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & 30 conservatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorat, & quasi praemununt accedentes. Deprehensos vero in peccatis à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab aliis oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum quae usque ad mortem adduxerit, poenam huisse censentes. In iudiciis vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemaverit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus novè loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque denique. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudaeis diligentius cavent: neque cibum sibi solum pridie praeparat, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imò nec alium purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno pede altam ~~maximam~~, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, dimissa veste se solo diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris levantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis 40 sit ista purgatio, nihilominus tamè solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discedunt autem inter se, secundum susceptae abstinentiae tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores praecedentibus aestimantur, ut si aliquibus eorum contigerint, quasi à contagio alienigenae diluantur. Vivunt autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur aetatem, propter

simplicitatem victus, ut equidem puto, & institutionē bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem verò, si cum decore obeunda sit, indicant etiam immortalitate meliorē. Prodidit autem eorū in omnibus negotiis animos, bellum quod gestū est cum Romanis. Tunc siquidem per artium contradições & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam quod non solent edere, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in mediis quinimò cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constanter animas cum quadam hilaritate reddebāt, scilicet quasi qui eas essent denuò recepturi. Opinio quippe apud illos firmata cōstitit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuā: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint à carnalibus releuata vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimēsque ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorū sententiis, pronuntiant ultra Oceanū degete, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque nimbis, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriēs Zephyrus, & leniter aspirās amonet. Malis autē animabus procellosa loca & hyberna delegāt, plena gemitibus excendarum sine fine poenarū. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorū insulas sequestrasse: improborū autem animabus locum apud inferos impiorū: in quo etiam cruciari quosdam cōmentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tiryos: principio quidē immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique virtutis, dehortationemque nequitiz: bonos quippe fieri in huius vitæ conseruatione meliores, per spem bonorū etiam post lucem redhibendorū: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniā et si in huius vitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo quæ Esseni de diuinitate animarū philosophantur, planē illecebram ineuitabilem eis qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse prociunt, sacris videlicet libris, & variis sanctificationibus, prophetarūque dictis à primis ætatibus adherentes: raro autē accidit ut prædictiones eorum frustratio cōsequatur. Est autē aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legēsque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominū partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineāt nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem velint omnes ire sententiam, defecturum confestim genus humanū. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniant, ut perueniunt explorent valetudinem foeminarū: & si constanti purgatione apparuerint venere parui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorū cum pregnantē concumbit: ut ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causa intinere. Lauantibus autem foeminis, ita ut viris perizoniarum inest amictus. Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habēt, ut Erō & Deo vniuersa deputent: & quidem vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur; adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnē quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum verò interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & Deum extra omnē malī patratiōem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominū vel bonam, vel malam esse propositum: & secundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociales, & qui studeant se mutua dilectione cōplecti: Sadducei verò & inter se feris moribus discrepantes, & cōuersatio eorum circa externos inhumana. Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

*De Pilati regimine.**Cap. VIII.*

ARCHELAI ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & *Ant. li. 18. cap. 5.*
 Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome
 enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iam-
 niam, & in Phasaelide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tibe-
 rium Iuliae filium Romano Imperio, post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus
 annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis
 suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen
 exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream vocitauit: aliamque in in-
 10 feriore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes verò in Galilaea Tiberia-
 dem, in Peræa autem cognominè Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, *Ant. li. 18. cap. 7.*
 cum curandam accepisset regionē, nocte intempesta opertas in Hierosolymam in-
 tulit imagines Caesaris, quæ res post triduum ingentē inter Iudæos suscitauit tumult-
 um: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderēt.
 Nullum enim fas esse collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui
 in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico Cæ-
 saream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferretur ima-
 gines, & eis iura patria seruentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa do-
 mum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque
 20 mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudine
 Iudæorū, quasi qui eis vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo
 (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterūt Iudæos: circumdatāque tri-
 plici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerum faciē. Tunc
 Pilatus denunciāns trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperēt, annuit
 militibus vt educerent gladios. Iudæi autē quasi vno consilio omnes subito corru-
 runt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se in-
 terfici magis velle quā legem profanari. Tunc Pilatus circa religionē studium po-
 puli demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde verò con-
 turbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus quem Corban di-
 30 cunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere, erat autem inducēda aqua ab
 stadiis trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hie-
 rosolymam venerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tu-
 multum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priua-
 torū vestibus induti: præcepitq; vt gladiis quidē non vterentur, fustibus autem accla-
 mantes ferirēt. Sicq; cōpositis rebus, dat ex tribunali signū, confestimq; cædebantur
 Iudæi: quorū multi quidē plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera
 contritione perierunt. Tunc ad calamitatē interfectorum stupens multitudo contri-
 cuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quē
 pater Herodes interfecit, ad Tiberiū venit. Illo autē non suscipiente accusationē, re-
 40 sidens Romæ & reliquorū quidē potentium notitias ambiebat: maximis autē co-
 lebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die in-
 ter copiosum epularū apparatus, quibus eum demerebatur, ad vltimū extensis ma-
 nibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominū cuncto-
 rum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim cōcludi
 iussit Agrippam, qui sub grādi ærumna, vsq; ad mortem Tiberij, in carcere per men-
 ses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorū & viginti, sex men-
 sium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam vinculis, &
 tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regēque appellauit. Cum
 venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam su-
 50 scitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei fo-
 cordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarē nauigare, careret potestate
 maiore. nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex
 tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob
 auaritiā vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat
 accusator

Ant. li. 15. cap. 14.

accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

De superbia Caij, & Petronio præside.

Cap. IX.

*Ant. li. 15.
cap. 15.*

CAIVS verò Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam & Deum se putaret, & vellet vocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multisque è Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum verò quidam non credebant famæ bellum nuntianti, qui verò credebant, nihil de resistendo poterant cōminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadiis centum viginti: à Septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem distat stadiis centum. Ab ea autem vrbe distans duobus stadiis præterlabitur fluvius, quem vocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulcrum Memnonis, habens iuxta se centum ferè cubitorum spaciū, sed admiratione dignissimum. Est enim specie vallis rotundæ, vitream emittēs arenam: quam cum exhauferint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Ventis siquidem quasi de dīta opera, conuehunt illuc de circumstantibus superciliis arenam istam, utique communem. locus autem metalli, statim in vitrum quod suscepit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuersæ arenæ in vitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est, Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocās in Tiberiadem tam populum Iudæorum quàm omnes eorū nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsarīs: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis vrbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsarīs locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis verò contra hæc legem morēsque patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem simulacrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiēs dictum Petronius, respondit: Sed & mihi mei domini lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, vobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè vos non Petronius, sed ille à quo sum missus, nam & ipse æquè ac vos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocādas, debere eum totam Iudæorū gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petroniū miseratioq; persuasit, intuentem & insuperabilem religionē virorum, & tantum vulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserūt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim viritūq; 50 compellans, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsarīs: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cum videret etiā sementem regionis intercipi (ipsum

(ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in vrbe ouosa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæsare, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quòd tota gēs supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehemèter obsistere. His epistolis respondit Caius

10 immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigaerunt: denique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portabant.

De Imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Cap. X.

A i o per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, *Ant. li. 19.*
raptus in regnum ab eo exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus au- *cap. 3.*
tem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo,
mandat tribus cohortibus vrbis, vt essent præsidio ciuitati, & ipse fre-

20 quens in Capitolium cõuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: vt sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim, vt Agrippa adueniret: quem cum & senatus in *Ant. li. 19.*
cõcilium in castra Claudius euocasset, vt scilicet eo strenuo adiutore vteretur in qui- *cap. 4.*
bus res posceret, videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam non esse fortunã: iam enim ad inuidiam satis fore, quòd in regnũ vocatus sit. deinde administrare paratum esse rempublicam non, vt aliquis tyrannus, sed vt princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis cõmunem omnium stare sententiam. nam & si non

30 natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit senatus, quasi qui militi suo bonisque cõsiliis fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciãtem eis, se non posse adduci, vt eos proderet, quorum cõsensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerent. neque enim fas esse, propter illorum per-

40 uicaciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & cõcurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus Imperatorem quem in nulla re culpare possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicēs, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt. ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladiis hi, qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & penè accidit, vt progressi quinque interficerentur, ante scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nũciaisset: dicens quòd nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretque solitudinis Imperator. Hæc audiens Claudius, continuuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgētī honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo hostias, vt mos est pro Imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno vniuerso, adiiciens ei

Ant. li. 19.
cap. 5.

Ant. li. 19.
cap. 7, 8.

etiam illam quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lyſaniæ vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt incisam æreis tabulis in Capitolio collocarēt. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, iunctus Berenicæ reginæ, Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, irritam prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autem annis tribus. Antè quoque cū tetrarchiam regeret, aliis tribus annis tenuerat potestatē. Reliquit filias tres è Cypride 10 natas, Berenicem, Mariamnem atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cū admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc verò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratrī quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamne Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iopata. Hi quidem erāt (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt. 20

De varijs tumultibus in Iudea & Samaria.

Cap. XI.

DO s t obitum autē Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patruī sui regno cōstituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent (vnus è militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua vertit ad faciam Iudæorum: & ad hunc 30 habitum vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita vt circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam proficiebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cū essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. statimque in fugam versi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, vt conculcatione mutua super decē millia hominum consumpta sint. Facta est autem vniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinātium tumultus. Iuxta Bethoron quippe 40 pe, per viam publicam, Stephanus quidem seruus Cæsaris supellectilem quandam vehēbat, quæ ab irruentibus latronibus direpta est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis vicis essent, vinctos ad se adduci iussit, obiciens quod latrones illos nō comprehendissent: qua occasione quidam militum in vico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammata viderent, vndiq; confluxerunt: & velut machinamento aliquo, ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes vt militem, qui tantam contumeliam Deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatū militem per medium po- 50 pulum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recefferunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concur

concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conue-
runt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur transiret in Gali-
læam: & in eos qui autores essent homicidij vindicaret. Cumanus verò his negotiis,
quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remi-
sit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & reli-
cta dici solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine vlllo duce, nec quicquam
principum suorum retinenti acquiescētes. Latrocinij autem eorum & tumultus, qui-
dam Dinæ filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrebatenæ regioni
conterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio tempe-
10 rantes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum
vnam equitum alam, quæ vocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui vastabantur esset:
sicq; eorum multos, qui Eleazarum erant securi, comprehendit, plures quoque inter-
fecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastandos Samaritanorum fines irue-
rant, principes gētis de Hierosolymis occurrerunt: opertique ciliciis, & aspersis cinere
capitibus precabantur, ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samari-
tas ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur au-
tem patriæ suæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum: neque omnia pa-
riter in discrimen adducerent, neq; ob vnius Galilæi vindictam cuncta disperderent.
His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in la-
20 trocinia conspirabāt: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni
regione agebantur rapinæ: & audacissimus quisque reliquis vim afferebat. Tunc Sa-
maritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum ve-
nerunt, vindicari de his, qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto
autem fuerant etiā Iudæorum nobiles: & Ionathas filius Anani, princeps sacerdotum,
obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homi-
cidium perpetrassent: causam tamē calamitatum postea secularum præbuisse Cuma-
num, qui inter principia autores cædis nolisset vlcisci. Tunc Quadratus vtranque
partem interim distulit, dicens se cū ad ipsas regiones venisset, diligenter singula in-
quisiturū: deinceps verò progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ce-
30 perat, in crucem sustulit. Inde cū Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorum
querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuisse par-
ticipes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionatham & Ananiam,
eiusque filium Ananum, & nōnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter
autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tri-
buno, Romam nauigare reddituros Claudio rationem pro his quæ in regione gesse-
rant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudi-
nem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla cōturbatione, Antiochiam rediit.
Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem
etiam Agrippa, Iudæorū causam magna contentione defendens: siquidem & Cuma-
40 no multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos
iussit interfici. Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vin-
ctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, ca-
pite plecteretur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorū pro-
uinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam verò de Chalcide in regnū mæus
transulit, tradens ei illam quoq; provinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Tra-
chonitis & Baranæa & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyſaniz, & tetrar-
chiam quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies trigin-
ta administrato imperio, decessit, successorem regni Neronem relinquens, quem sua-
delis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cū legitimum ha-
50 beret filium Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam fi-
liam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Anto-
niam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abu-
sus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matrēque interfecerit, post
quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atq; ut ad vltimum per amen-

tiam ad histrionum opera scenamque peruenit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII.

*Ant. li. 20.
cap. II.*

*Ant. li. 20.
cap. 12.*

*Ant. li. 20.
cap. 12.*

ONVERTAR autem ad narranda quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadē: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depredatus, aliōsque cum eo multos cepit, victōsque Romam misit: aliorūque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorū popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii vocabantur, die claro & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum verò diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diūque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquātes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamē in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidē abstinentium, sed consiliis magis impiorum, quæ pars non minus quàm sicariorum felicitatem vrbs statūque corrumpit. Seduciores namque homines & circumuentiones, sub specie religionis nouis rebus studētes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autē plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem, qui vocatur Oliuarum, inde ad Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsōque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanē eius impetum Felix, & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictū. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem, qui cum ipso fuerāt comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua verò multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis verò his etiam, sicut ferē in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant mortem apertissimam comminātes his, qui Romanorum principatui obedire voluissent: ut vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. Alter autē tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet, qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Æmuli verò conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam verò ciuitatem fuisse gentiliū vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrage proficiebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: &

Græcis

Græcis turpissimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabant autem hi quidem diuitiis & corporum viribus. Græci verò auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinculis. Nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: non parentium autem immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. Manente autem seditione, nobiles viriisque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solícite persecutus: latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII.

VERVM successor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, neq; enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Deniq; non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum cõprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodiis erant relictì, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè, qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouètibz non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisq; ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidè inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipatoribus verò suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autè qui extra incommodum steterant, metu ne similia paterentur, etiam officiis ambirèt eos, quos constabat dignos esse suppliciiis. In commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cùm sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius verò iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palàm quasi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neq; rapinarum vllum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus verò impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neque commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidè viritum illatis dispendiis lucra quærere exiguum visum est: sed totas simul despoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantùm non voce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Deniq; ob illius avaritiã cõtiguit totam penè deseri regionem, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciã regebat, neq; ausus quispiam Iudæorum est aduersus Florum ad eum mittere legatos. Cùm verò instante azymorum solennitate ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, vt gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum, vt eiiceret clamitabat. Qui tamen cùm sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solùm nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendaciis, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: verùm si defectionem negotiatus fuisset, maiore vique malo abducendam à se esse inuidiã peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano

abrumperetur imperiū, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores exitere, decretūque istud contestantes litteras attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, decimo septimo autem regni Agrippæ mense Maio.

De Floro sauiēte in Iudeos Cæsarienses & Hierosolymitas.

Cap. XIII.

*Ant. li. 20.
cap. 15.*

Ad magnitudinē autem excitatorum de eo malorum, nequaquā idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequēter quidem egerant, ut ad eorum illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quā res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiore doloem & dificauit in loco tabernas, ita ut angustū eis trās-
itum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum proficientes, & dicationē vetabant. Cū verò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut & dicationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantūmodo, promittens se cuncta facturū, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summaribus vendidisset. Sequenti autē die, Iudæorū sabbato, cū plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis vas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locū ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum, quæ erat constantior atque moderatior, denuo apud iudices esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicque continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cū verò superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirēpta à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille verò ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent: ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: veruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus verò, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc verò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum in Florum maledicta iaciebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cū deberet Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamē cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille verò præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neve eum, in quem tam grauia maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone

Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderēt. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autem tunc quidem degit in regia, postridie autē aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotū principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterūt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederēt: edicēs in ipsos esse, nisi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc respōdent Iudæi, populum quidem pacifica quæq; sentire, illis verò qui errauissent in verbis, veniā conferēdam postulabāt. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipiētes: esse autē impossibile eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirū pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. debere tamen illum si cōsuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare veniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantā bonorū. Ad hæc verò ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerū venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi verò ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerūt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebātur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorē autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc Florus ausus est, vt viros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriā erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autē suam Berenicen, Hierosolymis inuentā, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor intuascerat. & frequēter quidem præfectos equitum suorum, custodēsq; corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde desineret. Ille verò neq; in multitudinē interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantū in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militū etiam aduersum regiā efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque mulcēbāt atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigile noctē cum intenta custodia egit, verens vtique irruptionē militum. Venerat autē Hierosolymam, vt vota Deo solueret. His enim qui morbo vel aliis necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiā ante tribunal stetit, deprecās Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniēs multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorum causa tanta mala pertulerant, desisterent, neque in maiorem indignationem Florū mouerēt. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantiū, quàm spe quod nequaquam Florus ultra in eos sæuiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur, & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vltius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocasset populū ad occurrendum, mandat cen-

turionibus, vt nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vteretur armis, Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur vt occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorē reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc verò omnes sacerdotes omnesq; leuitæ sacra vasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & catores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, vt illum templi honorem custoditum esse vellent, neq; ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumeliis incitarent. Erat autē videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrātes, nominatim singulos quosque nobiliū compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatū patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim vtilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contrā, si officiose susciperent solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos verò saluare patriā suam, & prouidere ne quid vltra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberet auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorū aduersum Florum, cuius hæc fierent consiliis, succlamauerunt. confestimque milites comprehendentes eos, cedere fustibus adorti sunt: atque in fugam versos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autē cum se mutuò propellerent. In ipsis autē portis grauis facta est cōpressio, & vno quoq; alterū præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium verò durus erat interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites inmoderatē, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secū erant, & in arcem transire nitēbatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadētes obruebāt saxi Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuo Florus tēplum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, pròque his in Antoniā transgredi miteretur, vbi intercisas porticus vidit, ab impetu conqueuit. & conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi, præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnā tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populū illis militibus insensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudeos, ad obediendam

Romanis hortantis.

Cap. XVI.

LIVD autem denuo pugnæ consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mēdacio illos perpetrasse dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanē principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Bernice ad Cestium de his quæ Florus inique in vrbe egerat, retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbatur,

videbatur, cum exercitu in Iudæā Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunū Politianū, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrēs, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiā pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, vt circa regē scilicet officia nouarent. Postea verò quā illū congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerūt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatē Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vāse tamē inuectionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, volens scilicet frenare eorū motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab ultionis desinerēt appetitu. Ad hæc ergo quicumque egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionē esse plenā benignitatis. Populus autē Hierosolymorū sexaginta stadiis obuiā progressus, officiose Agrippam & Politianū suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam vt genti cōsuleret. Succlebant etiam Politiano, vt ingrederetur urbē, viderētque quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque vastatas. deinceps verò per Agrippā suāscere Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsque totam circuiret ciuitatē:

10 quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidē aliis parēre Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinē in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cū circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentū teneret, ascendit in templum, quò etiam multitudinem cōuocauit: & cū plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiā ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionē: sicque regressus ad Cestium est. vulgus autem Iudæorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, vt legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionē suæ defectionis præberēt: visum iri quippe eos principes capiendorum armorū fuisse, nisi præuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordium,

30 constabat autē multitudinē non esse quieturam, si legationē aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florū accusarēt, inuidiosum putabat: despicere autem Iudæos in bella cōmotos neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Arsamonæorum domo (ea siquidem xysto imminabat contra superiorem partē urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctū) huiusmodi orationē habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandū cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sincerissimamque partem pacē velle seruare, neque processissem ad vos, neque consulere confisus essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora cōsensus. Quoniā vero aliquos quidem ætas, ma-

40 lorum belli nescios facit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succendit, & in cōfusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorū improba cōsilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Obstrepat autē nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irreuocabiliter incitati, licebit etiā post meos monitus manere in pristina volūrate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & cōtra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude attollitis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem vel modetatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & videte quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum

consideranda sunt crimina. Colere siquidem officiis, non exasperare oportet iurgiis potestatem. Cùm vero modicorum peccatorũ exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palàm vos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamẽ etiam Romani omnes violant vos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare vultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam venit: neque possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neque facile ea quæ hîc fiunt, illic audiuntur. est autẽ importunissimum,¹⁰ & propter exiguas causas, cum tantis, & eà de quibus querimur nescientibus, velle conflagrare. Et quidem nostrorum criminũ citò erit futura correctio. neque enim vnus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis verò bona sitientibus prouidendum atque certandum est, vt principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne vtique subeas, iustum suscipi certamẽ videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cùm in prouinciã Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorũq; reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentia Romanæ obsistere nequiuert. vos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis, rebus autẽ omnibus illis qui primi parere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare verò ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorẽ autem Europa, duceret exercitũ, hunc inquam cum vna naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, & Plateas, & Agesilaũ Asiam per-³⁰ scrutatum, eosdẽ dominos venerantur. Macedones verò qui adhuc penè imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quæ peruagetur Romanorũ maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ægyptios fortè aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini vestram imbecillitatem? Nõne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorũ autem virtus per⁴⁰ totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt? Neque enim sufficit eis ad Orientẽ, quidem totus Euphrates, ad Septentrionem Ister, neque in Meridie solitudine tenus perscrutata Libya, neque in Occidente Gades: sed vltra Oceanum alium quæsierunt orbem, & vsq; ad Britannias, inaccessible prius, arma & exercitum transtulerũt. Quid ergo? Vósne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciã possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. Totidem autẽ etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque vllò præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autẽ pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosporanos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasq;

Mæoticasque gentes : apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus
 noscebatur : nunc verò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta
 naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia,
 & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere
 valerent : tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces ? quinque
 quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam pos-
 sidentes, asperiorémque multo quàm vestra est, ac multis partibus fortio-
 ré, altissi-
 móque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsi-
 dio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsque ad Dalmatiam, & Istro tenus
 10 incolentes, duabus tantum legionibus obediunt : cum quibus & ipsi impetus com-
 pescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusque
 capti, rursus cum maioribus opibus rebellant, nunc sub vna Romanorum legio-
 ne agunt quietem. Verumtamē si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare de-
 berent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimētis na-
 tura cinxisset : ab Orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumi-
 ne, à meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente verò Oceano. sed tali munitione
 gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ita vt dixerim)
 felicitatis domesticæ habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, fe-
 runt nihilominus vestigales esse Romanorū, ac felicitatem suam in eorum felicitate
 20 reponere. Idque sane ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilita-
 tem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Ro-
 manorum admirati sunt horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura sæpe
 obtinuerunt quàm bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus pe-
 nè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate
 bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisque spatio à Roma diremptæ
 gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri : nec vicinus Oceanus, etiam accolis
 suis fragore terribilis : sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes
 Pyrenæorum montium eluctati vertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Roma-
 ni : atque ita bellicosus gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio in præsi-
 30 dio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum, virtutem
 quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sæpe vidistis. siquidem vbique Ro-
 mani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatiis regionem inco-
 lentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptri-
 cem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem ha-
 bent, & octo Romanorum legionibus domantur : & seruiunt quidem qui capti sunt,
 reliqua autem eorum gens vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Conside-
 rate autē etiam Britannorū muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem
 circumdatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est habitantes, Ro-
 mani nauigantes redegerunt in ditionem suam : quatuorque legiones tantæ magni-
 tudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere ? quando etiam Parthi, bellico-
 40 sissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati,
 obsides tamen mittunt Romanis : estque cernere, sub specie pacis seruientem in Ita-
 lia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè qui sub sole incolunt, Romano-
 rum arma venerantibus vos soli bellum geretis ? Neque Carthaginensium conside-
 rabitis finem, qui magnum illum Hannibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stir-
 pe venientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt ? Sed neque Cyrenæi Lacedæ-
 mone oriundi, neque Marmaridarū genus vsque ad inaquosas solitudines protentum,
 neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoque & Mauri, & innume-
 rabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiā partem orbis
 50 terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet sub Atlantico
 mari & columnis Herculis vsque ad rubrum mare infinitos numero, & locis Æthio-
 pas continet, totam tamen ceperunt armis : & præter fruges annuas quibus Romanā
 multitudinē octo mensibus pascunt, alia quoque vestigalia pendunt, expensas quoque
 deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubetur, sicut vos, contumeliosum
 putantes.

putantes. & quidem vna cum illis tantū legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam possitis de vicina vobis Ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cū vsq; ad Æthiopias porrigatur, opulentāq; Arabiā, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingētas myriadas incolarū habens, præter Alexandrinorū plebem, tamen vestigalia, quorū magnitudinem de censu singulorū capitū æstimari licet, deuotissime penditans, Romanū non dedignatur imperium: & certe quā magnū stimulū defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitiis abundantē, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia x x x. in latitudine verò non minus quā decem, tributorū vero multo amplius per menses singulos infert, quā vos toto anno pēditis: 10 & præter pecuniam, quatuor mensū Romanæ plebi annonā ministrat. Munitur autem vndiq; aut incōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorū tamen omnū nihil Romana fortuna fortius fuit. Dux enim legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptū cum illa Macedonū nobilitate frangāt. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidē omnes qui in orbe habitabili degūt, Romani sunt: nisi fortē quis vestrū spes suas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilē causam tanto se bello implicabūt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est quidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitia, & arbitrabitur fœdus esse temerātū, si quis de his qui subiecti sunt eius im- 20 perio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinū confugiatur auxiliū. verum & hoc apud Romanos est. sine Deo quippe impossibile esset imperiū tale cōsistere. Considerate autē quemadmodū hæc ipsa erga ipsam religionē immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellū geratis, tamē ad dispensandum sit vobis difficillima, atq; eadē transgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturū putatis. Si enim seruetis sabbatorum cōsuetudinem, & ad nullum actū moueamini, facile profecto capieminī. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabātur, otia gerebant. Transgredientes autē in bello legem patriā, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intētio est, ne quid de patria institutione solua- 30 tur. Quemadmodū autem aduocabitis in adiutoriū Deum, si cultum ei debitū sponte violetis? Assumūt autem singuli quicq; bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cū vero vtraque hæc, quantū ad ipsam pertinet consequentiam, deserūtur, in manifestā vtique captiuitatē volentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios vestros coniugēsq; laniare, & hanc pulcherrimā inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorē, lucrabimini vel ignominia superoperatorū. Bonū est, ō amici, bonū est, dum adhuc stat navis in portu, præcauere tempestatem futurā, & non eo tempore, quo in medias irruetis procellas trepidare. His siquidē qui in improuisa mala inciderint, superest vt digni vel miseratione videātur: qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi 40 forte aliquis vestrum æstimet secundum pacta conflictū ire Romanos, aut postquam vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfectorum autem vniuersum genus vestrum. Neque enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugæ habebitis, vniuersis scilicet gentibus vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum virorum praua consilia, vniuersæ vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero 50 eadem exequi superfederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem vos misratio, & si non filiorum vestrorum atque coniugum, saltē istius ciuitatis, quæ mater urbium vestræ regionis vocatur. Parcite manibus sacris, parcite venerabilibus adytis, templūque vobis & sancta sanctorū seruare.

uate. Neque enim ulterius victores Romani his abstinebunt, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosque angelos Dei, patriamque communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ vobis viderim expedire, subtraxerim. vos autem decernentes, quæ oportet, mecum in pace degetis: si verò protuleritis iras, absque me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonia-
10 nas porticus incendistis. Sopietis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Bernice ascendentes in templum porticus ædificare adorti sunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesque dispersi, vectigal colligebant: celeriterque x l. talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps verò persuadere populo tētabat, ut paterent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à verborum in regem contumeliis temperauit, sed protinus eum vrbe
20 pepulerunt: ausque sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumeliis esset affectus, principes quidem eorum vnā cum aliis potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipse verò discessit in regnum.

De cæpta rebellionē Iudeorum contra Romanos.

Cap. XVII.

PER idem tempus quidam eorum, qui bellum maxime mouebant, cōgregati irruerant in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & occulte eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum Eleazarus quidam, filius Ananias pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui
30 sacrificiis ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudeorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, aliisque nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morē, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini cōfidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maximè autem aspiciebāt Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & videntes quā grauibz malis pergerent subiicere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ area vocatur, cōcionem aduocantes (erant autem interiore parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo
40 quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperque eorum, qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas, quæ viscerentur permanerētque ad præsens vsque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos, qui Romana arma iritarēt, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alius immolet
50 ternus, neque ad orandum sinantur accedere. Et si quidem circa vnus alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirū iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes
Y reddid

reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebāt in medium scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoque, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attēdebat autem nemo res nouare cupientium his, quæ dicebantur, sed neque procedebant in mædium altaris ministri, vt belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam processisse, vt eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabāt. & legatos quidem alios ad Florum miserūt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus, & Antipas, & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabātur autem vtrunque, vt cum exercitu ascēderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, prius quàm ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volēsq; inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter vtriusq; parcens, scilicet deficientibus, & iis aduersum quos bellum mouebatur, volēsq; & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanæos, & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce verò Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorē siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter utebantur, & cōtinua erat emissio sagittarum ex vtraque scilicet parte. erat autem quando ex insidiis procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli verò scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatorēsque eius expellere. Seditiosis verò qui cum Eleazaro agebant, vt præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis vtriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps verò adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandē lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequiebantur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cū isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset vnde ratio creditæ pecuniæ pateret, vtq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes egenis præberent insurgendi facultatem liberam. Fugientibus verò chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pōtificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regiis in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Eleazarus frater eius erant: & illi quos apud Agrippam sanctos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerūt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. postea verò transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum verò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos, qui in præsidio erant, propter inopiam victus: regiis verò credentibus oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahem quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat

brauerat Iudæis quod post Deum subiicerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexerunt in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoque perrupto populares aliosque latrones diligenter armavit. hisque utens stipatoribus, veluti rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe coeptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicque subiicibus exaustis, turris quidem ex templo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, fortè etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosque seditionis principes mittebant, precantes, ut eis discedere liceret. Quod cum solis regis eiusque religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus dicefferunt. Romanos autè qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares erant: & precari, ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phasaelus, tertia Mariamne. Hi verò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananias pontificis, Manahemi, & militum Romanorum. Cap. XVIII.

30 **E**QUENTI autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditionis, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananias mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis Eleazari: & mutuo collocuti, quod non decet à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumque ferre, & si non violentum, tamen seipsis humiliorem. nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quàm illum decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi, qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquus quoque populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo interempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam viderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quod potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum, qui comprehensi sunt, percruratio autem latentium sequebatur: paucique ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum cum fugisset in locum qui Ophlas vocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisque tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumque tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi verò non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, vehemèntius insistebant, donec vterius resistere non valentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solam eorum pacisceretur vitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadduczum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum daturus.

Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebāt, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea verò quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam vltius suspicantes discedebant, factò in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inelamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & vsque ad circuncisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copiis siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudeorum autem captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore 10 fuisse resperfam, ex quo nimirum diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla vltio timeretur, lugebāt publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam eadem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoque operibus agunt quietem.

De Iudeorum maxima strage Cæsaree & in omni Syria.

Cap. XIX.

EODEM autem die, eademque hora, quasi aliqua cælesti prouidentia Cæsarienses quoque Iudeos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super viginti millia hominum caderentur, & cunctis 20 Iudeis vacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos, qui effugerāt comprehendens Florus, victos in arenam deduxit. Post Cæsariensem verò cladem tota gens efferata est. Diuisique Iudei, Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerūt. id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps verò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanidem: & alia quidem subruentes loca, alia verò inflammantes, etiā in Cedasam Tyrionum & Ptolemaidem, Gabam quoque, Cæsareamque tendebant. Obstitit autem eorum incurfui neque Sebaſte, neque Aſcalon: sed his quoque flamma vastatis Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, vici scilicet & agri, eorumque qui capiebātur virorum immensa cædes fiebat. 30 neque tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudeorum gēte vastabant, sed etiam eos, qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebant: non solum ob verus odium, sed vt discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaferat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnāque alterutris salus erat, si præuenissent alteros cæde faciēda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudeos, tamen etiam aliarū gentium Iudaizantes cogeabantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum, neque temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebāt. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias cæſorum passim diripiebāt: & quasi victores eorum prædam quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi 40 scilicet plures virtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, fœminas autem neque pudenda cōtectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quàm quæ peracta erant, facinorū imminebat. Et hætenus quidem Iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrētes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudeos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem vtilitati propriæ postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. De 50 nique Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirēt, & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, vt si vellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cū omnibus filiis suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidē secutis duobus quieuerūt Scythopolitæ.

thopplitz. tertia vero nocte exploratores, alios incautos, alios vero dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: postque eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda sua gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum propinquos Scythopoli, quodidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna civili cæde poena. Nam cum Scythopolitæ circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullam quidem hostium impetum fecit. Nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe, qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos nostræ fidem feci. Digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ego quasi profanus propriis manibus: neque enim decet hostili manu cadere. Ille autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum virtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam, erat autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem a cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetravit: post quem non sane inuitam matrem suam interfecit, super hos autem coniugi & filiis intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum verò omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstanti extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in viscera sua enses demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudeorum alia graui cæde.

Cap. X. X.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque vrbes in Iudæos apud se habitantes irruebant: & duò millia quingentos Ascalonitæ, Ptolemæis autem duò millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autem eorum victos custodiis tradidere. Hippeni quoque & Gadarenes similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt, & neque interfecere quempiam Iudeorum, neque vinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despecterunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem videtur magis erga eos miseratione mori, quos utique nihil moliri videbāt. Geraseni autem neque in eos, qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi volentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiā in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. ipse quidē petrexerat ad Gostium Gallum Antiochiā, relicta administratione cuiusdam ex amicis, nomine Varo, Sohemio regi genere propinquo. Venerunt autem de Bathanā regione septuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, persequendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Vatus, quoddam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autē est tale facinus præter consilium Agrippæ, & propter nimiam auaritiā impie gentes suas agere non recusans, regnum omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatē: donec discussis Agrippæ rebus animadvertere quidē iam cum venisset, propter propinquitatē Sohemii, procurator tamen eam regiōnem summouit. Seditiosi autē capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminēs finibus Heterichuntia, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machabæante multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, desertis castellum, eisque tradere. Illi autem quod regabantur cogi metuent

metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt prædium, quod diligentibus cœperunt Machabæorum custodiis obtinere.

Juda Alexandria occisi.

Cap. XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexāder contra Ægyptios vñs Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitādi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem à communione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, vt etiam Macedones appellarentur, deinceps verò cum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neq; Cæsar primus, neq; post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penè cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraq; parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc verò eum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cūm Alexādrini in concionem venissent, vt ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronem ferendam, occurrerunt in amphitheatrum pexmixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos quum vidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres verò ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos laxa iaciebant, postea verò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum cōcremarent: & penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosq; submittens, hortabatur, vt desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appeteabant. Qui postquam vidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya venientes: præcepitq; vt non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrētes in locum, qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidē restiterunt: semel verò in fugam versi mactabantur: nec vnus erat exitus modus, cūm alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succenderent Romani, vnà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cūm neq; illos, aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde scirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta verò congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliqui remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius iura necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter vrbis magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixque à cadaveribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De clade Iudæorum autore Cestio.

Cap. XXII.

ES ET IO verò iam quiescendum esse non videbatur, insensis vbique Iudæis, sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bipa millia lecta peditum, & quatuor alas equitū: insuperq; regum auxilia, hoc est Antiochi duo millia equitum, & peditum tria millia sagittarios omnes, Agrippæ verò tantundem peditum & equitum mille, & cū Solhemus sequeretur, quatuor millibus comitatus, quorum tertia pars equitū erat, plurimūque sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autē ex ciuitatibus auxilio conuenerunt, parua quidem milibus interiores, quod autem scientiæ decrat, in Iudæos odio,

itēque

itemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ cōducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorū finibus Ptolemaida discernit. Cūq; offendisset eam ciuibz destitutam (in mōtes enim multitudo refugerat) omnigenū autē rerum plenā, illas quidē militibus diripiendas cōcessit: ipsum vero oppidū, quamuis admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similiter vt apud Tyrū & Sidonā & Berytū ædificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiā depopulatus est: inflammatisque etiam circū eam positis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autē adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytiis, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerāt) repente in eos qui remanserāt irruunt, & propē ad duo millia cædūt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit: in Ioppen vero partem præmisit exercitus cū præceptis huiusmodi, vt oppidū custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetū præsensissent, tam suum quàm cæterorum militū præstolarentur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facillime capiunt: ita vt ne fugæ quidē habitatores copiā reperirent, nedum ad pugnam se pararet. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorū autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariz Nabartenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium vendicauerūt, magnāque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis, etiam vicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam.

Cap. XXIII.

IN Galilæam quoque misit Cæsenniu Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eique tantam militum manū attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebat. eum validissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebant. Qui vero seditionibus & latrocinis operā dabant, in Galilæa montem vndique mediū recessere, qui est contra Sepphorim, & vocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitum. Illi autem quā diu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quā ducentos interfecerunt. Vbi verò eos viderunt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature victoriam concesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum poterāt manus effugere: adeo vt pauci locis asperis delitescerēt, amplius vero quā duo millia trucidaretur. Gallus igitur cū nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæsareā cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus in Antipatridem perrexit. Cognitōq; non paruam multitudinem Iudæorū in turrim quæ Aphzæci vocabatur esse collectā qui cum his congregerētur præmisit. Sed prius quā in manus venirēt, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cū vicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatrīde autem Cestius in Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiōrū dies festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. quinquaginta vero quos ibi comprehendit occisis, exustōque oppido vterius procedebat: perque Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra posuit, distante ad Hierosolymis stadiis 1. Iudæi vero cū iam ciuitati propinquare bellum viderent, omisis die-rum festorum solennibus, ad arma properabant: lausque freti multitudine, in-compositi ad pugnā, & cum clamore prosiliebat, ne die-rum quidem septem habita ratione feri-atorum. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in pralio quoque superiores effecit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, vt eorū & aciem per-rumperent. viāque aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerāt pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi vero viginti duo, fortissimi autem videbantur Monobazi regis Adiabeni propinqui, Mono-

bazus & Cenedæus, & post hos Peraia Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multos caros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

Cap. XXIII.

ITaque dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos ex-
periri decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisteret: vel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitie, certamque pro peccatis à pop. Rom. veniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam verbum faceret, petemerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius vero, quia intestinâ eorum discordiam, opportunum ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inque fugam versos, usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicis autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumeta dimisit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorum disciplina terri, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi refugerunt. Cestius vero transgressus Bezethan, quæ sic vocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarum incendit. deinde cum ad superiorem ciuitatem venisset, prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uolenter irumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloque finem dedisset: sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, vocabant. Ille autem & ira fastidians, & quod non satis ei credendum putaret, tam diu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi vero per turren dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemque sagittariis, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus, qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. Itaque Romanorum qui anteibant, suis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, aliis ac per ordinem aliis similiter superaduactis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt: unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumque quam optime de se meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat, & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecuti que nouissimos

uissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos affecuti multos necabant, tum utraque itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium vim repellere sufficebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarēt: viderēt autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis nocerēt. Tota igitur via perculsi, deiectique agmine sternebātur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius lucundus alæ præfectus, vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops cōsiliij quid agerēt, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis, aliisque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferret (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Bethoron versus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: cōtractos vero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebāt in vallem: fusæque omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus quo pacto sibi met subuenirent, hæsitātibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij, iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrasset consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusque cōuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætātium pariter atque sæuientium. totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi verò obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebāt. Denique vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad c c c. omnium fortissimos milites, testorū fastigiis imposuit. hisque præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose vsque ad x x x. stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locū quo Romani tetenderant desolatum vidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die vehementius quoque fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas, siue tormenta muralia, itēque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autē Romanos, Antipatridem vsque venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeunt & machinas secum asportarunt, mortuosque spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerunt: & præna canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditū ac c c c. itēque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis viii. die gesta sunt, anno xii. Neronis principatus.

De Damascenorum seuitia in Iudeos, deque Iosephi studijs in Galilea. Cap. XXV.

POST Cestij vero casus aduersos nobilium Iudæorum multi, tanquam è nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerūt. Qui verò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodū à seditiosis interemptus sit aliàs indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaiam ad Neronē misit,

& propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitatum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorū cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberēt (nanque id propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. verebantur autē mulieres suas, ferē omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hīc magna cura fuit eas cælandi, quid agerent: Iudæorum autē decem millia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, vna hora sine metu iugulauerunt. Qui verō Cestium fugauerāt, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim vi, partim blanditiis sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximēque ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Romanis prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiūsque studiosos siue imitatores, satellitū more versari. verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniæ, itēque astutia persuasit populo ut omnibus parerent. In Idumæam verō quos mitterēt, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vnum è pontificibus & Eleazarū noui pontificis filium, Nigro autem mandauerūt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, vnde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. nanque in Hierichuntē Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & vtriusque Galilææ Iosephus, Matthiæ filius, huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem cum in Galilæam venisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam; multa sciens ea cōfici posse, licet in aliis peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem verō multitudinem si pleraque per indigenas & consuetos fieri præciperet, LXX. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilææ constituit. VII. vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia causasque capitales ad se referre iussit, & illos LXX. Cæterum disposito per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusque in Galilæam Rom. esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est Iotapatā, & Bersabee & Selamin, necnon & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomē est Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada: ad hæc etiā circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilææ Petram quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iannith, & Mero: in Gaulanitide verō Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circūdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murū sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto videret. Similiter autē Gischalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferēdo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centū millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Rom. inuictam esse virtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorū exercitationi operā darent, doctrinam quidē urgente necessitate despexit: parendi autē facultatem ratus, regentiū multitudine posse contingere, ita ut Rom. solēt diuisit exercitum, pluresque fecit ordinū principes. diuersisque militū generibus cōstituit, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebātque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque

buccinarum, & principia cornuum, & circunductiones, & quemadmodum oportet laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinem animi corporisque tolerantiam pertineret, instituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, vsq; quaque Rom. referens disciplinam, & quod cum viris essent præliaturi, qui & viribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrociniiis & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se pravi fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseverabat. Et iam quidem quantum prælio parandum esset, conflatum erat. Nam L. X. peditum millia, C. C. L. equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autem mercenariis, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. nanq; singulæ quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus comestum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalcæ malitia. Cap. XXVI.

20 **I**OSEPHO autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea vero pauper, & aliquandiu malitiæ suæ impedimentum passus inopiâ, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciâ virtutem putaret, eaque aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædiu: qui semper quidem immoderata concupisset, spem vero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat; sui moris, ac solitarius: deinde etiâ comitatum inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorè autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia
30 præstarent, hos eligebat: donec C. C. C. virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isq; omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regedi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; videret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret, in qua re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti caverent omnes apud Syriam Iudæi, ut ad confinia oleum mitteretur depoposcit, nummumq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidium venundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximo illo tempore magna vbertate re-
40 dundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit: qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere, quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorem perimeret, sicui ferret auxiliu: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prode cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore, cum quidam ex vico Dabaritarum, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pau-
50 cæ vestes preciosæ, plurimæq; argentea pocula, & D. C. aurei. neq; hanc prædam occultè administrare potuissent, omnia Taricheas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa violentia, quam regiis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportunè remittere. unde maximè ei periculum comparatum est. nanque raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant,

acceperant, ægrè ferentes, & perspicientes quòd Iosephus cogitauerat laborè suum regibus condonare, per vicos nocte discurrunt, omnibusq; prædicant Iosephum proditorem esse: eodèmq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeò vt c. armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem, in circo apud Tarichæas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari vociferans proditorè: plerosq; autem incitabat Ioannes, & cum eo Iesus quidè Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse vero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur exurgit: & monètib; eum quatuor qui remanserant vt fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui cõtra se venerant copiis perturbatus, in conspectum illorum profilit, vestè discissa, infusòq; capiti puluere, auersisq; post tergum manibus, suòque ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerant. rustica vero plebs, & finitimorū, quibus molestior videbatur, non sine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ veniæ causa fecisse omnia quæ misericordiam prouocarèt. At illius ista humilitas consilium præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, vt super his, vnde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra cõuertere. absit enim, vt amicū putem vnquam, qui vobis sit inimicus: aut quæstū ex re capiam, quæ vos communiter læderet. Sed quia videbam o Taricheatæ, maxime ciuitatem vestrā munitiois egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebām; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, vt vos muro circundarè. Si hoc nō videtur, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte cõsului, bene de vobis meritum coercetis. Hæc Taricheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt: Tiberienses vero cum aliis deprauando, insuper etiā minitabatur: vtriq; autè relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secū sentientibus (erant enim propè ad xl. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multūq; in eorum temeritatē inuectus, ex præsentī quidem pecunia Taricheā ait esse muniendam. curæ autem sibi fore similiter, vt etiā cæteræ tutæ sint ciuitates, nec enim pecunias defore, si concordari velint in eos, vnde parandæ sunt; & non in eum moueantur qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo verò armatorum millia impetū in eum fecere. cumq; se ille testō antè recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autem Iosephus in hos quoque altera fraude vtitur. cumq; in summum testū euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterent sibi præstari: voces enim se non exaudire confusas. omnia vero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tamdiu verberauit, quoad omnium viscera nudata sunt. circumstabat autè interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt vt proiectis armis aufugerèt. Ob hæc Ioannis etiā atq; etiā crescebat inuidia, aliàs; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboque simulato per epistolam postulauit, vt sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis vtī permitteret. Iosephus autè, quia nondū ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium & vtēsilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat agebat: & his fraude circumuenis, aliis verò pecunia corruptis, vt Iosephū desererent persuasit. His autè cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidiis ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctūq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadē peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se venturum esse suspicaretur, tamē misso quodā ex notis, infirmitate simulata, quòd lectulo detineretur,

detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius vocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus desiliit è tumulo, excelsio cubitis sex, in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites verò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem veritus Iosephus ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nunciū suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque verò quenquam vel occiderent, vel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conquieuerunt. qui verò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidiis, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem veniebat. sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilzi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant, & cum multa essent armatorum millia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: vnique cum eo ciuitatem quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiēs, quàm perimere. His verò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum voce denūciabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonialia diripienda, domosque eorum cum familiis exurēdas. Et tria quidem millia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioānes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamque nisi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potentes, nonnullique magistratuū clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni ut per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumque inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant, ideoque duo millia & d. armatos, & 1111. miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Ioazarum, & Ananiam Sadduczum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquētia validissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserunt, causam verò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium: vnde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consiliis armatorumque fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Cap. XXVII.

IOANNEM verò iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, paucique Rom. equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisque apud Taricheas cognitis Iosephus, qui milites frumentatum miserat, neque solus egredi contra desertores, neque se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaque dolo eos, qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearū claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & xxx. fuerunt, quaternique nautæ

Z non

non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumque tanto ab eo distaret spacio, unde facile videri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, proprius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusque supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra popu. Rom. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorumque vota complerent: deinde, quod securitatis suae curatorem de medio tollere, properarent, ciuitatemque non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaque statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios 1. senatores venire iussit, maxime nobiles, veluti illi quoque fidem sibi prebere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu foederis euocabat: utque mature Taricheas recurrerant, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosque auexissent in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quae d. c. haberet viros, duosque millia popularium comprehensa in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus Clitum quendam esse precipuum defectionis autorem, iramque ipsius poena illius precantibus satari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum vero is praetere timorem solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaque causa indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsumque velle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem vnam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse precideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncavit. tantus cum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus vacuis scaphis, & satellitibus vii. populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociavit. Paucis autem diebus post, Gischalam quae cum Sepphoritis defecerat, militibus depradari permisit: omnemque praedam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymita bello se preparauerint: deque Simonis Giorae tyrannide.

Caput

XXVIIII.

HIC TENVS apud Galilaeam motus erat, iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Rom. instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaque bellica instrumeta, perque omne oppidum sagittae, aliaque arma fabricantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erantque vniuersa plena tumultus, magnaue tristitia moderatos occupauerat: multique futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus, omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quae illis placerent, ex tempore fingeantur: statumque iam tunc quasi periturae ciuitatis erat, antequam Rom. venirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchiam Giorae filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum, ad latrones qui erant Masadae, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Iudaeam cum ceteris populabat: adeo, ut magistratus eius gentis, propter caedium multitudinem & praedarum assiduitatem, collecto milite, vicos praefidiis tuerentur. Et Iudaeorum quidem res ita habebant.

FLA

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IUDÆICO

LIBER III.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudeorum.

Cap. I.

10 **N**ERONEM autem, vbi res apud Iudæam non prosperè gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans vltro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia, quàm virtute hostium quæ cõtigerant facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, viderique malis omnibus superiorem animum gerere: veruntamen curis arguebatur mētis eius perturbatio, cū deliberaret cuinam cōmorum crederet Orientem, qui vnā & Iudæos rebellantes vlcisceretur, proximisque his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solū Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, virum ab adolescentia vsq; ad senectutē bellis exercitatum, & qui po. Rom. iam pridem pacasset Occidentē, Germanorum tumultu cōcussus: armisque ante illud tēpus incognitam Britanniam vendicasset, vnde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatēque illius cum peritia stabilem cernens, obsidesque fidei liberos, eorumque florem manus esse paternę prudentiæ, iam tum fortasse de tota rep. Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexādriam, vt inde quintā itēmq; 30 decimam legiones moueret. ipse verò trāsmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas vires, multaque à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnā insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum vltius producebant. Denique omni, quanta fuit, manu pugnacis congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, D C C. & X X. stadiorum spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quę res fecit, vt etiā tunc primis eorum incurfibus propior videretur. tres autē viros aggressionis duces habebant, & corporibus, & prudētia præstantissimos, Nigrū Peraitam, & Sylam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon verò validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penē præsidiis. vna enim cohors eam 40 peditum, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirēt, præsto erant. Antonius verò (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem veritus vel audaciam, primas hostiū coitiones fortiter sustinuit, murumque properantes aggredi refrenauit. Itaque Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterque armati cū instructis, plusque indignationi quàm consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatę sunt acies, fugam petunt; & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimetipsi hostes erāt, donec omnes incurfibus equitum victi, per totum campum dispersi sunt, 50 qui fuit plurimus, totusque habilis equitatibus: quod quidem Romanos iuuat, vt magnæ cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij verò alios quocunque se vertissent circundatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur: Rom. verò

licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum puderet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudæorum quidem perempta sunt x. millia duoque duces Ioannes & Silas: cæteri verò plerique saucij, cum Nigro, qui vnus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ, quod Salis dicitur, confugere. nonnulli tamen etiam Rom. in illo prælio vulnerati sunt. sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam, & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladē alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vuneribus satis esset, cunctisque aggregatis viribus, maiore cum indignatione multoque plures Ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiam aliāque belli vitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius quæ transire fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi & ab equitibus circumdati, priusquam se ad pugnam componerent, iterum super vii. millia procubuerunt: cæteri verò omnes aufugerunt: cumque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam vici, cui nomen est Bezædel. Antonius verò cum suis ne vel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, vel ducem hostium fortissimum viuum relinquerent, ignem muro supponunt. turrique inflammata, Rom. quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumptos: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: tri-
duoque post locis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudiūque in sperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum seruatus. at Vespasianus Antiochiā exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliāque felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Rom. orbe sunt locum obtinens) vbi etiam aduentū suum regem Agrippam omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam sue salutis prouidentia solliciti, quam Romanarū virium gnari, etiam priusquam Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrāsque iunxerant, præsidiumque militum
tare susceperant tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidii causā poscentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incurfibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.

Cap. I I.

Dæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easque Phœnicæ & Syria cingunt. Discernit verò ab Occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gaba ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usque ad flumen Iordanē. Ab Oriente verò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itēque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tyberiade usque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protēditur. Latitudine autem patet à vico Xalothi, qui in magno campo situs est, usque ad Bersabē: vnde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo verò eius à Thella vico Iordani proximo usque ad Meroth extēditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisque gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantiā Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros, aut eorum penuria regiones

illas

illas occupauit: quoniam totæ optimæ ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus confitæ, vt etiam minime agriculturæ studiosos vbertate sua prouocent, denique excultæ sunt ab incolis totæ, nec pars vlla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & vbiq; multitudo vicorum propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra quindecim millia colonorum habeat: prorsus, vt etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit. hæc enim vniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum variis arboribus confitos, tum maximè oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et lōgitudō quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia vsque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occiduus verò Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autē Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itémque Gerasis clauditur. Samarientis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à vico in planicie posito, cui nomen est Ginzæ, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat, nam & utræq; montosæ sunt & campestres, agrósque colendo molles atque optimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eo quòd natura sunt aridæ, imbriumque satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt, bonique graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quòdque maximum virtutis atque opulentie specimen est, vtraque viris referta est. Harum confinium est Anuath vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana verò pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine vsq; ad Ioppem explicatur. Media verò eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terræ, eam urbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa deliciis caret, ad Ptolemaidem vsq; locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter omnes accolæ eminens, velut caput in corpore. aliis verò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secūda, & post eam Acrabata. adhuc Thamna, & Lydda, itémq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanzæ, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem verò terra incipiens, à monte Libano & fontibus Iordanis, vsque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisque permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari. Cap. III.

40 **D**E Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maximè potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariā diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causâ, equitatus verò in castris degebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quâ ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoque esset inuieta. vnde etiam spe frustratus est, cum nec vi nec
50 suasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisq; in Iudæa bellū accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorū depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerū in his reperissent: qui tamen cum mortē pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis

verò & sanguis Galilzæ totam repleuerat, nec quisquam expertus eius acerbitalis, aut cladis erat. vnam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manû militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cûmque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebatur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum vna ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. Decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris verò tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiz quoque est Malchus præter quinque millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum regiis, sexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam nisi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorû providentiam. ita seruos instituentium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus vtilis sint. Quòd si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vti non in bello incipiunt, neque solum, si necesse sit, manus mouent, cûm in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. Neque enim ordo neglectus eos à consuetâ dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. Vnde sequitur, vt semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cõflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. Nam ne repentino quidem hostium incursum opprimi possunt: sed quocunque in hostilem terram irruerint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinatè describunt: sed si quid inæquale solum fuerit, cõplanatur: quatuor verò angulis horum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vsus extructionis postulat, sequitur exercitiû. Et interior quidè pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atque balistis, & aliis machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium complent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificat, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, si quid vrgeat, intrò currentibus latas. Intus autem castra vicis spatiis interpositis dirimunt, mediâque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuûm templo simillimum: prorsus vt quasi repétina quædâ ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes: & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse verò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia, fabricantium opinione citius communitur. qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: omniaque ab his ordinate etiâ alia cautèque per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquæve opus sit, aut frumeto, nec enim cœna vel prandiû cûm voluerit, in potestate cuiusque est, simul autem omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significat, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi verò ad tribunos cõueniunt salutarû: cum quibus ad summû omnium decem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliâque dat ex more præcepta

pta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vniuersi pariter incurrunt itémque sese recipiunt. Cùm autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemòque otiosus est. sed vel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniàque ad processionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. Illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, velut in curuli certamine signum expectant. Castra vero incendunt: eo quòd sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem vsui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicat, ut exeat: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterque duci præco astans, si ad bellum parati sunt, voce patria ter percontatur. illique toties alacri & magna voce paratos esse se respondent, interrogantemque præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem velut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladiis accincti. laevis autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui vero ducem stipant lecti pedites, scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramque & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduumque viaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transversusque ad equi latus clypeus, ternaque in pharetra vel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides vero & thoracæ peditibus habent similes: nulloque armorum genere ab equitum alis discrepat lecti, qui circumducem versantur. Agmina autem semper cui sorte id obtingit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itémque armorum varietas. Nihil vero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusque adhibetur antè decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ vero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitarum non is autor sit cui contingunt, tristium vero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulti videantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia. nanque leges apud eos non desertionis solum, verum etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducisque magis quam ipsæ leges terribiles. nanque bonos honorando redimunt ne in coercendis noxiis videantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnum totius conspiciatur exercitus, sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: vnde facere quidem semper strenui sunt, pati vero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sentire ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam in ea certiores putant esse victoriam. Quorum igitur actus à consiliis incipiunt, consultaque adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab Oriente, & Oceanus ab Occidente, itémque à meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à Septentrione Rhenus atque Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen vnde digressus sum.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

Cap. IIII.

50 **N**ESPASIANVS quidem vnà cum Tito filio in Ptolemaide interim degenis, ordinabat exercitum. At vero Galilæam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehenderat multitudinem, interfecit: hæc autem fuit Galilæorum imbellior turba, animisque deficiens: pugnacissimos autem ut vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in

Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repente aggressu facillime captū iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu celsuris aliis ciuitatibus, si quæ validissima esset, occupatam vidissent. Multū tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiūt: congressique cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque lauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserāt, septisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminens iaculari, quàm manus conserere inermes cum armatis confiderent, ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea lauciat, Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Galilea à Vespasiano inuaditur.

Cap. V.

ESPASIANVS verò ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerūt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemque sagittarios præire iussit, ad repentinos incursum hostiū cohibendos, & ut suspectas atque oppor-
tunas insidiis syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos è singulis centuriis deni armaturā suam ferentes, mensurasque castrorum. Post hos stratores viarū ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens, equitumque præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios ceterum & viginti equitos deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus, & post hos circū Aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum auium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & principatus insigne putant, & omen victoriæ, quoscunque bello petierint. Sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisque adhaerebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionū cuncti cum peditibus erant, mulis aliisque iumentis vehentes militū sarcinas. Postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique positis castris, quauis promptus ad bellum milites continebat, vnā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebellionem fugere vel solus fecit ducis aspectus: metu vero vniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerāt, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamque Romanos prælio secum cōgressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino cōspicerent, fuga disiecti sunt, cum paucis autem relictus Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerisque libenter ad hostes defectū ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadare expugnatio.

Cap. VI.

ESPASIANVS autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine vacuam reperisset. Deinde hinc se transgressus interitus, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam perculerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset.

Iosephus

Iosephus autem, quam tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam versum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorsum euaderent: vnamque illos viam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse vero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, cōtra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberēt, cum fide perscribere: ne vel minus extollendo vires hostium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, 10 fortasse cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret, utq; si fœdus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei cōtra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

Cap. VII.

MESPASIANVS autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea validissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus qui montanum iter corquarent, saxi asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidē quattriduo fecere quod iussu est, latamque aperuerunt 20 exercitui viam. Quinto autem die, qui mensis Maij vigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectōsque Iudæorum spiritus erigit. Cū vero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudētissimus videretur, ultro se etiam in custodiam traderet voluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidū mittit, vnamque decadarcham Ebutium, tam manu quàm prudentia virum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur. Postero autē die cuncta manu comitatus ipse 30 consequitur, & post meridiem vsque actō itinere, ad Iotapatam peruenit: adductōq; in Septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadiis septem. Consulto autem quàm maxime conspici ab hostibus affectabat, ut visu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: cōsq; tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. Sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit. quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros factō, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habētibus resistebant. postea vero quàm Vespasianus & sagittarios & funditores, omnēmque iaculatorū multitudinem adhi- 40 bitam, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorū prosiluit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audácia patrando facinora. Neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cū tota die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorū plurimis lauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cū sexcenti essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilōque minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoque fortius 50 restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant: sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incendebat, vinci credentium, nisi cito vicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatæ excursus agebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi vires hostium formidabant, neque Romanos

difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex aliis quidem partibus vndique vallibus immensis præceps, ut earum altitudinē oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna vero tantū Boreæ parte adiri potest, vbi per transversum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccesſa eſſent hoſtibus ſuperiora cacumina. Aliis vero circum montibus teſta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo poterat conſpici: Iotapata quidem ſic erat communita. Veſpaſianus autem & cum natura loci ſimul certandum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obſidionem acriter ſtatuit: aduocatisque reſtoribus ſibi ſubditis, de aggreſſu delibera-
bat. Cùmque aggerem fieri placuiſſet, qua parte murus facilis erat acceſſui, totum¹⁰ ad comparandam materiam miſit exercitum: oppidòque propinquis montibus exciſis, magnàque vi lignorum & lapidum comparata, cratibùsque ad euitanda iacula deſuper miſſa per vallos diſpoſitis, his proteſti aggerem conſtruebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumultis eruentes, ſine intermiſſione ſuppeditabant: cunſtisque triſariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudæi ſuper eorum tegmina ſaxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent: magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſſilium circumpoſitis (erant autem omnes centum ſexaginta) in²⁰ eos qui ſuper murum aſtarent, iuſſit tela contendere: ſimulque ex catapultis lanceæ percurrerant, ſaxaque tormentis ingentia mittebantur, ignis & ſagittarum frequentiſſima multitudo, quæ non ſolum murū, ſed etiam totum intra iactum earum ſpatium Iudæis inacceſſum fecere. Arabum enim ſagittariorum manus, & iaculatores, itémque funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne deſuper propugnarent, quieti erant: ſed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatòsque feriebant: & vbi illi ceſſiſſent, aggerem diſſipabant, vallorūque munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Veſpaſianus cognito, huius damni cauſam ex diſtributione operum contigiſſe, quòd interiecta ſpatia Iudæi locū aggreſſendi præberent, adunauit tegmina: con-
iunſtisque pariter viribus obreptiones hoſtium præpeditæ ſunt. Ereſto autem pro-³⁰ pmodum aggere, paulòque minus æquato propugnaculis, indignum eſſe ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido ſaluti foret, conuocat fabros, murūque altius iubet extolli. Cùmque illi tam multis obſtantibus iaculis minime ædificare poſſe affirmarent, hanc eis deſenſionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, quibùsque repulſa tela cætera dilaberentur, & ignis humore langueretur. hisque ante
fabros oppoſitis, illi murum die noctūque operando, ad viginti cubitorum altitudi-
nem erexerunt, crebris etiam turribus in eo conſtructis, minis & validiſſimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatē ſe eſſe credentibus, magnū mœro-
rem cōparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorū obſtinatione perterritis.⁴⁰

*Obſidio Iotapatenorum à Veſpaſiano, & diligentia Iosephi: de que Iudeorum
excursione in Romanos. Cap. VIII.*

T Veſpaſianus & calliditate conſilij, & hoſtium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos vltro incurſabant: inque dies ſingulos prælia cateruatim, & cuiusque modi latrociniales doli, & eorum quæ caſus obtuliſſet rapinæ, aliorūque incendia fiebant: donec Veſpaſianus retento milite à pugna, ſtatuit obſidere ciuitatem, ut eam vſui neceſſario-
rum penuria caperet. Aut enim coactos inopia ſibi ſupplicaturos, aut ſi ad finē vſque in eadem pertinacia duraiſſent, fame conſumendos eius habitatores putabat: mul-
tòque faciliores expugnatu fore, ſi poſt interuallum rurfus anxiis incubuiſſet. Itaque omnes exitus eorum aſſeruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarūque omnium rerum intus habebant copiam, præter ſalem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara
eſt

est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc vehemen-
 tius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis
 aqua iam defecisset, ægrè ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abun-
 dare aliis rebus, fortèsque animo viròs esse, quo longiorè Romanis obsidionem fa-
 ceret, quàm sperabant, iam tum potum mèsura ciuibus ministrabat. illis autem con-
 seruari aquam penuria grauius esse videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat,
 quòd ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam sitim peruentù esset,
 labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex ad-
 uerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipe-
 10 re prospectabant: quò etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant.
 Vespasianus quidem non multo pòst, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum
 iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quàm plu-
 rimos per murorum minas immersa vndis atque humida vestimenta suspendere, vt
 omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum
 tantum aquæ viderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. De-
 nique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem pòsse capere desperasset, iterum
 consilium ad vim atq; armæ conuertit: Iudæis quoque id maxime cupientibus: quòd
 nec se nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame, vel siti perirèt, mor-
 tem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi co-
 20 pia pararetur, per quandam vallem deuiam, propterea que minus curiosè habitam à
 custodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos
 vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vsui necessaria, & quæ in ciui-
 tate defecerant, accipiebant: mandato commeantibus, vt plerunque ad excubias re-
 perent, terga velletibus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fal-
 lerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem vigiles persenserunt; vallémque
 cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatē sustinere pòsse prospiciens, suamq;
 pariter salutē, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. ve-
 rum id populus senit, & circa eum fusus, nè sese negligeret, precabatur, in quo solo
 recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati mantentem, velut omnes eius causa ala-
 30 cri essent animo certaturi. quòd si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere au-
 tem illū nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex navi tempestate op-
 pressa defilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum
 esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confi-
 derent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum
 parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se pro-
 futurum: & si caperetur, vnà cum his esse frustra periturum: obsidione vero libera-
 tum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex terri-
 torio Galilæis, alio bello Romanos ab eorū ciuitate reuocaturū. nunc autem non
 videre, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem
 40 magis incitaret, vt se caperent magnipendentes: quem si fugisse cognouissent, mul-
 tum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populū Iosephus, sed hoc
 circumflettere se magis incēdit. denique pueri & senes: itémque mulierculæ cum in-
 fantibus flentes ad eius pedes accidebant, eūque omnes complexi tenebant, & vt
 fortunæ socius sibi remaneret, eū vlulatibus supplicabant: non inuidia salutis eius,
 quantum ego arbitror, sed propria spe: nihil enim se nisi, remanente Iosepho, exi-
 stimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custo-
 diam vero, si per vim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querela-
 rum misericordia fregerat) remanere statuit. communique desperatione ciuitatis ar-
 matus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, eū spes nulla salutis est: pul-
 50 chrūque vitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinorē in memoriā pò-
 steritatis occūbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnaeissimis ergo egressus, disie-
 ctis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrerat: & nunc pelles aggeribus
 impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. pò-
 steroque die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non
 defatig

defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciēs (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorū pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manum conferrent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ possessionis causa non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; saxa tormentis emissâ plerunque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant; verum eminus missâ intra iactū subeun-¹⁰ tes, sæuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete & alijs tormentis bellicis. Cap. IX.

IGITUR Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis, hostiūmq; incurfibus obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarētur, arietem ad-
mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis asimilis:
cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde
etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex tru-
na, palis vtrinque fultus, bene fundatis, retrorsum autem magna virorum multitudi-²⁰
ne repulsus, iisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente fer-
ro mœnia percutit: nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus,
ut etſi priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci
Romano transire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa vide-
batur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæte-
risque missilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent pro-
pius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum vero
ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietē applicāt cratibus deſuper itēmq;
pellibus septem, tam pro ſui deſensione quā machinæ. Et primo quidem impetu
mœnia concuſſa ſunt: clamorq; oppidanorum, velut iam capti eſſent, maximus fa-³⁰
ctus eſt. Iosephus autem eundem locum ſæpe feriri, neque multo poſt murū diſtur-
batum iri proſpiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit.
Saccos enim paleis cōſertos, quā ſemper impetum arietis ferri viderent, demitti iuſ-
ſit ex muro: ut eo modo ſecundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas fru-
ſtraretur. Quæ quidē res multum Romanis moræ attulit. nam quocunq; hi machi-
nam conuertiffent, contrā illi qui ſuper murum ſtabant, palearū tradicentes ſaccos,
ictibus ſupponebant, nihilque murus repercuſſione lædebat, donec etiā Romani
aduerſus hoc aliud machinari ſunt: proceris enim contis expeditis, in his ſummis fal-
ces quibus ſaccos abſcinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax eſſet opus
arietis, et murus (qui regens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Io-⁴⁰
ſephus eiꝯq; ſocij ad ignis auxilium ſe contulerunt: accenſumque totum quod ari-
etis fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammari, vnaque machinas & propugna-
cula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi verò non ſine malo ſubueniebant,
audacia ſimul eorum terri, & ne ad iumēto eſſent, flammis proruentibus impediti:
quæ aridum naſcæ ſomitē, & præterea bitumē aq; picem, nec non etiā ſulphur, opi-
nionē citius volitabant: operaq; Romanorum multo labore curata, vnius horæ ſpa-
tio peſſum dederūt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus
inuētus eſt, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim ſaxum in-
gens alte ſublatus, tanta vi ſuper arietē ex muro demiffit, ut machinæ caput abrum-
peret, idque ex medijs hoſtibus ſaltu ad eos delatus auferret, nullōque metu repor-
taret ad murum. Poſtremo tanquam ſignum, quò tela mitterēt, hoſtibus propoſitus,
nudo corpore quinque ſagittarum vulneribus fixus eſt: earūque nulla reſpecta,
vbi murum aſcendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, ſua audacia ibi conſtitit,
contractusque dolore plagarum cum ariete decedit. Poſt hunc fortiffimi extiterunt
duo

duo fratres Neritas & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cum super milites decimæ legionis prostrati essent, tanto impetu vique irruerunt, ut & aciem Romanorum pertumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagittæ percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis
 10 perturbationem fecit. his enim, qui propè aderant viso sanguine perterritis, per omnem
 11 fama cucurrit exercitum: relictaque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit, ut & beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem: facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus, qui sui causâ pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam velut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itemque tormentorum ictibus caderent; nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui
 20 arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem, aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra videre non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quò tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quàm iaculorum vi simul multi transigebantur: missaque machinis saxa & murorum minas auferabant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam
 30 ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusque ad tertium stadium veluti funda excussa caluaria. Interdium quoque prægnantis foeminæ transiecto vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribior erat impetus, & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deiicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat: iamque ascendi poterat congestione cadaverum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati, & sunt, & tamè vix circa matutinas vigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem, quæ deiecta fuerat, priusquam Ro-
 40 mani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Cap. X.

50 **M**ANÈ autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paulum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus vndique obsiderent, contosque prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites validissimos ordinauit. Reliquam verò equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Aliis autem integris muri

partibus scalas applicare præcepit, ut qui hos prohibere tentassent, deiectione partis defensionem relinquerent: ceterique omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte verò collapsa validum & potentissimum quemque, senosque ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum verò multitudinem communiti protegerentur, desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarii pharetras exinanirent. Si verò pontes a Romanis apponerentur, ipsos profligare mandavit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquemque verò ita certare debere, non quasi conservandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: vimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Civitatis autem vulgus, imbellis, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodiis) strictisque gladiis ad partem muri deiectionem hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta vrbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effeminent, intra domos cum interminatione cōcludit, silere iussas: ipse verò ad partem 10 muri, quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuscuiusque legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemque animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calumpniis deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabāt. nec prius 20 à Romanis diuellebantur, quam vel caderent vel occiderent. Itaque Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec unde putarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proque his quos violentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhorati latera copulant: proteæque desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie velut vno corpore repellendo Iudæos, muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulator: feruentique oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuolvebantur à muro. siquidem facile à vertice ad pedes usque sub 30 armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigeraret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem contranitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos, qui perfuderant ferebantur, præcedentē quisque incurfando, tãquam ipse impetum retardaret. Iudæi verò progressum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquam, neque aggredientium 40 firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi verò super aggeres deicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cùm autem multa milites mala in hac perpetui pugna dux videret, sub vesperam eos reuocat: quorum

quorum non paucis trucidatis, plures sunt vulnerati. Ex Iotapata verò sex viris mortuis, plures quàm trecenti faucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die vigesimo. At Vespasianus eorum causa, quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira vidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. Tres verò turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & pòdere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittariis, itémque leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile
10 le conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes sagittas facile declinarent, neque vlisci possent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemque tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; contra mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Cap. X I.

20 **I**s autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quòd Iotapatenos præter spem resistitisse audierat, insolentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores verò eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper relictos, in fugam vertit: quos vestigiis cōsecuti Romani, exterioris muri ambitum quòd confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui claudere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus
30 Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vnūuersum populum exclusum mœnibus propriis, ad interitum hostibus dedit auidissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes vnum murum, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorū gladiis transfigebantur, infiniti verò à Romanis interficiebantur, ne ad vliscendum quidem recepta fiducia, nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiire numero hominum, duodecim millia. Vnde Traianus vacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans
40 præ timore, imperatori excidium reseruauit. eumque per nuncios rogauit, vt filium suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autē laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus, & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectos sic ordinauit exercitum, vt in læuo quidem latere Traianum cōstitueret, ipse verò in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus verò eiusque comites, saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque vehemens cum his qui se intus cōgregauere, pugna commissa est: nunc per angusta viarum irruentibus validissimis, nunc forminis ex teætorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vsque ad sextam
50 horam sustinere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; virilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit x v. millia: captiuorum autem duo millia c x x x. Hæc Galilæis clades contigit quintò & vigesimo die Iunij mensis.

EDNE Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur: nec saltem vicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum virum infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autē placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam & si præsidii tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorū multitudo, qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum sexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem¹⁰ accedere, prælioque congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites verò circumuallatis vndique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis, neque se rebus necessariis vulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem vna die siti morerentur, multi verò eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos trāsfigerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam, qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montē ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens: denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & sexcenti. Hæc Iunij mensis vigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Isotapata excidium.

Cap. XIII.

Isotapatenis autem diu durantibus & præter spem aduersa tolerantibus, quadagesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam verò ad Vespasianum eodem die profugus venit, paucitatem ciuiū & infirmitatē simul eorum enuntiās: quodque diuturnis vigiliis, & præliis assiduis consumpti, minime quidem vltius vim ferre possent, verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque vigiliam, quando & malorum requiem habere viderētur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eadēque hora inuadendos esse suadebat, Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaque superbia penas contēnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Isotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostib. exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illū vera dicere: ipse autē nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitū. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum vno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce verò occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamque plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula visus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat. donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientēque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcēdi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebat cura: sed ex arce plebem ad prona compulsum facilius trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi, viarum namque angustis pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manib. propriis liberarentur incitauit, nam cum se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen vigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim Septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt, deinde

inde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus infidis. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumque is manum porrexisset incaute, hasta ille præuictum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani, postea vero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebāt ætatem, præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erāt; 10 quadraginta vero millia connumerata sunt excidij tempore pugnis superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaque eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis. Cap. XIII.

ROM. verò Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium videbatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itémque abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam 20 profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes videre non possent: vbi xl. insignes viros latitantes offendit, rerumque vtilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdium quidem se occultauit: nocte vero sursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cumque omnia vndiq; ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia vero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus properè duos tribunos Paulnum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum vt ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemque pro salute dantib. minimè paruit. Ex his autem magis quæ pati meri 30 tus esset, qui plurima cōmisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autè, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens, quodq; ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius virum fortem: his addebat: quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam pessimam, hoc est, perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, vt amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, spelun- 40 cæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, viuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, vbi etiam hostilis multitudinis minas cōperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur. quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Rom. essent euentura principibus, ostēdit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus diceretur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recetium somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi re creator placuit, fortuna vero ad Rom. tota migravit, animamque meam quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus 50 sponte Rom. & viuo, testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnà confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantib. cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris

intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras; cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorū fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus: Tu verò si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si verò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareretur. Timens igitur impetum Iosephus, & se Dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciaffet morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incepit. Et quid enim tantoperè, inquit, ô focij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam in dissensionem vocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sim dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus, qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælia nobis obstant, neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hostibus dubie suspecta for- 20 midini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imo verò ignauissimi, quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, vt velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum verò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus, vt essemus: rursumque, vt esse desina- 30 mus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima verò semper immortalis est: Deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit, aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes vlciſci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi verò Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non videbimur? An ignoratis, quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumque Deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, 40 casta corpora iubentur incolere. Quorum verò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus autores iniuriæ per nepotes vlciſcitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum inssepultos abiici decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ô focij, iusta sentire neque humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus salui simus, nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstraui. sin mori placet, ab his 50 occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Nō migrabo ego in hostium locum, vt ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quā qui ad hostes vtrò profugiunt, si quidem illi salutis suæ causā id faciunt: ego verò interitus, & quidem mei. Romanorū tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimāt, magno animo paratōque

paratōque moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modū Iosephus vt à cæde propria focios dehortaretur, dicebat. Illi autē obstructis desperatione, qua se iam dudū morti deuouerāt, auribus concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentis ignauia exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cū alium nominatim vocaret, aliū vultu ducis intueretur, alterius dexterā prehenderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus vt feræ bestiæ circumclusæ, ad eum semper qui se cōtingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gladiique de manibus elabebātur: multi cū manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequētis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex aliis quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est vera dicere, & quod persuasit agitur: vt fors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita dulcius æstimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultōque prospiciens, ne vel forte grauaretur, vel si nouissimus cessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, vt viueret persuasit: ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani visendi eius gratia occurrebant: & cū se circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, aliis minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui verò propius erant, facta eius reputantes, mutationes stupecebāt. Rectorū autem nemo fuit, qui licet antē irasceretur nomini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Titū vero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem fuisset in præliis reminiscēti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quāta esset fortunæ potentia, quāmq; velox belli momentum: humanarum autē rerum nihil firmū atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationē Iosephi pertraxit: plurimāque salutis eius pars Titus exitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, vt cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisque ab illo omnibus aliis præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidē, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuncius venio, præmissus à Deo: alioquin Iudæorum legē sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronē me mittis? quid ita? quasi qui Neroni vsq; ad te successuri sunt, mancant. Tu es Cæsar Vespasiane & Imperator, atque hic filius tuus: me autē colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Cæsar, verum etiam terræ marisque ac totius hominum generis. me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere videbatur, eaque Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim vero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium Deo, sceptrāque multis præmonstrante aliis portentis. Sed & in aliis verum esse Iosephum deprehenderat. Altero nanque amicorū qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diuinasset, vt à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post 50 diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodque ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæ sita, Vespasianus vbi vera esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec vincula remittebat: vestimentis autem aliisque muneribus eum donare benignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius

operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligere. plus autem illorum qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, vt de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, velut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum vero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret esse ciuitatē. Decimam vero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, vt in planicie sita atque maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. XV.

DVM hæc aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hostibus seditione defecerant, vel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quam vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen. itēque in Ægyptū comēantes, plurimos latrociniiis prædabantur: omnibusque nauigiis inuium faciebāt illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hique nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præsenferāt, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spacium, pernoctauerē. Cū vero Ioppe natura esset importuosa (nanque in asperum cæteraque arduum littus desinit ac summis vtrique cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudinēque in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce violentius. quem illac nauigātes Melamboream vocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu, niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublatæ in sublime gurgite mergebantur. & neque fugæ vspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cū & mari ventorū, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaque multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragiis implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, veluti id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisque ora maritima cadaueribus impleretur: cū etiam ad littus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorū autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ iactabantur adueniat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymā: & per singulas domos itēque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus verò ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum

phum autem vniuersi. adeo vt per dies xxx. nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaque mercede conducerentur tibicines nœniarum. Tempore autem veritate reuelata, vt de Iotapata quidem vbi res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eumque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab aliis quidem ignauis, apud alios prodicionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione atque conuitiis. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiads.

Cap. XVI.

VESPASIANVS autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigrauit: ibique per dies xx. milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam vero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ vtraque pertinebat) decreto apud se vndique Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul vt Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum in Cæsaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus l. mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipse de equo defiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacerandi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobiz filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter madata ducis prælio congredi tutum ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati cõfligerent, inopinata præterea Iudæorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, veluti pugna non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasianum genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neque quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vltum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus venire properantes, nunc vsque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit, nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Taricheas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam procedunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridio latere iussit, eoque pacto dilatauit ingressum: vt præda tamen & iniurijs abstinere, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris pepercit, spondentis

dentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs : aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichearum obsidio.

Cap. XVII.

EINDE ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciēs: quod omnis turbarum cupiēs multitudo ad Taricheas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatē ita vt Tiberias sub monte positam. qua lacu non alluebatur vndique muro validissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat, nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itēmq; virium copia communierat: Taricheis verò largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, si terrestri praelio vincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autē castra munientibus, Iesus eiusque focij neq; multitudo hostium, neq; disciplina militiæ perterriti, cursu eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, vbi armatos congregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosque insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, vnde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabāt. Audito autem Vespasianus magnā eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suum cum sexcētis equitibus lectis eō mittit. Qui cū infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse vero equitū plerosque, etiam priusquā subsidia venirēt alacres esse videns, cū nonnulli eorū multitudinē Iudæorū formidarent, vnde exaudiri posset constitit: & ,ō Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermonis admonere vos generis vestri, vt qui cum quibus pugnaturi sumus sciatis: nostras enim manus nemo vnquā toto orbe hostis vllus euasit: Iudæi vero, vt etiā pro his dicamus aliquid, ad hoc vsque tēpus victi non defatigantur: itaq; oportet illis in aduersis rebus cōstanter dimicantibus, etiā nos in secundis perseuerantius laborare; aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse cōspiciens, gaudeo: vereor autē, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodque Iudæi, licet satis sint audaces, mortēmq; contemnant, incompōsiti tamen bellorumque imperiti sunt, vulgus recte potius quā exercitus appellandi, de vestra vero peritia atq; ordinatione referte quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hostibus numero conferamus, nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? *Quin* reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti cōsilio cum vagis neq; rectorem habētibus decertabitis: quodq; nos hæ virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo, hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis sæuitia ducunt, quæ rebus secūdis aliquantum valēt, minimis vero offensionibus extinguuntur. nos autem virtus regit. & morigera voluntas, itēque fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finē vsq; inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quā Iudæis, causæ certaminis. nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperium videamur hostium aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem aliculus intolerabilis mali metus est, multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, vt & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobisque pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vósque milites mei. nam illi vincere consuetum

fuetum est. ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non p-
 dūerit, duce vestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula mihi
 credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem vestrum à me discesserit, persua-
 sum habens, impetū meum sustentari ope diuina, & manifestissime præsūmte, quod
 multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquam
 Titus hæc prosecutus est, diuina quædā alacritas militibus incidit. Et quia Traianum
 aduenire cum cccc. equitibus ante prælum contigit, ægrè ferebant, tanquàm mi-
 nueretur victoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonē cum duo-
 bus milibus sagittariorum: vt occupato mōte, qui ex aduerso erat oppido, murorum
 10 propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti
 sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in
 hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spacio fusi, quātum aduersa acies oc-
 cupauerat, vnde multo etiā plures quàm erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incur-
 su eorum & disciplina conterriti, paulisper quidē primos sustinuerē congressus. Per-
 culsi autē contis, equorūque impetu deturbati conculcabantur: atq; ita multis pas-
 sim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, vt quisque velocitatis habebat, effugiūt.
 Titus autē aliquos à tergo instās alios per transitum occidebat, nonnullos cursu an-
 tecapiens, ictu ora transfuerberabat. multos autē, alium super alium lapsos inuoluēs,
 conficiebat: omnesq; ad mœnia confugientes præueniēs, detorquebat ad campum,
 20 donec vi multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excipit autem illos acerba
 dissensio. nanq; indigenis, & fortunarum suarum, & ciuitatis gratia, & ab initio bel-
 lum gestum, maximēque quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus
 aduenarū qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat,
 veluti iam arma caperēt. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus ex-
 clamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos,
 suscipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant:
 habemus ciuitatem, si modo properamus. Verumtamē cum velocitate animis opus
 est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum autem hostiū con-
 cordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præ-
 30 uenire debemus: vt præter victoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciui-
 tate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atq; ad lacum decurrit, & per
 eum properē ciuitatē ingreditur, quē cæteri consecuti sunt. pavor autem eius auda-
 ciæ murorum defensores inuasit, & pugnare quidem, vel prohibere venientem, ne-
 mo sustinuit. relictis autē excubiis, Iesus quidem cum sociis in agros effugit: alij vero
 decurrentes ad lacum, in manus hostium contrā venientium incidebant. mactaban-
 tur autem alij cū scaphas scanderent, itēq; alij, cū iam prouectas assequi natan-
 do conarentur: plurimāque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum qui-
 dem resistentium, qui non effugissent: indigenarum vero sine pugna, quoniam spes
 eos fœderis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat,
 40 donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internecione requie-
 uit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderūt, quàm longissime ab
 hostibus recesserūt. Titus vero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille
 compertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine
 (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidem statim circundari ciuita-
 tem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, eadēque euaderet. postero au-
 tem die cū descendisset ad lacum rates aduersus illos qui cō refugerant, fabricari
 iussit. quæ tam materiarum quàm artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII.

50 **I** A C V S autem Genesar quidem à terra continente appellatur: xl. vero
 stadiis in latitudine patens, centūq; in longitudine aquæ dulcis est atq;
 potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndiq; in
 littora ac arenas desinēs, purus est, ac præter hoc temperatus ad haurien-
 dum. & fluuius quidem siue fonte lenior est. semper autē frigidior, quàm lacus diffu-
 sio patitur, manet: æstiuusq; noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquā æstibus
 cedunt:

cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quàm specie discreta: mediùsque fluuio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascēditur ad cxx. stadiū à Cæsarea, ad dexteram non longe à via. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferēs. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cùmque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, vnde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidē pulchritudo Panij, regis opibus & Agrippæ¹⁰ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem & viginti aliis præteritis stadiis, post oppidum Iuliada, Genesar lacum mediū transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbuſtum, totamque plantis consue-
re cultores. cœli verò temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ floſcunt: vbi etiā palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentiā hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnū conueniant inter se repu-²⁰
gnantia, anniq; temporum contentione bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solū nutrit præter opinionē poma varia, sed etiam seruat, egregia quidē, & quodammodo regalia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decē mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spacio senescentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandri-
no generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus
xxx. stadiis extenditur, & latitudo xx. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichearum excidium.

Cap. XIX.

ESPASIANVS autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quan-³⁰
ta in eos qui lacu effugerant satis esset, vnā prouehitur. Ille autem neque compulsi ad terram euadendi facultatē habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ parvæ, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cū pauci singulis veherētur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebāt, aut quominus etiam irritado feriebant: plus autem ipsis vtroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguūque sagittis eorū efficiebantur, & si accedere proprius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cūque ipsis nauigiis mergebantur.⁴⁰
Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis cōtingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauculis capiebāt. Submerſorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimūque passim ac varius erat interitus eorum, donec in fugam verſi, cæteri terræ ap-
pulsi sunt, circumclusis nauculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur, multos vero in terram egressos peremerunt Rom. Mixtum autē sanguine, plenūmq; cadaueribus cerneret totū lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionē oppressit & facies. nam littora quidem⁵⁰
naufrajiis simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis solum ille casus miserabilis videretur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti.

Ar

At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat, his autem affirmantibus eorū liberationem, detrimento futuram: nec enim demissos quiescere posse homines, qui & patriis carent, vimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obrutari: fidēque interposita deditis vim pigebat asferre, verum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodque
 19 vtile esset, honesto debere præponi, cum vtrunque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiade duceret, exire permisit. Cūq; illi facile his, quæ cupierant credidissent, & quod iussum fuerat comitati, neq; pecuniis suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vsque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitatem conclusos, mox insegurus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidē cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem validissimos sex millia lectos, ad Isthmon Neroni transmissit. Cæteram verò multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his, qui ex eius regno essent, facere quod veller ipse permisit. Verum & istos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ &
 20 Gaulanitæ & Hippeni, plurēque Gadaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti sunt autem v. r. idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

L I B E R I I I I .

Obsidio Gamalensium.

Caput I.

30

40

V I C V N Q V E autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniāque Romani castella & ciuitates ceperant, præter Gischalam, & qui mōtem Itaburium occupant. Cum his autem rebellaret Gamala ciuitas, cōtra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itēmque Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis, cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia verò ad lacum Semechonitem, triginta
 40 latum, & l. x. stadiis longum, paludēque suas ad Daphnen vsq; tendentem. Quæ regio cū aliās sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorē (quem sic appellant) Iordanem alentes sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat. Gamala verò ei non cedebat, freta locorū difficultate amplius quàm Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto mōte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur, tantum cōtrā decliue, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit, nisi quod expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias scinditur. Pars verò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verūm &
 50 hanc partem per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerūt. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioque præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiem vergens. Australis verò collis immensa æditus altitudine, vsum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupēsque superior ad profundam pertinens vallem.

bb

Fons

Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamē etiam Iosephus cū murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minūque pugnaces: sitūque freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aque calidæ vocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanādis corporum vitiis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem, ita ut diximus positam, custodia circumual-¹⁰ lare nequibat. quā verò fieri posset, excubias collocauit: montēque occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggetum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo suprā ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur. fossas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam regem, cū accessisset ad muros, eorūque defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumse-²⁰ ptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiūque metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermis-³⁰ sum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quæ ipsis conducerent suaforem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisque consue-⁴⁰ tudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namque ipsi erant oppidanorū potētissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quāquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itēque alia vsui necessaria nō sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis enim tormentisque perculsi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus qua-⁵⁰ tiunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu, ipsi quoque insuper vlulantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos adi-⁶⁰ tus interim pertinaces, Romanis ne vltra progredierentur obstabant. Cæterum vi & 30 multitudinē superati, vndique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes in-⁷⁰ stantibus sibi hostibus incumbunt: illōque impingendo per decliua, locorum diffi-⁸⁰ cultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cū neque à vertice im-⁹⁰ minentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos vrgen-¹⁰⁰ tibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labe-¹¹⁰ bantur, quod pōdus sustinere non poterant: vnāque deiecta multas inferiores, itēq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta viderēt, tamen eō conuolabant. atque ita mul-¹²⁰ ti quidem ruinis opprimebantur: non pauci verò subterfugiētes, parte corporis mul-¹³⁰ tabantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se 40 fieri existimabant: propriāque incommoda negligentes magis instabant: hostēque in sua tecta vrgendo compellebant. qui verò per angustos viarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum verò eis mortui hostes dabant. cætorum enim gladios auferentes, his contra seminecces vte-¹⁴⁰ bantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proiiciendo moriebantur: ter-¹⁵⁰ gāque dantibus ne fuga quidem facilis erat. viarum namq; ignorantia, & caligine pul-¹⁶⁰ ueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi qui-¹⁷⁰ dem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem, qui laborantibus semper interfuit, læuissimo dolore percussus, cū super militem ruere ciuitatem vi-¹⁸⁰ deret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locumprehendit: 50 ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tu-¹⁹⁰ tum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac pro-²⁰⁰ priæ virtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat,
& cum

& cum his bellum vnà à vertice defluens sustinebat : & neque virorum neque re-
 rum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diui-
 nam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus,
 ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quàm extra muros egressus est. Pluri-
 mi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Eburius decadarchus,
 vir non eo tantum praelio quo periit, sed vbique antea fortissimus comprobatus, quique
 plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum
 decem militibus, in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent,
 quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam
 10 & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur : omnibusque ma-
 ctatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœrore exercitum
 aduersis casibus videns, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladem : hu-
 jusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolan-
 dos putabat : de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Opor-
 tere autem inquit, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes,
 quodque nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumque habeat fortuna regressum.
 Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pepen-
 disse fortunæ. Atque, vt iactantium esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse igna-
 uorum, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio : & ille
 20 vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitate gestis : vt idem
 scilicet maneat, rectis consiliis peccata corrigens. Quanquàm ea, quæ nunc acciderunt,
 neque mollitia nostra, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnae melioris, &
 nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehender-
 rit alacritatis vestrae temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, ma-
 nus continere debuistis, neque in summo vertice constituta sequi pericula : sed capta
 inferiori ciuitate, paulatim eos, qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam
 reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quàm id incautè fieret, non
 curastis. Incōsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cun-
 cta ordine peritiæque perficimus, Barbarisque conueniens, & quo Iudæi maxime pos-
 30 sidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere : atque indignæ offensio-
 ni irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium qua-
 rat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos è quibus perēpti sunt, vindicemus.
 Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnando primus ad bella pergere,
 & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gama-
 lenses bene gesta re, paulisper animos erexere : quæ nulla ratione, magna magnificèq;
 prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodque minime
 possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosque
 remiserant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant : sed tam distur-
 batas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant.
 Romanis autem construentibus aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi
 40 ex ciuitate per valles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant : eos
 qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebar. solis enim vndique ali-
 menta, qui pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitati-
 bus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

Cap. I I.

50 **V**ESPASIANVS autem inter curas obsidionis, succisuum opus ag-
 greditur aduersus eos, qui montem Itaburium occupauerant, inter
 campum magnum & Scythopolim situm : cuius altitudo quidē x x x.
 stadiis consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est. in vertice au-
 tem, x x. stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc
 autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iose-
 phus : & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ
 pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placi-
 dum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem mōris ratio nulla

b b 2 erat

erat. multos autem fœderis ac veniæ spe hortabatur ad pacem : & descendeabant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellēxit, reflectit in eos equitum manus: plurimisque in terga versis, aliquos interfecit. semotam verò multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamale.

Cap. III.

10

P. v. d. Gamalam verò degentium audacissimi quique fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpēbantur. At verò pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secūdo & vigeſimo die mensis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editissimā præ cæteris turtim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cum appositū ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquā adiere, sensissent. Idem autem milites, canendo ne strepitus fieret, quinque saxis durissimis euolutis resiliunt: subitoque turris cum magno fragore decedit, vnāque custodes præcipitantur. At verò qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussū, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pauor atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. Tuncque Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, vsque ad vigeſimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, vigilēs quidem vbi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij 30 Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui verò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præſidiis incidebant. vbiq̃ue autem infinitus erat morientium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilissimus vertex, in immensum æditus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad se adeuntes partim telis partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelsō loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: vt neque in præruptis consistere propter violentiā status possent, cum 40 nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes videre. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges & semetipsos in vallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipsorum in se, qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia perempta sunt: qui verò se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperti. Neque quisquam, præter duas mulieres saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore 50 Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigeſimo die mensis Octobris: quæ vigeſimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

*Giscala à Tito capitur.**Cap. IIII.*

IAMQUE solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant plerique agricola, spemque suam semper in fructibus collocauerant. non parue autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat atque conflabat Leuitæ cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo veneficus & fallax, variusque moribus, & immoderata sperare promptius, miroque modo quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potestatis causa bellum amaret. huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam vero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copiis: eorumque corpora, itemque animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem, qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemque murorum eius constructio, non minimam ei solitudinem comparabat: cum virorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamque rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggressionem capi facilis videbatur: sciens tamē quæ ea vi capta, passim à militibus populus absumeretur (namque satius erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, pacatione magis subigere ciuitatem volebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique perditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum, dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neque ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiamsi quis impossibilia velle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidemque dextris non habuissent, experturos arma crudelia: iam iamque cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum, quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositi, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem ludæorum legi oportere concedi, quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace cōuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quam qui cogerent, piaculum commissuros, ipsumque Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod vnius noctis spacium propter fugæ consilium ceperit: præsertim cum id observare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quâ tum pro sua salute solicius, verebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fugæ vitæ spem collocasset. Verum profecto Dei nutu in excidium Hierosolymorum Ioanem saluum esse cupientis, factum est, ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, verum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorum, vicius validissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, non solum his quos circa, se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis, in Hieroso-

lymam fugiebat. Sed vsque ad vigesimum quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliámque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itémque salutis metus vrgeret. vltra verò procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propior se hostibus esse credebat. Iámque affore qui se caperent existimantes, necessariò pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, velut instantibus quos fugissent: multi que simul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullæ viros, aut propinquos, vt se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, vt seipsos seruaient inclamantis: eoque confugerent, vnde pro remanentibus etiá si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum, qui fugerant, vt cuique virium fuit, citò dispersa est. Luce verò facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autè portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Ioannis fugam significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, vlcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem, vt Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerit, quòd antequàm venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnà verò fugientium propè ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulo minus quàm tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Ioanne pœnas fraudis exactas: irato verò animo satis esse, quòd spe deciderat ad solatium putans, captiuorum, & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet, minitendo magis quàm puniendo reprimerebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias iniuicicias, delatores innocentiz fore credebat, si dignos pœna discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quàm immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, vel metu supplicij, vel & quòd erubesceret præteritorum criminum venia: sine causa verò morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerët, quàm pro pace sentientes, quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium.

Cap. V.

AP V D Hierosolymam verò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus, & circa singulos, qui vnà confugerāt, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorū autem seruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatē significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorū vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inuulium esse hominum, incaute pro Gischalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigorémq; oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamē excidium Gischalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam, vt multi fugam esse intellexerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnūque id esse argumentum proprij reputabant excidij. At Ioanñes eorum, quidem quos fugientes reliquerat, causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens. propriasque vires extollens, & imperitorum ea caullatione incitiam decipiens, quòd etiamsi pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romaniani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus, prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At verò per territorium manus agrestium, ante seditionē quæ Hierosolymis orta est, discordare iam cœperat. Titus etiā à Gischala Cæsareā, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam

Iamnam & Azotum profectus, utranque subegit: impositisque illic praesidiis, reuer-
tebatur, maximam ducēs eorum multitudinem qui se foedere sociauerant. Singulas
autē ciuitates tumultus bellūmq; intestinum exagitabat: quantūq; à Rom. respiras-
sent, in semetipſos manus vertebant: cū inter amatores belli ac pacis cupidos esset
sua contentio: dudūq; discordium pertinacia primo inter domos accenderetur:
deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conue-
niēs, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidē apud omnes
erant: nouitatis autem armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; auda-
cia praestabant. Primo autem indigenarū singuli praedari coeperunt: deinde ex com-
posito confectis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq;
iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui vastabatur, illa-
tum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatū verò custodes, partim quia de-
fatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxi-
lio: donec rapinarum societate vndique congregati collegiorū latrocinantium princi-
pes, atque in agmen cōlati Hierosolymis irrumpunt. quā ciuitas à nullo regebatur:
& more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebant: tunc praecipue cunctis
existimantibus vniuersos qui superinfluere, adiuumento ex beneuolentia venire.
Quā quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners
& inutilis multitudo quā pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque
praeter bellum etiam seditionem famemque comparauit: aliique latrones ex agris eō
transgressi, ac multo sauioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus in-
termittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed vsq;
ad cades ruebant: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, verum luce
palam nobilissimos quosque adoriēdo. Nam primum Antipam regij generis virum,
& adeo potētissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suae permisos habe-
ret, comprehensum custodiarum tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insi-
gnem virum, & Sopham filiū Raguelis, regalis similiter utrunque familiae, omnesque
praeterea, qui praestare aliis videbantur. Grauis autem metus populum possidebat: &
velut capta ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem clauorum vincu-
lis non fuere contenti, neque tutū arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire.
nam & ipsos, & domos eorū non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciscendum
esse idoneos, & praeterea rebellaturum fortasse populū, iniquitate commotū. De-
creto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Ioannem ad cades prom-
ptissimū, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eūque alij decem armati gla-
diis secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius im-
manissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuis-
se, communisque libertatis proditores interemisse dicebant, prorsus, ut audacia sua
tanquā seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē populū
quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos verò insolentiae progredi, ut in eorum
esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familiis abrogatis, vnde per suc-
cessionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut im-
piorum facinorū socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti
erant, his obediebant necessario, qui sibi eos praestiterant: quoniam & dignitate prae-
ditos, variis machinis fictisque sermonibus mittebant, opportunitatem sibi ex eo-
rum qui se prohibere poterant, contentione caprantes: donec hominum persecutio-
ne satii, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum
locum introire coeperunt. Iam verò populo contra eos cōcitato (nanque autor erat
Ananus, vero maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem
conseruasset, si insidiatorū manus potuisset effugere) illi templum Dei aduersus po-
puli turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebat tyrannidis.
Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quā praeter ceteris eorum fa-
ctis erat dolori. tētrādo enim quanto metu populus teneretur, suasque vires explo-
rando, sotto pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familiis successio
deberetur. hūc autē fraudi mos antiquus obredebatur. nam & olim forte pontifica-

tum deferri solitum fuisse dicebant, re autem vera, legis erat abrogatio, firmioris, per eos qui ad potentiam designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebatur: casuque sors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuida, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. cæteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem¹⁹ hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant, nam qui præstare cæteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul vniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in cœtibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt, ita enim se ipsi vocabant, uti bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vliscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lacrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: verum tamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo, nam quid opus est viuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem,³⁰ Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis vestra potentia nutriti sunt? nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuiitiis appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritastis, quia vastatarum ædium nulla ratio erat, itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, victos nemo adiunxit, restabat eosdem videre trucidari, hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiimini ergo, patiimini, etiam sancta conculcari videntes? Cumque omnes audaciæ gradus nefariis hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerteret inueniretur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positis, ut videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res: eoque iam calamitatis ventum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis o miseri respectisque vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non ultum ibitis in hos, qui vos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, & ante oculos positus quæ pertulerit, ad ultionem animos aouet? Periit apud vos (ni fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis, seruitutis autem ac dominorum amatores facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, ut in liber-

tate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum quod cum Romanis nunc gerimus, verum commodè an contra incommodè non reteram, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. At vero pessimis suboritur cedere, ignauorum est, & cupientium seruituti. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quàm isti nos affecere. Quo pacto autem non lacrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium vero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eosque viros trucidatos videri, quibus etiam illi post victoriâ obtemperassent? Et Romanos quidem nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili exde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprie rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes vero intus haberi.

Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut vestra negligentia constata sunt, ita nunc magis proficiet, si morabimur, nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, & si is tempus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumuntur impij. Videant nos tantummodo, & deiectione sunt: quanquam pulchrum est, ut etiâ si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro Deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiâ: & neque consilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his quæ perpetrauerant, sperabant: verumtamen quiduis perpeti præstabilius existimabant, quàm in tanta rerum perturbatione rempub. negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda pericula quisque promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos, modo simul vniuersi prosiliunt: neque obuius cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis vero constipatis, non erant Zelotæ inferiores, alacritas verò, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues armis iram cœceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam, quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruare, pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminens missis lapidibus semet inuicem appetebant, si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ

cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelo-
 tarum autem quicumque vulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum
 cruore perfundens, ut solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit.
 Semper quidem latrones excurrendo in cōgressionibus præualebant. Irati verò po-
 pulares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo
 sequebantur, non aperiendo fugientibus viam inuitos eos repugnare compelleret,
 vniuersos quidem suos in hostes cōuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant,
 paulatim ad templum recedentibus, irrupit vnà cum socijs Ananus. Vnde factum
 est, ut eos quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murum
 interiorē fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem ¹⁰
 sacris manus asferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, ne-
 fas esse existimanti, etiamsi vicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex
 omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum millia sortitus, custodes eos in
 porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit.
 Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes
 vice suā prædijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex
 Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementē dominationis cu-
 piditatem mente circumferēs, iam dudum rebus communibus moliebatur insidias.
 Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum
 proceribus capienti consilium, quàm noctibus peragranti custodias: omniāque se- ²⁰
 creta Zelotis renunciabat: nullūque populi consilium non prius quàm caperetur,
 inimici sciebāt eius indicio. immoderatis vero & Ananum, & populi principes pla-
 cabat obsequiis, ne in aliquam suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorifi-
 centia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate suspectior:
 eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur.
 Etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere. & quæ Ioannes
 faceret, suspicionem prodicionis habebant. submouere autem illum non erat facile,
 neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium,
 qui summis rebus adhibebātur, patrociniū succinctus erat. Visum est igitur ab eo sa-
 cramentum benevolentia causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se serua- ³⁰
 turum iurauit, neque factum eius inimicis vllum, neque consilium proditurū: vnāq;
 deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus
 eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis eum consilijs
 adhibebant: mōxque ab iisdem concordia causa legatus intromittitur ad Zelotas.
 curæ nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo pro-
 cumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contrā pro benevolentia iu-
 rauisset, ingressus, ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in ma-
 gno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignoraret, quæ in eos Ananus cum so-
 cijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi
 diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed per- ⁴⁰
 suasisse quidem populo, ad Vespasianū legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem
 quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, ut reli-
 gione simulata intromissi, vel etiam vi prælio manus consererent. Se autem non vi-
 dere, quàm diu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congredien-
 tur. Ad hæc addebat, quod ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc
 enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggredieretur.
 Itaque oportere, si quis habendam vitæ rationem duceret, aut obsidentibus suppli-
 care, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si victi essent, venia spes foue-
 ret, immemores audaciae suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in
 gratiam statim eos qui perpepsi sunt reddituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam ⁵⁰
 etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sæuiorem: imminere autē illis
 ait interfectorum amicos atque cognatos, totūque populum pro dissolutis legibus
 ac iudicijs indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maio-
 ri iam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incu-
 tiens

tiens multitudini. externum verò auxiliū aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autē significabat. utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

Cap. VI.

RANT autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itēque Zacharias filius Amphicali, vterque à sacerdotibus genus ducens. Hi præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentix sibi cōparandæ causā Romanos accerferet (nam
 10 & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusque fore ut omnia paterentur, quā auxiliariū quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit. scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim proderet: ipsi autē pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimūque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatē Romanis ilico subiugandam: pleraque nunciis ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei:
 20 quodque his rebus esset vtilius pedum velocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certum erat, quod turbarum cupiens & incōdita esset natio, semperq; ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus lata, minimisque petentium blanditiis ad bella promptissima: & velut ad festorum quendam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nuncij exigebant: atq; istis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circumcursare gentē, militiamque denunciare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebāt. Congregati autē propē xxm. cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sosæ filiis,
 30 & præterea Simone Cathlæ, & Phineā Clusoth filiis. Ananum autē profectio legatorum, itēq; vigiles eius latuit, sed non etiam Idumæorū aduētus hoc enim antē cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen visum est bello cum his congregi, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa tutri Iesus, post Ananum xuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirāt. etenim perditissimis hominibus cōtra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocāte vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem cōsensionem vestram similem esse horum hominum qui vōs rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æquē ac morum
 40 cognatio cōcordiam firmat. Nunc vero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimoniis suis, postquā in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacrā ciuitatem clām influxere ut latrones, solūmq; religiosum immanitate polluerunt scelerum, eosque videas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate ventris peremptorum spolia consumētes. vestra vero multitudo armatorūque talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturus auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cū pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestræ arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod
 50 vos tam cito commouerit. nec enim sine magna causā fieri potuisset ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidam vestrum obstrepebant nunc, liberādæ metropoleos causā venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eōq; cum externis hostibus pugnare paratissimos,
 aliter

aliter contra nos efferare non poterant, quàm vastatæ libertatis prodicione mentita. Sed enim vos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemque in nos veritatis ex rebus communibus, nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demū nos dedimus Romanis, cū ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito redire in gratiā, priusquā circa nos omnia vastarentur? nanq; iam, ne volentibus quidē nobis, transactio facilis est: cū & superbus eos effecerit Galilæa sub iugū missa: mortēq; grauiorē afferat turpitudinē, appropinquantēs placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autē bello appetitus, postquā pugna cōmissa est, gloriosam mortē vita captiui existimo potiorē. Sed utrū nos populi principes aiunt clām misisse aliquē ad Romanos, an etiam totū populum cōmuni iussu-¹⁰ gio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cū iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quem admodum autē tantam ciuium multitudinē lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autē, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatē quidē prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatē fierēt? An vero nunc cognouere, quando auserunt pœnæ reddendæ sunt? donec autē sine metu fuere, neminem nostrū proditorē suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicū habuit nempe conciliū, nemo aberat cōcioni: ideōq; manifestior ad vos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cū certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicāt. Sed hæc quidē male periturorum,²⁰ & instātes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitatē prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorū audaciæ vnum malū videtur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum) iuuare metropolim, & vnā nobiscū tyrannos eximere; per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiscere: deniq; nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum vinculis cruciarunt: deinde non voce neq; prece eorū morati, neci tradiderunt. Licet autē vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, cōiuges in veste lugubri ac familias peremptorū, & per totam ciuitatē vlulatus & fletus. nullus enim non persecutionē expertus est impiorū. Qui ad hoc insanix prorupere, vt la-³⁰ trocinalem audaciā non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in tanum: etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus, & ad perfugiū elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos cōparatur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentēsque in sua viscera delectum habere, cū debueritis (vt dixi) quod factum esset, optimum ac deceret, nobiscū nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā vltum ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis,⁴⁰ cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cū de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permiscere. Ferant igitur hanc ex vestro aduentu gratiam. Si vero neque nobiscum indignari neque iudicare vultis, tertiū restat, vt relictis vtrisque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam et si maxime quenquam nostrū suspicamini Romanis collocutū, obseruare vobis itinera licet: tūque demum tueri metropolim, cū factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidē Iesus loquebatur. Idumæorum autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse

esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco vnde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatē: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captæque iubeant pro libertate arma proicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quod indemonstratos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, vt vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiā hi quos obsideris læsere, tamque verisimiles puto suspensiones in illos quoque colligitis. Deinde qui reipub. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomēq; potentiz aliis, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitatē (namque ipsi nos à patriis sacris arcetis) recte quis eos inculauerit, qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro societate facinoris dicitatis, non à vobis inceperint, summæque prodicionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; fortis irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudeorum ab Idumæis facta.

Cap. VII.

Is dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescuntium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, vt iam venisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitundinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manēdum esse statuere. Infinita verò hyems nocte illa venit, ventique violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendæque tonitrua, concussæq; terre vasti mugitus: certumque erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem irasci Deum militiz causa, existimantibus neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; sociis, etiam sine prælio vicisse, Deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem catervatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisque contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autē ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atque in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire. nā & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuiū difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur, quin etsi periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras: at qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant, non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbāt propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusque horis inuisere custodias existimabāt. sed hoc aliis noctibus ita habuerat. illa verò, non sua desidia requieuerat, sed vt & ipse & custodum manus fato

duce interfrent. Namque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: sanoque egressi, ad murum clanculo veniunt: ferratamque portā, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque dextram ad gladium, quasi repugnaturi applicant mature: deinde his, qui ad se venerant agnitis, introibāt. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quo minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precātibz, qui eos receperant ne despicerēt malis obfessos, quorum gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus faciliorem illis in ciuitatem imperum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idē igitur Idumæis visum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensū Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisque armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi verò foris alios circumfundi viderent, Idumæos irrupisse sentire. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant. pauci verò iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autē auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimūque mulierum vlulatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorē geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauitur afficiebantur, propterea que his qui se excluderant, ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quam repugnantibus infensi. Multos enim cognationem referētes, utq; commune sanum reuererentur orantes, gladiis transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam vi oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi videtur) eo quod fugiebant crudelis subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autē millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamē his Idumæorum ira satiata est: sed versis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacuum esse ducebant: pontifices autem peruestigabant: & in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: stantēque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quem de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præserim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euerfos, remque publicam Iudæorum periisse, quo pontificem rectorēque salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & aliàs vir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat: & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem propriis communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacifici utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere, quæ vellent. Iam verò impediētes bellantēque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem compa-
ratione

ratione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta veller, consulto defensores eorum, & qui ea carissima ducerent, amputasse. Itaque paulò ante sacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quique vndique in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto genuisse virtutem, tantum licuisse vitis flentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER V.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.

Caput I.

NANO quidem & Iesù eiusmodi finis euenit. Post illos verò tam Zelotæ, quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles, & adolescentes, vinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dummodo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: scruissima tamen ante cædem verbera sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. cùmque iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosque inde, si quos mori contigisset abiiciebant, ut vinctis aliis locus esset. Tanta autem populum pavor occupauerat atque formido, ut ne flere quidè palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet, sed erant occulte clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namque his, qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua verò nocte sublatam terram manibus corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem millia hoc modo nobiliū periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cùm illustrium quendam Zachariā Baruch filiū interficere decreuissent, (irritabantur enim quòd nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemque locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri virū ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiiorum honestissimos ex præcepto cōuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quòdque ad Vespasianum proditiōnis causā misisset. Sed neque argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebāt. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictā esse vidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus. veri quidem similitudinem obiectorū derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem ratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinē prosecutus est, multaque de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò obstrepentes, vix à gladiis tēperabant, speciem cauillationemque iudicij sui vsque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiā ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerē. Illo verò absoluto Zelotarū clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo verò ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & a nobis de absolutione sententiā certiore: eumque statim in subiectā vallem de templo proiciunt.

Iudices verò, contumeliæ causâ versis gladiis ferientes, templi ambitu pepulere. cæli enim eorum pepercerât, vt disiecti per ciuitatem, nûcij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam venisse pœnitebat, neque his gesta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam secretò indicabat vniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autē nullum prodicionis indicium. Illos verò, qui tutari eam simulant, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neque vires hominibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nam et si portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his, qui prohibuerât esse repetitas: & Ananum quidem peremptum: vnâ verò nocte populum totum penè consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem viderent, à quibus rogari essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescerent. in oculis enim auxiliorum pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione, quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem verò inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos, qui erant in custodiis soluunt, propè ad duo millia popularium, statimq; relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulò post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiire. Euenit autem eorū discessum vtrisque pariter inopinatum videri. nam & populus nescius pœnitundinis, paululum fiducia recreatus est, veluti inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxiliis caruissent, sed iis essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denique nulla iam erat facinorum mora neque cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis utebantur: quæ verò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebāt. Maxime autem in viros fortes atque insignes cædibus sœuebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu virtutū: vnâq; cautionem putarent, nullum optimatum superesse. Itaque occisus est cum multis aliis Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraia quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis vir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe vociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quàm deliderabat concessuri nō essent, mox etiā mortem intulere. Qui tamē cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; vniuersa confirmauit apud impios Deus, & quid iustissimū esset effecit, vt audaciā suam quàm primum experireretur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quæ habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitū excogitabatur occisio. Nāq; alij quòd iam dudum aliis ciuibus restitissent, interficiebātur: qui verò nihil offenderāt, pacis tēpore subitas causas excipiebant. Et qui omnino libere eos nō adissent, pro contēptoribus: qui verò obsequentes, pro insidiatoribus habebātur: vnāq; maximorū criminū & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate, aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. I I.

OMANI autem omnes ad ciuitatem animos intēdebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum, penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuinæ prouidentie dicentes auxilio: in semet hostes esse conuersos: veruntamen velox esse momentum, & Iudæos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitundinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo: quàm secum quid esset

esset vtile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredieretur, ipsos causam hostibus fore concordia, ac vires eorum etiam nunc vigentes in se prouocatu-
 30 paucioribus ac moderatioribus. his vsuros domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore ludæos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui victoriam codonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insipientibus cōfligere. Si quis autē putauerit victoriae gloriam sine praelio fieri viliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit.
 40 Neque enim manu præclaris esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudētia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductū iri. Præterea non id esse tempus, ut maturæ occupanda videatur victoriae claritudo. nec enim armis fabricandis, aut muris, vel auxiliis congregandis ludæos operā dare, atque ideo moras differētibus nocituras; sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captiuos afficerēt intromissi. Proinde siue quis securitate cōsideret, siue dos esse, qui semet absumerent: siue facti gloriā clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: si quidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiæ fuisse victoriam. Hæc Vespasianus: eique dicenti rectores militum consentiebant: moxque appa-
 20 ruit quam vtile fuisset eius consiliū. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, velut ad Romanos ire cupe-
 30 ret, interficiebatur, qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui verò per omnes vias coaceruabātur innumeri, multique etiā transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant, nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autē ad hoc crudelitatis deuiauerāt, ut neque intus neque per itinera occisis humum concederent; sed veluti cum patriis legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suāque in homines iniustitia diuinitatem quoque pollueret, ita
 40 sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepeliētibz autē suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicā, nulla tā bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabatur noxii, quæ miseranda vidissent, a viuīs in mortuos, a mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autē excedente metu, superstitibus mortui adepti requiē beatiores videbantur: & qui erant in custodiis cōparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumque responsis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cū verò multa contempsissent de virtute ac vitis statuta maiorum, etiā quæ de patria olim prædicta fuerant, vera esse exitu probauere.
 40 Vetus enim quidā sermo ferebatur, tunc demū ciuitatem captū iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cū seditio fuisset exorta, sanūque Dei proprię manus ante violassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarensium deditione & strage.

Cap. III.

T. Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimque sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suāque iubendo imperiosius, quod solus dominari cupe-
 50 ret non latebat, eique sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quæ vellent) multi verò propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas vni potius ascribi quam omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites nō paucos habebat, etsi magna pars eum contrarię factionis reliquerat, apud quos etiā liuor nō nihil valebat, graue putantes, ut paulò ante pari succumberēt. Plus autem metus eos, ne sub vnius potestate vincerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, delicti

posse occasumque in se habiturum timebant; quod in principie resisterent. Proinde de quibus bellis potius quidvis parti decreuerat, quam sponte. ~~Quia~~ mancipij loco petere. Tunc igitur seditio dilabatur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munera omnia erant custodibus: nihilque aut parum agebatur, si quando armis praelium lacelebant: in populum verò vel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorem prædā caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas etiam malorum ingessum tempestate laboraret, Hō est belli, dominationis, necque seditionis, eorū comparatione bellum popularibus mediocrius videbatur. denique relictis sedibus patriis ad alienigenas profugiebāt, & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, affequebātur. Quarta verò propterea 10 malum commotum est gens exiit. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat valissimum, & ponendis opibus ad munimenta belli, turandisque corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant, qui vocantur sicarij, quod a rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorū exercitum onosum esse videret, apud Hierosolymam verò ludæos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Ægyptiorum seruitutē liberati, in terram patriam deue-
runt, solenniter celebratur) nocte deceptis, qui sibi erant oppositi, municipium quod-
dam Engadim inuasere: ubi pugna quidem ludæos ante præsentos atque dispersos, quam arma caperent siue concurrebant, ciuitate pepulere. eos verò, qui in fuga dese-
cerunt, mulieres videlicet ac pueros, supra septuagentos interfecerunt. ædibusque de-
inde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt, & illi quidem omnes circum castellum vicos, totamque regionem populabantur, non
partim vndique perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autem
concretati sunt etiam per singulos ludææ tractus in latrocinia, qui litteram quiescebant.
Ac velut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ag-
rare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant
hectorem prædārum inuenere licetiam. Singuli verò vicis propriis dilaceratis, dein-
de in solitudinem recedebant. Congregati autem & catervatim coniurantes, exerciti-
um quidem pauciores, plures verò quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida se-
reabantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos pe-
tissent. verum præueniebatur ultio, cum mox latrones a præda resurgerent: nullaque
pars erat ludææ, quæ non vnā cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret.
Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exiit a seditiosis custo-
direntur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant, qui ad Romanos
clām profugerent: ducemque Romanorum & opem ferre ciuitati, & reseruari populi
reliquas hortarentur. multos enim, quod bene Romanis vellent, pernisse, multos ad-
huc in periculo dicebant esse superstites. Ille autē iam tum miserans eorum calamita-
tes, propius ad eos velut Hierosolymā obsessurus accedit, re autem vera, ut ciuitatem
obsidione liberaret: spe autē ante reliqua subigēdi: nullumque impedimentū extrinse-
cus obsidioni relinquendi. Cū igitur venisset iuxta Gadara, transamnāque regionis metro-
polim validissimā, mēsis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. nam enim optimates,
ignorantibus seditiosis, legatos ad eū de traditione miserant, tam pacis desiderio quam
suis patrimoniis metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum
legationē inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt.
Et ciuitatē quidē se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero in-
feriores erāt, neque procul abesse videbāt a ciuitate Romanos. si verò fugere decreuis-
sent, sine sanguine id facere, nullaque a noxiis poena repetita, non honestum sibi puta-
bant. Itaque dolesum cōprehensum (namque is nō dignitate solum ac nobilitate ciuitatis
princeps habebatur, sed etiā legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracūdia mor-
tuo verberato, extra ciuitatē dilapsi sunt. Iam verò propius accedente Romano exer-
citu, Gadatenisū populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatē recepto, fidei
dexteras ab eo accepit: equitūque & peditū præsidia contra fugitiuorū excursus. muros
enim prius quam id Romani peterent, ipsi destruxerāt: ut eo sibi fides esset, quod pa-
cem

cem diligeret, si bellum gerere ne volentes quidem posse videretur. Vespasianus autem misso Placido cum p. equitibus ac tribus millibus peditum aduersus eos qui ex Gadatis fugerant, ipse cum ceteris militum copiis Caesaream regreditur. At fugitui postquam equites repente attergo insequentes videro, priusquam in manus veniret, in vicum quendam, cui nomen est Bethenabro, se receperunt, ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim volentibus, partim vi armatis, tectere contra Placidum eiusque milites profluunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos a muro longius propinquant. deinde loco opportuno circumdant, telis agentes, eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem ab equitibus praevenerantur Iudaei: qui vero manus conseruissent, a peditibus circumdabantur, nihil plus audaciae demonstrantes, condentos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ad muro septos, ipsi quidem talis aditum non inueniebant, neque sufficiebant acie tumperere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes tuebantur ultra in ferrum, & sternerentur, alij gladiis ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum a vico intercludere: assidueque praetercurrens ea parte, cedentesque reflectens, una etiam libratibus sagittarum cubus utebatur: hisque proximis interficiebat, matur vero longe fugientes auertebar, donec elapsi qui fortiores erant ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent, nesciebant. Nec enim excludi Gadatenses suorum causa pariebantur: & si eos receperint, una cum his se perituros videbant, quod etiam contingit. Illis enim compulsi ad murum, penitus cum his Romanorum equites irrupere. Porro autem ante praclusis, admoto milite Placidus ad vesperam usque aeternae oppugnationi muro pariter ac vico potitus est, usque tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores vero fugati periebant, domus vero a militibus diripiebantur, & vicus igni traditus est. Qui vero inde euaserant, totam se cum illa regione ad fugam incitauerunt: & extollendo proprias calamitates in manus, totumque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt, plurimo autem numero aucti, in Hierichanta recesserunt. haec enim etiam tunc eorum spes salutis fouebat, quod esset valida & populosa. Placidus vero equitibus rebusque ante prospere gestis iterum eos insequabatur: & usque ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem vero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum transire non poterant, aperto praelio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugae locum non haberent: praetentique ad ripae longitudinem, tela equitum & incursum excipiebant, a quibus multi percussi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cassi sunt, tredecim millia fuerunt. alij cum vim sustinere non possent, in Iordanem sponte defilierunt. erat autem numerus infinitus. & praeterea capta sunt circiter duo milia virorum ac ducenti, cum praeda maxima ovium & asinorum, itemque camelorum & bouum. Iudaeis quidem hoc vulnus inflatum quamuis par superioribus, maius tamen seipso visum est: non solum quod eam totam regionem qua fugerant, eade repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaveribus, quae per multa flumina detoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in vicos proximos & municipia contendit, captisque Abila, & Iuliade, & Besemoth, omnibusque ad lacum Asphaltire usque, idoneos ex transfugis ubique collocat: deinde militem scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit, & ubique omnia usque ad Macharum praediecta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioque civitatis Hierichuntinae.

Cap. III.

DVM haec autem aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex una cum optimatibus indigenarum a Nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum vero ad impetum belli quae nuntiata sunt incitatur, iam tunc futura bella ciuilia totiusque imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis ante pacasset, minus Italiae metuendum existimaret. Obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atque oppida praesidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quae vastata fue-

rant instaurabar. Prius tamen comitatus militum copiis quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemque subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & lamniam procedebat. Et cum sese vtraque tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoque ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintaque in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaque & vicina regione itemque circum Idumzæm igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumzæa positus, hoc est Begabri & Caphartophan, plusquam decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaque inde cætera multitudo, non paruum militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in lamniam rediit: vnde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam verò offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemque longissimus. à Septentrionali enim regione vsque ad Scythopolitanos agros: à meridiana verò vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extèditur. totus autem asper est: & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iulide ac Septentrionali regione, prolixius autem in meridiem vsque ad Bacra, quæ Petram disterminat Arabiæ ciuitatè. In hoc est etià Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltidem vsque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem vero centum & viginti, mediùsque ab Iordane diuiditur. Sunt autè illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij. nanque alter salus ac sterilis est, Tiberiensis vulgo dulcis & fecundus. æstatisque tempore illa planicies ardore solis incèditur, & vitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam vero Hiericho largissimus fons est, rigandisque aruis vberimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananzorū terra bello possederat. Hunc fontē aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam fœminarum partum obtundere solitum, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea vero mantueuisse, contraque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Helisæo propheta: qui Helix notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichūtinis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquā misit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram tendēs, fontique inuergens blanda libamina ipsum quidem precabatur vt fluenta leniret, ac dulciores aquarū venas aperiret: Deum vero vt fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamque vberitatem fructuum quàm successionē prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontē immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fœcunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, lapidior sit, aquis diu perseuerantibus. vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamè quàm cæteri fontes spacium rigat, & septuaginta quidem stadiis longam, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore quàm nominibus varia: quarum pinguisimæ calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle

melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium: itémq; cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & æris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundit: liquor autem firmis singula radicibus stringat, virésque suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamē, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerat, naturamque contrariam aëri sumit. hyeme vero contepescit, eaque mensis mitissima efficitur. Tanta est autem cæli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ vestiuntur. Distat autem ab Hierosolymis c. l. stadiis, & ab Iordane stadiis l. x. totumq; habet à Hierosolymis spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem verò & lacum Asphaltiten, licet humilior, æquè tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap. V.

COMMEMORATIONE autem dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia vero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi incios, vinctis post terga manibus, in altum proici: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radiis variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus asimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi reli-gata scapha, pendet à cumulo, donec mēstruo mulieris atque vrina soluatur. Est autem vtile non modò ad compagines nauium, sed ad corporū etiam curationē multis remediis admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara vsque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadiis patet. Huic Sodomitica terra vicina est: olim quidē tam fructibus quàm diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autē omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorū quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium vero manibus in fumum dissoluuntur & cinerē. Terræ quidem Sodomitiæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ, & Othonis. *Cap. VI.*

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores coneludi vndique cupiens apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliarium pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erāt, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petit. Erat autem fuga potētium & interitus infirmorum: quòdque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quàm tota planicie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes excundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndique ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quem admodum dehonestari imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica: quòdque horum captus insidiis, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanū

fugerit, ibique semet occiderit, & quod multo post tempore, qui eum deposuerant, pœnas dederint: bellumque per Galliam quo pacto desierit, & quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquã humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit Imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque civile sedauerint: hæc omnia recusavi narrare, confidens quod à multis Græcorum itémque Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisã pendeat historia, summatim singula designavi. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectãs quonam vergeret imperium post Neronem. deinde vbi Galbam imperare cognovit, nihil conari decreuerat, priusquam ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbã. Sed dum Achaïam, quod hyems erat, longis nauibus præteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses tempus gubernauit. Agrippa vero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus vero diuino quodã impulsu, ex Achaia ad Syriã nauigat, & mature inde Cæsareã venit ad patrem. Suspensi autem de omnibus quasi nutante Romano Imperio, Iudæorũ militiam neglige-²⁰ bant. patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno, nouæ conspirationis principe.

Cap. VII.

NTEREA tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciæque præstantior, ob quam ex Acrabatenâ quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permetteret, ipsi excelsius incolentes, rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat præ-³⁰ datum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massade populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit ac voce præconum seruis libertate promissa, itémque liberis præmio, cunctos qui vbique fuerunt nequissimos congregauit. Iamque validis conflatis copiis, montanos vicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus sociis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium vis eius & prospera gesta sollicitabat. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usque Idumæam. Vicum enim cui⁴⁰ nomen est Nain, muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas vero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissioque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum xx. milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris viginti quinque ferè milibus pugna-⁵⁰ cium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massadæ versabantur incursum, Simonem in finibus præstolabantur. vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor, neque victus abscelsit. Et ipse quidem in Nain vicum, Idumæi vero domum regressi sunt. Non multo autem

autem post, Simon cum maioribus copiis eorū fines petebat: castrisque in quodam vico cui nomen est Thécue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur venisset. mox autē de traditione prolocutum, strictis gladiis persequerentur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam vallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico
10 tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primūque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei carissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operā pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine vniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. paucior autem occupat vniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus venirent, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon vero præter opinionem sine sanguine Idumæam introiit: primūque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda positus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verum etiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & treceti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquàm Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumēta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vsque durare.
30 Hinc totā Simon peruasit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos XL. eum millia sequebantur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas, & insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotæ incitauerunt, & aperto quidem bello cōfigere per-
40 timere: insidiis vero per itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorūq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo nanque sperabant, armis eum depositis pro vxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, ut fera satia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; oleum sarmentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos verberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse videretur, quod non etiam vesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscisis manibus dimittebat in ciuitatem, vna perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à
50 nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios, donec his eius mādatis nō modò populus, sed etiā Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierē. atq; ita delinquit, paulisper ab assidua cæde requieuit.

*De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano.**Cap. VIII.*

ON solum autem per Iudæā erat seditio bellūque ciuile, verum etiam per Italiam. In medio nanque Romanorū foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Galliz Cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcina Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum trēsque menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præfidiis collocatis, vsque Hierosolymam equitabat. multos vero tunc deprehensos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur vastabat Idumæam, & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit, alterum vero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis valido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (vt dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum vero ipsum exurit. Omnibusque iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Machærunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat,

*De Simonis gestis contra Zelotas.**Cap. IX.*

IMON autem vbi vxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: & vndique circumacta natione, Hierosolymā compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operatorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interfecit. Eratque populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ vtrisque sæuiore; quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia actionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis potentia quam sibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. Infatiabilis autem rapinarum cupiditas, domorumque locupletum persecratio. Cædes autem virorum & scæminarum iniuriæ, pro ludo habebantur, prædæque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine caleſcebant: comptique crines, ac scæminarum veste induti, lorique vnguētis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari versabantur, ciuitatēque totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem vultum, dexteras ad cædem promptas habebant: delicatōque incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant: & de paludamentis versicoloribus eductis gladiis, casu obuio transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quique intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via trāsire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū dissidebant: separatique ab aliis, aduersum tyrannum tam liuore potentie quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimūt, cæterosque in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnā vero irrumpere Idumæi, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum

templum fugerant aggregati sunt: eosque Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seque pariter occiderent, atque oppidum concremarēt. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto Deus sententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur, missoque Matthia pontifice, rogant Simonem, ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui

10 Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ de siderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum salutis eum latorē ac defensorem sui populi clamor designaret. vbi verò cum suis copiis introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam, quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simō cum sociis diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulabant: multique ex Simonis parte oppete-

20 bant, multi faucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto videlicet missilia torquerent, vnam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta verò turris supra verticem Pastophoriorum condita erat: vbi moris est vnum de sacerdotibus astantem post Meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta, & sagittarios, & fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis frerus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos

30 pugnantium perimebant.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

Cap. X.

PER idem tempus Romanos quoque sæuiora mala circumueniunt, aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis insuetis, & auri argenti que stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui ob stare conatentur occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus au-

40 tem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolo autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis, cum patria vastaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in deliciis agentes, qui

50 ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe questus imperatores creare. Se autē laboribus tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, vel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis, qui eum de-

d d clarassent

clarassent ipsi præstarent. non enim se minora pertulisse bella, quàm qui ex Germania venissent: neque illis, qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populùmve Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono Imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in Imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeat imperium, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ viribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Nō solum autem se ministraturos declarati imperij vires, qui tres legiones, regūmq̃ habeant auxilia: sed etiam totum Orientem partēmq̃ Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq; 10 insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrē atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuvenes sociatum iri sperabant, alteri verò etiam urbis esset commissæ præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum cum principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: eūmq̃ vt in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ autem vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis antepponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minita- 20 bantur, nisi viuere vellet, vt dignus esset. diu tamen relictatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Aegypti descriptio, & Phari.

Cap. XI.

V T I A N O autem cæterisque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinæ procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperij. propter frumentariam functionem: eaque si potitus esset, vi quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perpeffurum esse populū fame oppressum. Si- 30 mul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est: & ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie verò limitem, qui Syenem ab Æthiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. itēmq̃ ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsque diffusum. Septentrionale verò munimentum habet terram vsque ad Syriam, & quod dicitur Ægyptiū pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium verò & Syenē, per duo millia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium millium & sexcentorū. Nilus autem ad Elephantinem oppidum vsque nauibus 40 ascenditur. nanque vltius progredi, vt suprā diximus, cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisque larētibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera verò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad c c c. vsque stadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractū, asperiores facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intrus tamen portus ipse tutissimus est, & x x x. stadiis magnus. in quem tam quæ defunt illi terræ ad beatitudinem deuehūtur: quàm quæ superant ex domesticis & indigenis, in totum orbem 50 diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiu-
mentum

mentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: utrique autem libentissime paruere, virtutem viri ex proxima administratione scientes. Et illè quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij vsus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII.

10

PINIONE verò citius declaratum in Oriente Vespasianum Imperatorem, ubique fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuntiiq; lætitiâ pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones verò apud Mœsiam Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulò antè fuerant concitatæ, iusiurandū Vespasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autem Cæsaream re-

uerſus, item Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multaq; ab aliis prouinciis legationes aderant obuiâ, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataque per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbiq; autem Vespasiani votis obsecundante fortuna, rebûsque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non sine Dei prouidentia suppsisset imperiū: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, &

20

alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone viuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus aliis, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autè diuinas fuisse, & rerū exitus probauisset. Tumque inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperiū, vocisq; Dei minister ac nuntius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamque sustineret aduersam: vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem factò, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus vero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater, vnâ cum ferro etiam probro Iosephū solui. erit enim, tãquam nec initio victus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namque id agi solet in his, qui non recte fuerint victi. Eadem Vespasiano placebant, & quidam interueniēs securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his, quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

30

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII.

40

ESPASIANVS autem responso legationibus reddito, iustæque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiâ venit. Et quoniam primum tenderet cogitâs, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiâ Mutianum cum multis equitum peditumque copiis, qui tamen propter

hyemis asperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitū. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his, quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciâ) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium cōsequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine, præliū quidem congregari non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditiōe deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomē imperij tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumque se multitudine superatum iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipsis quidem

50

præsentia posse seruare. Multa locutus in hunc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem verò nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladiis, Cæcinnam obtruncare voluerunt. fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quamobrem cæde quidem se abstinerunt, victum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebat. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. illi autē instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt. mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorū præuertit: & ante ciuitatē circumclusam pleramque multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidem hospites mercatores, multi verò indigenæ perire, totūque Vitellij exercitus, virorum xxx. millia & ducenti, quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit. solutum autē vinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus imperatoris protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce verò facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus, qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenta crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum. ubi multa ab his itemque ab illis, qui templum tenebāt pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris insignibus, diuina quadam ratione salutis evasit: reliqua verò multitudo tota lanatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tūque postero die cum exercitu venit Antonius, eūque Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem prælio, omnes interire. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assollet in extremis lōgiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum, varioque contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si viuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriz minime sufficere potuisset imperium. aliorum verò mortuorū supra 1. millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octob. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos, qui cum illo senserant occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduētum, populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulque & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudeos à patre.

Cap. XIII.

CUM autem Vespasianus Alexandriam venisset, gesta ei Romæ nuntiata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cumque maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis Imperio, rebūque pop. Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resque apud Alexandriam mature componere proponebat. filium verò Titum cum selectis copiis ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsque progressus, ab Alexandria ciuitate xx. stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Nilōque flumine post Mendesiū tractum, Thmuin vsque vehitur. hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines trāsiit: vnamque mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posterōque die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia vtuntur indigenæ.

indigenz. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza verò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VI.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I.

I T V S quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa ultra Ægyptum ad Syriam vsque solitudine, Cæsaream venerat. ibi enim exercitū decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponēte, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod vt in malis optimū quis dixerit, factūque iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, vnde cœperit, & per quos cre-

uerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam, ac veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab aliis defecit: ascitis etiam Iuda Chelciæ filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatōque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt. & abundare quidem se suis necessariis confidebant. sacrum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati verò suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à vertice, neque sine metu conabatur incursum, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totūque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, vltro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eue- niebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantōque vincebatur, eò quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat, Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes vlsccebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos, qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam, qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia nanque machinarum vi ad aram vsque templūque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent, ante

ipsas hostias procubuerunt: aramque vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscabantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es, ô miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introire? Iam enim Dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si vnquam vastatorè tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt, quæ dolent, lege scribendi: quando non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidè eiusque socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui verò huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciscebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumque utensilium incendebat: idèmq; hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erant præparata, suarumque virium neruôs abscinderent. Denique contigit vnà exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulo minus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset oblesis: denique fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met comparuissent. Vndique autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebant: externumque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque consilij capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neque pactiois aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesque latronum principes, quoscuque Rom. pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumque in occidendis vita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque obmutescēte dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam, aut reuerētia viuus apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepultura adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant, qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At verò seditiosi congesta in tumultum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis viam prætermisere: adeo vt etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itèmq; pontificibus placuisset, idque xx. cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his fectis, quod sufficere longitudinem reperit, turrez ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exhedram Occidentalem admoras, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus verò laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret Roman. adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, aliis verò vt ad Hierosolymam occurrentes scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem

tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam vastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiâ memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictâ properabat. Harû quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimâ vero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multique Syri auxiliares comitabantur. Suppletû est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiâ, ex his qui cum Tito accesserant. duo nanque millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia vero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptû administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

Cap. I I.

ROGREDIENTEM vero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniâque auxilia, post eos viarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi verò ante machinas ibant, & secundû illos vnâ cum lectis tribuni, & præfecti eum cohortibus. Post autem circum Aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium vero nouissimi mercenarij, eorumque custodes eoactores agminis. Procedens autem deceter cum exercitu, ita vt mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præfidiis tenebatur. Ibi autem vnâ moratus vespere, mane inde proficiscitur: peractâque diei mansione: castra ponit in loco quæ Iudæi sermone patrio Acanthônâula vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis ferè xxx. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perexit in ciuitatem, quàm tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forè se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidē per viam quæ ad murû duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi vero itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitû duxit, infiniti subito profiliunt; quâ Muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentû Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atq; alios quidem etiâ tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt. Titum vero cum paucis separant. Ille autem vltra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant: & transuersi erant horti, multisque maceriis impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciēs spem salutis, flectit equum: & vt se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, vi ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea, neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, vt dixi, processerat) nullum in eius corpus delatû est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. gladio verò semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subuertēs, super cadentes agebat equum. Illorû autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, vt eum aggredierentur, cohortatio: fugâque & discessio repentina, quocunq; diuerneret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderetur, adiunxerant. vna enim erat vnicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Deniq; duorû ex nimis pertinacibus, alter cum equo

percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus vero cum ceteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionem prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes. Cap. III.

CÆSAR autem postquam ex Ammaunte legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadiis VII. ibique duabus legionibus simul, quintæ legioni vero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi visum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cæpto ædificio, decima quoq; legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupatam: vbi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altæque interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem vero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectaret, quidue perpessi, tres muros contra vitam suam paterentur opponi: bellumq; tanta se fundente licetia, tanquam spectatores bonorum operum sibi que vtilium residerent mœnibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus. Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios congregantes exhortabantur: raptisque armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam pleriq; depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisque derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures autem Iudæis semper adiciebantur, eorum freti victoria qui præcellerant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbatur, quod secunda fortuna vterentur. Rom. autem maxime ordinari cōsueti, & cum decore atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. unde tunc quoq; præuenti aggressionem cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant: Semper vero excursione gliscente magis magisque turbati, postremo castris pulsi sunt: totaque legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero fauciasset, omnes autem in fugam vertisset, atq; in vallem præcipientes compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpessi, postquam in aduersam partem euasere, fecerunt se iterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad mediū diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erant in subsidio collocatis, aliisque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquū agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cumq; speculator quem in muro posuerat, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquam machina percussis, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentiæ contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen veniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius

tius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, verum & belli & orbis dominus esset: neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidē simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum vi obrinerentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autē & viribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in vtrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequiebantur. quos tamē aggressus à latere, ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc agitur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores videre, metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur, suspicatum excursus quidem Iudeorum ferri non posse, Titum vero in fugam versum: nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuisse. & tanquā Panico terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam cum in mediā pugna versari imperatorem vidissent, plurimum metuentes, vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis viribus in Iudeos utebantur, & semel impulsos vrgebant per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eo quod superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus.

Cap. IIII.

REMISSO autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio sciscitauit. Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Aegyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum sociis portam subaperiēs, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub veste latēibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autē postquam intrauere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna vero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ verò sibimet solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarū custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortē. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium vero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spacium cōplanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omnique opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletū est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

De Iudeorum dolo in Romanorum milites.

Cap. V.

IS deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellabantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabantur, & alter sub altero vitabundi latebant. Alij vero per

dd 5

muros

muros dispositi, populūq; se esse simulant, clamore pacem implorabant, foedūsque poscebant: portasque se patefacturos esse pollicētes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vñā etiā contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illique se vi perrumpere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cūque ad Rom. scripsissimē ire conarentur, reuerſū perturbatis similes videbantur. Verum hæc eorū calliditas, apud milites quidē fide non carebat, sed tanquā hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos vero ciuitatē sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tiro autē suspecta erat inuitatio, quia rationē non haberet. pridie namque prouocatos eos ad pacationē per Iosephū, nihil mediocre sentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam vero quidam operibus appositi,¹⁰ raptis armis ad portas excurrere cœperunt. Hi autem qui expulsi videbantur, primo quidem cedebant; deinde vbi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequēbantur. qui vero in muro stabant, lapidum his multitudinē, omnigenūmq; telorū simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent, plurimos vero fauciarēt. nec enim facile erat à muro diffugere, aliis retro violēter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itēmq; metus, in delicto perseverare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamē recedētes vsq; ad Helenæ monumentū, Iudæi vrgendo iaculis sequebantur. deinde insolēter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pel-²⁰ lectos: scutāq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autē interminatio principū, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componēdo, eorūmq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani vero, quibus ob disciplinā & consuetudinē obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccāt, & intemperantia manūū debellantur: quod omnium est pessimum, præſente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimū ingemiscēt militiæ leges, plurimū pater, cū hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquā isto modo peccarit. leges autē, si cum in eos qui minimū quid præter ordinē mouerint, morte vindicent, nunc³⁰ totum desertorē exercitum videant. Modo autē scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiā vincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidē abiecerūt animos, quasi iamiamq; iuste morituri: circumfusæ vero legiones Titū pro commilitonibus obsecrabant: paucorūmq; temeritatē condonari cūctorū obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatū præſens, futuræ cōpensatione virtutis. Placatus est Cæsar vtilitate simul ac precibus. nanque vnius hominis animaduersionē vsq; ad factū promouendā putabat, multitudinis vero ad veniā. Milibus quidem reconciliatus est, multū monens vt post hæc prudentius agerent. ipse vero, quemadmodū Iudæorū vlcisceretur insidias, cogitabat. interuallo autem quod⁴⁰ vsq; ad muros ciuitatis erat, per quadriduū coæquato, sarcinas aliāmq; multitudinem cupiens tutō traducere, militum validissimos à Septētrionali tractu in occidentum sepremplici ordine cōtra murū prætendit, peditibus in frōte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediisq; inter vtrosq; sagittariis. Excurſibus autē Iudæorū tanto præsidio præclusis, impedimenta triū legionū, itēmq; alia multitudo sine timore transit. Ipse quidem Titus cū propē duobus stadiis abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quā muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentem: altera vero pars exercitus eam turrim versus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duū stadiorum spacio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Cap. VI.

IVITAS autem trino muro circumdata erat, nisi quā vallibus inuiis cingebatur, ex ea namque parte, vnius muri habebat ambitū. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrariis frontibus semet insipientes, interueniente

ueniente valle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant: collium vero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutus erat, castellum à Dauid quondam rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autē forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatē, & vndiq; decliuus est. Contra hunc autē tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle antē diuisus. verum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & vallē aggeribus repleuerunt, ut templo coniungeret ciuitatē, & Acræ altitudinē cæsam humiliorē fecerunt, ut ex ea quoque fanū supereminens cerneretur. Vallis autē quæ Tyropæon appellatur, qua
10 diximus superioris ciuitatis collē dirimi ab inferiori, vsq; ad Siloam pertinet. ita enim fontē, qui dulcis est ac plurimus, vocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinq; obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterāt. Trium vero murorū vetustissimus quidem, propter valles imminentēmq; his desuper collē quo erat cōditus, facile capi non poterat. ad hoc autē quòd loco præstabat, etiam firmissime structus erat, Dauid & Salomonis, aliorūmq; interea regū largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, ad eam quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ cōiunctus, in occiduā templi porticum desinebat. parte autē altera ad Occidentē ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiso descēdens in Essenorū portam: deinde supra fontē Siloam in meridie flexus, atq; inde rursus in Orientē versus, qua stagnum Salomonis est, & vsq;
20 ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cū Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autē murus, à porta quidem habebat initiū, quam Genath appellabāt. hæc autē fuerat muri prioris. Septentrionalem vero tantummodo tractum ambiens: vsque ad Antoniā ascēdebat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat: vnde ad Boreæ tractū pertinens, deinde ad Psēphinam turrim veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita fledebatur contra Fullonis quod dicitur monumentū. cum vetere autē ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis, quam ipse addiderat, Agrippa cinxe-
30 rat, cū esset omnis antē nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpebat: templiq; Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autē altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: vnde etiā fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autē partes incolis protēgi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murū quidem ita ut prædiximus inchoarat. veritus autē Claudiū Cæsarem, ne magnificentiā cōstructionis ad nouarū rerum ac discordiæ suspicionem
40 traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut cœperat. Saxa enim xx. cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificētia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus, etiā Iudæorū studio fabricatus, ad xx. cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula vero trinis habebat: totaq; altitudo ad xxv. cubitos erigebatur. Murū autem supereminebant turres, viginti quidē cubitis in latitudinem, viginti vero in altitudinē, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo laxorū nihil erat templo deterior. post altitudinē vero
50 turris solidam, viginti cubitis elatā, cællæ desuper ac cœnacula erant, aquarūmq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularū ascensus. Eiusmodi quidē turres nonaginta tertius murus habebat: earū autem interualla cubitos ducentenos. medius vero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuiserant. omne autem ciuitatis in gyro spaciū trigintatribus stadiis finiebatur. Cū autē totus admira-
bilis

bilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad Septentrionem Occidentemque surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namque per l. xx. cubitos ædita, Sole orto Arabia prospici poterat, & usque ad mare, itemque ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæque magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, vniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiam propriis affectibus indulgebat: personisque tribus carissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa peremptæ, iis autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici vocabulo dicta, ¹⁰ quatuor angulis erat. Singulæ autem xxv. cubitos in latitudine itemque longitudine habebant, & excelssæ xxx. cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem vero saxisque adunatam compagine puteus xx. cubitis altus erat imbris excipiendis: super hanc autem duplici tecto domus, xxv. cubitis alta, inque varia membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula vero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octogintaquinque cubitos numeraretur. Secunda vero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æquæ lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachiis, itemque propugnaculis septa. In media vero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & bal- ²⁰ neas diuisa, ne quid regalis ei usus videretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad xc. cubitos tolleretur. & specie quidem videbatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu vero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia vero turris Mariamnes (sic enim regina vocabatur) usque ad xx. cubitos facta, per xx. alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora ceterisque ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, sedque dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ virorum nominibus vocitatur sunt: sicut illæ hac munitiores erant, cui femina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per l. v. cubitos erigebatur. Sed quamquam ³⁰ tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo videbantur esse maiores, nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excelso loco fuerat conditus, & ipsius collis velut quidam vertex alius propè ad xxx. cubitos eminebat, supra quæ turres positæ multum sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex vulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, verum secto marmore candido, & singulis per xx. cubitos longis, latisque decem, ac per v. altis erant ædificatæ, quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa viderentur: sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in Septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præstantior. Nec enim magnificentia vel structura operis, aliqua ex parte su- ⁴⁰ perari poterat: sed tota quidem muro per xxx. cubitos edito cincta erat. æqualis autem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata virorum receptaculis & cœnaculis lectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara videbantur, & fastigia simul proceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, & innumeratæ species ædificij, plenaque omnia suppellectilis, cum pleraque in singulis ex auro essent, atque argento. adhuc multæ porticus, aliam per aliam in circulum flexæ, columnarumque in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spacia, cum essent utique viridariis syluisque variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, cisternas ubique signorum æneorum plenas, quibus aqua effundebatur multasque turres mansuetarum circum ⁵⁰ latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetque memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis, & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transit autem

autem in regiam, triūmque turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem vix templo atque areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod vndique præceps erat atque decliuus. Cū autem rex Salomon, qui etiam tēplum ædificauerat, muro eius partem ab Oriente cinxisset, vna porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo cōæquatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoque muro, tantum assumpserunt spaciū quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula cōsumpta sunt, omnesque thesauri sacri, quos toto orbe missa Deo munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quā in inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam verò locis pluribus. non tamē omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, ut angustas vias oppidi cōæquarent, Saxa verò quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populo largitas, maiora dictu conabatur: quodque nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tātis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinis & vicenis cubitis altæ, de singulis saxi marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodque ligno rasili erant, apteque cohærebant, operæ precium spectantibus, exhibebat: nullōque, aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per xxx. cubitos erant: omnisque gyros earum sex mensura stadiorum cum Antonia cōcludebatur. Totum autem sub dio spaciū variabatur: omnium quidem generum lapidibus stratū: quā verò ad secundū templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumque grato opere factis: vbi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctū enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascēdebatur à primo: quadratūque sursum erat, & proprio muro circumdatum, cuius exterior celsitudo, quamuis xl. cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem xxv. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post xiiii. autem gradus, spaciū erat vsque ad murum ccc. cubitis planum. Hinc rursum alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinque videlicet, duæ verò ex Oriente. Necessario namque proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse videbatur. Contra primam verò, secreta erat ex aliis regionibus vna porta Meridiana, & vna Septētrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa venientibus: occidua verò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ: magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant, Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itēque postes ac frontes: vna verò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. post introitum verò, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra verò quā viginti cubitis cellas, singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ verò supra Corinthiam posita, quod mulieres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatūque magnificentiore: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander,

xander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum verò templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem x l. cubitis angustius erat. aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenum cubitorum producebantur. Prima verò eius porta l x x. cubitis alta erat, & x x v. lata, neque fores habebat. cœlum enim vndique conspicuum latèque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auróque circum interiorem sani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa x l. cubitos esset, ac x x. transuersa. Interior verò porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis pendebant. & quia contignatio intercedebat, templum exteriore humiliter videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim verò latas. adhæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura, partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat l x. cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo x x. rursus autem l x. cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars ad x l. cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in mensas positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia Dei esse, Deoque seruire. Intima verò templi pars, x x. cubitorum erat. discernebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa verò, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad vtrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem x l. cubitis, nec ita, vt inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniuersa, cum in solo x l. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus, aut oculi mirarentur non habebat. crustis enim aureis grauissimis vndique tecta, vltra primos ortus igneo splendore lucebat: vt cum intuerentur contententium oculi, quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti niueo similis videbatur. nam vbi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus aurbus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo x l. v. cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara verò pro templo, x v. cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataque stans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itémque leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. predictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti

*Columna solum
omni*

casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui verò ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere non fungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant partésque generis consequebantur: vestibus tantum utebantur plebeiis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare verò templumque accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina: maxime verò mero abstinentes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendeat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcinctus, eoque tectus femora vsque ad genitalia: lintheum verò habens intrinsecus demissum vsque ad pedes, & hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malæque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis verò fulgura designantibus. Pectoris autem vestimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse contexta, iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie vinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximique sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera vero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, saphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa vero si quando adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac tēplo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem Septemtrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, vbi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum læuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem ad descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: vt quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium. instar vero turris toto habitu formata, quatuor aliis per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ vero ad Meridianum Orientalémque angulum sita erat, lxx. cubitis eminebat, vt ex ea totum templum videri posset. Quæ vero porticibus iungebatur, vtrinque descensus habebat, vnde custodes commeabant, semper namque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, vt ita dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

VGNACISSIMA autem maximèque dissentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta vero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Sossæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordiis, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumque maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itémque Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & aliis quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spacium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quòd seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quæ multo erat moenibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiam vero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quòd dies cuique suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggredieretur explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus quàm valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius unà cum Iosepho accessisset: pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suaderere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinuere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus vastare permittit, collectaque omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæcis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respiraturus esset, illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxiis repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos focij sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant,

fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus, & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant: machinæ comparatæ mirabiles. præcipue verò decimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis quos offenderet, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius venit. itaque præsciebant, in quos veniret, atque ita vitabant: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque simul vnus impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni verò eos molitione atque audacia, die noctumque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spacium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumque parces intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusque dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublatus est, itemque seditiosos paucior inuasit. Et quia periculum commune vtrisque videbatur, communiter iam repugnare cogitabant. vociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi Deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemque & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murumque amplexi, facies inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraque impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebant. audacissimi verò cateruatim profluentes, machinarum tegmina dissipabant: hisque apposis irritantes, peritiam quidem paucam, plura verò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utrasque machinas equitibus ac sagittariis ordinatis, ignem quidem ferrentes, prohibebat: iaculantes verò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cū autem ab excursibus paululum quieuisset, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarentur, excurrunt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam versis, aliis qui colligerentur instabant. Grauis autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusque clamor vtrinque tollebatur, & multi, qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat, incensaque omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, præter opinionem sui viriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec Imperator equitum valentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam versa omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, vnum ex Iudæis viuum capi contigit, eumque Titus cruci-

cifigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi concederent. Post eius verò discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo perit: magnūque & ludæis luctum, & seditiosis mororem reliquit. nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII.

NOTE verò quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres Imperator Titus quinquagenū cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes 10 in muro stantes facilius in fugam verteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti verò sonitu facto, metus occupavit exercitum. Conari autē aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat, cumque nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semet ipsos timebant: signūque diligenter singuli à proximis requirebat, tanquā Iudæi iam castra possiderent. Panicōque terrore capti videbantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittariis, saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neq; 20 harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat, cumque neque euerri propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non vetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arietem Romanorum, quem Iudæi Nicon vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & vigiliis, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male cōsulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon pertruxerat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodiis refugerunt. portis autem Romani, qui transierunt patefactis, exerci- 30 tum recipere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & parrem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spacio: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & Septentrionali porricu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauserat, vsque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes è portis, cominus dimicabant: compulsi- 40 sique intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos verò audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia vtriusque insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis verò ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce vtrique pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emi- 50 neret apud duces suos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia comouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebāt, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutē hortabatur consuetudo vincendi, & quia vinci non assueuerāt, crebræq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia vero Titus semper ubique præsens. nam & incerta,

tia, spectante atque opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, validissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisque utrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Rom. progressus, in mediâ aciem Iudæorum irruit: hisque disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnus obuiam tendentis ore percussio, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex mediis hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat: æmulique autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsque his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus salutis militis, quam victoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quam periculum non haberet, viros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. I X.

NTAQUE à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam versutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem aliis militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuisserent, concussa turri surgunt. extentisque manibus
 20 Castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudæos existimans belli prænitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid vellet eloqui permittit. Cumque ille respondisset, ad foras velle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris sociis quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, ut dum vacuum esset tempus, de
 30 rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ac pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut ægrè ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisque percussis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiusque sociis obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumque ille telum extractum Imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. verum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare respondit, & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Æneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum
 40 aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter vero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere. minusque decipi calliditate scuitiam: arietisque impulsionebus, iracundia fraudis, vehementius utebatur. Castor autem eiusque socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille transit, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas quod
 50 lanæ venditores erant, fabrique ærarij, vestiumque mercatus, & ad murum angustæ viæ transversæ tendebant. Enimuero si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullum credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessionem aditum dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

*De secundo muro bis obtento à Romanis.**Cap. X.*

DENIQUE postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis; si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quàm ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanque petebant sibi ciuitatem seruari, templum vero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ horrabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod cæteram ciuitatē tenere non posset, has proponere condiciones putabant. mortem autem populo denunciantes, & si verbum quisquam de traditione fecisset, pacēque nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperant. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quòd ab hostibus cingeretur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium, crescente autem numero Iudzorum, & propter locorum peritiam viarumque scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesque penè qui transierāt, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittarijs, & vbi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiā in illo prælio comprobatus: durauitque tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recesserent. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis verò qui pugnaces erant, spiritus creuit, & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque vinci se posse, si ad prælium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententiis Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacē non probarent, saluos esse cupiebant, quique viuere contra Romanos optarent. contrariam vero multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quòd ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduū sustinere fortiter dimicantes. Quarto autē die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed vi coacti, rursus quòd antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in Meridiana vero per turres præsidia collocauit.

*De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum.**Cap. XI.*

IAMQUE tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autē breuissimi temporis eius obsidio: spaciumque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: ipse ocio cōmode utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimēta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatiis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spacium auro argentoque lucebāt. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus videbatur. spectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & Septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamque ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. merus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinationem virorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum commiserant,

rant, dandam sibi veniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil ludæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam versus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captum iri cogitās, & per Antoniam templum, nanque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumētum quidem operantes, à ludæis & Simonis sociis infestantibus prohibebātur: ad Antoniam vero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabant, verum etiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens & perituram esse ciuitatem, vnā & obsidioni vehementer instabat: nec pœnitundinem ludæis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos vt saluari vellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quàm & Iosephum allegabat, patria lingua verba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque

20 Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, vnde exaudiri facilius posset, multis orabat, vt sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierēt alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc vsq; cohibere. ipsos vero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitū ruere. quin potius viderent muros concidisse firmiores, excisis vero infirmiores superesse: Romanorūque vires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neque inexpertum ludæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. *semel* autem subditum, qui multo tempore paruisset Imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos

30 humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imò vero transisse ad eos vndique fortunam, deūmque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem validissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosque esse victoriam, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiam maiores eorum, quanquā multum & animis, & corporibus, & aliis subsidiis meliores, cessisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpeSSI fuissent. ipsos vero qua tunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populum,

40 continuo vero etiā bellatores interituros: nam etsi Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladiis irruerint, ludæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis alcretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarēt, solique possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiā: dūmque liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorū causa succensere Romanos, nisi ad finem vsque insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod vtile est. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque desertam habere prouinciam: idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum si vi ceperit ciuitatem, præsertim qui

50 nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes vituperabant, multi vero conuiciis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transiit historias: O miseri, vociferans, vestrōrumque auxiliatorū immemores, armis & manibus

cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic vicerimus. Quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si laedantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatís, quantumque auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum vos Romanis, sed etiam Deo resistere. Nechias, qui tum erat rex Ægyptiorum, idemque Pharaon vocabatur, cum infinita manu descendit, reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam? Atqui ccc. & xvi. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? pu-¹⁰ ras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda vespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruentastis locum, ac tremens nocturnis somniis Ægyptius exagitatus aufugit, aurumque & argento amatissimos Deo donauit Hebræos. Dicam translata in Ægyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an regibus alienigenis subiaceret, armis ac manibus vlcisci possent, semetipsos Deo potius permiscere. Quis nescit Ægyptum repletam omni genere serpentium, omni que morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum præsidio incruentos, & sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An²⁰ non ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam, Palæstina & Dagon simulacrum gemuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero occultis corporum, ac per ea cum cibo visceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc paratibus administrabat, propterea quod omisis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Senacherib cum totam ducens Asiam, ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in votis erant, & angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? posteroque die excitatus Assyrius c. lxxv. millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante³⁰ libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullum est operæ precium quod armis paratæ nostri fecerint, aut non sine armis Deo permessa potestate impetrauerint. Domi autem manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille rex vestris ducibus eiusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiæ vociferantem, inuisos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commiserant, captum in autem nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed vos (ut intus⁴⁰ gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeam, queri mini, telisque appetitis irati, quod vos vestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitate, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt. oppidum vero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire cœpimus? Nonne à seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deus indignos libertate subiecit? Denique⁵⁰ tres menses obfessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legesque deliquerat, & maioribus ad bellum subsidiiis utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanum adduxit

adduxit exercitum. circumdati vero per sex mēses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptāq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manūsque tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est prætermisistis? Quantum autem illos qui cito periere, impietate superastis? non occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiāsque atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouāsque maleficiorū excogitastis vias. Sanctum vero templum, factū est omnium receptaculum: & indigenarū manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostrā de suis moribus derogātes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorē speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorē vestrū rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus vna nocte prostrauit. Similia vero Assyrii Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut vastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autē vobis familias

10 liberas & possessiones tenere, sacrāsque leges saluas manere patiūtur. Insania est profecto, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlscisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrii irasceretur, quo gēti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neque Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius

30 aduentū scitis & Siloam, & omnes extra ciuitatē fontes adeo defecisse, ut ad vtrunq; aqua mercaretur. nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorū, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantum, quantum nos impie nunc, commisissent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hīsque nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem vir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum vero malis vestris inhærere arbitramini, qui etiam occulta cōspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim vestræ velut in promptu neminem latent: inque dies singulos, quis peior sit, certamē habetis. atq; ita nequitia, ut virtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis via est, si velitis, & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiците, pudeat vos patriæ iam dirutæ. conuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quàm multarum gentium munera. Quis in hæc flammæ adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltē familiarum vestrarum misere-

40 mini. Versentur in conspectu cuiusque filij, coniuges, & parentes, quos paulò post aut bellū, aut fames absumpserit. Scio quia vnā cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia nō ignobilis, domusque olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem salutis vestræ sanguinē meum. Ipse quoque mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Iosepho vociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neque animos flexerūt, neque tutā sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus vero ad profugiendū cōmotus est, & alij possessionibus suis,

suis, alij rebus carissimis exiguo precio venundatis, aureos, ne latrones eos depre-
 henderent, transglutiebant. cum vero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre
 habebant vsui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quò vellet quisque pergere,
 dimittebat: idque magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis care-
 bant, nec Romanis seruiebant. Ioannes autem & Simon cum sociis, ne his magis pa-
 teret exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui vel vmbram suspicionis de-
 disset, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etià sicut profugere, par cau-
 sa erat perendi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimoniũ quisq; occide-
 batur. Cum fame autem crescebat desperatio seditioforũ, & in dies singulos vtrunq;
 malum amplius accendebatur. Et palàm quidem nulla erant frumenta, irumpentes¹⁰
 autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerat ver-
 berabant: si vero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidẽ affi-
 ciebant. Habendi autem argumẽto erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis vi-
 ribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis
 esse videbatur, statim fame morituros occidere, multi vero clam vniuersa bona sua
 vno frumẽti modio, qui ditiores essent, itẽmque pauperes ordeï permutarũt. Inclusi
 deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectũ triticum comedebant.
 panem alij conficiebãt, vt necessitas metusque monuisset. Et mensa quidẽ nusquam
 apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem
 erat victus, dignũmque lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus habe-²⁰
 rent, infirmiores autem iniuriam deplorarẽt, quippe cum fames super omnes clades
 haberetur. Nihil enim sic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum
 est, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parẽtibus, & quod miserrimum,
 matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus caris-
 simis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes vero talia non latebant, sed
 vbique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum vidissent, eos qui in-
 tus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimq; ruptis foribus irruebant,
 victũmque iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabãt, ipsos faucibus stran-
 gulantes. Pulsabantur autem senes ne cibũ defenderent: lacerabantur mulieres, ea
 quæ haberent in manibus occulentes: nullaque miseratio vel cani erat capitis, vel in-³⁰
 fantiæ: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autẽ
 incurrentes anteuenisset, quodque rapturi fuerant deuorasset, tanquã læsi cruentio-
 res erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperi-
 rent: nunc excruciantes genitaliũ vias, nunc virgis acutis podices transfigendo. hor-
 rendaque etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confessionem, & vt vnum pu-
 gnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim cru-
 dele videretur, quod necessitas impetraret) exercentes autem dementiã suam, sexq;
 sibi dierum commeatum præparantes, hisque occurrẽtes, qui per Romanorum cu-
 stodias agrestis oleris herbarũmque gratia colligendarum nocte erepissent, cum iam
 se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multũmque supplicatibus, &⁴⁰
 horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem sibi concederent eorũ, quæ
 cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratũmque videbatur, si spoliati
 non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati vero ac-
 diuites ad tyrannos perducebãtur, quorum alij insidiarum falso accusati occideban-
 tur, alij quia Romanis proderẽt ciuitatem. Et plerunque delator subornatus indica-
 bat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem re-
 mittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: ubique inuicem pro-
 pinabant sanguinẽ popularium, miserorũmq; cadauera partiebantur. Et dominandi
 quidẽ causa erat in vtroq; dissensio, scelerum vero cõcordia. Nam qui ex alienis ma-
 lis partẽ alteri, sibi totũ vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui non
 accepisset, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sin-
 gillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: vt autem breuiter dicam,
 neq; aliam ciuitatẽ vnquam talia perpeffam puto, neq; vllam nationẽ post hominum
 memoriã malicia ferociorem fuisse. Postremò etiã genti Hebræorũ maledicebãt, vt
 minus

minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris generis abortiones esse confessi sunt, Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere victoriam coegere: tardiùsque venientem in templum ignem penè traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque dolere, neque illachrymauere: sed apud Romanos, qui hanc paterentur inuenti sunt. Verùm hanc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudeis crucifixis & aggeribus combustis.

Cap. XII.

I T O autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte verò equitatus missa, iussit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iā minime praeda sufficeret: maior verò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabāt, vt cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosque latronibus relinquere non patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames, restabātque iam laritantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehēsi autem necessitate repugnabant: metu supplicij, serōque videbantur supplicare: post pugnam itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cum Iudei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperētur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantāque asseruare multitudinem custodum videbat esse custodiam: maxime verò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros. tanquā similia passuros, nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinē quā cepissent. iam spaciū crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis verò tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Trāsugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erāt popularium proniores ad pacem, & quæ paterentur, qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem, qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi precepit, eosque ad Ioannem & Simonem intromisit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederētur: saltem nunc desinerent admonens, ne se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tātā & templū, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumcundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hanc in muris stantes, & ipsi Cēsari, & patri eius maledicebant, mortēque se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre, multa verò mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, vt ipse diceret, perituros: mundūq; Deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit, qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuiciis admiscentes vociferabantur. Et inter hanc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi, vnde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famā gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoq; in senecta ætate, nullū ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturāq; promptissimus, tātūque viribus, vt multum peccaret audacia. Cum verò Titus ad hoc subrisisset, laborēque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cū Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidē pro viribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis

ff

diutius

diutius pugna cœtauerant, & ad extremum multi faucij recessere: hoc reputantes, quòd etiã viris Macedonibus vincere cupientibus fortuna opus sit Alexãdri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cùm totos dies septem & decẽ laborassent: ingentes enim quãtuor iacti sunt. & vnus quidem, qui erat ad Antoniã, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter verò à duodecima viginti cubitis distãs. Decima verò legio, quẽ suprà memoratis pręstat, in Septentrionali parte opus erexerat, vbi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam verò admotis aggeribus, Ioannes subfossa intus terra vsq; ad aggeres, Antoniam versùs dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illatãq; sylua pice ac bitumine illita, igni immittit. succensis autem fulcimẽtis, fossa repente subsedit, cùmque magno sonitu in eam aggeres decidẽre. ac primo quidẽ cum puluere fumus ex alto excitatus est, cùm ignem ruina concluderet, peresa verò materia qua premebatur, flãma iam clarior apparebat. Et Romanos repẽtini quidem facti stupor occupat: molitionem verò Iudæorum ægre ferebant, iãmque se vicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus vtile videbatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo verò post, alios etiam aggeres Simon cũ sociis aggreditur. illa enim partẽ Romani admotis arietibus concutere murũ cœperant. Tephthæus autem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarus ex regalibus famulis Mariãnes, cùmque his Adiabenus quidã, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatẽ apparuere, neq; magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt, aut subistitẽ: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendẽre. acti autem missilibus, & gladiis detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quàm ignis instrumenta corripere. Sublata verò iam flãma, Romani quidẽ concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi verò ex muro eos prohibebant, manũsq; cũ his cõserebant, qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidẽ arietes igni subtrahere, cùm eorum tegmina cremarentur: Iudæi verò etiã per flammam eos retinere certabant. & quãuis feruens nacti essent ferrũ, tamen arietes non amisere. Hinc autẽ flamma transit in aggeres, & auxiliantes pręueniebat incendiũ. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra discedũt. Iudæi verò magis instabant, cùm semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minũsq; cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autẽ vsque ad munimenta castrorũ prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vices succedentiũ armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorũ, vt qui loco de qualibet causã cessisset, occideretur. hi pœnali exitio gloriosã morte prælata, steterunt fortiter: eorũque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiũ redierunt: balistũsq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentẽ multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentẽ. nam quoscũq; obuios habuissent, cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quàm fiducia superabãt, & Romani plus audaciæ quàm quod malè tractarentur, cedebant. Iam verò Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locũ aliis aggeribus prospiciens: multũque increpatis militibus, si cùm hostiũ muros obtinerent, in suis periclitarentur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunã, ipse cũ electis militibus hostes à latere circumuenit, illi autẽ cùm in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta verò acie, puluis quidẽ lumina, clamor verò aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam internoscere poterat, aut inimicum. Iudæis autẽ non tam virium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiã Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitãtis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuenito pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani

mœrore

in ære tenebantur, quod tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

Caput XIII.

ITVS autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse, vniuersi verò militis impetum tolerare non posse, verum sagittis esse obruēdos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, egressus eorū tantummodo obseruando, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere; neq; cū hoste manu configere: nec enim expugnari eorū confidentiam posse, quibus optatum est ferro procūbere, vel etiam sine hoc interficere, quæ sœuior est cupiditas. Ip̄i autem Tito, cessare quidē prorsus tanto cum exercitu, honestū non videbatur: & pugnare cum his superuacū, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus verò ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinē locorūq; difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautū: contra manifestam enim viam obseruatam, occultas vias excogituros Iudæos, tam necessitate quàm locorū scientia. Si quid autem clām esset illatum, diutius obsidionē trahendam, verendūq; ne victoriæ gloriam di-

20 minuat tēporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totā muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatē tradituros, aut fame victos facillime capiēdos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cū infirmiores habeat, qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum considerare debere, quod neq; parū opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autē quidam imperus militibus incidit: ambitūq; partiti, non solum rectores inter se, verū ip̄i etiam ordines certabāt. Et miles quidem

30 decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorū verò ostentatio ad duces vsq; pertinebat, ducum verò certamina Cæsar ip̄e diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sœpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, vbi ip̄e tēdebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronē ad Eleōn mōtem reuertens, à meridie montem completitur, vsque ad saxum quod Peristereonos vocatur, eiūque proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentē flexo ædificio, ad vallem fontis descēdit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalē redit regionem. Et cū præcessisset ad vicum, cui nomē est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab Oriente clausum castris suis con-

40 iunxit, vnde cœperat. Murus quidem vno minus XL. stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mensibus videretur, celeritas verò fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ip̄e circuiens explorabat: secundam verò Alexandro permiserat: tertia verò obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se fortiebantur, totāque nocte per castellorum spacia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

Cap. XIII.

VDÆIS autem cum exeundi facultate, omnis etiā spes salutis adempta est: auctāque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolēscētes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora versabatur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ip̄is erat incertum. Deniq; super eos

quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum verò silentium ciuitatem, plenâque mortuis nox cōprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiatorum mucrones probabant: nonnullósque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas verò efflantium quisque, in morte templum obrutibus intuebatur, cū viuos relinqueret seditiosos. Illi autē, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cū foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in valles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altâque saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extēis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani verò, cū iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famēsque tangebat) dies lætos agebant: frumēti, aliarūque rerū necessariarū habentes copiam de Syria proximisque provinciis, multi autem iuxta murum stantes, magnâque alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebat. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant. à nonagesimo verò stadio milites alias congregabant: & Antoniâ ad solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & anima ac corporibus separati, vtrisque velut alienis utebantur. Nec enim vel animas affectio mansueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

De cade Iudeorum intra & extra Hierosolymam.

Cap. XV.

30

DENIQUE Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioânes accesserat, vt adiutorem Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, velut hoc simplicitate suasisset: productūque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte dānauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, vt augeret eius dolorem, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillaris si quid eum iuuarent, ad quos exire voluisset. corpora verò sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi verò patrem conclusum asseruabāt: missōque præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo desierent, ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Iudas filius Iudæ vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrin ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis contubernaliū: quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quāme salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat. Romani verò penè intus sunt. Simon autem bene

30

bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenae, & apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patieretur, si cum de se desperauerit, poenas citius pēdet. His ubi decem assensu sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse verò de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea verò, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque velociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit
 10 corpora mortuorum. Ibique circuiēs Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput vulneratur lapide, statimque attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset, qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. Seditiosi verò, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moeror tenuit, vere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidē, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autē flens, ad ancillas: hunc, inquit, foecunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo se-
 20 peliri sperasset. Verum ne illam quidem mēdacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit: progressusque clamabat, illos sibi non multo post vulneris poenas daturos. populum autē rursū ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, seditiosis verò stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate prosiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autē læuior ea quā intus pertulerant fortuna cōsequebatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant nāque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replētes corpora disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimque cibum desueto corpori obtulissent. Ve-
 30 rum & eos, qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidā apud Syros ex transfugis deprehenditur, ē simo ventris aureos colligens. Transglucientes autem (vt supra diximus) eos veniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate: denique duodecim atticis comparabāt, quod antea vigintiquinque valebat. Verū hac arte per vnum detecta, totis castris famē percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis ventribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo læuiorem contigisse Iudæis: vna denique nocte duorum milium patefacta sunt viscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penē iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo no-
 40 xiorum multoque plures puniendi, quā qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariis ducibus, itēque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebatur inuidia) vtriusque iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem & Syri primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis ascriberent. hac enim quosdā suorum milites infamia participare: & his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt suspectos inuestigarent, atque ad se deferret. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, scilicetque hominibus luerandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò verò hæc aliās, & modū habent, & meru subiugantur. Deus
 50 autem, qui damnauerat populum, omnem viam salutis ad interitum verterat: denique id quod cum poena interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum videret, eos scindebant, & ex visceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerisque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame. Cap. XVI.

IANNES autem, vbi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaque donaria tēpli retinens, multaque vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne vrceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat, ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militaret, & ex ipso ali. Proptereaque sacrum vinū, & oleum, quod sacerdotes sacrificiis reseruabant, tutum erat effudisse. nāque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vnebātur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiū perituram, aut fulminum ac Sodomæ incendia passurā. multo enim magis impiam progeniem tulit, quā quæ illa pertulerat. denique cum eorū pertinacia desperata, totum populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per vnā portā quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octingenta dixit elata cadauera, ex quo die castra prope ciuitatē posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicā mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebāt. sepultura autē fuit, elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum verò numerū minime posse comprehendere: cum autem pauperibus effereendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa, & frumenti quidem modium veniisse talēto. post autem vbi muro circundata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdā fuisse compulso, vt cloacas rimarentur, boūque veterem fimum alimentū haberent, stercoque collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiones autē ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebantur vsque ad ea progredi. farum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

LIBER VII.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum. Cap. I.

LADES quidem Hierosolymorum in peius quoridie procedebant, cum & seditioni magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum famem ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerū, & visu horrenda erat, odorēque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnatium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata: conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebāt; nec saltem sibi augurio fore putabāt contumeliā mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabāt, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatē. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat,

fuerat, ea tunc deserta præcis vndiq; arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, cōtinere lacrymas poterat, vel non gemere mutationē quantum pristinis derogasset. Omnia nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locū prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autē ac Iudæis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium. nanque hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatē putabant: Romani autē, fortasse nec voluntatē sibi fore illis incensis alios parare, nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserant. Verum

10 ciuitatis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebāt, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus vtebantur. sed eorū spes frangebatur, cum aggeres insidiis, machinæ soliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione famēq; ac bello tōtque malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabātur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secūdis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidē propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disiceretur murus cauebat, & antequam arietes admouerētur operibus instabat: nisi quia conatus eorum

20 irritus fieret. Aggressi enim cum faucibus aggerū, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorū videbatur cōsiliū, paulatim & per interualla, & cnuatē, nō sine metu profilientium, neq; Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & vt non sine offensione recederent. Languidiores vero progressi quàm solebāt, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita vndiq; aggeres sepsere, vt nusquam igni aditum relinquerent: animū vero ita confirmauerunt, ne quis loco antequā occumberet moueretur. nam præter omniū rerū desperationem si etiā illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis

30 Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in profilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum venire properassent, alij disciplina hostiū & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguēs, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admouere: quamuis ab Antonia saxis atq; igni ferrōq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabāt. Nec

40 tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietū opus vrgebant: cum vero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, aliis scutis super corpora concutieratis, fundamenta manibus, & vectibus suffodiebāt. Itaq; saxis quatuor obstinato labore cōcussis, quietē vtriusq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verū præter spem vtrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorē esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersus eam præcauti non fuerāt, tanquā maneret Antonia confidebant. Romanorū autē inopinatā lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quē intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Verumtamen priore faciliior oppugnatio videbatur:

50 Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorē, & Antonia esse infirmiorē murū quæ recens erat, citōq; destrui posset arbitrabātur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimū esset exitiū. Titus vero spe atq; oratione putans alacritatem pugnatiū excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem

periculorum nasci obliuia, interdum autem mortē solere contemni, in vnum cōgregatos fortissimos experiebatur dicens: Commilitones, hortari quidē ad ea quæ periculum non afferūt, aperte & ipsis qui rogātur, & qui eos rogant, ignauiz reprehensionē parit. exhortatione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenq; gerere dignum est. Itaq; difficilē vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autē vel maxime oporteat glorię cupidos pugnare cum difficillimis rebus, pulchrūq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primū quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autē vincere cōsuetū est, à Iudæis manu vel animo ¹⁰ superari turpissimū est: idq; in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudæicæ desperationes sunt. Illorum autē clades, fauore Dei vestrisque virtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorūq; sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira Dei, nostrūq; adiumentū. Igitur nō solum deterioribus inferiores videri, sed etiā diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autē non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiātur, mortē contemnere: atque in nos medios frequēter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: nos autem totius penē terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidē in hostes aliquid audaciter expertos, famem ²⁰ ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totū possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatē. Nam & si pugnandū sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere victoriam nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorū anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorū fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementū æther hospitio receptas inter sidera collocat: manēsq; se bonos ac propitios heroas, videndos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabēsq; consumpserit, & si maxime probris ac piacu- ³⁰ lis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altāq; obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ fine circūscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non videatur ignauum negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidē veluti seruari nequeant, vel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoq; periculis qui virilem animum gerūt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vósque plures hoc opus aggrediētes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: vestraq; obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidē nos prohibere scilicet conabūtur. si vero clām, vel etiam ⁴⁰ per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima vero præmia sequantur occisos. Taliā dicēte Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim calore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset, dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, vt vires ac voluntatem meam ⁵⁰ sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te morituum. His dictis, & scutū læua capiti prætedens, strictūq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebātur autē ex aliis, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant, vndecim viri.

Multo

Multo autem omnes antecederat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis vndiq; infinitis appeterent, atq; ingentia saxa deuolueret, quæ nonnullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam verteret. viribus enim eius atq; animi pertinacia terri, plurésq; ascendisse rati non steterunt. Qua in re fortunam quis veluti virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic vir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decedit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, vbi solum & iacentem videre, ex omni eum parte iaculis peteret. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem vlciſcebatur hostes, multosq; ad se appropinquantes fauciauit: vulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro mensura vero cœpti facinoris cecidit. Cæteri autem tres penè iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo fauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudeis repelluntur.

Cap. I I.

ID V O autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles subito exuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis licitorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoq; per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quàm Simonis, arcebant eos summa vi atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis viris & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors esset vtrinque, armæque simul & cadauera iacentium conculcata frangeret præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ, aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixte fiebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusq; partis, suos in frontem urgebant, nullumque inter dimicantes bello vacuum intervallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam diei usq; pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum pro nutrimento virtutis habebant: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisque spes pugnantium nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

Cap. III.

IULIANVS vero quidam cæturio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare cõspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamq; Iudæos vincētes solus ad interiorem usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem vniuersa multitudo, neq; vim eius neq; audaciā hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie

ff s nihil

nihil Cæsari admitabilius, aut aliis horribilibus visum est. Verū & ipsum profecto fata persequiebantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos namq; habens, creberrimis atq; acutis clavis, ut cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnôq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugientes reduxit. Et Romanorū quidem clamor ex Antonia sublatu est, salutis eius metuentium: Iudæi vero multi simul gladiis & hastis vndiq; feriebat. Ille autem multā quidem ferri vim scuto excipiebat: sæpe autē conatus erigere se, percutientū multitudinem reuolutus est, & iacēs tamē gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quādo galea & thorace omnia mēbra neci opportuna septus erat. namq; diu ceruicē contraxerat, donec concisis aliis eius mēbris remisit vires, cū ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarē tenuit, vbi tantæ fortitudinis virū in conspectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus se quidē intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autē, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cū nō paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægrē peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarē, verum apud hostes quoq; relicta, Iudæi vero etiam mortui raptu corpore, Romanos in fugam versos, in Antonia conclusere. Fortiter autē in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gypthæus, ex agmine Ioannis: ex parte vero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Solæ filius Iacobus, dux Idumæorum: Zelotæ vero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditioe Iudæorum, & profugium eorum.

Cap. IIII. 20

I T V S autem militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere, faciliūque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse vero Iosepho ad se vocato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam, quæ entelechismos vocatur, virorū penuria defuisse, eaque re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiā si quis eum pugnādi sæuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non vnā secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctū tamen locum violare desineret, neue in Deum nefas admitteret. Potestatem autē haberet si vellet, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse delegisset. Itaq; Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiā pluribus, vnde exaudi 30 diri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos quo patriæ parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo cōtiguū, Deoq; vota redderet consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem conuiciis tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquā sibi excidiū esse metuendum quoniā Dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione, sanē vero, inquit Iosephus, eam purā Deo cōseruasti, inuiolatāque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquā impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidē tibi quisquam quotidianū auferat cibum, impiū eum hostem putabis: Deum vero, quē perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū? Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiā nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra, Deo reddi compellūt. Quis non inopinata mutationis causam gemat, 40 ac defleat ciuitatē? cū alieni quidē, hostesque impietatem tuam corrigāt: tu vero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiā poenitere malorū, non est turpe in rebus extremis, bonūque tibi exemplū patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudæorum: qui quondam Babylonis bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquā caperetur excessit, & cum cognitione sua voluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, Deique domū videret exuri. Ob hoc sacra Iudæorū commemoratione laudatur: eūq; memoria trāsmissa per secula semper noua immortalē posteris tradidit. Bonū ō Ioannes exēplar, & si periculū præsto sit: ego autē veniam quoq; tibi à Romanis spōdeo, dum 50 memineras, quod gentilis moncā, & Iudæis ista promittā, spectarique oporteat, quis sit author, & vnde consiliū. Absit enim vnquam me ita captiuum viuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihi que maledicis. Etiā acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, Deique sententia condemnatos seruare contendo.

contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarū, & responsum impendens mi-
 ferrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidiū prædixere, cum quis homicidium gen-
 tile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantū, sed etiā templum omne
 repletum est. Deus planē, Deus ipse cum Romanis ignē sibi lustrationis infert, totq;
 scelerum plenā exurit ciuitatē. Hæc Iosepho cum fletu & lacrymis prosequente, vox
 eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt.
 Ioannes autē eiūsq; socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque cape-
 re cupientes. Nobiliū tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidē se-
 ditioforū custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter
 10 & ciuitatis exitio. Fuerunt autē, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confu-
 gēre: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij verō pontificum, tres quidem
 Ismaēlis, cui apud Cyrenen fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius verō
 Matthiæ vnus, qui post interitū patris aufugerat, quē Simon Gioræ cum tribus filiis,
 vt suprà dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eōsq;
 imperator cum per alia humane suscepit, rum sciens in alienigenis moribus illis ver-
 sari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi manerent interim, multas etiā pollici-
 tus possessiones cuique peracto bello se redditurū. Illi quidem in destinatum muni-
 cipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non visis, rumor se-
 ditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu vi-
 20 delicet à fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum, sicut
 antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autē postquam eos
 Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici ius-
 sit, multi ad Romanos fugiebant. In vnum verō congregati, & ante Romanos stātes,
 cum lacrymis atque vlulatu seditiosos rogabāt, primo quidē vt in ciuitatem Roma-
 nos susciperent, patriāque seruarent: si hoc displiceret, saltem de fano exirēt, tem-
 plūmq; sibi liberarēt. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem
 sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas vociferati con-
 uitia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, vt omne
 quidem circum fanum spacium multitudine mortuorum sepulchro, templum verō
 30 ipsum castello simile videretur. In loca verō sancta & inaccessa, cum armis adhuc &
 manibus gentili cæde calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, vt
 quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterēt: ea tunc
 in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanē fuit eo-
 rum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret,
 an tequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem
 eorum, iterū Ioannem eiūsq; socios increpabat, dicēs: Nōne vos, ô sceleratissimi,
 cancello, sanctum locum protexistis? Nōne literis Græcis ac nostris incisas tabulas
 constituistis, quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicitur? Nōne eos qui trās-
 issent, quamuis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo
 40 etiam mortuos conculcastis, ô nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis
 sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis vnquā hunc locū
 antē aspexit (nunc enim neminē credo) itēmq; testor & exercitum meum & Iudæos
 qui apud me sunt, & vos ipsos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & si
 locū acies vestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorū, nec quic-
 quam in eorū contumeliam faciet. Seruabo autē vobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna, extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

Cap. V.

50 **H**ÆC Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existi-
 mantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in super-
 biam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsos miserari eos, neque
 templo parcere prospiciebat, rursus bellū gerere decreuit. Sed vniuer-
 sum quidem his militem, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Trice-
 nis autem de singulis centuriis viris fortissimis lectis, etiam chiliarchis singulis mille-
 nos attribuit: hisque duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias
 impetum

impetum fieri. Cùm autem ipse quoque in armis esset, vnâque descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinē ducùmque dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præidentem militū certamini facturum esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, vt de eorū virtute iudicaret: ne aut fortis quisquā indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret: sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & vlciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora qua suprâ memoratum est, dimisit. Progressus autē ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, vt sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cæteruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerētur, in agmen proprium incidebant, multisque suorum velut hostibus vtebātur. Vocis nanque agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cùm præterea quosdam furor cæcos, alios iracūdia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretione feriebant, Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos prosiliētibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi verò disiecti, tam impetus quàm recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium aliis alijs demonstrabant: cùm reuertentem suum quisque per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discernereetur: & in acie stantes ordine, sagittis atque telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumque diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quòd templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Quominus autem plerunque pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ spacium vel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratque veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum, vel alios, qui vnà erant quicquam eorum quæ in pugna gerebātur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cùm neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti prælio victoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidem Simonis, Iudas Mertoris filius, & Simon Iosæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ; de Ioannis autem sociis Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniæ fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemque spectabat: alterū contra exhedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam, aliorum duorum vnum cōtra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cùm materias à centesimo vsque stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur: cùm ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter desperationem salutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue scænum colligendum exissent, interea dum id facerēt, equos suos frenis exutos pasci sinebāt: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cùm id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnoque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant.

bant. Altera verò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames vrgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleôn mentom versus collocata erant, circa vndecimā diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curadi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de propriis custodiis celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prælio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi verò immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. Dux autem his pudor erat, illis necessitas. nā & amittere Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnam spem salutis, si murum vi perrumpere possent, habebant, & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam versis, atque in vallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit vnum ex hostibus fugam petentem, iuuenē & grauem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. Tantum se inclinavit equo currente, tantamque dexteræ vim itémque cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstravit. Ille quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem venit. Titus autē vires eius, qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, utq; aggres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis præliis male tractati, tumescēte paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore asolet, membra peste occupata, præuenientes ne vltius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in Orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incensa, deinde ad x. ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflammare: & vsque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abiiciunt, neque omnino recedentes ab operibus, & Antoniæ continentiæ dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore brevis, & vultu despicabilis, tamque genere quàm rebus aliis vilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contrà steterē, multi quidem indignabantur: erant autem inter eos (ut asolet) etiam, qui timerent: quosdam verò non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neque vincere magnum sit, & vinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaque Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublati, inconsulte profiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque cum fremitu concussis, exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoque facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem dolore in vertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem quàm velox vltio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Cap. VI.

50

EDITIOSI verò templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatiū, quod inter culmen & trabes erat vacuum, syluis aridis, itémque sulfure ac

gg

bitumine

bitumine repleuere. Deinde velut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitatq; vndique subito flamma Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrosum in oppidum, alij verò in hostes præcipitabant: multi spe salutis desiliētes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam anteueriebant. statim verò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem verò licet morientibus indignaretur, quòd iniussi 10 porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. Cùmque nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim, & ante alios prosiliens, & comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiusque voces & affectiones quisque, velut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferēs moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu faucij restitissent, postremo vniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamēto fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria, qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum 20 cupiebant, ad se descēdere promissa fide hortabantur. Frater verò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit, sublatoque altius gladio, vt ab vtrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obsederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem, qui se in eum proiecerat, vixit: Lucius verò pondere oppressus, constratōque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerumque loca morēsque 30 hominum nescientes lædebantur. Exusta est verò porticus ad turrim vsque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystū ducerent ædificauerat. reliquum verò Iudæi, postquam consumpti fuerant, qui ascenderāt, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad Orientalem vsque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super vallem ædificata: vnde etiā profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

Caput VII.

CIRCA templum quidem ita se res habebant. Eorum verò qui per ciuitatem tamen corrumpebātur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles 40 autem clades eueniebant. Per singulas nanque domos sicubi aliqua vestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus veniebant, miseris diripientes animis viaticum. Fides autē penuriaz nec morientibus habebatur: sed etiam quos viderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem fortè cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestare victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, easdemque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniāque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes, quæ nullū, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. 50 Quin etiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguū pondus quatuor Atticis vændabāt. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus animarum carentibus demonstrare? Factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrēdum, auditu verò incredibile. Itaque libenter

libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri æstimarent, nisi testes multos haberem, & fortasse patriæ frigidam referrem gratiam, parcius ea disse-rens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

Cap. VIII.

MULIER quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de vico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitiis nobilis, cum alia multitudine refugiens in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripuerunt, quæ ex transamnianis locis in oppidum comportauerat. Reliquias
 10 verò conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domû eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: propterea quæ sepiissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se vehementius iritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisquam vellet interficere. Sed victum quidem parando aliis parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, famisque visceribus & medullis irrepsit. Plus verò quàm fames iracundia succendebat. Igitur vi animi ac necessitate impulsâ, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem latentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si vixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his
 20 verò seditiosi scæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumque medium comedit. ad opertum verò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset, ostenderet, minabantur. Illa verò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, visuque ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores. Quod si vos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi. Reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, vixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & vnusquisque ante oculos sibi
 30 cladem illam proponens, tanquàm hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interiissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas. eorumque alij non credebant, alij miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium coepit. Cæsar autem super hoc Deum placabat: si quidem Iudæis pacē obtulisset, eisque liberam proposuisset omnium obliuionem, quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse: & qui propriis manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere coeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina sese patriæ operturum, neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in
 40 qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam paterentur, mutare sententiam sperabant.

De expugnatione muri, & incendio templi.

Cap. IX.

QUARTO autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exhedrâ Occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum quibus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamen-
 50 ta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamque diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi verò præuerti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis

egredientes, prius quàm se scutis obtegerent, ferientes gladiis præueniebant, nonnullas autem scālas armatorum plenas, in latus declinantes, deiiciebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimę fore turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui vnā ascenderant interficiunt, cæteri verò clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus præliis etiam tūc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cū videret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis satellites crudelissimus, & Archelaus filius Magadati, idcirco sperantes veniam, quòd Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cū hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non voluntate venisse: nec salute dignos esse, ingensam ipsorum causā patriam deferentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit, sed non eo loco habendos, quos etiam alios credidit. Iam verò portis milites ignem admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ absumpserāt, cū subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis verò ignem circum se videntibus, corpora simul animique ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes verò aspiciebant, nec tamen his, quæ absumerentur dolentes, saltem vt quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndique inflammari porticus potuerūt. postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perque proxima portis loca viam sternere, vt facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexque collectis, qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionū, & Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Aliis quidem videbatur lege belli vtendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes vbicunque essent colligerent. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neque armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si verò id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam videretur esse non templum: & piaculū non ipse, verū illi, qui id fieri coegere, committerent, Tito autem, nec si super stantes dimicaret Iudæi, pro hominibus anima carentia vliscendum esse dicente, neque se vnquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisque militibus quiescere, itēque ducibus, vt his in procinctu validioribus vteretur, viā sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorque ab impetu continuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primā quidem coitionem fortiter exceperunt: septique scutis, à fronte murum condensā acie imitantur: certum tamen erat eos nō diu daturos, quòd & multitudine instantium & animis vincerentur. Cæsar autem priusquam verteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum verò eius nō sustinere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertētes instabant: cū autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horā quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniā, decreto postridie mane cum omni exercitu aggregandi, templūque oppugnare. Sed id planè Dei sentētia iam dudū igne damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiā prius à rege Babyloniorū fuerat concrematum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit id incēdium. Nam cū paulisper Titi discessu seditiosi quieuisissent, Romanos

rursus

rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicque Iudæis in fugam versis, vsque ad templum accesserunt

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

Cap. X.

10 **H**ic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus veritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur, & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, vnde ad membra circum templum ædificata de Septentrionali regione aditus erat. Flamma verò excitata, Iudæorum quidē calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandū, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit, templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnātibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attēdebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium verò agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi verò ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum verò ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar's non audire simulantes, præcedentem quisque ut ignē immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna verò populi multitudo inualida & inermis, vbi cunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidē ingens mortuorum numerus congregabatur: per gradus verò templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora, qui suprà ceciderant delabebantur. Cæsar autem vbi neque impetum 30 insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intrò cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcūque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erant fama meliora, iactatione verò & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra, quæ circum templum erant depasceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud posse seruari, & ipse prosiluit, militesque rogare, ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos, qui nō obedirent iussit arce- 40 re. Illorum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudæorumque odia, & Cæsar's reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosque autē prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidā miles ex his, qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum 50 incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat, tumque subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrà succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deffendum putet, ut opus omnium quæ audiimus, aut vidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quàm magnitudinis, itémque magnificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatiū: quod ut animalibus, ita operibus locisque factū sit incluctabile. Mirabitur autem in eo etiā circūacti temporis rationē & fidem. Nā & mensem, ut dictū est, eumque diem seruauit, quo primum à Babyloniis tēplum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, vsque ad hoc excidium, quod cuenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore verò, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, vsque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanovem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus gazophylaciisque & porticu.

Cap. XI.

V M templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus fortè venisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehenforum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequabatur, vnâque supplices cum repugnantibus necabantur: flammâque vltèrius progrediens, cum gemitu occumbentium cõcrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisque operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignique clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehenfi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam verò multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clausis, postquã ignem templi videre, in questus interim vires clamorẽque receperunt. Resonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem sanguis igne largior esse, plurẽsque interfecto-
 ribus interfecti: omnisque terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem inuadit: populi autem
 10 quod fuit reliquum, in exteriorem porticum cõfugerat. Sacerdotum autem nonnulli primum verubus, itẽmque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, aulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cùm nihil proficerent, ignisque in eos euomere-
 tur, in parietem secedẽtes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cùm ad Romanos trãseundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quòd frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant, cùm ipsum templum arderet, omnia simul incẽdunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnã ex parte Oriẽtali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoque postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ ga-
 30 zophylacia vocantur, incendunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum vestium, aliæque bona, & (vt breuiter dicam) omnes ludæorum congestæ diuitiæ, quòd opulentissimus quisque illuc totas domos exauferant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat vnã porticum, extra templum quò confugerat ex populo mulierculæ, itẽmque pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum millia. Sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hinc cõtigit, vt alij quum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet: ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causâ interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quòd eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrãnis tunc sub-
 40 ornati propheta, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quòd si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario, qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ precedentibus & presagijs.

Cap. XII.

D ENIQUE miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deũmque calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs & futuram solitudinẽ prænunciantibus, neq; attendebat animo, neq; credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos habẽtes, aut animas, edicta Dei dissimulauere: modò cùm
 50 supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modò cùm ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorũ populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itẽmq; templũ tantum lumẽ effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediam

diam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse videbatur: factorum vero peritis, prius quàm eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq; festo die etiam hos cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset ænea atque grauissima, & sub vesperam vix à xx. viris clauderetur, ferisq; ferro vinctis obseraretur, pessulósque altos haberet in saxum limen demissos, vno perpetuo lapide fabricatú, visa est noctis hora sexta sponte patefcere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, víxque eam potuit claudere. Verùm & hoc iterum ignaris quidem signum optimum videbatur: Deum nanque bonorum portam aperuisse dicebant. Prudentiores verò templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinẽque illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, vicesimo primo die mensis Maij visio quẽdam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui viderunt, superessent, & clades dignæ præfagiis securæ fuissent. nanque ante solis occasum visi sunt, per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubi, & ciuitati circumfusæ. Festo autem die, quam Pentecosten vocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamque strepitum senserunt, postea vero subitam vocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius

20 Anani, plebeius & rusticus, quadriennio prius quàm bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atque opulentia, cum ad festum diem venisset, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cœpit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in maritos novos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc inter diu noctúque clamitans omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multisque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se mulctabant, secretò quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferas perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: vbi plagis vsq; ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: sed vt poterat inclinās maxime flebiliter vocem ad singulos istius respondebat: Veh veh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is nanque iudex erat) quis esset, vel vnde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatú dimisit. Ille autem ad belli vsque tempus neque adibat quenquã ciuium, neque loqui visus est: sed quotidie velut orationem quandam meditatus, Veh veh Hierosolymis querebatur. Sed neque imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos mulctaretur, nec victum offerentibus bene dicebat. Sola verò eius respõsio ad omnes erat, triste præfagium. Maxime autem diebus festis vociferabatur: idque per annos septem, & quinque mens

40 ses continuos faciēs neque voce raucior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Veh veh ciuitati ac fano ac populo, voce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidit, veh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profectò inueniet Deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiã suam malis voluntariis interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatẽ ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat

50 ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præuiderint. At verò hi signorum

quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suâque pernicië, eorum iniquitas confutata est.

De Imperio Titî, & sacerdotum interfectione.

Cap. XIII.

REMANI quidem, postquã seditiosi ad ciuitatē confugere, tēplo itēmq; omnibus circū locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientalē: hīq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum Imperatorem. Vsq; adeo vero præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimidio quã pridē fuerat pretio pōdus auri vñiret. Ex his autē sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerāt, puer sitiens à Romanis custodibus pacē petebat, sitimq; fatebatur. Sed vbi illa tam ætatis quã necessitatis miseri, dedere ei dexterā, & ipse bibit, & quam secū attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec cum quisquã custodum assequi valuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autē nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi datam, non vt apud ipsos remaneret, sed vt tantū descēderet, atq; vt aquam acciperet: quæ cū fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidē propter ætatē, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes oppressi fame descēdunt, & à custodibus ad Titū perducti, vt salutē sibi concederet orabant. Ille autē veniæ quidem tēpus illis præterisse fatus, perisse vero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autē sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyrāni cum sociis, quoniã bello vndiq; tenebantur, circundatis autem nusquam erat fugæ copia, Titū ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali semper oppidum seruare cupiēs, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi interioris consistit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatē superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autē militum vtrinq; densi astabāt: Iudæi quidem circū Simonem ac Ioannem suspensi spe veniæ: Romani vero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edictō autē dato militibus, Titus, vt & iracundiā & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumēto superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamno saturati estis patriæ malis, ô viri? quibus neq; virtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatē simul ac templū, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidem, postquã vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiã bellum apertum cōtra Romanū populū extulistis: vtrūne multitudinē freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporū? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorū? Et qui maior Oceano murus? atq; obstaculū? quo septi Britanni, adorāt arma Romanorū. Animorum obstinatione, vel astutia ducū? Atqui Carthaginēses captos esse noueratis. Itaq; vos cōtra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primū vobis & terrā dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & viuere vos non solū discretos, sed cum aliis etiã vestra voluntate concessimus: quodq; maximū est, tributū capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, vt hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc vobis præstiterant, extulistis, & immitiū exemplo serpentū virus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentia contēpsistis, & veluti ruptū aliquod membrum, siue contractū aliàs, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiã cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā vestrā non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cū deberet, si depopulandæ nationis causa venisset, stirpē vestram petere, atq; hanc delere ciuitatē, Galilæā & circa eam loca vastare maluit, vt pœnitēdi vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, nostræque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciā præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Ægyptū,

ad struendum bellum tēpus illud vtile putauistis. Neq; vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; vbi ad nos cōfugit imperiū, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autē gratulātib; exteris nationibus, ecce iterū hostes Iudæi: & legationes quidē à vobis trans Euphraten vsque, nouarū rerū gratia missæ, murorū autem noui ambitus: seditio etiā, tyrannorumque cōtentio, & bellum intestinū, quæ sola huiuscemodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cū mādatis tristibus ad ciuitatē venire, lætabar, cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabā vos desistere, pugnātibus aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexterā dedi, fidem seruauī cōfugientibus, multos
 10 captiuos miseratus, verberibus vrgētes bellū coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites cōtinui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquā victus prouocaui. Cū propē ad templū accessissem, consultō iterū legis belli oblitus parcere vos propriis sanctis orabā, templūque seruare, data vobis exeundi copia & fide salutis: vel etiā pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultatem præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus vestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, vt quid tale cōseruetis quale periiit? Qua vosmetipso salutē dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nōne
 20 populus vester exanimatus? Templū vero periiit, mihique subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas vestras. Et tamen fortitudinis esse gloriā mortem arbitramini? Non cōtendā cum pertinacia vestra. Proiectis autē armis, traditīsque corporibus, vitā vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi mihi responderūt, fidem quidē se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi vero per munitiones, quā murum sepe rat, cum coniugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsique oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehemēter iratus, quod in forte captorum constituti, victorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vltius ad se profugerent, neue fidem sperarent: nulli enim esse
 30 parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, salutē suā consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. postero autem die Archium, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsque ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domūsque ardebāt. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cūque his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret. Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea victos Romam perduxit, fidem obsidium præstaturus.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

Cap. XIII.

40 **S**EDITIOSI autem ad domū regiā profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerāt, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eō conuenerāt propē ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniā etiā diripere. Viuos autem duos milites Romanos cepere, vnū equitem, alterū peditem. & peditem quidem interfectū per omnē traxere ciuitatē, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerētur. eques vero quiddā his quod salutē foret, suadere pollicitus deducitur ad Simonem, cūmq; ibi quæ diceret non haberet. Ardālæ cuidam ex numero ducū traditur puniendus. Is autē eum reuinctis post terga manibus oculisq; fascia obstrictis, in conspectū Romanorum veluti capite cæsurus produxit. Verū ille dum gladiū Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus
 50 quoniā ab hostibus esset elapsus, non est passus quidē occidi, indignū vero esse Romanorum militē iudicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablati eum agmine pepulit, quæ res prudēti viro grauior esse morte videbatur. Postero autem die Romani, versis in fugā ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidū quidem gaudebant absumi, rapinis vero carebāt: quoniā latrones exinanitis

ptius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat nanq; illis malorū quidem nulla pœnitudo: arrogantia autem tanquā in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis vultibus aspicientes, alacri voto mortē se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborat. Sed multa quidem in eorū crudelitatem atque impietatem locutus, multa vero pro salute adhortatus, nihil amplius quā elusus est: quia neq; se tradere propter iussurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere paratis insidiātes. Multi autem ¹⁰ capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia fugere non valebāt: mortuos autem canibus proiiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo vt ad Romanos quoque sine licentia, etiā desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullūq; in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebāt, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria vel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes vltima sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planē illis erat somnium. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subter- ²⁰ raneis freti, plura quā Romani concremabant, & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabāt, itēque spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabāt. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosque putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum. Cap. XV.

CÆSAR autē fieri non posse prospiciens, vt sine aggeribus superiorē caperet ciuitatē, in prærupto vndiq; loco sitā, distribuit operibus militē vicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, vt dictū est, circū ciuitatem vsq; ad cētesimū stadiū in priorum aggerū extru- ³⁰ ctionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus in Occidentali parte ciuitatis contra aulam regiā erigitur: auxiliariū vero manus, & cætera multitudo xystrū versus, ac pontē, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellū gerēs, pro castello sibi ædificauerat. His autē diebus, Idumæorū duces clām congregati, consiliū de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinque, vt dexteram sibi daret, precabātur. Ille vero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniā belli pars videbantur, sero quidē, verum tamē vitā his pollicitus, legatos remisit. Discessum autē paratibus Simon præsensit, & eos quidem, qui ad Titū perrexerant, quinque viros statim occidit: duces vero, quorū nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam coniicit. Nec multitudinē Idumæorū, abductis rectoribus, quid ageret nescientē, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur: & tamē custodes profugien- ⁴⁰ tibus obstare non poterāt. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autē suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabāt. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum cōiugibus ac liberis, paruo quenq; pretio venundabāt. Cū multi autē distraherentur, & emptores pauci essent, quanquā voce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret: vt eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerēt, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidē multitudo vāniit. Ex populo vero seruati sunt plusquam quadraginta millia, quos imperator quomodo cuiq; gratū erat, dimisit. Iisdem autem ⁵⁰ diebus, etiā sacerdotū vnus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, vt de sacris donariis quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candellabra duo, his quæ in tēplo erant posita, similia: mensasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiā vela, pontificū indumenta, cum gem-
mis,

mis, & vasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie cōprehensus, Phineas nomine, vestes & cingula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram & coccum, quæ ad vsum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquatum cinnami erat, casia, pigmētorūmq; aliorū multitudo, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex aliis opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia: licet vi capto, vt transfugæ tamen data est venia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Cap. XVI.

IAM vero perfectis aggeribus, Septēbris mēsis die septimo, qui erat à cēpto opere octauus & decimus dies, Romani quidē machinas admoueant. Seditiosorum autē alij, qui ciuitatē desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicaret. hos autem superabant multitudine ac virtute Romani: quodq; maximū est, læti mœstos atq; iam debiles. Cū autē pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsata cessissent statim quidem propugnatores earū diffugiunt: timor autē etiā tyrānos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensū erāt. Videres autem paulò ante superbos, & factis impiis arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, vt miseranda esset, quanquā in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq; perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cū vero, quos antea fideles habuerant, nusquā viderent, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autē alij cum totū ab Occidente murū subuersum esse nunciarent, alij subiisse Romanos, ac etiā propinquare se quærentes, alij etiā videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & virtutē Dei perspexerit contra iniustos, & fortunā Romanorū. Tyranni siquidem semetipsos tutione priuauere, ac sponte de turribus descendere: vnde vī nunquā, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantū in muris inferioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis, tres turres validiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod est verius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallem Siloam confugere. rursus autē vbi à metu paululum respirauerūt, munitionem quam murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vñ autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim vires eorū labor, metus & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani vero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq; lætitia victoriam & cantu celebrabant, quòd principio finem belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine sanguine murū nacti, nouissimum non esse credebant: cūmq; nullū reluctante viderent, pro incerto mirabantur. In angustias autē viarum strictis gladiis fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eo confugerant, igni tradebant. Multas vero vastantes quas prædæ causā penetrasent, integras mortuorū familias, & plenas mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectū, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiā circa viuos patiebantur: sed vnumquenq; obuium transfigendo, & angusta viarū cadaueribus obstruēdo, totam ciuitatem sanguine diluere, vt pleraq; incensorū cædes extinguerent. Et occidētes quidē vespere cessabant, nocte vero crescebat incendiū. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si vñ esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamē alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quòd talem progeniē qua subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiā deseruerant. Conspecta quidem earū solida altitudine, itēmq; magnitudine, subtilique lapidum cōpagine singulorum, quantumque paterent vel quantū erigerentur, Deo, inquit, plane adiuuante pugnauius, & Deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos, Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ ad istas valerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis

amicis collocutus est, quos vero à tyrānis vinctos in castellis reperit, relaxauit. Cū autē alia ciuitatis deleteret, murósq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monimentum reliquit: qua cōmilitāre his potitus fuisset, quæ capi nō potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabātur, magnāq; adhuc extabat superstitū multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerēt, iubet interfici, reliquam vero multitudinē saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatū fuerat, etiam senes, ac debiles trucidabant: vegetos autē atq; vtiliores coactos in templū in destinatū mulieribus ambitū concluderūt. Custodem autē his Cæsar apposuit vnū ex libertis. & amicū suum Frontonē, qui fortunā quam quisq; meritis esset, decerneret. Ille autē latrones quidem omnes, atq; seditiosos, cū alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem 10 lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per provincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui vero infra decimū & septimum annum ætatis agerent, venditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim millia, quibus partim odio custodum nō præbatur cibus, partim ipsi vitus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem millium comprehensus est numerus. mortuorum vero per 20 omne tempus obsidionis vndecies centū millia. Horū pleriq; gentiles fuerunt, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorū diem festū congregati, bello subito circumfusi sunt: vbi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autē caperet tantam hominū multitudinem ciuitas, certū erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, vt si quo modo possent multitudinem numerarent. Illi autem, cū dies festus adesset, qui Pascha vocatur, quādo à nona quidem hora vsque ad vndecimam hostias cædunt, per singulas vero cōtubernia non pauciorum quā decem virorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarū quidem 30 ducenta & quinquaginta sex millia & quingentas numerauere. Fiunt autē, vt denos epulatores per singulas imputemus, vices cētena ac septingēta millia, sancti omnes ac puti: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos vocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa venissent. Magna vero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerē tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnē humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorū, quos partim palām occidēre, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabāt. Inuenti autē sunt ibi quoq; plusquam 40 duo millia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se vulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Fœdus autem corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo vt statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasque omnē viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autē Deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sepe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simō vero multa vi cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autē alter triumpho. Ioannes autē vinculis sempiternis, Romani vero extremas vrbs partes incendunt, murósq; subuertunt. 50

Hierosolymæ vrbs historia brevis.

Cap. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secūdo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autē prius capta, tunc iterū vastata est. Ægyptiorū quidē rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pomp

Pompeius, & post hos cum Herode Sofius captam urbem seruauere. Antea verò rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecetos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananzorū dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium Deo primus exhibuit, & tano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem vocauit, cum antè Solyma vocaretur. Chananzorū quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, a Babyloniis euerfa est. A rege autem Dauide, qui primus Iudæus in ea regnauit, vsque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autem condita est, vsque ad excidium, anni duo millia centum septuagintaseptem. Sed enim neq; antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat quominus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam verò quos occideret quidve raperet, nō habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phasælo, & Hippico, & Mariamne: murique tanto, quantum ciuitatem ab Occidère cingebat. Id quidem, vt esset castrum illic custodiæ causâ relinquendis: turres autem, vt posteris indicarent qualem ciuitatem, quāme munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita cōplanae-
 20 re diruentes, vt qui ad eam accessissent, habitata aliquando esse vix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

Cap. XIX.

CÆSAR autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimā legionem, nonnullasque alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autē belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminētissimis, vnde
 30 ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiā, quod beneuolentia erga se vtendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint vnquam Romanorū vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finē imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his, quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab
 40 his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorē. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitāque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurus: nec vllum eorum, qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine cariturum: magnāque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quā punire peccata. Cōfestim ergo iussit eos quorum partes sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentēs collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætare-
 50 tur: & coronas eis aureas imponebant, & torques lōgāsque hastas, & signa ex argento facta donabat, & vniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itēque vestes, aliāque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quisque se meritum præbuerat, votisque cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit vertitque se ad sacra pro victoria celebranda: magnāq;

h h

astante

astante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse verò cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quò quenq; conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam verò legionem, memor quòd Cestio dūce Iudæis cesserat, totā Syriā pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic vocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. duas verò sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat. 10

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalis exhibito.

Caput XX.

PER idem verò tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam cōmorabatur, ascensa nauī oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus postquam omnes quas præter nauigauit ciuitates inuisit, ab his cū votis exceptus, in Græciam ex Ionia tráfit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiá delatus est, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsaream, qui Philippi vocatur, aduenit, diūque ubi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo cōprehensum. iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in supetiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatē cōperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidariis cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, vnà cum illis omnibus in quandam occultiores cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi verò soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse vltius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationē veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossiores processerant, iāmque alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac 30 chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere, qui eum viderunt, locisque suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his, qui ad eum currebant, venit Terentius Rufus: namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vinctum custodiebat: Cæsari verò quēadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues suos amarè ac tyrannice fuerat vsus, in potestate hostium quibus maxime iniustus erat ita Deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quòd plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus infirmatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores vici- 40 seitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quòd non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnā etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, vinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum, qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores 50 periere duo millia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytū venit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore vsus claritudine circa natalem patris diē, tam magnificen-

tia spectaculorum, quàm sumptibus aliis excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiochenſes.

Cap. XXI.

VENIT autem per idem tempus, Iudæos, qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochensium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea, quæ fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, ut etiã quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis affeminata est. Plurimũ autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. maxime verò his liberam domiciliij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis tẽplum spoliavit. Qui verò post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donariis fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extruptione, itẽmque magnificentia munerũ tẽplum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum verò odium apud omnes pullulabat, tũc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiã Iudæorum) cum Antiochensium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suũ & cæteros deferebat, insimulans eos, quòd vna nocte totam ciuitatem incendere statuisſent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem, qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem verò Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accẽdere, mutata voluntatis argumentum, quòdque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idẽmque iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenſibus facto, pauci quidem consenserunt: alij verò qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus aliis agerent. Tãmque validam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiusmodi mala perpeſſis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque perſecuti fuimus. Namque quod quadrum forum exuri contigit, & archiua monimẽtorũque receptacula publicorum, itẽmque basilicas, vixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenſes, quos scilicet si his infestis antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis perſuaſit, ut penè se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos, qui accusabãtur, impetus facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Pætum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita verò diligenti quæſtione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admifere homines quidem nocentissimi necessitate debitorum: rati quòd si forum & scripta publica concremaſſent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.

Cap. XXII.

ITVS autem Cæsar à patre sibi allato nuncio, quod vniuersis quidem Italię ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime verò, quòd vrbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiā voluptatēque translatus est, curis de eo ita vt sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italię voluntatibus, vt præsentē colebant: expectationē suam, quòd nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum cōtigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorūque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli salutē subiectorum commodaturam: & populus, malis intestinis sollicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens, antiquam verò libertatem cum opulentiā recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebāt. hi enim maxime bellorum per illum patratorum nouerāt magnitudinem. imperitiā verò aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum verò qui se & seruare & honestare solus posset, recipere præcabantur. Cū verò hac beneuolentiā diligere-
 tur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vltius expectare intolerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vni-
 uersis facilius & promptius ire quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum caritatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quàmque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò trāsire aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusque lenitatem omnium generū vocibus prosequerentur, benemeritum & salutis datorem, solūque dignū Romanorum principem appellantes. Tota verò ciuitas veluti tēplum erat, scitis atq; odoribus plena. Cū verò vix per circumstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidē penatibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, pèrque tribus
 & cognationes & vicinias conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

Cap. XXIII.

ANTE hæc verò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus verus Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem cōtulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellūque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis vacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis
 sciunt gentem suam vi coctam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cū viderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terrę partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant. Classicus quidam & Ciuilis, ex eorū potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant; occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verū maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, veluti quadam diuina
 prouidentia, Vespasianus ad Petiliū Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, litteras mittit, quibus eum consulē declarauit, iussitque ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amētia ad sobrietatem coegit.

Sed

Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatē exercitatus, ilico rendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa Galliam, ut oportuit ordinatis, ne facile rursus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta
 10 verò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clam transgressi flumen Istrum, violenti atque sauiissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in prædiis offendere, interficiunt: & consulare legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximæque regiones totas ferendo atque agendo, omniæque incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in præliis trucidati sunt. qui verò salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus prædiis loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset im-
 20 possibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De anne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Cap. XXIIII.

Rinceps verò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fuit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum
 30 exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic denominatus. Ciuitatis autem Antiochenis populus, postquam Tirum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modo viri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquatem vidissent, ex utroque
 40 viæ latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidve facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vologeso venere, auream ei ferentes coronam, quòd Iudæos vicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regiis, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu verò & populo Antiochenis multum petentibus, ut in theatrum veniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumque iam esse locum, qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quòd priorem impetrare
 50 non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem statu relictis omnibus, quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam venisset, tristemque solitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & veterem

rem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quòd talem ac tantam funditus excidisset, verùm multa imprecans seditionis authoribus, & qui hanc pœnā ei inferre cœgere: ita certus erat, quòd nunquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura verò captiuis indicantibus auferabant, aurum atque argentum, aliâque instrumenta præciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Ægyptum tendens, emensa velociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretóque ad Italiam nauigare, cum se dux legiones comitarentur, vtramque vnde venerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam verò ¹⁰ decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta verò navigatione pro voto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem verò Tito pater attulit, qui venit obviam, eumque suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam læticiam suggerbat, quòd videbat in vnum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, vnum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis vtrique senatus proprium decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca ubi ²⁰ tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atque ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatii superioris, sed prope Iúdis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus lauro quidem coronati, amicti verò patria veste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transcunt. ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, sellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimque eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimoniis prædicans. Illi autem inermes erant, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem ³⁰ laudibus eorum Vespasianus, cum dicere adhuc vellent, silentij signum dedit. Magnaque omnium quiete facta surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperatus, solennia vota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse verò ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amicti, diis ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transcentes triumphum ducebant, vt multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo eorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus, quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus, vel ⁴⁰ naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus, qui vsquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sint, aliis alia mirabilia atq; magnifica, hæc vniuersa illa die Romani imperij magnitudinē probauere. Etenim argenti aurique necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non vt in pompa ferri cerneret, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpure portari, alias diligentissima pictura variatas arte Babylonia: gemmæ autē clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ aliis operibus inclusæ traductæ sunt, vt appareret frustra nos earum vsquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiā simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumq; nihil non ex preciosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebātur, propriis ornamentis induta. Erat autē etiam ⁵⁰ quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem vulgus inornatum videres, sed varietas & pulchritudo quidem vestium natam ex fatigatione

tione corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime autē stupori erat, pegmatum quæ portabantur, fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabāt. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veste circumdatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui faciem demonstrabat. Erat enim cerne-
 re vastari quidem fortunatissimam terram, totas vero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murōsq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosa ciuitatum mœnia disturbari, exercitūq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces: ignēque templis immissum, ædiūque super dominos post multā vastationem euerfiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neq; ad hominum vel pecorū potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorū operū magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquā præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mēsa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab vsus nostri cōsuetudine. nam media
 20 quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad similitudinem fuscinæ, ad summū quæq; in lychni speciem fabricatæ. erant autē numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicātes honorē. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi victoriæ simulacra portātes, omnia ex auro & ex ebore facta. Post hæc Vespasianus prior ibat, & Titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignūq; spectari exhibēs equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templū, quò postquam ventum est, constitere. Erat autē vetus mos patrius, operiri donec ducis hostiū mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circūdatus per forū trahebatur, quo eum
 30 simul caderēt qui ducebant. Lex autē Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem vitæ habere nunciatū est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per vota solennia omine peractis, in palatiū recessere. Et alios quidē epulis ipsi excepere, aliis autē omnibus domi conuiuiorū instructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidē in hostes gratulatoriū, finem vero malorū ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principiū. Post triumphos verò, & Romani imperij firmissimū statū, Vespasianus Paci templū ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectū est. Magna enim diuitiarū largitate vsus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorū operibus exornauit. Omnia nanq; in illud fanū collecta ac
 40 deposita sunt, quorum visendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, videre cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorū fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem verò eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodion & Machærus à Basso capta.

Cap. XXV.

IN Iudæam vero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cerali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autē in partes diuisi erāt, & legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessariū videbatur id excindi castellū, ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret.
 50 Nam & salutis spem habitatoribus certā, & aggredientibus hæsitatiōē atq; formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidē quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset eò natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte vallauerat, quarū altitudo oculis cōprehendi non posset: nec trāsire erat facile,

h h 4 nec

nec aggestu vlla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab Occidente secat vallis
 l. x. stadiis distenditur, vnde Asphaltites lacus ei limitem facit, ex hoc vero tractu ipse
 Machærus altissimo vertice supereminet. A Septentrione autem & Meridie, valles
 magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppu-
 gnationem. eius vero vallis quæ ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis
 inuenitur: mōte vero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura per-
 specta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius
 bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnāti, omnibus locis dignior
 cura visus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue vicinitatē. nanq;
 opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum muro amplexus ac
 turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & cir-
 ca ipsum verticem rursus murū ædificauerat, turrēsq; in angulis sexagenorū cubito-
 rum erexerat. In medio autē ambitu regiā struxerat, magnitudine simul habitationū
 & pulchritudine locupletem. Multas vero cisternas recipiendis aquis abundēq; sup-
 peditandis, locis maxime idoneis tecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa situ
 loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim &
 sagittarum multitudinem machinarūmq; reposuit: & omnē apparatus excogitauit,
 qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autē in ipsa
 regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celsitudine, vel magnitudine
 vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: manifestq;
 vltius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciui-
 tas à parte Septentrionali cingitur, quidem locus Baaras appellatur, vbi radix eodē
 nomine gignitur: quæ flammæ quidem asimilis est colore, circa vesperam vero ve-
 luti iubare fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non est: sed
 tam diu refugit, nec prius manet, quàm si quis vrinam muliebrem vel mēstruum san-
 guinem super eam fuderit, quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi
 forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autē alio quoq; modo
 sine periculo, qui talis est: Totam enim circumfodiunt, ita vt minimū ex radice ter-
 ra sit conditum. deinde ab ea roligant canem: illoque sequi eum à quo relegatus est
 cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur, tanquam eius
 vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus merus est.
 Tantis autē periculis propter vnā vim capi eam operæ precium est. Nam quæ vo-
 cantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, viuis immersa, eosq; necantia qui-
 bus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoueatur ægrotanti-
 bus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter
 se sapore diuersi. Alij nanque amari sunt, aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem fri-
 gidæ aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod
 amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē alte caua,
 saxo autem imminēte protecta: super hoc veluti duæ mammæ inter se paululum di-
 stantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit:
 qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisque morbis ac vitiis salutare: maxi-
 me vero neruorum curationi conueniēs: habetq; idem locus metalla sulfuris & alu-
 minis. Bassus autem contemplatus vndique regionem, valle Orientali repleta acces-
 sum parare statuit: opusque inchoauit, properans aggerē quamplurimum extollere,
 facilemq; per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehēsi, ab ex-
 ternis segregati Iudæi, illos quidem coëgere, inane vulgus esse existimantes, inferio-
 rem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius vero castellum ipsi
 occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt saluti suæ consulerēt.
 Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius au-
 tem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri
 animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos fors obtulisset confertis
 manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant. semper autē vtriusq;
 ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur:
 in aggere autem positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperēt.

Sed

Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatē Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumque prohibere cogitās, & in præliis semper grauitè Romanos afficiens: audaciæque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & vtraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repete correptum, cum hoc viso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, vt ex ciuitate conspiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersæque ciuitas in fletu erat & questibus, vnius viri clade perculsa. Id vbi Bassus animaduertit, cōsiliis aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorūque miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, velut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea vero cōspecta, maior castellanos dolor inuasit, & vlulando querebantur, intolerabilem esse calamitatē vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibi que ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus fortunæ concederent. Illi autē & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte auferre statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuncius venit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autē viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ vero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autē cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

Cap. XXVI.

Is autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum venisset, neque falsum fuisse nuncium perisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt, fortiter aliquid facienda, velut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul vniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione vsis, diu quidem prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certatibus. Nam Romanorum quidē duodecim tantum contigit occumbere, neque multos lauciari: Iudæorū vero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorūque dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit.

50 Eodem vero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium vero vbicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; drachmas

hh 5 singulis

singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. Cap. XXVII.

AM vero quarto anno Vespasiano administrante imperium, cōtigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurre-
re, ex causa huiusmodi. Cæsennius Pētus, qui tunc Syriam administrabat,
siue re vera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non valde patefa-
ctum est) literas ad Cæsare misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epi-
phane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorū: proptereaque debere illos
antē capere: ne si priores novas res adorti essent, totum Romanorū imperium bello
perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglectu-
rus. Nam vicinitas regum, maiore negociū providētia dignū esse faciebat. Samosata
enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanq;
id cogitauere) facillimus transitus, tutum autē receptaculū. Fide igitur habita, & po-
testate sibi permissa, ut ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit.
Subito tamen, Antiocho eiūsq; sociis nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est,
ex legionibus quidem sextā ducens, & insuper qualdā cohortes alāq; equitū. habe-
bat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulū, Emesāq; Sohemū. Introitus autē illis
erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus valebat opponere. Antiochus
enim insperato perculsus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione
cōcepit. Decreuit autē, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac libe-
ris egredi, hoc se Romanis purū ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturū esse
ratus: progressusque de ciuitate centū triginta propemodum stadiis, in campo taber-
naculum ponit. Pētus autē in Samosatā qui eam capefferent mittit, & per eos ciuita-
tem tenebat. ipse vero cum alio milite in Antiochū ire tendebat. Non tamen rex vel
ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā
suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autē, belliq; peritis, viq; corpo-
ris præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad vir-
tutē se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autē pugna per totam diem
habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū virium diminuta disce-
dunt. Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile vide-
batur: sed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorum
animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstu-
lere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerētur auxiliis, Epi-
phani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū. fiuntq; omnes equites de-
cem, qui cum his vnā transgressi sunt flumen Euphratē. hinc iam sine metu profecti,
cū ad Vologesem Parthorū regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed
ac si fortunam pristinā retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochū vero, vbi Tar-
sum Ciliciæ venit, misso cēturione Pētus vincitum Romā transmisit. Vespasianus au-
tem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitia habere
rationē, quā belli occasione inexorabilē iracundiā seruare. Itaq; iubet ei iter agenti
auferri vincula, intermissaq; interim profectioe Romā, apud Lacedæmonē degere:
magnos vero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose, sed etiam regie victū
haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant magna cura &
inextricabili animos relaxarūt, & ipsi quoq; spem recōciliandi cum Cæsare cōcepe-
re. Cū autē etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsare (nec enim quāuis feliciter
agerent, extra Romanū viuere patiebantur imperiū) & cū Cæsar his mansuete fa-
cultatē dedisset, Romā venerunt. patre autē ad eos ex Lacedæmone statim aduecto,
cū omnis honor eis haberetur, ibi mālere. Alanorū autē natio, quod quidem Scy-
thæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodā loco
memorauimus. His vero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius
prædandi causā peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. nanque is est
illius transitus dominus: quem rex Alexāder ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur.
Aditu autem sibi præbito, vniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorūque
fines

fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrarum obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficiliora loca fugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praeabundi, & usque ad Armeniam vastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflisisset, non multum absuit quin viuis in illa acie caperetur. Procul enim quidam missio in eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem, aliamque ducentes praedam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massade castelli munitissimi.

Cap. XXVIII.

APUD Iudaeam vero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. & aliam quidem terram bello subactam videns, unum autem adhuc rebellare superesse castellum, omni quae in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat vir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaserat, ut antea diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudaeam missus est. Tunc enim sicarii conspiciuerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudaeorum libertatem tanta ignavia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritiae dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas, hic autem vim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermisso. Verum & hos Ioannes moderatores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens, sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria vescebatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioras, quid mali non commisit, quae liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quae vero eos amicitia, quae uel cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit? nanque alienos quidem male tractare, inortis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli, etiam Idumaei fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscindere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiae facinus aemulari sunt, nullo in aemulato, quod ante commissum memoria tradidit, praetermisso: quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quae maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum vitae finem inuenere, merita illis

illis omnibus poena Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usque ad extremum vitæ terminum cōgesta sunt, quæ variis perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm cōmiseri perpeffos, verum qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autē qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito cōqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partē redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux Romanorū contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebāt, sicarios, exercitum ducens, & fines quidem statim omnes obtinuit, præsiidiis vbiq; locis opportunissimis collocatis: castellum autē muro circumdedit, ne quis obsessorū fugiendi facultatē haberet, utq; custodes perseverarent: ipse vero castris locū occupat, ad obsidionē quidem idoneū, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabatur, cæterum difficilem ad copias vtensilium. Non solum enim cōmeatus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabatur, quibus hæc fuerat cura mandata, verum etiā potus aliunde in castra ducebatur, quoniā in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autē dispositis, Silua obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, vndiq; abruptis atque altis vallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipsæq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem vnum, iter ab lacu Asphaltite ad Solis ortum, & alterū ab Occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum producit: vixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti vestigiū, necesse est altero pede niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur, altitudo enim rupium vtrinq; dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi viam cum xx. stadiis ascenderis, quod restat verticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spacio septem, candido lapide factum, & duodecim altum, latūque octo cubitis: & xxviii. turres, quinquagenorum cubitorū in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnē murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fecundus, omniq; planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorū alimentorū penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent: Quin & regiā sibi ædificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam, vergentem autem ad Septentrionem. regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum autē intus, & porticuū itēmq; balnearum varia erat & sumptuosa cōstructio, columnis quidem è singularibus saxis vndiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Fossæ vero iter ex regia in arcem summā ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterāt. Nam Orientalis quidem via natura est inaccessa, ut suprā memorauimus. Occidentalem vero, magna in angustia posita turri cōclusit, quæ non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile videbatur. Inextricabilis autē, quamuis licenter ambulantiis, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū erat communitū. Intus autē repositi apparatus, magis & diuturnitatē & opulentia iuere. nam & frumētum multū erat conditū. & quod in longum tēpus sufficere posset: vinūmq; multū & oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaq; reperit Eleazarus, castello per dolum cum sicariis occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex quo apparatus sunt, ad excidiū à Romanis illatum, centum annorū tempus agebatur.

Quinetiam

Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam
 diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terre-
 na ac faculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorum
 multitudo, ab rege condita, quæ decem millibus virorum sufficerent, ferrumque infe-
 ctum, necnon aris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes ap-
 paratum. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex
 periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudæorum populo: ne se deposito, illos qui
 antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum verò maius atque atrocius, ab
 regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio
 sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæo-
 rum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruissse, male
 eius amore mancipatū quàm non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus He-
 rodes conditam Massadam, extremū belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam
 quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus,
 ac ne quis effugeret diligentissimè procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum
 loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin quæ iter ab
 Occidente, quod ad regiam summūque montem duceret, præcludebat, erat quædam
 continentia saxi vastior latitudine, multumque porrecta: celsitudine autem Massada
 trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua, ut ascendit ac
 tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu ope-
 rantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neque firma neque
 sufficiens machinis ferendis hæc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constru-
 ctis saxi ingentibus, factum est, altum itēque latum cubitis 1. Erat autem & aliarum
 machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes,
 postea verò Titus excogitauerat: & turris 1 x. cubitorum effecta est, tota ferro conse-
 pta, unde multis balistarum tormentorumque iaculis Romani cito eos repulere, qui
 de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete
 fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiecit
 partem interruptam. Cito autem præuenere sicarii muro intus altero constituto, qui
 ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus la-
 xare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ
 sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumque
 distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spacium. ne
 verò crescente cumulo terra deflueret, aliis transversis trabibus quas in longitudinem
 posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti
 inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutūque subsidente strictiorem fabricam
 faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum caprum iri putans, multas
 quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe, ut ma-
 gna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad limum sui laxi-
 tate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans
 Aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, &
 penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, veluti
 diuina prouidentia excitatus Auster, multa vi in aduersum eum murum repulit: iamque
 totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vteretur auxilio, ad castra læti digre-
 diebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis
 eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cui-
 quam permissurus erat, ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium verò
 nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberōsq;
 suos, & coniuges facturi essent si vicissent, ante oculos positus, de omnium morte con-
 silium cepit: idque ex præsentibus fortissimū ratus, validioris animi sociis vesperi con-
 gregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit, viri for-
 tes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi Deo: is enim solus est verus & ius-
 tus Dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare ani-
 mos iubeat. Ne igitur nos dehonestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo
 passi,

passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat, primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac libere possimus mori, quod aliis non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optat viuos abducere, neque nos illòs iam possumus superare pugnando. Nā fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei voluntate conicere, & scire quòd amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leniter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam verò urbem suam igni hostium excidiòq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoq; docuimus. Itaq; videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiorè nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimētorum copiam, & armorum multitudinem, aliūque habentes abundantissimum apparatus, ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim, qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murū non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capri contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt, morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebūt enim Romani, certe scio, si neq; corpora nostratenuerint, compendiòque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quòd non penuria victi sumus: sed ita, vt ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modū præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui verò molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam proprius quemque apertissimus deterrebat interitus, aliūque alium intuens, contrarium voluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animis frangi, pertimuit ne etiam eos, qui fortiter dicta perceperūt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multòq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnâque vsus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimū, inquit, opinione deceptus sum: qui putare viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quā viuere. Vos autem ne cui liber quidē homini quicquam neq; audacia neq; virtute præstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cū oporteret vos super hoc neq; cunctari, neque expectare monitorē. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacrę patrię orationes, maiorum quoq; nostrorū factis & animis confirmatibus, perseverabant: quod viuere hominis est, non mori, calamitas. Nā mors quidem libertatem animis præstans, ad propriū purūq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore victæ sunt, vnâq; malis eius implētur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multū quidē potest anima iuncta cum corpore: instrumentū enim facit suum, latēter id mouens, & vltra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cū pondere, quo in terram detrahitur, quòdque ab ea pendet, absoluta, propriū locum receperit, tunc beatam & vndique liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cū est in corpore, conspicitur. Nā & accedit occulta, neq; rursus cū recedit videtur, vnā quidem ipsā habens incorruptā naturam, corpori autem causam præbēs mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuut atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tātum immortalitatis ei superabat. Et huius orationis argumentū vobis sit som

sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahentē corpore, iucundissi-
 mam quietem agunt: cū Deo verò pro cognatione degentes, vbiq̃ue adsunt, ac multa
 futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat, qui somni diligimus quietem?
 quemadmodū autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibi met. in-
 uidere perpetuam? Oportebat quidē nos domestica institutione meditados, aliis esse
 exemplo promptæ voluntatis ad mortē. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides pe-
 tenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cū sint boni viri, vitæ
 quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant
 autem animos corporibus soluere: nullōque vrgente neque exagitāte malo, propter
 10 immortalis conuersationis desiderium, aliis quidem prædicunt se esse abituros, nec est
 qui prohibeat quisquā, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos
 mandata mittunt: ita certā verāmq̃ animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi
 autem cū mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraque ani-
 ma secernatur, laudati moriūtur. Facilius enim ad mortē illos amicissimi prosequun-
 tur, quā exterorum hominū quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem
 ituros. Et se quidē ipsos desſent: illos autem beatos dicunt, quòd immortalitatis ordi-
 nem iam recipiant. Nō ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriāq̃ ignauiā
 leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneste despiciamus?
 quanquā etsi contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est
 20 hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono
 animo & facile tolerare, Dei volūtate & necessario morituros. Olim enim quantū ap-
 pareret, contra omne Iudæorū genus hoc decretum posuit Deus, vt vita careremus, qui
 ea non eramus quemadmodū oportebat vsuri. Nō ausim enim nobismetipsis ascribe-
 re, neq̃ Romanis gratificari, quod nos omnes eorū bellum absumpserit. Nō enim vi-
 ribus illorū hæc accidere: sed causā fortior interueniens, illis præstitit, vt vincere vide-
 rentur. Quibus enim armis Romanorū perempti sunt, qui Cæsareā incolebant Iudæi?
 ac ne defecturos quidē ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium
 multitudo, neq̃ repugnantes cū coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos eru-
 buere Romanos, qui nos tantūmodo hostes, quòd defeceramus, putabant. Sed dicet
 30 aliquis Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq̃ na-
 ctos vetus odiū exaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscū enim illi
 propter Græcos bellū gerere ausi sunt, ac non cū propinquis nostris Romanos vlcisci.
 Multum igitur his fides illorū ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis fa-
 miliis acerbissime trucidati sunt, ac pro auxiliis gratias eis reddidere: nam quæ illos à
 nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longū fiet,
 si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quòd Syriæ ciuitatū nulla est,
 quæ nō Iudæos apud se habitātes occiderit, nobis quā Romanos plus inimicos. Vbi
 etiam Damasceni, cū ne causā quidē probabilē confingere potuissent, ciuitatē suam
 cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorū cum coniugibus ac familiis iugu-
 40 latis. Eorum autē multitudinē plagis in Ægypto peremptorū L x. milium numerū au-
 diebamus excedere. Illi quidē fortasse in aliena terra, cū nullū inuenissent hostibus
 aduersariū, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperē, ni-
 hil deerat eorum, quæ spem totā possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & ca-
 stellorum inexpugnabiles fabricæ, atq̃ interriti spiritus ad pericula pro libertate sub-
 eunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tēpus cū suf-
 fecissent, seq̃q̃ sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta
 sunt, omniāque hostibus succubuerunt, velut illorū nobilioris causā victoriæ, non ad
 eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos
 beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditā periere. Eorum
 50 verò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non an-
 tequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quā verberibus
 excruciatī periere, alij semel à bestiis ad secundum earum cibum viuī seruati sunt: il-
 lorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes
 non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est, quæ totius gentis Iudææ

metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot verò ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatus vix capiens, tot autem virorum pro se pugnantiū multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquiis castra. Senes verò infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reservatae. Hæc secum reputans quisquam nostrū, aspicere solem durabit etiam si vivere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parvus animæ, ut cum non poeniteat hucusque vixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacrā ciuitatem hostium manibus videremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniā spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autē euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugū liberorumque dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt, iniuria verò & seruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multū freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes 20 erunt, quorū vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autē prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministeriū nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi cum filiis & coniugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horū necessitatem Deus misit, his contraria Romani volunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri voluptate, stuporē mortis admirationemque relinquere audaciter. Adhuc eum orare cupientē omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc 30 specimen esse fortitudinis, restique consilij existimantes, ne quis extremus remanere videretur: tantus eos & coniugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet obtusi sunt, verum eam seruare sententiam, quam cū dicta perciperent, habuerunt: proprium quidē carūque affectum rennentibus cunctis, rationi verò cedentibus, quia iam optime filiis consuluissent. Simul enim valere vxoribus cū amplexu dicebāt, ac liberos gremiis captos extremū lachrymantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragētes volentes eos configebāt: malorū, quæ subditi hostibus passuri fuerant, cogitationē habentes pro solatio necessitatis ad cædē. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cūcti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibūque filios atque vxores 40 occidere malorū omnium videbatur esse leuissimum. Igitur neque horū iam factorum dolorē tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si vel breuissimū tempus eis superuenirent, cito quidē vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniiciunt, sorte verò ex numero suo decē lectis omnium percussoribus. vniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos cōpositi, eosque cōplexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infeliciissimum illud exhibētibus ministeriū. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legē in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouē peremptis semet super eos occideret. ita oēs sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremū ceteri quidē se neci supposuere: vnus verò atque nouissimus, circūspecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde 50 superesset, qui suæ manus egeret: vbi cognouit omnes perēptos, ignem quidē immittit regiæ: vehemēti verò manu toto per se trāsacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidē perierant, nullā credentes animā ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Laruit autem vna mulier senior, & alia quædā Eleazari cognata, plurimum doctrina

Et ita sapientiâque mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant non-genti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum verò hostium neminem viderent, sed undique versum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conicere non poterant, & ad extremum velut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarēt, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerſæ, factum Romanis, ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrate manifeste. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, ausi magnitudinem verisimilem non credentes. Ignem verò extinguere conabantur, perque hunc viam sectantes citò in regiam peruenere; conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant. Cap. XXIX.

HIVS MODI autem peracto excidio, in castello quidam præsidium dux reliquit, ipse verò cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiâ procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deum verò solum dominum dicerent. Cum autem quidam iis Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, aliis verò instabant, ad defectionem eos hortantes: Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui verò in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo, ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruare, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime verò puerorum ætas, miraculo spectantium fuit. nec enim vel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ superabat.

Onie templum clausum apud Alexandriam.

Cap. XXX.

HVPVS tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregaretur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret. Hæc autem est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, & Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & An-

tiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Helio-
 politanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectā. Arq; autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donariis similiter exornauit, præter candelabri confectionē. Candelabrum enim non fecit, sed informatū aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totū verò circa templum spaciū cotto latere circūdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: vt & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei cōtentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autē olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiásque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cū ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire volentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vltiq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudeorum apud Cyrenem.

Cap. XXXI.

AVDACIA verò sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, cōtigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum, vt se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cū signa & vinbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate verò præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & professionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidē pars manibus interiit, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum verò ac diligēter per omnes quæ sitas regiones captus est, adductusque ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebat, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatā multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt ipse quoddam bellum Iudæorum confecisse videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facilitatem, etiam doctor erat calumniandi sicariis. Denique cū iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iam dudum infensus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia reditibus Cæsaris adiungebat. Ne verò vel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisque aliis qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem viris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem, qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita vt sperauerat cessit. Nam Romam quidem venit, Jonathan cæterosque victos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum conflata calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat: cognitioque non iure hominibus accusationem illam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito verò pœnam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuis exustus est.

Catullo

Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius castigationis experiretur: non multo autē post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantū cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro videbat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cūq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autē semper multum proficiente malo, extisq; defluētibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae factō indicio, quā quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis historię, quam promissimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupiētibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem
 10 confidēter dicere non pigebit, quōd eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

Flauij Iosephi de bello Iudaico libri septimi & vltimi, Finis.

FLAVII IOSEPHI

DE ANTIQVITATE IV-

20 DÆORVM CONTRA APPIONEM

ALEXANDRINVM, AD EPAPHRO- DITVM, LIBER I.

Opera Sigismundi Gelenij restitutus.

30 VFFICIENTER, vt arbitror, & per libros Antiquitatū, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinq; millium enim annorū numerum historiam continentem, ex nostris sacris libris Græco sermone conscripsi. Quoniā vero multos video, respiciētes blasphemiam quorundam insāne prolata: & ea quæ à me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse genus, eo quōd nulla memoriæ apud Græcorum nobi-
 les historiographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta cōscribere: & derogantium quidem, vesānum spontaneūq; increpare mendacium, aliorū vero ignorantia pariter emendare: vniuersosque de nostra antiquitate, qui scilicet veritatē amplectuntur, edocere. Vtar autem
 40 in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi: eos autē qui blasphemie de nobis atq; fallaciter conscribere aliqua, per semetipso conuictos indubitanter ostendā. Conabor etiā causas exponere, propter quas non multi in Græcis historiis gētis nostræ fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerūt nescientibus, aut nescire simulatibus indicabo. Primitus itaq; satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, Græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatē: nobis autē & aliis hominibus non esse credendū. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Qua-
 50 propter decet non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiā ponderare. Omnia siquidē Græcorū noua, & heri (vt ita dicam) nupérq; facta cognoui: hoc est fabricam ciuitatū & adinventiones artiū conscriptionesq; legū: cunctarūq; rerum iunior apud eos est historię diligentia conscribendæ. Apud Ægyptios autem, atque Chaldæos, & Phœnicas (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

O R D I N E M.

В В 4

Achimlechus pontifex Dauidem comest
tū. iuuat 127.30. accitus ad Saulum oc-
ciditur cum omni sua familia 127.30.
Achimphel a Dauidē ad Abesalomū defen-
dit 149.30. male consilium domus suo-
re 150.30. propter spectum cōsiliū re-
linquit Abesalomum et se suspendit
151.30.
Acnes uili familie dolus 374.4. et 503.
50
Acmon gigas Dauidem occisus ab Abi-
seo perimitur 156.10
Acusilaus Argiū quo tempore historiā
condere incepit, et in quibus Hesio-
dum corrigat 656.10
Adadus Azacis filius paternum in regnū
succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege
priuatur 273.10
Adadus Syriæ et Damasci rex cum Da-
uide confliens uincitur 143.1
Adadi huius posterī dicti reges Syriæ, si-
cut Agagii reges Phoeniciæ ibidē. 7
Adadus tertius Samaritanus uisus ibidē. 11
Adadus Syrius Achabæ bellū inferens ce-
denti, ab eo tandem uincitur 187.10.
et recipitur in gratiam 188.40. Iora-
mo insidiās et Elisæū capere conatus
frustratur 194.40. bello aggreditur
Ioramum ibid. fugatur a deo 196.10
prefatur ab Azacle 197.30.
Adam creatus et quid ea nō significet
3.40. lapsus et mulctus 4.40. eius so-
boles posteritas et mors 5.20.
Adam mensis 87.40. 213.10. 218.42.20
Adam mensis dies 211.11. et 24. cur se-
sti Iudeis 243.30.
Aderus Syriam occupat, et rex eius effi-
citur 176.30.
Adamas quid significet 24.20.
Adamas dictus Esau ibidem.
Adoni quid significet 95.10
Adonias Dauidis filius regnum paternum
affectat 159.40. fugit ad Asyriam, ex ue-
niam commisit a patre impetrat 160.
20. saluat matrē Solomonis, et Abisa-
ces conubiū ambiēs occidit 167.20
Adonihexæon capitur ac trimeatur ma-
nibus et pedibus, sic uti ipse alios re-
ges mutilauerat 95.20.
Adonius quatuor tributorum ordinatur
155.50. et 156.1. lapidibus obruitur
177.50
Adulterij suspecta quomodo purgetur
64.30.
Adamalochus Senacheribi filius patrici-
da 211.30
Adrazarus Sophenorum rex a Dauidē
uictus 142.40
Aegyptius nates seductor Iudeorum 431.
40
Aegyptij populus qualis 10.30. et 37.40
Aegyptius quis astronomiam et arithmeti-
cam primus tradiderit 13.4. non li-
cet eū greges curare 13.8. cur quum

lana frangunt portionem regibus pen-
dunt 36.40. pugnat cum Aethiopi-
bus 40.30. Hebræos inuictat 46.
6. quare Babylone abducti 720.40.
coram antiquissima rerum memoriā
liber tradit 63.40. 637.3. Responsum
de Iudeis 659. et 666.10. quid eis
Graecorum commercium conciliari
650.40. Scythia in illa Iudeorum
peremerunt 651.40
Aegyptius graueri nolentes ueritatem
de gestis Iudeorum corrumpere 667.10
Aegyptiorum dii descripti 668.4. et
676.30. seruitus 679.20. coru mali
mores laxati 676.10
Aegyptius nemo regum aut imperatorum
imperatorum filius est 176.40
Aegyptiū mare totum portus caret 590.
30
Aegyptū fames ingens occupat 30.30. et
36.30
Aegypti regina Solomonis inuicta 174.30
Aegypti descriptio 518.10. et 590.20
Aegyptus unde nomen accepit 661.50
Aelius Gallus dux auxiliorum ab Iudeis
rode missorum Cæsari 135.10. 142.
Acquilius Iulianus a Iudeis occisus 134.10
Aemilius Regulus Conducent 456.10
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum
rex constituitur 557.20. et 142.40
Aeoles populus 19.10. et 142.40
Acrasius quis inuentor 1.10. et 142.40
Acris genus auro preciosius 143.20.
Acraet Persica, qualis 431.30. et 142.40
Acta, petra, Sempsonis habitatio 103.30
Aeternus Fronto uirgitem ducem legio-
num Alexandrinorum 618.10. et 142.40
Aethiopes, populus 10.30. bello. Aegy-
ptios infestant 40.10. quomodo uicti
se uisti 41.10.
Aethiopes ab Aegyptiis circumcissionem
accepisse 180.30.
Agaris insolentia ab conceptum infancem
punitur 14.10. ablegatum in Asyriam
lio consolatur angelus 16.10. et 142.40
Agatharchides historicus 666.10.
Aggeus propheta 132.19. 133.19. et 142.40
Agur Nabathæ facinus 614.30.
Agrorum terminos quis primus fuerit
5.40. et 142.40
Agriculturam quis inuenerit ibidem.
Agrippa Aristobuli filij soboles 391.10
uaria fortuna 392.1. et 142.40
M. Agrippa in Iudeos benivolentia 243.
30. et 142.40
Agrippa in Asyriam mittitur 317.40. ab He-
rode magnifice exceptus epulum pre-
bet populo 342.10. eius in Iudeos stu-
dium 350.30. et 364.40.
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulā
accusat 397.50. accusati tetrarchias
ac bona consequitur 398.10. conuiui-
um sumptuosissima Casare excipit 400.
29. Iudeos reconciliat Caio 399.30.

bonitatem Claudium ad retinendum prima-
cipatum 416.40. tergiversator bis
linguis ibidē. que beneficia a Claudio
Cæsare accepit 418.50. et 419.10.
eius in Iudeam reditus 419. Silon
uinctus adseruit 419.20. antiquius
gesta usque mortem 421.42. 424. et
425.10. 426.10. 428.10. 430.10.
431.40. 432.10. 433.10. 434.10. 435.10. 436.10. 437.10. 438.10. 439.10. 440.10. 441.10. 442.10. 443.10. 444.10. 445.10. 446.10. 447.10. 448.10. 449.10. 450.10. 451.10. 452.10. 453.10. 454.10. 455.10. 456.10. 457.10. 458.10. 459.10. 460.10. 461.10. 462.10. 463.10. 464.10. 465.10. 466.10. 467.10. 468.10. 469.10. 470.10. 471.10. 472.10. 473.10. 474.10. 475.10. 476.10. 477.10. 478.10. 479.10. 480.10. 481.10. 482.10. 483.10. 484.10. 485.10. 486.10. 487.10. 488.10. 489.10. 490.10. 491.10. 492.10. 493.10. 494.10. 495.10. 496.10. 497.10. 498.10. 499.10. 500.10. 501.10. 502.10. 503.10. 504.10. 505.10. 506.10. 507.10. 508.10. 509.10. 510.10. 511.10. 512.10. 513.10. 514.10. 515.10. 516.10. 517.10. 518.10. 519.10. 520.10. 521.10. 522.10. 523.10. 524.10. 525.10. 526.10. 527.10. 528.10. 529.10. 530.10. 531.10. 532.10. 533.10. 534.10. 535.10. 536.10. 537.10. 538.10. 539.10. 540.10. 541.10. 542.10. 543.10. 544.10. 545.10. 546.10. 547.10. 548.10. 549.10. 550.10. 551.10. 552.10. 553.10. 554.10. 555.10. 556.10. 557.10. 558.10. 559.10. 560.10. 561.10. 562.10. 563.10. 564.10. 565.10. 566.10. 567.10. 568.10. 569.10. 570.10. 571.10. 572.10. 573.10. 574.10. 575.10. 576.10. 577.10. 578.10. 579.10. 580.10. 581.10. 582.10. 583.10. 584.10. 585.10. 586.10. 587.10. 588.10. 589.10. 590.10. 591.10. 592.10. 593.10. 594.10. 595.10. 596.10. 597.10. 598.10. 599.10. 600.10. 601.10. 602.10. 603.10. 604.10. 605.10. 606.10. 607.10. 608.10. 609.10. 610.10. 611.10. 612.10. 613.10. 614.10. 615.10. 616.10. 617.10. 618.10. 619.10. 620.10. 621.10. 622.10. 623.10. 624.10. 625.10. 626.10. 627.10. 628.10. 629.10. 630.10. 631.10. 632.10. 633.10. 634.10. 635.10. 636.10. 637.10. 638.10. 639.10. 640.10. 641.10. 642.10. 643.10. 644.10. 645.10. 646.10. 647.10. 648.10. 649.10. 650.10. 651.10. 652.10. 653.10. 654.10. 655.10. 656.10. 657.10. 658.10. 659.10. 660.10. 661.10. 662.10. 663.10. 664.10. 665.10. 666.10. 667.10. 668.10. 669.10. 670.10. 671.10. 672.10. 673.10. 674.10. 675.10. 676.10. 677.10. 678.10. 679.10. 680.10. 681.10. 682.10. 683.10. 684.10. 685.10. 686.10. 687.10. 688.10. 689.10. 690.10. 691.10. 692.10. 693.10. 694.10. 695.10. 696.10. 697.10. 698.10. 699.10. 700.10. 701.10. 702.10. 703.10. 704.10. 705.10. 706.10. 707.10. 708.10. 709.10. 710.10. 711.10. 712.10. 713.10. 714.10. 715.10. 716.10. 717.10. 718.10. 719.10. 720.10. 721.10. 722.10. 723.10. 724.10. 725.10. 726.10. 727.10. 728.10. 729.10. 730.10. 731.10. 732.10. 733.10. 734.10. 735.10. 736.10. 737.10. 738.10. 739.10. 740.10. 741.10. 742.10. 743.10. 744.10. 745.10. 746.10. 747.10. 748.10. 749.10. 750.10. 751.10. 752.10. 753.10. 754.10. 755.10. 756.10. 757.10. 758.10. 759.10. 760.10. 761.10. 762.10. 763.10. 764.10. 765.10. 766.10. 767.10. 768.10. 769.10. 770.10. 771.10. 772.10. 773.10. 774.10. 775.10. 776.10. 777.10. 778.10. 779.10. 780.10. 781.10. 782.10. 783.10. 784.10. 785.10. 786.10. 787.10. 788.10. 789.10. 790.10. 791.10. 792.10. 793.10. 794.10. 795.10. 796.10. 797.10. 798.10. 799.10. 800.10. 801.10. 802.10. 803.10. 804.10. 805.10. 806.10. 807.10. 808.10. 809.10. 810.10. 811.10. 812.10. 813.10. 814.10. 815.10. 816.10. 817.10. 818.10. 819.10. 820.10. 821.10. 822.10. 823.10. 824.10. 825.10. 826.10. 827.10. 828.10. 829.10. 830.10. 831.10. 832.10. 833.10. 834.10. 835.10. 836.10. 837.10. 838.10. 839.10. 840.10. 841.10. 842.10. 843.10. 844.10. 845.10. 846.10. 847.10. 848.10. 849.10. 850.10. 851.10. 852.10. 853.10. 854.10. 855.10. 856.10. 857.10. 858.10. 859.10. 860.10. 861.10. 862.10. 863.10. 864.10. 865.10. 866.10. 867.10. 868.10. 869.10. 870.10. 871.10. 872.10. 873.10. 874.10. 875.10. 876.10. 877.10. 878.10. 879.10. 880.10. 881.10. 882.10. 883.10. 884.10. 885.10. 886.10. 887.10. 888.10. 889.10. 890.10. 891.10. 892.10. 893.10. 894.10. 895.10. 896.10. 897.10. 898.10. 899.10. 900.10. 901.10. 902.10. 903.10. 904.10. 905.10. 906.10. 907.10. 908.10. 909.10. 910.10. 911.10. 912.10. 913.10. 914.10. 915.10. 916.10. 917.10. 918.10. 919.10. 920.10. 921.10. 922.10. 923.10. 924.10. 925.10. 926.10. 927.10. 928.10. 929.10. 930.10. 931.10. 932.10. 933.10. 934.10. 935.10. 936.10. 937.10. 938.10. 939.10. 940.10. 941.10. 942.10. 943.10. 944.10. 945.10. 946.10. 947.10. 948.10. 949.10. 950.10. 951.10. 952.10. 953.10. 954.10. 955.10. 956.10. 957.10. 958.10. 959.10. 960.10. 961.10. 962.10. 963.10. 964.10. 965.10. 966.10. 967.10. 968.10. 969.10. 970.10. 971.10. 972.10. 973.10. 974.10. 975.10. 976.10. 977.10. 978.10. 979.10. 980.10. 981.10. 982.10. 983.10. 984.10. 985.10. 986.10. 987.10. 988.10. 989.10. 990.10. 991.10. 992.10. 993.10. 994.10. 995.10. 996.10. 997.10. 998.10. 999.10. 1000.10.
Agrippa filius Agrippæ 422.10. impe-
trat pontificia stola custodiam Iudeis
428.10. Chalcidi præfatur 430.10.
Claudio autor ut Iudeorum causam le-
gitime cognoscat 430.10. Chalcidem
aufert ei Cæsar, et multis aliis toba-
ris uisitat ibidem. 10. nuptias instruit
ibidem. Galilee parte donatur a Ne-
rone 431.10. domum extruit 432.40.
Neroniada nominat et munificus est
433.40. Magdala certat capere 442.
443.40. acrit et tyrannus ibidē.
445.40. et 446.10.
Agrippa regi finis qua 446.10.
Agrippa rex Iudeis 446.10. et 447.10.
et 448.10. et 449.10. et 450.10. et 451.10. et 452.10. et 453.10. et 454.10. et 455.10. et 456.10. et 457.10. et 458.10. et 459.10. et 460.10. et 461.10. et 462.10. et 463.10. et 464.10. et 465.10. et 466.10. et 467.10. et 468.10. et 469.10. et 470.10. et 471.10. et 472.10. et 473.10. et 474.10. et 475.10. et 476.10. et 477.10. et 478.10. et 479.10. et 480.10. et 481.10. et 482.10. et 483.10. et 484.10. et 485.10. et 486.10. et 487.10. et 488.10. et 489.10. et 490.10. et 491.10. et 492.10. et 493.10. et 494.10. et 495.10. et 496.10. et 497.10. et 498.10. et 499.10. et 500.10. et 501.10. et 502.10. et 503.10. et 504.10. et 505.10. et 506.10. et 507.10. et 508.10. et 509.10. et 510.10. et 511.10. et 512.10. et 513.10. et 514.10. et 515.10. et 516.10. et 517.10. et 518.10. et 519.10. et 520.10. et 521.10. et 522.10. et 523.10. et 524.10. et 525.10. et 526.10. et 527.10. et 528.10. et 529.10. et 530.10. et 531.10. et 532.10. et 533.10. et 534.10. et 535.10. et 536.10. et 537.10. et 538.10. et 539.10. et 540.10. et 541.10. et 542.10. et 543.10. et 544.10. et 545.10. et 546.10. et 547.10. et 548.10. et 549.10. et 550.10. et 551.10. et 552.10. et 553.10. et 554.10. et 555.10. et 556.10. et 557.10. et 558.10. et 559.10. et 560.10. et 561.10. et 562.10. et 563.10. et 564.10. et 565.10. et 566.10. et 567.10. et 568.10. et 569.10. et 570.10. et 571.10. et 572.10. et 573.10. et 574.10. et 575.10. et 576.10. et 577.10. et 578.10. et 579.10. et 580.10. et 581.10. et 582.10. et 583.10. et 584.10. et 585.10. et 586.10. et 587.10. et 588.10. et 589.10. et 590.10. et 591.10. et 592.10. et 593.10. et 594.10. et 595.10. et 596.10. et 597.10. et 598.10. et 599.10. et 600.10. et 601.10. et 602.10. et 603.10. et 604.10. et 605.10. et 606.10. et 607.10. et 608.10. et 609.10. et 610.10. et 611.10. et 612.10. et 613.10. et 614.10. et 615.10. et 616.10. et 617.10. et 618.10. et 619.10. et 620.10. et 621.10. et 622.10. et 623.10. et 624.10. et 625.10. et 626.10. et 627.10. et 628.10. et 629.10. et 630.10. et 631.10. et 632.10. et 633.10. et 634.10. et 635.10. et 636.10. et 637.10. et 638.10. et 639.10. et 640.10. et 641.10. et 642.10. et 643.10. et 644.10. et 645.10. et 646.10. et 647.10. et 648.10. et 649.10. et 650.10. et 651.10. et 652.10. et 653.10. et 654.10. et 655.10. et 656.10. et 657.10. et 658.10. et 659.10. et 660.10. et 661.10. et 662.10. et 663.10. et 664.10. et 665.10. et 666.10. et 667.10. et 668.10. et 669.10. et 670.10. et 671.10. et 672.10. et 673.10. et 674.10. et 675.10. et 676.10. et 677.10. et 678.10. et 679.10. et 680.10. et 681.10. et 682.10. et 683.10. et 684.10. et 685.10. et 686.10. et 687.10. et 688.10. et 689.10. et 690.10. et 691.10. et 692.10. et 693.10. et 694.10. et 695.10. et 696.10. et 697.10. et 698.10. et 699.10. et 700.10. et 701.10. et 702.10. et 703.10. et 704.10. et 705.10. et 706.10. et 707.10. et 708.10. et 709.10. et 710.10. et 711.10. et 712.10. et 713.10. et 714.10. et 715.10. et 716.10. et 717.10. et 718.10. et 719.10. et 720.10. et 721.10. et 722.10. et 723.10. et 724.10. et 725.10. et 726.10. et 727.10. et 728.10. et 729.10. et 730.10. et 731.10. et 732.10. et 733.10. et 734.10. et 735.10. et 736.10. et 737.10. et 738.10. et 739.10. et 740.10. et 741.10. et 742.10. et 743.10. et 744.10. et 745.10. et 746.10. et 747.10. et 748.10. et 749.10. et 750.10. et 751.10. et 752.10. et 753.10. et 754.10. et 755.10. et 756.10. et 757.10. et 758.10. et 759.10. et 760.10. et 761.10. et 762.10. et 763.10. et 764.10. et 765.10. et 766.10. et 767.10. et 768.10. et 769.10. et 770.10. et 771.10. et 772.10. et 773.10. et 774.10. et 775.10. et 776.10. et 777.10. et 778.10. et 779.10. et 780.10. et 781.10. et 782.10. et 783.10. et 784.10. et 785.10. et 786.10. et 787.10. et 788.10. et 789.10. et 790.10. et 791.10. et 792.10. et 793.10. et 794.10. et 795.10. et 796.10. et 797.10. et 798.10. et 799.10. et 800.10. et 801.10. et 802.10. et 803.10. et 804.10. et 805.10. et 806.10. et 807.10. et 808.10. et 809.10. et 810.10. et 811.10. et 812.10. et 813.10. et 814.10. et 815.10. et 816.10. et 817.10. et 818.10. et 819.10. et 820.10. et 821.10. et 822.10. et 823.10. et 824.10. et 825.10. et 826.10. et 827.10. et 828.10. et 829.10. et 830.10. et 831.10. et 832.10. et 833.10. et 834.10. et 835.10. et 836.10. et 837.10. et 838.10. et 839.10. et 840.10. et 841.10. et 842.10. et 843.10. et 844.10. et 845.10. et 846.10. et 847.10. et 848.10. et 849.10. et 850.10. et 851.10. et 852.10. et 853.10. et 854.10. et 855.10. et 856.10. et 857.10. et 858.10. et 859.10. et 860.10. et 861.10. et 862.10. et 863.10. et 864.10. et 865.10. et 866.10. et 867.10. et 868.10. et 869.10. et 870.10. et 871.10. et 872.10. et 873.10. et 874.10. et 875.10. et 876.10. et 877.10. et 878.10. et 879.10. et 880.10. et 881.10. et 882.10. et 883.10. et 884.10. et 885.10. et 886.10. et 887.10. et 888.10. et 889.10. et 890.10. et 891.10. et 892.10. et 893.10. et 894.10. et 895.10. et 896.10. et 897.10. et 898.10. et 899.10. et 900.10. et 901.10. et 902.10. et 903.10. et 904.10. et 905.10. et 906.10. et 907.10. et 908.10. et 909.10. et 910.10. et 911.10. et 912.10. et 913.10. et 914.10. et 915.10. et 916.10. et 917.10. et 918.10. et 919.10. et 920.10. et 921.10. et 922.10. et 923.10. et 924.10. et 925.10. et 926.10. et 927.10. et 928.10. et 929.10. et 930.10. et 931.10. et 932.10. et 933.10. et 934.10. et 935.10. et 936.10. et 937.10. et 938.10. et 939.10. et 940.10. et 941.10. et 942.10. et 943.10. et 944.10. et 945.10. et 946.10. et 947.10. et 948.10. et 949.10. et 950.10. et 951.10. et 952.10. et 953.10. et 954.10. et 955.10. et 956.10. et 957.10. et 958.10. et 959.10. et 960.10. et 961.10. et 962.10. et 963.10. et 964.10. et 965.10. et 966.10. et 967.10. et 968.10. et 969.10. et 970.10. et 971.10. et 972.10. et 973.10. et 974.10. et 975.10. et 976.10. et 977.10. et 978.10. et 979.10. et 980.10. et 981.10. et 982.10. et 983.10. et 984.10. et 985.10. et 986.10. et 987.10. et 988.10. et 989.10. et 990.10. et 991.10. et 992.10. et 993.10. et 994.10. et 995.10. et 996.10. et 997.10. et 998.10. et 999.10. et 1000.10.
Alabarum nationis descriptio 445.40.
Albinus Iudea præfatur 431.10. et 432.10.
Albinus Iudea præfatur 431.10. et 432.10.
Albinus

30.348.1. calumniis oppressus conu-
citur in uincula à patre 354.40. re-
conciliatur patri per seecrum 355.20.
iterum calumniis urgetur ab Eurycle
alijsq; 357.40. et in carcerem detru-
ditur ibid. accusatus à patre Beryti,
dānatur 360.30. strangulatur 362.8.
Alexāder Herodis filius ueneficij accusa-
tur à patre 489.30. iterum accusatur
492.10. et in uincula conuicitur ibidē
30. accusatur 495.10. strangulatur
496.20. eius soboles ibidem
Alexandri Herodis filij posterij in maiore
Armenia regnauerunt 518.20
Alexāder Iamneus Hyrcani filius, rex sa-
cius fratrē insidiante interimunt 287.20.
circumuenit astu Ptolemeum Lathu-
rum, à quo postea uincitur 288.20.
iterum belligeratur cōtra eum 289.10.
preliatur cum suis 290.20. cum De-
metrio Eucero ibidem. inmanitatis
causa Thracides dictus: alijsq; gesta
et mors 290.30.292.8. et 464.20.
465.20.466.10
Alexander Lysimachus Alabarcha solu-
tus uinculis à Claudia 418.30. eius di-
uitie quantae 428.20
Alexander rex primus Machaberna edi-
ficauit 644.8. quo tempore mortuus
665.9. eius morte Iudei in Aegyptū
et Phoenicem translati 665.30
Alexander Philippi filius patri in regno
succedēs quas tulerit nichilominus 243.30
Damascum et Tyrum capit atq; Ga-
zam 244.10. pōtificem Iadadum ue-
neratur, et Hierosolymis deo immo-
lat, Danielisq; prophetiā interpreta-
tur, et Iudeis quaecunq; postularent
concessit 245.1. et 533. eo mortuo
quomodo regna eius occupata 245.40
Alexander Tiberij pater portam templi
supra Corinthiā crassiori auro et ar-
gento perfudit 601.50
Alexander Veles rex 276.8
Alexander Zebinus Demetrii uicti loco
rex constitutus foederatur Hyrcano
284.20. in bello cadit ibidem
Alexandra Alexādrī Iamnei uxor quo-
modo à morituro marito instructa re-
gnū seruarit et administrarit 291.40.
morbis eius et mors 293.20.394.1.
624.625
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexādrī
Aristobuli, insensa Herodē 320.40.
321.1
Alexandra Phasacli filia 391.20
Alexandria plus singulis mensibus quā
Hierosolyma toto anno pendit Roma-
nis 528.5. iisdem quatuor mensib; an-
nonam ministrat ibidem. 10
Alexandria ciuitas post Romanam maxima
592.
Alexandriae portus descriptio 590.40.
urbis situs descriptus 528.8

Alexandrinorum seditio contra Iudeos
534.4
Alexandrinū Vespasianum pro imperato-
re prompti agnoscunt 390.
Alexandrinorum fortitudo et praestantia
in oppugnatione Hierosol. 605.40
Alexandrinū quandiu cesserint Iudeorum
solennitatibus 676.20
Alexandrinū seditionis autores, Apionis
similes ibidem
Alexandrium arx 297.2.467.20
Alexas ducit Salomem uxorem 363.30.
iubetur ab Herode nobiles Iudeos se de-
functo occidere 373.20. pie agit 374.
20
Alifas, Alisei 10.10.
Alisfragmuthosis rex cōtra pastores ge-
rit bellum 660.5.
Aliturus mimorum actor 437.50
Allus Samarita, libertus Neronis 393.20
Althemus praetimore obrigit 484.40
Amalecitarum gens 50.40
Amalecitarum bellum Israelitis inferunt et
uincuntur 50.51
Amalecitarum Hebraeos subigunt 100.40.
eorum rex captus et occisus 119.20.
120.10.
Amalecitas quanto deus odio sit profecu-
tus, et quomodo Saulus eos extirpa-
uerit 119.4. Dauid cecidit eos 134.20
Amalecus nothus Aliphaz filius 25.30
Amalecitis regio ibidem
Amasius quanto in honore apud Artaxer-
xem habitus, et quantum in Iudeos
propter Mardocheum concepit odiū
238.4. cōsultat contra seipsum 239.20
in cruce Mardocheo paratam sustollit-
ur 241.30. et filij eius 242.40
Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim
interfecerint, et quas eius cadis pec-
nas dederint 270.10
Amaranes Moysis pater et Aaronis, deū
inuocans ut Hebraeos redimat exaudi-
tur 28.20
Amaranus seditionis exultat 423.30
Amarinus constituitur rex 183.40. obit
dictisui, relicto principatus successore
Achabo filio 184.20
Amasius Abesolomū copiis praeficitur 151.
40. impetrat ueniam à Dauide, cui
gratulatur regni restitutionem 153.30
constituitur praefectus exercitus 155.1.
occiditur à Ioabō 155.20
Amasias filius Ioasi regis Iude, uir bonus
et pius patri in regnū succedit 202.30.
203.1. paterne necis autores tollit,
Amalecitas, Idumeos et Gabelitas
prelio uincit, et ad idola deficit 203.
20. increpatur à propheta ibidē. mi-
natur Ioe regi, et prelio uictus capi-
tur interficiturq; 204.12
Amasias sacerdos 191.40
Amathus, Amathe 10.11
Amathus castrum ad Iordanem 289.10

Amatitio quantum malum 138. pertotum
M. Ambuius praeficitur Iudae 385.50
Amicophis regni terminus 660.36
Amesses regni terminus ibidem.
Amias Achaz fil. bello superatus à Za-
charia trucidatur 206.40
Aminadatus leuita 111.20
Ammanus, Ammanite 15.30
Hebraeorum genti bellum inferentes
male excipiuntur 103.50.104.1
Ammanitarum contumelia in Dauidem
385.30. et quae de eis ultio accepta
144.10. exciduntur 146.50
Ammanite et Moabite socij mutua sese
occidunt 192.10
Ammaus exusta 509.20
Ammaus thermæ sanādis corporibus ido-
neae 566.10. uide et Emmaus
Ammonius insidiator Ptolemæi. Philome-
teris occisus 275.30
Amnon sororē Thamarā stuprat 147.30
occiditur à fratre Abesalomo 148.50
Amoraei cum suis regibus debet 73. qui
eorum ditionis termini 73.20
Amoritis regio duabus et dimidijs tribus
bus conceditur 78.10
Amosus Manassis filius regna paterno
substituitur, quod propter impietatem
non diu tenens occiditur 213.6
Ananias consiliarius pontifex et Hierodis
320. honore priuatur 322. restituitur
et 322
Ananias Masbali pontifex cum quidāscim
alijs crudeliter necatur 616.40
Ananias mercator Iudeus regis mulieres
Iudaicam religionem docet 425.10
Ananias Nebedei fil. pontificatum acci-
pit 428.30. uinctus mittitur Romam
429.36
Ananias nominatur Sedrachabes 221.20
Ananias Onia filius copiis Cleopatrae pre-
ficitur 285.20. et 288.40
Ananias Pharisaeus Iosepho se opponit
446.40
Anania pontificis liberalitas, cuiusq; ser-
uorum iniquitas 433.30. et 434.14.
ipsius filius capitur à sicarijs 433.30
Anania pontificis domus incenditur 550.30
Ananias pontifex cum Execchia fratre et
pōtificibus aliter eloacis latuit propter
seditionem ibidem. cum fratre miseri-
citur 530.10
Ananus Ananias filius pontificatum acqui-
rit, et Iacobum lapidat 433.20
Anani senioris felicitas ibidem
Ananus Ionathae filius Cestio portus pro-
dere uoluit 526.30
Ananus Iudeorum dux uinctus Romam
mittitur 429.50
Ananus pontifex cum Hierosolymitis bel-
lo contra Romanos se preparat 542.30.
542.40. apparatus belli iussus
amittere noluit ibidem. milites contra
Simpsonem Giorē mitti ibidem 450.10
nn 5 Ananus

I N D E X

Ananus pontifex, eiusq; gesta 571.10. et 572.573. per totum
 Anani mors Hierosolymae excidij principium 578.40. eiusq; uirtutes celebratae ibidem
 Ananus Sethi filius pontifex constituitur 385.10. eo priuatur ibidem
 Ananus Simonis satellites ad Titum profugit 628.10
 Anatabarbes, pontifex Hebr. 57.30
 Anaxagora Clazomenij mors 868.
 Anchus rex Gitta 126.30. et 131.3. ex cetera ducit in Hebraeos 132.10. 134.8
 Andromacho amicitiam renunciat Herodes 354.20
 Andronicus Messalae filius orator 278.40
 Angelus, quale nomen 326.30
 Angelos cum mulieribus coisse 6.20
 Anilei et Afinei Neerdensium facinora 402.403.404.405 per. totum
 Animi unde certissimum argumentum colligatur 129.20
 Anna Helcanis uxor 108.40.109.3
 Annibis seditiosus plebs 423.30
 Annius Minutianus 406.20. et 408.20 417.20
 Annus Rufus Iudaea praeficitur 385.50
 Annus magnus quot annis constet 8
 Anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 64.50
 Anni quot ab exitu Israelis ex Aegypto usq; ad templi Solomonis extructionem 434.40
 Antei interitus 411.10
 Antbedo, postea Agrippae dicta 289.20
 Antigonus Asia occupat mortuo Alexandro 246.10
 Antigonus Aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 299.30. accusat apud Caesarem Hyrcanum et Antipatrum 301.20. paternum regnum affectans profligatur 308.30. reducit in regnum per Parthos 310.30 amputat Hyrcano auricularum 312.30. accusatur Romae, et placat pecuniarum hoste 313.40. quomodo ab Herode oppugnatus sit 314.10. et inde quomodo expugnatus et iratus ad Sosio 317.50. Antonius Herodis pecunias corruptus cum occidit 318.319. per totum Antipatrum et Hyrcanum accusat 471.30. uincitur ab Herode 474.20. rex constituitur 476.40. quam insolens ex unica uictoria factus 480.20. dat se uincendum Sosio 482.30. securi percutitur 482.50
 Antigonus Hyrcani fil. Samariae obsidioni praeficitur 284.50. quomodo a fratre et cur occisus 286.40. 463.40
 Antiochia Mygdonia, urbs 426.40
 Antiochia, Syriae metropolis 344.20
 Antiocheni Demetrium electum recipiunt 275.30
 Antiocheni soli cum Sidonis et Apame

nis pepercerunt Iudeis cohabitatoribus suis 533.30
 Antiochenum odium in Iudeos 352.20
 Antiochenus petitiones apud Titum 641.40
 Antiochus Antiochi Grypi filius uictus et occisus ab Antiocho Cyziceni filio 289.50
 Antiochus Antiochi Cyziceni filius superat Antiochum Grypi, et superatur inde ab Eucero et Philippo fratribus ibidem
 Antiochus Aspendius ab Hyrcani filii uictus 462.40
 Antiochus Comagene rex 387.6. et 421.40
 Antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 284.50. uincitur ab Hyrcano 285.1. occiditur a Grypi filio Seleuco 289.40
 Antiochus deus Alexandri fil. adolescens rex coronatur et amicitiam cum Ionaatha init 281.40. trucidatur a Tryphone suo tutore 282.10
 Antiochus Dionysius Antiochi Grypi fil. Damasci regno potius quid gesserit 291.4. 292.1. eius cum Alexandro et Arabibus bellum 464.50. 465.20
 Antiochus Epiphanes Selenci fil. et eius gesta contra Iudeos 258. usq; 265. 639. 677. ad Elymida uincitur 264.50 commissa regni cura Philippo moritur 265.10. et 366. per totum. aliaq; eius gesta 690.10. 692. 678. 693. per totum
 Antiochi Epiphanis cum Ptolemaeo Sexto contentio propter Syriam, et in Iudeam irruptio seu 461.30
 Antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hierosolymam 610.40. 613.10
 Antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex constituitur 265.10. Bethsaris. expugnat 266.7. Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 366.40. captus a Demetrio trucidatur 266.10
 Antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudeam afflixerit 462.50
 Antiochi Magni bellum cum Ptolemaeo Philopatore, et beneficia in Iudeos 252.10. dat filiam Ptolemaeo uxorem 254.9
 Antiochi Pharanx, loci nomen 461.10
 Antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 252.30
 Antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrii rex natus Tryphonem persequitur et interficit 281.50. Simonem Mattiae in amicitiam receptum conatur subigere, sed infeliciter ibidem oppugnat Hyrcanum Hierosolymis, et cognominatur Pius 282.283. per totum. regno et uita priuatur ab Arsace ibid. Seleucum Grypi uincit 289.40
 Antiochus Grypus qui, et Philometor

Demetrii Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, et regnum Syriae occupat et Heracleonem insidiis occisus 289.40
 Antiochus, Agrippa et Sobemus Vespasiano in auxilium miserunt bina milia pedum, et sagittarios equites mille 346.10
 Antipater Herodis fil. constituitur tetrarcha 374. affectat regnum ibidem. portionem paterni regni acquirit 516.30
 Antipater pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 503.10. tetrarcha instituitur 504.30
 Antipater pater Antipatri Idumae praefectus ab Alexandro 294.30
 Antipater regis generis uir comprehensus custodia traditur 572.20. occiditur 772
 Antipater Herodis fil. a patre uocatur domum 346.3. honoribus augetur 346.30. fratres crebris calumniis infestat ibid. 354.30. 358.10. malicia eius 363. per totum. eius in patrem insidiae 364.50. 366. 367. capitis damnatus uincitur 368.1. occiditur 373.40. ab Herode patre pellitur ciuitate 488.20. fratribus insidiatur 489.10. prodigit 496.30. fratrum occisorum liberis etiam male uitae, et conspirat contra patrem 496.30. ueneno cum tollere conatur 499.10. 500.6. aliis duobus fratribus calumnias struit ibidem. causam dicit 501. 502. per totum. occiditur 504.30
 Antipater Idumaeum Hyrcanum in regnum restituit 466.467. per totum. aliaq; eius gesta 470. usq; 473
 Antipater accusatus, declaratur praefectus Iudae a Iulio Caes. et Hierosolymorum muros reficit, et filius suis praefecturas attribuit 471.40
 Antipater qui prius Antipas, quomodo se suosq; euerxit, et Aristobulum regno eiecit 294.50. 295.10. Scamrum comatu inuit 298.40. 299.10. eius autoritas, uxor et liberi 301.50. qualem operam nauarit Caesari, aliaq; eius gesta ibidem. et 302. dynasta et procurator Iudae constituitur a Caesare 303.20. suos liberos ad gubernacula prouehit 303.30
 Antipater Salomes fil. accusat Archelaum 376.30
 Antipater Samaritanus Antipatri Herodis filij procurator 367.10. ueneficium apparatus Herodi indicat 499.20
 Antipater ciuitas edificatur 487.10
 Antipater cum suo fratre uenenum apparatus in Herodis interitum 367.10
 Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, et quas historias 416.10
 Antonia Drusi maioris uxor, Germanici et Claudij mater Agrippae dat mutuo pecunia 393.10. eius fauor in Agrippa 394.10

394.10. eius prudentia 396. 50. 397.
10
Antoniae edificij Herodiani descri. 603.
30
Antonia porticus incensa, et presidium
ex ea deturbatum 530.40
Antonia turris ab Herode condita 340.
40.389.10.486
Antoniae fundamenta subuersa 624.30
M. Antonij decreta pro Iudeis 306. per
totum
M. Antonius, dux Ro. 299.1. in Asiam
proficiscitur, et Herodē defendit 308.
40.475. amore Cleopatrae captus He-
rodem, et Phasaclum tetrarchas con-
stituit 310.1. ad regium fastigium eundē
promouet 313.20. ab eodem pecuniis
corruptus Antigonū medio tollit 319.
20
M. Antonius donatur ab Herode 319.1.
homo impius 320.30. Herodi nimis
indulget 323.30. multa indecore agit
in gratiam Cleopatrae 424.1. subigit
Armeniam ibidem 50. uincitur apud
Actiū a Cesare 327.40. occisus 330.
quale opera Gabinius praestiterit 470.
10. Herodem exulē regno Iud. praesi-
bit 477.50. propter Cleopatram multa
facit in Iecore 483.4
Antonius centurio a Iompateno insidit
interemptus 557.3
Antonius praefectus alicuius equitū contra Ro-
manos 543.30. eius gesta ibidem
Antonius Primus ē Messia contra Vite-
lliū cum legione tertia properat 591.
40. eius gesta ibidē. Vitellium inter-
ficit 586.6. in conspectu cum Vitellia-
nis quatuor milia et quingentos amisit
592.10. Romam properat ibidem.
Antonius Silo Taricheas missus tū duobus
milibus sagittariorum 563.9
Aod. uide Iodes
Apachia regni terminē 659.40
Apania obsidione liberata 473.10
Apelleus, mensis 235.20.259.10
Aphrica unde sic denominata 18.7
Aphri et Aethiopes quantū annue pen-
dant Romanis 527.50
Apion Alexandrinorū legatus contra Iu-
deos 398.30
Apion grammaticus res Aegyptiacas con-
scripsit 673.7. eius portuosa mēda-
cia de Iudeis et tota uita taxata ibidē.
673.674. per totum. et eius calum-
nia et mendacia confutata 674.675.
676.577. per totum. propheta factus
fabulam tragicam de Iudeis in Iudeis
tissime fingit 678.30.677.678.679.
680. per totum
Aponis mors 680.30
Apobaterion locus 7.40
Apoche regni terminē 639.40
Apollodotus Gazariorū dux praelium
cum Iamneo, et mors 289.30

Apollonius Antiochi dux, a Iuda Maccha-
beo uictus occiditur 261.20
Apollonius Dauus praefectus Alexandri
filij Antiochi Epiph. 274.30. uincitur
a Ionatha 275.10
Apollonij Molonis mēdacia de Iudeis 676.
40. 678.40.685.50.686.10
Aponius senator sauciatur 418.2
Apsanes Iudeis praeficitur 104.30
Aquila aurea supra portam posita delici-
tur 372.2.348.349. per totum
Aquila quare Romanorū insignē 348.20
Aquila Caligulae interfector 410.30
Ara tabernaculi, et Arula suffumigato-
ria 57.20
Arabia, confinis Iudae 295.1
Arabes quae etate infantes suos circumci-
dant 16.6
Arabes Hebraeos subigunt 101.50. ab ipsis
rursum caduntur 102.1
Arabum praeliū cum Herode 325.50.326.
per totum
Arabū Iudeam deuastantiū senitiā 380.7
Arabum gesta in Iudea post mortem He-
rodis 509.20
Arabes Iudeorum transfugarum uiscera
patefaciūt, aurumq; eximunt 617.30
Aramus, Aramei 11.10
Arami liberi quibus gentibus appellatio
nem indiderunt ibidem.
Aranes ubi mortuus ibidem.
Ara sci templum 211.30
Arbela iacius 452.20
Arbori interdicta quae uis indita fuerit 4.
20
Arca Noē 6.40
Arca Noē reliquiae ubi seruētur 424.40
Arca tabernaculi forma 56.40
Arca in potestatem hostium uenit 109.
quantorum malorum his fuerit autor
ad quos peruenit, et quomodo He-
braeis reddita 109.110
Arca transfertur Hierosolymam in templū
Salomonis 169.30
Arcades de antiquitate gloriantes, post
Athenienses literis eruditi 636
Arca, alio nomine Arctipus, ciuitas 93.5
Arce, quae nunc Petra, ciuitas 73.20
Archelais uicus conditur 383.2
Archelais palmeta 385.50
Archelaus Cappadociū rex 342.40.435.
348. Herodem ad sanam mentem redu-
cit 335.40. eius prudentia 493.494
Archelaus Herodis filius a patre regno
praefectus ipsius funus curat 374.30
populo se accomodat, et incidit in se-
ditionem 375.10. accusatur apud Au-
gustū 376.20. ethnarcha non rex co-
firmatur ab Augusto ibidem. Glaphy-
ram fratris defuncti uxorem ducit 383.
20. accusatur apud Augustum et rele-
gatur Viennam Gallie ibidem. 511.30.
ueniuntur eius bona 385.50. a fra-
tre falsē calūniatur 500.10. rex costi-

tuitur 504.50. in seditionē incidit 505.
506.507. per totū quod nō rebellasset
quarta tributorū parte leuatus 511.30.
eius reditus quanti ibidem
Archelaus Magdati ad Titū profugit 628.
10
Arcyon medicus 4
Arcthis, sexti ex fratribus Machabei im-
mania supplicia, eiusq; cū insigni tole-
rantia sermones 698.699. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum
recipit hospitē, oppugnationē Aristo-
buli cogitur intermittere 294.295.
per totū. cū Scauro foedus init 298.40
Aretas qui antea Aeneas constituitur Ara-
bum rex 357.20. confirmatur 360.20
Aretas Caesaryie regnū adipiscitur 291.
20.465.30. cū Herode bellatur 390.
391. per totum. et Iudae inferi bellum
465.30. a Scauro multatur ccc. ta-
lentis 469.9
Aretas Petrus Roma auxiliatur 379.50
Argolicae historiae scriptores discrepantes
656.40
Ariphanes Graecus historicus Iudeorum
mentionem facit 666.40
Arietis instrumētū bellici descriptio 552.10
Ariochus Nabuchodonosori satellitū pra-
efectus 221.40
Ario procurator Iosephi Tobiae fil. 256.30
Aristeus Iudeorum negotium agit apud
Ptolemeum Philadelphum 247.20.
248. per totum
Aristocratiā esse optimā administr.
Aristotelis apud Clearchum uerba de Iu-
deis 664.50
Arius centurio cōsiliarius 579.30. et 569.3
Aristobuli odium erga fratrem Agrippam
392.10
Aristobulus Agrippae frater, Iudeorum
causam agit apud Petronium 399. per
totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescens pul-
cherrimus ibidem. ab Herode constitui-
tur pontifex, et occiditur ab eodem
322.10
Aristobulus Alexandri Iamnei fil. genero
sui 291.10. quomodo adsecutus sit re-
gnum 293. per totum. obsessus ab Areta
liberatur per Scaurum 295.40. qua-
le donum Pompeio misit, et cōtro-
uersiam cum fratre apud eundem disce-
ptauerit 296.10. quomodo a Pompeio
tractatus 297.7. uinctus abducitur Ro-
mam 298.30. uinctus elapsus iterum
capitur et mittitur Romam 299.30.
ueneno sublatus est 301.10
Aristobulus Herodis fil. reuersus Roma du-
cit uxorem 342.40. conicitur in car-
cerē falsis calumniis oppressus 348.10.
accusatus a patre Beryti dātur 360.
30. strangulatur 461.8
Aristob. filij Herodis, liberi qui 496.30.
518.10
Aristob.

I N D E X

Aristobulo Herodis filio Armenia minor
à Nerone data 519
Aristobulus Herodis frater, priuatus mor-
tuis filia unica relicta 518.10
Aristobulus Herodis dynastæ Chalcididis f.
dominiis multis donatur à Ner. 508.5
Aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samarie
prescitur 285.7. quomodo imperarit
et seuerit in matrē ac fratres 285.40.
fratris cade pollutus moritur philellen
dictus 286.10. primus diadema regum
usurpauit, et quomodo se gesserit in
matrem et fratres 286.20. mors eius
462.40
Aristobuli et Hyrcani furor et contem-
tio 610.50
Aristobulus rex Chalcididis contra Antio-
chum 646.10
Armenia regio 11.20
Arnon fluius 73.30.74.10
Arphas uicus 545.30
Arphaxades Arphaxadæi 11.10
Artabanus Vonone uictor Parthorū regnū
assequitur 386.50
Artabanus à Vitellio uictus 389.10. recu-
perato imperio fœderatur Neroni ibi.
Artabanus cum Asineo et Anileo recon-
ciliatio et amicitia 402.30
Artabanus regno pulsus restituitur per
Iratem 426.30. et 427.4
Artabazes rex Parthorum donatus Cleo-
patræ 483.10
Artabazes Tigranis filius captus 324.50
Artaxerxes regnum paternum accipiens
quale conuiuiū instruxerit 237.20. ac-
cusat uxorem et diuertit ab ea ibidem.
ducit aliam nomine Estheram 238.3.
Amanē in sūmo habet honore 238.40.
eundem cruci suffigit 241.30. Iudeos
periclitantes liberat ibidem
Artaxias Tigranis filius regno nō diu po-
situs pellitur 324.50
Artemisus mensis 167.20
Artorius quemadmodum ex incendio per
Luciū cōmilitonē seruatus sit 626.20
Aruceus Arcen condidit 11.2
Arudeus, Aradus insula ibidem
Aruntius præco retundit Germanorū mi-
litum impetum 412.9
Aruus uicus 380.5
Aruum loci nomen 127.6
Asanoneorum gens Iudeorū reipu. statū
mutauit 231.30
Asanonis montis Galilææ situs 535.30
Asanus Abie filius regnum paternū acci-
pit 182.20. eius pietas, et bellum cum
Zæro Aethiopum rege ac uictoria
ibidem. mors 183.40
Ascalon capitur 95.40
Ascalon Iudeis semper inuisa 543.30. eius
situs ibidem 544.10
Ascalonitæ quingentos et duo milia Iu-
deorum ad se habitantium interse-
cunt 533.30

Ascalonitis quantum incommodi arca ate-
tulerit 110.30
Aschancs eunuchus prepositus Hebræorū
nobilium curæ obsequitur Danieli 121.
10
Aschanaxes Aschanaxi 10.10
Aser natiuitas 22. filij 36
Aseritarum fors in Chanaanæ 93.9
Asie quingentas ciuitates uni rectori, et
consuli Romano parere 526.50
Asineus et Anileus Ncerdenses grassa-
tores quomodo cum Artabano amicitia
inuenit 402.20. 403.40. 404.40.
per totum
Asiongaber, loci nomen 174.10
Asoriis ciuitas 99.50
Asotra, buccina 69.40
Aspersorium tabernaculi 55.30
Asphaltites lacus 13.20.50.4
Asphaltites lacus repletus cadauer. 383.
40
Asphaltites lacus Tiberiensi natura con-
trarius 584. 20. eius descriptio ibi-
dem
Asphar lacus 270.10
Asprenatis prodigiū et interitus 409.30
Assamonei principatus quando deserit
319.7
Assamoneo rū familie quādo et quādiu
principatus Iudeorū concess. 415.10
Assaracoddas Senacheribi filius patri succ-
edit in regnum 211.30
Assaron quantum contineat 57.10
Assis regni termini 659.40
Assuras, Assyrii 11.10
Assyriorum imperium quando dissolutum
fuerit 211.20
Astabari populus 10.30
Astapius fluius 41.40
Astartes templum 135.30
Astartis rex Tyriorum, eiusq. successores
enumerati 661.40
Astoborri fluius 41.40
Astronomie qui primi inuētores 6.10
Athenienses quando et quemadmodum
Romanis subiecti 526.20
Atheniensibus nulla cura fuit historie cō-
scribende 656.40
Athenienses religiosissimi crediti 679.40
scriptis legibus utebantur 680.10
Athenio legatus Ptolemei Euergetis ad
Iudeos 255.5
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repel-
lit iam uictorem 483.30. 610
Asbrongeus uel Asbronges pastor regnū
affecit 379.20. 508.40
Auaris urbs Aegyptia 659.30. 660.661.
per totum
Augusti Cesaris in Iudeos beneficia 350.
20. in Herodem odium et Aretam
357.6. reditus cum utroq. in gratiam
360.10. confirmat testamentum Hero-
dis 381. 30. in Italiam proficiscitur
475.19

Augusti mors, et quot annis imperarit
585.50
Aule regie descriptio elegans 600.10
Aulicæ deliciæ quæ 154.20
Aurea terra, regio 174.50. 175.1
Azazel ab Adado cum muneribus mittitur
ad Elişā, unde se regem futurū co-
gnoscit 197.1. contra Israelitas belli-
geratur et Hierosolymitanos, à quo
pacē redimit Iosius rex 201.40. 202.4.
moritur 203.6. et 7
Azarias propheta uaticinatur Asani ag-
mini 182.50. et 183.1
Azarias compellatur Abdago 221.10
Azizus Emescenorū rex Agrippæ inuio-
ris sororem duxit 430.10
Azotum pestis propter arcam detentam
inuadit 110.10
Azotum captum et concrematū 275.10
Azymorum festiuitas restauratur 208.1
Azymorum festiuitatis institutio 43.
63.7

B

Baaras loci, et herbe descript. 644.
20.
Babe liberi occiduntur ab Herode 331.4
Babel quid significet 9.20
Babylon locus cur sit dictus ibidem
Babylonis extructio 45.30
Babylon in Cyri potestatem uenit 224.50
Babylonica captiuitas quando et quomo-
do acciderit 215. 216. 217. 218. 219.
per totum
Babylonice turris institutio 8.40. et
quanta fuerit 9.10
Babylonij Iudeos persequuntur 404.30
Babyloniorum antiquissima rerum me-
morabilium traditio 657.10
Bacca uicus 544.50
Bacchides dux Demetrii contra Iudā Ma-
chabæū mittitur frustra 266.40. mite-
titur iterū ac cum Iudæ. confligens uic-
cit 268.40. 269.1. adigitur ad pacem
cum Ionathā incundam 271.10
Bacchidis semitia in Iudeas, et cum inter-
itus 461.1
Bactriani populus 11.20
Badius qualis mensura 167.6
Bæonis regni termini 659.40
Bagoas eunuchus 365.30
Bagoas capiarū Artaxerxis imperator
quomodo Iudeos ob homicidiū in tem-
plo factum tractarit 241.10
Bagothous et Theodestes eunuchi con-
iurant in peccum Artaxerxis. et ple-
ciuntur 238.239. per totum
Bathales Ammanitarum rex 219.50
Bate, oppidulum Campaniæ, ubi et calli-
de 397.50
Bal quis deus fuerit 201.20. sacerdotes
eius uniuersi sublati ibidē. ædes ipsius
à fundamentis dirigitur 201.20
Balacbus Moabitum rex Balanum ad
Israelitas execrandum mittit 74.40.
75. per totum

75. per totum
 Baladā Babyloniorū rex amicitiam cum
 Ezechia inire cupit 212.8
 Balanus uates contra Deī mandati pro-
 fectus ab asina compellatur 75.3. bene
 precatur his quos exacerat uolebat 75.
 per totum. malum consilium. dū Ma-
 dianis 75.8
 Balsamus ubi nascatur 174.40
 Balsamum ubi proveniat 124.30
 Balthazar Nabondeti dictus arripit re-
 gnum Babylonicum 223.30. ipse cum
 suo regno in Cyri Persarum regis po-
 testatem uenit 224.30. occidit Ado-
 nian 163.40
 Banaias satellitibus preponitur 155.50.
 unus fortium Davidis 156.10
 Banaias Salomonis copis preficitur
 164.9
 Banaothas et Thānus occisores Iabothi
 supplicio afficiuntur 139.30
 Barachas autor Israelitis ut captiuos Iu-
 deos et Bēianitas dimittant 207.4
 Baracus Hebreos in libertatem uindict
 99.50
 Barasa expugnata concremata 263.30
 Baruch fil. Hieremie propheta
 scriba 215. 40. liberatur a carcere
 219.30
 Baris Castellum. postea Antonia 466.20
 Baris mons 7.50
 Barzaphanes Parthorum satrapa Syria
 obinet 310.29. 475.20
 Basanes Microboani totum familiā sustulit
 182. regnum occupat 183.10
 Basane impietis a Gimone propheta gra-
 uiter carpitur. sed frustra. regnumq;
 ab hostibus infestatum tueri non uolens
 moritur. Elana filia succedere relicto
 183.10
 Bassus addit se Casio 473.2
 Balanez. Trachonit. et Ammonitidis pa-
 trum. quādam dāum Zenoniacentū
 talentis reditu erant 310.40
 Bathuel Nachoris filius
 Bathyllus Antipatri libertus generum he-
 ro adfert 500.7
 Batibij dictum 409.40
 Beelsepkon ciuitas 45.30
 Begabri Idumae uicus 184.9
 Belesartius rex Emoronum hīroa pa-
 tri successit 661.40
 Beili leges 81.40
 Beniaminis natiuitas et nominis ratio
 24.30. filij decem 165.20
 Beniamitarū sars in Chanana 914.0
 Beniamite post Iesse duos montes. quati-
 et agricultura student 95.19
 Beniamitarū fructudo et pericula militum
 97.10. dā s omniū usque ad sex-
 centos libros. dā quomodo a tribu re-
 stituit 97.20
 Berenice. locus 174.40
 Bernice Agrippa filia 174.40

Bernice Costobari filia 191.32
 Bernice. Palemoni nubis 430.30
 Bernice Salomes filia datur nuptum Ari-
 stobulo Herodis filio 142.40. fit ex-
 osa Glaphyre 332.1. datur alij marito
 436.39
 Bernices supplicatio ante tribunal Flori.
 et eius uita pericula 323.40
 Bernice. et Iudei ad Cestium de Flori ge-
 stis retulerunt 324.50
 Berotha ciuitas 91.40
 Berofus Chaldeus de astronomia et Chal-
 deorum philosophia Graecē scripsit
 662.10. et 663.5. eius historie uer-
 ba et compendium de Iudeis ibidem.
 Grecos scriptores taxauit ibidem
 Bersa ciuitas 186.10. 201.30
 Bersabe puerus 15.50
 Bersabe reperies in duobus locis
 Berutus domicilium Romanorū 359.40
 Berutus Pharnices. colonia Romanorum
 338.50
 Berutus quomodo ab Agrippa exornata
 431.20
 Berzelus quāth beneficiis inuenit Dau-
 de regno pulsum 151.30. quā gratiam
 ei obtulerit rex 154.20
 Bersa oppidum 442.50
 Bersel architectum 35.10. et 60.20
 Bersennathe uxor Esau 20.20
 Bethalaga uicus 270.50
 Bethel quid significet 20.50
 Bethenabem uicus 183.1
 Bethlehem toparchia 584.6
 Bethmaus uicus 440.10
 Bethora locus 91.40
 Bethsabes forma Dauidem ad adulterium
 pellicit 145.7
 Bethsama uicus 111.8
 Bethsamitarum propiani lxx. arcā cōtin-
 gentes moriuntur 111.10
 Bethsana. que Scythopolis 244.20
 Bethsana. ciuitas 91.50
 Bethsuritarum deditio 266.7
 Bettes capta et predata 143.10
 Bez edel uicus cum turri inexpugnabili
 344.17
 Bez ethe collis descriptio 604.10
 Biblia quot. annorum historiae complet.
 flatur 23.1
 Bithymas. Cappadoces. Pamphylus. Ly-
 dos et Cilices Romanis tributa pen-
 dere 327.8
 Borcauch Agrippa legatus a Iudeis uolens
 ratum effugit 336.10
 Borcau uicus 545.29
 Bouis cornu pete noxa. quomodo uindi-
 canda 85.2
 Boz columna uestibuli templi 158.30
 Boz quomodo Ruthem accipere 100.1
 Boz ut quomodo Ruthem accipere 100.1
 Boz ut quomodo Ruthem accipere 100.1
 Britanus Cl. Caesaris filius 430.40
 Britan. Claudij ex Messalio. et Neroni pri-
 uigno in imperio posthūm 512.40

Britanni quomodo et quando Romanis
 subiugati 526.40. et 527.3
 Bracuis trib. plebis 416.20
 Buccinarum excogitatio et usus 63.30
 Burrus praefectus pretorianorū nālium
 430.50

C
 Abrothaba locus 66.20
 Cadmus Milesius quo tempore histo-
 ria cōscribere incepit 636.10
 Caduceatores sacros esse et inuolabiles
 326.40
 Cecilius Bassus occiso Sexto Cesare pro-
 uinciam occupat 306.40
 Cecilius Bassus Sex. Cesare interficit et
 copias eius occupat 473.4
 Cecinna ab Antonio Primo rerū gestarū
 nūcius ad Vespasianū mittitur 394.40
 Cecinna de prodicione cogitat. et cū mi-
 lite ad Antonium transfugit ibidem
 Cadesa ciuitas 91.50
 Cenopolis et forū quod uocatur. metoria-
 rium a Cestio incensum 336.20
 Cephalio fr. Antip. cadit in prelio 296.6
 Ceron regio amoni ferax 424.40
 Cesar Iudeorum et Archelai conuentum
 diremit 510.30. Archelao. ephraimā
 seu mediam regni partem dedit. ibide.
 eius promissio Archelao fuit ibide.
 liquam regni dimidiam partem in duas
 tetrarchias diuisit ibidem
 Cesar quae Salome largitus sit 510.40
 Cesar quas ciuitates Iudeorū regno auul-
 sas Syriae addidit ibidem
 Cesaris liberalitas in duas filias Herodis
 uirgines ibidem
 Cesar falsum Alexandrū deprehendit. ibide.
 eum remigum numero. inscribit 513.3
 Cesares uocatos imperatores Rom. 173.
 40
 Cesarea conditur 486.10. et 487.20
 Cesarea Philippi dicitur Neronis 435.40
 Cesarea Iudea maxima ciuitas 360.1
 Cesaris templū 487.6
 Cesaris fiam contumelia in mortuum
 Agrippam 423.30
 Cesarisenses contra Iudeos apud Nerone
 uictores 522.10
 Cesarisenses omnes Iudeos apud se habi-
 tantes trucidant 512.10
 Cescennius Gallus duodecimo legionis du-
 ctor a Cestio in Galilea missus 335.20
 duo milia Gadilcorum occidit ibidem
 Cescennius Petrus rector Syriae 639.40
 Cescennius Petrus Antiochum regē Comas
 genes apud Vespasianū desecratia uol-
 ens 644.6. bellū mouet contra eū
 unctum Roman e Cilicia mittit ibide.
 Cesonie ingulate cum filia magnum
 422.20
 Caiaphas constituitur pontifex 184.20
 Cain quid significet. sacrificij ingula. fū-
 trem. satus malus. mulier. matris. 512.
 eius postea 644.10

Caius Agrippa et Iulia fil. Augusti adoptivus 376.30
 Caius Caesar Agrippam uinculis soluit, et tetrarchia Philippi tradita, regem appellavit 515.40. et etiam Herodis tetrarchiam addidit ibidem. 50
 Caij uxor et filia oecise 414.10. eius ingenium et mores 414.40. 415.1
 Calus Caesar Deum se uocari uoluit 516.3. Petronium ob statuas in templo locat, Hierosolymam misit ibidem
 Caij littera ad Petronium 517.10
 Calus per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibidem
 Calpurnius explorator Chananeus 67.2
 Calide ad Baias 397.50
 Calide ad Emmauentem 386.10
 Calide apud Callirhoen 373.5
 Caligo tabernaculi qualis fuerit 60.30
 C. Caligula constituitur Caesar 391
 C. Caligula Germanici fil. 395.30. defignatur Caesar à Tiberio 396.20. occiso Tiberio fratre opprimitur et ipse ibidem. Herodem cum coniuge mittit in exilium 398.10. quali fuerit ingenuus 400.40. 401. Iudeis bellum illatum reuocatur à Petronio et Agrippa 400.40. 401.1. moritur ibidem. eius in omnes seuitia, et diuini honoris mendicatio, insanaque, tunc contritio in ipsum, et eius interitum 409.30. usque 410.411.
 Callimander ab Hyrcano uictus interit 285.8
 Callistus Caligulae libertus 408.30
 Calumniarum quantitas uis 463.40
 Cambyses Cyri filius patri in regno succedit, et Iudeos à templi et urbis edificatione prohibet, moritur 228.40
 Campus regius, loci nomen 13.40
 Cana, loci nomen 335.20
 Cana uicus Galilee 481.30
 Cana seu Canatha 483.30
 Canathenses ibidem
 Canabathrum tabernaculi 57.10
 Capernaum fons, Nili uena esse creditur 358.20
 Capharsaba, campi nomen 149.20
 Caphtarophen. Idumae uicinus 584.10
 Capito ceturio à Floro praemissus ad Hierosolymitanos 322.30
 Capito iij templum à militibus dirptis domus interdundum 392.20
 Cappadoces populus 101.60
 Casoli nomen fons 54.410
 Cassa, Basopocamiz ciuitas 50.20
 Cathaginensium origines et sui descriptio 507.40
 Cassius delapsus Herodis 565.30
 Casander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 344.10
 Cassius portus 389.30
 Cassius benedictus 406.407.408.409. per totum. occiditur 412.30
 Cassius, quae gesserit in Iudaea 301.401. 307. per totum. 473.15. 474. per totum. affligit Iudeos 507.10
 Cassius Longinus Syria praefectus 340.40
 Cassius Iulio Cassi. interfecto Syriam petit et quid gesserit 307.308. 473. 474. per totum. occidit. 474. ibidem
 Castor rerum Iudaicarum scriptor 677.10
 Castoris Iudeis uersutia et dolus erga Titum 607.20
 Castra Iudeorum, loci 301.50
 Catallus, Libye Pentapoli tanae rector facris edummiandi doctor erat 654.30. tria milia Iudeorum trucidauit ibi. eius cruciatus et mors horrenda ibidem
 Cedasa urbs 278.2
 Celadus Augusti libertus 382.20. quae Caesaris nomine cum falso Alexandro egerit 511.10
 Celer accusatus Rome causam dicit, et plectitur 419.30. et 430.3
 Celer tribunus uinctus à Claudio Iudeis ad supplicium Hierosol. mittitur 319.40
 Cedebeus praefectus uincitur à Sim. 282.10
 Cenizus Hebr. in libertatem restituit 98.40
 Cestius Gallus Syria praefectus inuadit Galileam 447.30. et 453.50
 Cest. Festus à Claudio in Iudaea procurator praemissus 318.10. eius malitia 321.40
 Cestius Saulum cum ceteris legatum ad Neronem in Achaia mittit 537.50
 Chabelo terra cur sic dicta 172.40
 Chabolo uicus 447.30. 448.10
 Cherea Caij uxorem et filiam interficiendurum 414.10
 Chalamas Syrorum transcastratensem rex 144.40
 Chalebo donatur pars agri Hebronis 99.30
 Chaldaei, populus 11.10
 Chaldeorum consensu cum sacris literis 828
 Chamis patris irrisor 12.9
 Chananeus, Chanani 10.40
 Chananeorum terra praesentia 26.20
 Charetis mors apud Gamalam 268.20
 Chariathur ciuitas 111.20
 Chistius, mensis 259.10. 263.10
 Chebronis ciuitatis antiquitas 587.20
 Chelias Orde fil. topis. Chepatra praefectus 1285.20. moritur 289.20
 Cherubeis quid sit 56.30
 Cherubimorum descriptio 158.50
 Chetim quid Hebraeis significet 10.10
 Chetimus, et Chetima insula ibidem
 Chetomene quid uelut 371.40
 Cheton quid significet ibidem
 Chetzer populus 10.3
 Chiramus operarius insignis 286.40
 Christus et Christiani 387.30
 Chusathes Assyriorum rex Hebronis filius 128.40
 Chusis, Chusis 10.20

Chusis amicum Davidis celsissimus quomodo se gesserit apud Absalonem 149.30
 Cillacina. 228.10
 Cillanos à Palestinis bello uictos Dauid inuasit ibidem
 Cimbarum idem quod danielum 57.10
 Cinyra, instrumentum musicum 156.40
 Cinyra fabula 409.20
 Circenses Iudi 406.30
 Circumcisionis prima institutio 4.30
 Cisis Sogdis pater 413.20
 Cithare quidam uentor 5.30
 Ciuitatem quis primus instituit 5.6
 Claudius à militibus constituitur. Ces. 412.50
 Claudius Agrippam ad senatum legatum mittit 517.30
 Cl. Roma contra Samaritanos pronuncians tres eorum nobilissimos interfici iussit 519.30
 Claudius quandiu imperium administrauerit ibidem. Agrippinae uxoris Neronis potuignum in imperium cooptauerat ibid.
 Clearchus peripateticus Aristotelem praecceptorem suum de Iudeis narratam inducit 664.30
 Clemens praefectus urbanorum cohortium 407.20
 Cleopatra Antiochi filia nubuit Ptolemaeo Philopatori 254.9
 Cleopatra Flori uxor 435.50
 Cleopatra Ptolemaei Euphratis filia datum nuptum Antiocho 254.10
 Cleopatra Ptolemaei Bilometoris filia ducitur uxor à Alexandro Antiochi, qui et Demetrius dictus 274.10
 Cleopatra M. Antiochi in sui amorem pertrahit 310.3. et 474.50. Mariam nomen cum filio ad se uocat, et Antonium contra Herodem incitat 321. usque 402. 423. 49.20. contra omnes uictum opibus habens 324.325. per totum Herodem ad suum sollicitum 324.30. occiditur 330.40. et 489.30
 Clitus Tiberiensis uictor manu militum 449.30
 Cluuitus 409.40
 Colossus Caesaris 487.7
 Comagenensium ciuitas contentio 587.5
 Commecatus eorum uictor quid de canse in Iudaea incitatus manserit 648.50
 Canon Graecus Iudeorum mentionem facit 666.40
 Conuallis laudationis 99.20
 Conuictus ciuitas quae uelut 28.40
 Coponius Iudeis praefectus 384.10. et 385.20
 Coponius procurator constituitur Anthesi la finibus in provincia redactis 512.6
 Corban, quomodo se liberent 72.40
 Corca, loci nomen 467.20
 Coris salomonis uictor 289.50
 Aaronem

Amronem excitat 71.40. dat eius penas
ibidem
Cornelius Faustus Sylle filius qualem se
prestitit in expugnatione templi
298.7
Cornelius Sabinus sibi ipsi mortem infert
407.40. 410.30. 417.40. 418.20
Corona triplex pontificis 58.40
Correi, locus 112.10
Corus mensura qualis 67.47.335.40
Cotobarus Idumae Gaze praefectus ab
Herode, lucro intentus, repudiatur ab
uxore 332.30. eius uolentia 434.3
Cotobarus et Saulus fratres una cum Phi-
lippo ad Cestium transfugiunt 537.50
Coturnices ubi copiose inueniantur 49.
40
Cotys Armenia rex 421.50
Crassus in Parthos proficiscens Hierosoly-
mitanum templum spoliatur periturus 300.
10. cum omnibus suis copiis perit 301.1
Crassus in Syria provincia Gabinio succe-
dens quid gesserit 470.20
Cretenses moribus, non uerbis, erudiebantur
680.9
Ctesiphon, urbs 405.10
Cumanius Iudae praefectus constituitur 428.
30.518.20. et quid sub eo Iudaeis ac-
ciderit ibidem. et 429.10. accusatur a
Iudaeis ibid. exulat 430.10.519.40
Cuspius Fadus Iudeorum regno praeficitur
422.52.423.30. seditiones punit 423.
34.428.10
Cydoessa Tyriorum uicus 569.50
Cyprus insula 10.10
Cyprus praesidii locus in finibus Hierichus-
tis 533.50
Cypros Herodis filia 391.24. alia Phasae-
li filia ibidem.26
Cypron, castellum 349.20. et 487.20
Cypris Antipatri uxor 470.20
Cyrenaei, Marmaride et terribiles Syre-
tes quemadmodum Romanis subditi
527.40
Cyrus Persarum rex Babylonem et rea-
gem eius capit 224.50
Cyrus Iudaeis Hierosolyma repetere per-
mittit, templumque restituere, ac uasa tem-
pli eis reddit, multaque praestat bene-
ficia 127.10. 232.40. 610.30. perit
228.20 D
Dabaritene uxorem Ptolemei regii
procuratoris inuadunt 443.20
Dacchari herbae descriptio 58.30
Dagon, rex 282.20
Dagon precipitatus 110.10
Dagonis templum exustum 275.20
Dalale meretrix Sampsonis 106.30
Dalmatas bellicosissimos sub una tantum
legione Romanorum quietem agere
527.10
Damascus a quo condita 11.20
Damascus imperio Davidis subicitur
143.1

Damascus a Metello et Lollio capta est
295.40
Damascenorum in Iudeos feneritas 438.
20.538.2. et 651.30
Dana oppidum 98.20.178.10
Danaus Argiuorum antiquus 661.1
Daniel uocatur Balthasar, et cupit di-
rius uiuere propter ualitudinem et stu-
dia 221.10. insomnia diuina uidet 221.
50. regi somnia interpretatur 222.10.
273.1. Balthasaris uisionem in pariete
explicat 224.10. abducitur a Dario in
Median et constituitur summus satra-
pa 225.2. insidias patitur, sed insidia-
tores eius luunt poenam 225.226. per
totum. apud Ecbatana turris edificat
ibid. quam carus Deo fuerit, et quan-
tum ceteros prophetas superauerit
226.227. per totum
Danielis prophetia 263.10
Danitarum fors 93.7
Danite a Chananeis sedes mutare coacti
98.20
Darius, fons Iordanis 13.30
Darius nascitur 22.10. filii eius 36.4
Darabitta uicus 452.30
Darius Artabani filius Neroni obfes mis-
sus 389.50
Darius Astyagis filius imperium Babylo-
norum uastat, et Danielem abductum
constituit satrapam, quem inuitus postea
leonibus obicit 225.50. hostes Danie-
lis iisdem obicit, et deum eis praedicat
ibidem
Darius equitum praefectus sub Agrippa
330.10
Darius Hystaspis filius rex Persarum crea-
tur, questionem proponit quamnam o-
mnium rerum fortissima aut potentis-
sima 229.50. et pagina sequ. comoni-
tus uero a Zorobabele Iudeos libertati
instituit, et immunitati, urbemque et
templum restituere promittit et iuuat
230.234. per totum. mortuus successo-
rem filium. Xerxem relinquit ibidem
Dathamo cum uniuerfa sua familia terra
dehiscit 71.30
Dauid filius Iessei 108.20
Dauid qualis, et quomodo rex a Samue-
le unctus propheta, et Saulo furioso
hymnos occinit ad citharam 121.10.
eius magnanimitas 122.20. uictoria de
Goliatho 122.40. amatur a Sauli filia,
et sexcenta hostium capita Saulo ad-
fert et filiam eius uxorem ducit 123.
40. socrum fugit 123.124.125. per
totum. spiculo ab eo petitur 125.30.
accepto Goliathi gladio fugit in Git-
tan, et insanum se fingit 126.30. fu-
git inde alio atque alio ibidem. Cil-
lanis auxiliatur ac iterum Saulum effu-
git 129.130. et 131. per totum. cum
Saul occidere potuisset noluit ibid.
reconciliatur Saulo 129.31. Nabali de-

functi uxorem ducit 131.50. Amaleci-
tas praedatur ibid.53. iungit se Ancho
contra Hebraeos 132.1. abducuntur ei
ambae uxores captae 134.10. Palesti-
nos cedit et uxores recuperat 134.
20. Sauli interfecitorem supplicio affi-
cit, et epitaphia ipsi ac Ionathae con-
scribit 135.10. rex unius tribus decla-
ratur, et cum Abnero pugnat 136.
et 137.3. eius filii 137.10. Abnero
fodere iungitur et amicitia 137.40.
interfectum luget 138.30. regnum in
uniuersum ei confertur 139.20. domi-
norum suorum occisores punit 139.
30. quante copiae ad eum in Hebronem
conuenerint 139.50. Iebuseos illade-
tes capit 139.10. amicitiam cum Ira-
mo parat, et Hierosolyma ciuitatem
Dauidis appellat ibidem. Palestinos
superat, et arcem Hierosolymam trans-
fert 141.142. per totum. Palestinos
frangit et Moabitas Adrazarumque
Sophenorum regem 143.10. Thano-
nem in amicitiam recipit Idumaeam su-
bigit, et officia distribuit ibidem.
Ionathae posteros beneficiis afficit
ibidem legati eius iniuria a Naase affi-
ciuntur, Syri, Mesopotamiae, Amma-
nite debellatur 144.20. Bethsabee
adulteram facit et ducit uxorem, Vri-
aque interficiendum curat 145.146.
per totum. Ammanitas excindit 147.
3. a filiis molestatur 148.149. per to-
tum. Absalomum filium regem saluta-
tum fugat 40. per totum. patichier au-
dit conuincientem Semei 49.50. fu-
giens benigniter excipitur ab optima-
tibus regionis trans Iordanem 151.30.
prior filium aggreditur ibidem. occi-
sum luget 153.3. ignoscit hostibus, et
recipit regnum, saluatur rex 153.154.
per totum. decem tribus ab eo defi-
ciunt autore Sabeo 154.40. Palestinos
ultimo fundit, hymnos ac musicam in-
stituit 156.40. fortissimi uiri ipsius que-
rentes 156.50. populum recensendo deum
offendit 157.40. e tribus malis infli-
gendis pestem eligit, et Oromne aream
emittit 158.159. templi extruendi locus
ei indicatur, ad quod opifices et mate-
riam comparat, filiumque instruit Salo-
monem quomodo se debeat gerere na-
tus imperium 159.10. et 50. aliosque
caesat se Abiaces accubitu 159.20.
Solomonem confirmat regem, officiaque
distribuit et tribus, tum templi uaso-
rumque descriptionem tradit 160.161.
per totum. Davidis principum alacritas
in contribuendo ad templi fabricam
161.30. quid sub mortem Solomoni co-
miserit 162.1. expirat ac sepelitur,
maximisque cum eo thesaurus ibidem.
Davidici generis regum finis, et quot co-
ram fuerint 118.30

Deborā prophetis 10.4
 Decimæ dæ 14.20.50.7
 Decius Mundus quantū infanterit in Paulinam 387.40
 Delatorib. quid præmij fuerit apud C. Cæligulam 411.30
 Demetrius Alexandrinus 281.40
 Demetrius Demetrii filius amicitiam cum Ionatha inuit 275.40 Alexandrū uincit 276.40
 Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damascus constituitur, et Alexandrū Ianneum superat 290.20. contra fratrem pugnant captiuus ducitur ad Parthos ibidem.1
 Alexandrū prelio superat 465.7
 Demetrius Gadarenfis libertus Pompeij 298.30
 Demetrius Nicanor rex 276.9. clementer agit cum Ionatha Iudeisq; 277.20. uincitur à Tryphone 278.10. capitur à Parthis 279.30. dimittitur, et in regnum restituitur ab Arsace 283.40. uincitur, capitur et occiditur 284.20
 Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit: 300. 5. legem Iudeorum transcribendam curauerit 251. 20.
 Demetrio Phalereo in historia Iudeorum uenia concedenda, quod Hebraice nesciuerit 666.50
 Demetrius Seleuci filius regnum Syria occupat, Antiochiūque et Lyfiam occidit 266.50. Iudam occidit in prelio 269.10. Ionathæ amicitiam amittit 271.10. occiditur ibidem.
 Dei castra, locus 23.30.
 Deus Galileorum clades Romanis donabat 554.10
 Deus Iudeis omnem uiam salutis ad iterum uerterat 617.50
 Dei decretum contra omne Iudeorum genus 651.20
 Dei definitio apud Moſen 681.10
 Dextra porrecta quid apud barbaros significet 402.40
 Diagoras Melius in mortis periculo uersatus propter Athenienses 685.9
 Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthagine edificauit 662.4.
 Diebus singulis quid Deus cōdiderit 3.20
 Diglath, quid significet 4.10
 Diluuij uniuersalis descriptio 6.7
 Dina Iacobi filia 24.10. stupratur, quæ propter Sicimite uniuersi trucidantur 24.30
 Diodotus Tryphon Apamænis uide Try.
 Diogenes Alexandri amicis, à Phariseis interficitur 466.8
 Dionysius Tripolitanus securi percussus 296.20
 Diophantus notarius sceleratus 338.30

Discipline militaris exemplum pulcherrimum 538.539. per totum
 Disciplinæ à Chaldeis ad Aegyptios, ab his ad Græcos esse deductas 13.6
 Dissimulium communionem etiam natura horrere 82.10
 Dius in historia Phœnicum integerrimus 661.20
 Dius mensis 7.3
 Doecus mularum nutritor 126.30 occidit Abimelechum pontif. 127.30
 Dolefus nobilitate potens à Gadarenfis interficitur 582.40
 P. Dolabellæ decreta pro Iudeis 306.30
 Domitianus cum multis Romanorum saluus euadit 592.20. à Mutiano proditus populo rector insinuat ibidem.
 Domitiano Germani subiciuntur et Galili 641.3
 Domitianus in triumpho Vespasiani et Titi eis adequitabat 643.20
 Domitius Aenobarbus 430.40
 Domitius Aenobarbi filius ibidem
 Domitius Nero consalutatur Imperator 430.40 fratrem, matrem, uxorem, uirōq; illustris, trucidat ibid. Cæsarea excludit Iudeos 432.30
 Domitij Neronis uxor à marito occiditur 431.1
 Domitij Sabini fortitudo 608.10
 Dora Phœnicis urbs 438.30
 Dora ciuitatis situs 679.1
 Dora Hierosolymitanus pontificem perimit 431.30
 Doris mater Antipatri Herodis filij accusatur ueneficij, et quomodo se gesserit 367. 8. 474. 40. 499.20
 Doritarum in Iudeos insolentia 419.50
 Dorotheus lxx. interpretib. additur 251.40
 Dosithæus Hyrcanum et Alexandrā Herodi prodit 328.20
 Draconis leges de supplicijs antiquiss. 656.40
 Druma Gedeonis concubina 102.20
 Drusilla Agrippæ filia 391.30
 Drusum turris 486.50
 Drusus Agippæ filius 391.30
 Drusus Neronis filius 392.10. 395.30
 Drusus turris 337.4
 Drymos, loci nomen 475
 Dystrus mensis 87.40. 233.10. 242.20

E Butius decadarchus sub Vespasiano 549. Gamala occisus 567.5
 Ecdippon locus 476.1
 Edom, uide Adomus
 Edraus dux militum Ionathæ 189.30
 Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 99.10
 Ela capta et habitatores eius extinguit à Syrie rege 206.30
 Elanus Basane filius altero regni anno occiditur, una omnis eius soboles tollitur

per Zonarem 183.40
 Elcana Iude copiarū dux occisus 206.40
 Elcias Magnus, legatus Iud. 399.20
 Eleazarus pontifex 1.40
 Eleazarus Moyses filius 43.10
 Eleazarus Atronis filius 71.50. 72.1. fit pontif. 73.29
 Eleazarus pont. moritur 95.8
 Eleazarus Dodæ filius unus fortis Dauidis 156.50
 Eleazar. quidam arreptitiorum medicus 166.20
 Eleazarus Auranes Matthie filius 260.20. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 265.50
 Eleazarus phariseus homo seditiosus conuincitur Hyrcano 285.40
 Eleazarus quomodo pontificatū adeptus 248.30
 Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 300.20
 Eleazarus Anani fil. pontifex constituitur unius tantum anni 386.6
 Eleazarus Boethi pontifex constituitur 382.50. priuatur pontific. 383.5
 Eleazarus gigas, quā uasto fuerit corpore 389.50
 Eleazari Asamonei filij fortitudo et mors 461.20
 Eleaz. Dime, latro 429.20. 431.20. 519.8. 520.10
 Eleazarus seditiosus exulat 423.30
 Eleazarus Ananie pontificis filius, Romanelli belli seminarium fuit 529.30. reiecit Cæsaris hostias ibidem
 Eleaz. Scmæ facinus memorabile 552.40
 Eleaz. duo socij contra Manahemū 531.30
 Eleazari Simonis filij factio 593.20. 594.10. 597.20
 Eleaz. Simonis Gioræ socij mors 586.20
 Eleazarus sicariorū princeps Massadam obtinet 647.15. eius ad suos oratio 649.51. altera oratio de immortalitate anime. 650.38. et 651.652. per totū
 Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 265.40
 Eleusa oppidum, Sebaste dictum 348.40
 Eleutherus fluius 483.10
 Eleutheri equites 475.50
 Eliabus architectus 55.8.60
 Eliacis pontif. sub Iosia rege 213.30
 Eliacimus Iosie fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Aegyptiis 215.8. etiam Babylonis tributum cogitur pendere 216.50. occiditur ibidem
 Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri succedit 235.40
 Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit et gesserit 184.30. 185.10. 186.40. 187. et 192. 193.2. per totū. exēptus ex hominibus 193.10
 Elie epistola ad Ioramam Iosaphati filii sceleratum regem 197.30
 Elicneus

Elienus Cithai filius pontificum acce-
 pit 22.6
 Elis pontifex princeps Hebræorum 108.
 31. filij eius scelerati ibidem. exitium
 suum cognoscit 109.14
 Elis pontificis filij scelerati 108.31. exi-
 tium suum et suorum filiorum cognoscit
 109.14. tum ipsius et filiorum mors
 109.31. et 40
 Eliseus prophetie domi uelipit, et Eliā
 comitatur 186.30. natiuitatem et aquā
 supeditat Ioramo Achabi filio 193.
 40. uiduam a debitis liberat 194.30.
 Ioramo insidias Syrorum indicat et
 Adadum capere ipsum uolentem eludit
 194.40. 195.30. suis tempore militas
 et annone prenuat 196.50. Adado
 mortem indicat 197.10. Icum ungire
 gem Israelitarum 198.20. Iosum
 Iozæ filium ad se egrotum uenien-
 tem consolatur 202.48. uita defungi-
 tur 203.8. cadauer occisi a latronibus;
 in ipsius monumentum intectum reui-
 xit ibidem
 Elymus, Elmi 11.10
 Eminan zona sacerdotalis 58.5
 Emmaus concemata 380.8
 Emmaus uicus, Vide etiam Amman.
 Engaddi a sicariis inuaditur 582.10
 Eniachim tribus sacrata 572.3
 Enoch mors nemini cognita 7.20.
 Enoia ciuitas 5.30.
 Et aphroditus 1.22.
 Ephodes, uestitus 58.20
 Ephorus historicus Gallos et Hispanos
 prorsus ignorauit 659.7
 Ephorus Hellenicum in pharim ostendit
 mendacem 656.30
 Ephremes Iosephi filius 30.35
 Ephremes in numerum Iacobi filiorum
 adoptatur pro patre Iosepho 36.50
 Ephremi pars que cesserit 92.50
 Ephremite Gedeoni bellum inferre conan-
 tes placantur 102.5
 Ephraimitis tribus quomodo Bethelam
 proditione cepit 95.40
 Epicrates pecunia corruptus Scythopo-
 litim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudeis
 prodit 285.10
 Episcopatuum error refutatur 226.40
 Epiphania, ciuitas 11.1
 Epiphanes et Callinicus filij regis Antio-
 chi Casennio Peto pugna forti obui-
 untur 646.10. a Vologeso Partho-
 rum rege magnifice excipiuntur ibid.
 Epina ad Vespasianum uenit 646.48
 Epimidis descriptio 58.10
 Epule ferales Iudeorum 507.10
 Equitum Romanorum arma 547.10
 Equus Modius Varo succedit 440.442
 Erelithonicus uicus 615.10
 Erica pratorianorum Achazæ prefectus
 occiditur 106.40
 Esaias prodigium Bæchie regi exhibet

211.40. oburgat eundem propter the-
 sauros Babylonis monstratos 212.20
 Esaias prophetiam cognouisse et credi-
 disse Cyrum regem 217.10
 Esaias natiuitatem deprauatam 654.10
 Esaias natiuitas 19.10. uxores ibidem. cir-
 cumuenitur a fratre ibidem. iratus fra-
 tri reconciliatur 24.18. periturum
 fratre habitationem, uocaturq; Ado-
 mus 22.10
 Esaias Iudeorum apud Babylonem dege-
 tium pontifex, a Xerxe que et quan-
 ta impetrauerit 234.40. quomodo po-
 pulum mandauit, et legem ei præ-
 legerit, ac rem publicam reformauit, mor-
 tuusq; sit 235.236. et totum
 Escon patris 19.40
 Esther puella quali fuerit forma 238.2. du-
 citur uxor Artaxerxi, et coronatur
 regina ibidem. Iudeorum cladem futura
 cognoscens regi indicat 239.30. 240.
 2. impetrat Iudeis uitam 241.20
 Essen, uetus qualis 58.10. 61.10
 Essenorum secta 384.50. 512.513. 514.
 515. per totum. eorum mirabilis constan-
 tia, et uirtus in bello cum Romanis
 515.50. opinio de anime diuinitate ibid.
 aliorum et diuersum collegii ibi-
 dem. et 516.10
 Ethews Githews Davidis sectator præfi-
 citur exercitui 151.40
 Eua quid significet 4.2
 eius lapsus 4.5
 Euai populus 11.3
 Euaratus Cou 495.10
 Euemerus Græcus Iudeorum mentionem
 facit 666.40
 Euilas, Euila 10.40
 Euodius Neronis libertus 395.40
 Eupolema Græco in historia Iudeorum
 uerba concedenda quod Hebræice ne-
 sciuit 666.50
 Euphrates, fluuius 4.9
 Eurycles Lacedæmonius impostor maxi-
 mus Herodem circumuenit, et domū
 eius subuertit 357.40. 493.50. 494.
 40
 Eutychus Agrippæ libertus et auriga in
 uinculis detentus 393.20. 394.6. ap-
 pte Neroni maleuolentiam Agrippæ
 394.30
 Eutychus, auriga Caij Caf. 417.30
 Excecutus aliquem poena 85.1
 Bæchie prophetia 215.1. et 216.3
 Ezecias Achazæ filius regnum obtinet
 paternum Hierosolymis religionem col-
 lapsam restituit 207.208. per totum.
 Palestinos bello uincit ibidem. a Sena-
 cheribo oppugnat 210.10. in sum-
 ma adactus desperationem Esaiam im-
 plore ibidem. posteritatem a Deo exor-
 nat 211.40. moritur 212.20
 Ezecias latronum princeps interficitur
 473.10

F Abatus Augusti seruius 366.10
 Fabatus procurator Casarū, peccatis
 corruptus 498.10
 Fabij centurionis fortitudo 468.20
 Fames inges 186.1. 195.30. 196.20. 312.
 30. 313.30
 Fati potentie nemo potest resistere 36.
 10
 Fauces locus 68.10
 Faustus Cornelius primus Hierosolyma
 descendit 468.40
 Felix Pallatis frater a Claudio ad Iudeos
 missus 519.40
 Felix præfectus militum Romanorum in-
 uadens Phasaelum uincitur 308.2
 Cl. Felici procuratoris gesta 520.521.
 per totum. uide Cl. Felix
 Ferreus montis situs 584.20
 Festus procurator successit Felici 432.2
 uide Porcius
 Festorum descriptio 63.64. per totum
 Filij contumaces et proterui in paren-
 tu quomodo malitandi 83.50
 Filiorum Israelis iura 80.32
 Flaccus Syris præses 392.30
 Flauius Iosephus. uide Iosephus
 Flauius Sylua in administratione Iudee
 Basso succedit 647.10 contra Massas-
 dam militem mouet ibidem. et 648.
 et 650. Massadam occupat et præsi-
 dium imponit, cum exercitu ad Cesari-
 am redit 653.10
 Fletus, sylua 141.10
 Florus templi thesauri frustra inhiat, a
 cuius expugnatione depellitur 624.30
 Flori nouus dolus et auaricia in oppres-
 sione Hierosolymorum 524.30. men-
 dacium apud Cesium 525. per totum.
 uide Gessius
 Fortes uere qui 133.30
 Fortunatus Agrippæ libertus Romæ mis-
 sus a suo patrono 397.40
 Fratris uxorem ducere prohibitum 383.2
 Fratres ueri, quos et interitus ipse socia-
 uit 699.50
 Frontonis gesta in custodia 636.8
 Fructus intempestiuus et prematurus
 82.6
 Furij centurionis animositas 468.20
 Furum poena 84.30

G Abas, quid significet 120.40
 Gabas equitum ciuitas cur sic uocata
 544.40
 Gabænorum iniuria in uxorem Eduite;
 et quomodo ea propter multatam 96.
 97.98. per totum
 Gabæon uicus 155.10
 Gabæonite astu sedus inuit cum Iesu 91.
 2. qui ipsis contra Hierosolymitarum
 regem succurrit 91.92. per totum.
 00 3 Gabath

Gabath, Saul uicini 395.20
 Gabinus prefectus militum Pompeii 397.
 20. eius gest. 129.8.299.100 per totum
 Gabinus Scauro succedens quid gesserit
 clari 469.10.470.20.472.30
 Gadara resurrexerat 337.40
 Gadare optimates legatos ad Vespasianum
 mittunt, seq. de dunt 383.40
 Gadarenfes Herodem frustra apud Cesa-
 rem accusant 468.40
 Gade natiuitas 22. et filij septem 36.8
 Gadus propheta Dauidi iunior e tribus
 malis offert electionem 157.40
 Galades colis et Galadna regio 23.20
 Galate a quibus denominati 10.2
 Galba Imperator creatus 586.2. in medio
 foro necatus ibidem. 588
 Gales infectans Abimelechum Gedonius
 nothum, proditur a Zebello 103.20
 Galgala quid significet 90.10
 Galilee et regionis trans Iordanem quan-
 titudinis fuerint 510.40
 Galilee nomen quae 545.10
 Galilee utriusque descriptio ibidem
 calamitas 545.546. per totum
 Galilee tota a Romanis subacta 570.20
 Galileorum et Samaritanorum consili-
 tium 519.1
 Galilei contra Romanos 542.10
 Galilei ab infantia pugnacissimi et omni
 tempore plurimi 544.10
 Galileorum quot milia lapsum occisa 555.
 30
 Galileorum noua inuenta et factiones
 Hierosolymis 588.30
 Gallie motus 583.40
 Gallie bellum desit ibidem
 Gallie situs descriptus 527.10
 Galli centurionis facinus apud Gamalam
 567.8
 Gallos sub mille et ducentis militibus ser-
 uare, quibus penes plures habuerint ci-
 uitates 527.20
 Gamala filius Iesu 572.10
 Gamala ciuitas rebellat 565.30. eius situs
 ibid. et 566.10. excisa 568.10
 Gamalensium fides in Romanos 438.40
 Gamalensium cum Romanis acres consili-
 tium 565.567.568. per totum
 Gamalensium cedes a Romanis 519
 Ganges fluius 4.9
 Garizim mons 244.1
 Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 446.
 10
 Gazam nequeunt capere Israelitae 95.
 40
 Gazet a Lannao obfessi captique 289.30
 Gazet a Palestine urbs a Salomone his
 edificata 173.10
 Gedeo quomodo Hebreros seruitute ex-
 merit 100.101. per totum, quod filios
 habuerit 107.20
 Germani uici situs 518.50
 Gemello renuaciat amicitiam Herod. 554.

Genesac lacus descriptus 386.10. terra
 eiusdem nominis descripta ibidem
 Gentium enumeratio quae Romano impe-
 rio subduntur 526.30
 Gentium qui uicenda Iudeorum more cir-
 cunciderunt, enumeratio 664.20
 Gentibus singulis quomodo a suis auto-
 ribus nomina sunt indita 9.10.11. per
 totum
 Geon fluius, et quid significet 4.10
 Geraseni quomodo se erga Iudeos cobra-
 bitatores suos gesserint 512
 Gergesei, populus 11.4
 Germanicus ueneno sublatu 367.7
 Germanicus qualibus moribus 393
 Germanicus Claudij Caesaris frater. 430.40
 Germanus augur unctus Agrippa uncto
 uaticinatur 395.2
 Germani qualis gens 411.1
 Germanorum descriptio 527.30. eos octo
 tantum legionibus Romanorum domi-
 tos ibidem
 Germanorum agmina et bellum ciuile
 ab Antonio primo et Mutiano sedan-
 tur 586.6
 Germani Capitolij collem occupant 592.
 20
 Germani uiribus corporum laudati 632.
 30
 Germanorum magna ex parte defectio a Ro-
 manis 406.50. defectiois cause ibid.
 Gersius Moyses filius 43.10
 Gessius Florus Iudee procurator quomo-
 do Iudeos ad arma contra Romanos ca-
 pessenda compulerit 435.50. et quam
 malus fuerit ibidem
 Gessij Flori procuratoris qui Albino suc-
 cessit, crudelitas, impudentia et uer-
 sutia 524.20. auaritia apud Caesarie-
 ses 525.10. noua crudelitas in Hiero-
 solymitanos, ibidem. Vide etiam Florus
 Getheris Arami filius 11.20
 Getuli, populus 11.40
 Gigantum reliquie in Hebrone 95.30
 Gigantum posteritas a quibus perdomita
 13
 Gimon propheta Basani quae mala ipsum
 mancant uaticinatur 183.10
 Gmea uici 390.10
 Giscala Galil. oppidulum indomitum 569.
 2
 Giscala succenditur et diruitur 439.20
 Giscala a Iosephi militibus diripitur, pre-
 daque popularibus conceditur 543.543.
 per totum
 Giscalorum status. 439.10
 Glaphyra Archelao Cappadocum regis fi-
 lia nubit Alexandro Herodis fil. 342.
 40. odio prosequitur Salom. 137.1.
 occiso marito remittitur ad patrem cum
 dote 363.40. nubit Archelao Herodis
 filio, Alexandri fratri 383.2. item
 Iube 385.30. eius somnium et mors
 ibidem

Gobolitis regio 35.20
 Godolias Acan filius praeficitur reliquis
 Hierosolymorum 219.10. humanum
 iter trahit Iudeos profugos ibid. eius-
 dem pietas sed illi noxia 220.10. occi-
 tur ibidem
 Goliathi Gittai statura et insolentia 112.
 40. interitus 113.10
 Gomor, Gomarenfes 10.2
 Gorgias a Iuda Macheabeo uictus 262.20.
 uincit Iosephum Zacharie 264.30
 Gorion filius Iosephi, et Simon Gamalie-
 lis contra libertatis corruptores hor-
 tantur et conueniuntur 572.10. occi-
 ditur. 580.30
 Gotarzes Parthorum rex 427.2
 Gotolia Achabi filia, uxor Ioram Hiero-
 solymorum regis 200.30. Dauidis
 familiam quantum potest tollit et re-
 gnus administrat ibidem. et regno et
 uita priuatur opera loadi 201.10
 Grecorum et Iudeorum disidium 398.20
 Grece turpissimum iusum Iudeis inferio-
 res fore 511.1
 Grecos bis ternis fascibus Romanorum
 obedire 526.50
 Grecorum omnia noua et heri nuperque
 facta 655.50. eorum regiones inme-
 mra corruptiones inuascere. rerum me-
 moriam delentes, ibidem. Scra cognitio
 litterarum ibidem. et 656.10. philo-
 sophi primi Aegyptiorum Chaldeor-
 umque discipuli ibidem
 Greci posteriores Timeum in plurimam
 mendaciam ostendunt 656.30
 Grecis ab initio nulla cura fuit historie
 conscribende 656.4
 Grecorum historicorum elegans descri-
 ptio 656.657.658. per totum
 Grecorum leges antiquissimi qui
 678.50. et 679.10
 Grecorum diu descripti 686.687.688.
 per totum. eorum leges poetas
 potestatem dederunt ut quos uellet deos
 introducerent, rhetoribus. uero ut de-
 creta de reb. publicis, quae uellent con-
 scriberent ibidem
 Grado apud Aegyptios ante Moysen nun-
 quam uisa 44.40
 Grapte cognata Isatae regis Adiabenorum
 aulam regiam Hierosolymis edifica-
 uit 588.40
 Gratus militum praefectus, Simonem He-
 rodus filium obtruncat 379.10. suis suc-
 currit 380.12. et 508.10
 Grauid i calce percutiens quomodo ple-
 tiendus 84.40
 Gmnusia Herodis 487.30
 H

H Ai uide Aina
 Heberus Hebrorum auctor 11.30
 Hebrorum declinationis forma ibidem
 Hebrorum nullus regnante Salomone
 seruile opus facit. at 174.3
 Hebraei

Hebraei bis ultra supbratem ducti capti-
ui 220.50
Hebraeorum decem tribuum captiuitatem
et reliquarum duarum tribuum trans-
migrationem quantum temporis inter-
cesserit 24. uide etiam Israelite
Hebron expugnatur et conceditur Le-
uitis 95.30
Hebronis oppidi antiquitas 11.10
Hecateus Abderis 666.10. 667.30.
668.20
Hecatombeon mensis 73.40
Hecatomachi Alexandri Imperatoris 388.10.
Hellanicus ab Acusilao de genealogiis
multum discrepat 656.20.
Helcanes Leuita et eius uxores ac liberi
108.109. per totum
Helena Adiabenorum regina transit ad re-
ligionem Iudaicam 424.425.426. per
totum eius monumentum Hierosoly-
mis 599.10
Helene Monobazi regis matris regia Hiero-
solyms 604.30
Helias. uide Elias
Heliopolis 36.20
Helonis principatus Hebr. 104.30.105.
10
Heniochi Romani subiecti 526.50
Heoron. arca tabernaculi 56.40
Herennius Capito procurator Iani 392.20
Hermes qui et Danaus. denominatus
667.40
Hermippus Graecus historicus diligentis-
simus 664.3
Hermogenes Graecus Iudeorum mentio-
nem facit 666.40
Herodes Agrippae frater. rex Chalcidis
422.10.423.40. moritur 428.1
Herodes Antipatri filius 303.20. Hiero-
solymorum dux constituitur. Exe-
chimaque cum aliis praedonibus afficit
supplicio 303.50. infantum ob eadem
exosus dicit causam 304.20. praeficitur
Celsibriae ibidem. Romanorum bene-
uolentia captus et assequitur 307.40.
Malichiu trucidat 308.10. Antigonum
Aristobuli profigat ibid. uxores et
liberos sibi parat. ac M. Antonium
corrupt 308.40. accusatus tetrarcha
constituitur 309.310. strenue pugnat
ibidem. clabitur ex hostium insidiis
311.312. difficilibus profectibus
exercetur usque Romam 313. rex Iudeae
a senatu Rom. declaratur 314. ex Italia
nauiat. et pugnat contra Anti-
gonum 315.316. auxilio uenit M. An-
tonio 301. prodigiose seruatus bis 317.
Hierosolyma expugnat. et Antigo-
num capit 318. Antonio donat 319.
Aristobulum pontificem occidit 321.
322. a Cleopatra ad stuprum sollicita-
tur 324. bellum Aetiae infert 325. con-
silio ad milites 326. Hyrcanum occidit
328. quomodo amicitiam Antonij excu-

parit apud Caesarem. et regnum ab
eo obtinuerit 329.340. Mariannam
uxorem interficit et magnifice dona-
tur a Caesare 341. necat a se uxorem
luget uirum modis 342.343. efficitur
ad eadem amicorum quorumcumque
ad omnia mala inclinat 343.344.345.
arces in suam tutelam extruit 346.
sami uirgenti succurrit 347. quomodo
subditos in officio continuerit 448.
Caesarem condidit. et a Caesare sit
nunciat 449.450.451. salutem
Agrippam 450. extruit templum Cae-
sari. et tributorum partem subditis re-
mittit et conuenticula populi prohibet.
et Essenos magnificat 451. tem-
plum nouum edificat Hierosolymis sum-
ptu. 452.453. legem statuit de
sacris noua 342. nauigat ad Caesarem
et rediens Roma liberat uxores Ag-
rippae. honorat 343.344. quar-
tam tributorum partem suis remittit
345. ipsius familia domesticis agitur
disidia 346. filios suos apud Caesarem
accusat 347. quinquennale certamen ce-
lebrat. arces condit 349. multaque
alia 350. qualis ingenij. ibidem. pecuniis
destitutus Davidis sepulchrum recludit
351. omnes coniunctos habet suspectos
353.354.355.356. a Sylleo inique ac-
cusatur apud Caesarem 356.357. accu-
sat filios apud consilium Berytense 300.
strangulat 301. liberis ipsorum prostri-
cit 363. quas ipse uxores habuerit et
sobolem 364.10.391.20. Antipatrum
damnatum in uincula coniecit 371. mor-
bo correptus testamentum coëcit 371.
372. morbus qualis fuerit 373. sub mor-
tem li. crassissimus et crudeliss. 373.
374. uim sibi conatur inferre. et An-
tipatrum iubet occidi 374.375. testa-
mento mutato moritur ac funeratur
375. testamento eius confirmato quan-
tum filiis i. suis patrimonium superfue-
rit 381. praeficitur Galilee. et stre-
nue agit 472. accusatur Hyrcano a ma-
leuolis 473. iudicat patris mortem
474. eius uictorie ibidem. accusatur
475. quomodo se gesserit in pugna co-
tra Antigonum et Parthos 476.477.
edificat et multis premittit malis 477.
478. Romanum nauigans iacturam facit
478. rex Iud. constituitur 479. An-
tigonum expugnat et latrones ibidem.
478.479.480.481. fratris mortem
ulciscitur 481. in grauiam incidit peri-
cula 481.482. Syros et Arabes uincit
483.484. conciliat sibi Iulium Caesarem
485. edificat. amicos ac parentes ho-
noribus afficit 486.487.488.489.
20. athleta et uenator agit ac bella-
torem 487.488. disidet cum filiis
duob. et uxore ibidem. et 489. re-
conciliatur filiis 489. iterum disidet

cum ipsis 492. accusat filios. apud Caesarem
et Beryti 495. occidit 496. et 517.
occisorum liberis prospicit 497. quot
uxores et liberos habuerit ibidem.
eius domus iterum conturbatur dissi-
diis 497. Pheroram extrudit 498.
accusat filium Antipatrum 501.502.
morbo corripitur lethali 503.504.
crudelitas eius et mors 504.505.
quomodo Romanum adduxerit exerci-
tum 511. instaurat ciuitates 511.10
Herodes Herodis fil. Iulidae condit 388.
40. tetrarcha fit. ibidem. recipitur in
amicitiam Neronis 386.10. quomodo
perierit ibidem. Vitellij iram in se con-
sciat 390.20. bella ab Aetia superat-
ur ibidem. Herodiadis amore cap-
tur 390.20. uxoris importunitate in
exilium detruditur 397.20.398.10.
quali fuerit ingenio 421.10
Herodes Herodis fil. Tiberiadis et Iulio-
polim condidit 515.40. a Caio Cae-
sare ob auaritiam increpitus. in Hispaniam
cum uxore fugit 515.50. quando
decesserit et quos liberos reliquerit
518.10
Herodias Agrippae soror. Herodis Iunio-
ris uxor 390.20.391.30. odio proso-
quuta fratrem se suamque maritum in
exilium coniecit 397.20.398.10. eius
exprobrationes et stimuli 515.50
Herodion conditur 312.10.476.30.487.
20
Herodoti lapsus 492
Herodotum cum si mendacem ostendunt
656.30. Romanorum meminisse 659.3
Herodotus erroris argutus 180.10
Herodotus Halicarnassensis Iudeorum ge-
tem non ignorauit 664.10
Heroum oppidum 36.10
Hesiodus ab Acusilao in quam magnis con-
rigatur 656.20
Hettan praedium 175.30
Hezarbunis dux captus 101.50
Hieremia propheta uaticinium et epice-
dion Iosue scriptum 214.40.215.10.
216.217.218. per totum damnatur.
iterum absoluitur 215.10. aufugit ibidem.
Hieremias in carcere coniectus torquetur
217.20. in canosum putrem praefec-
tus demittitur. uerum rursus liberatur.
ibidem. non uult proficisci Babylonem
219.20. donatur magnis muneribus. et
alia eius gesta. ibidem
Hieremias consulens Iohanni Carca ad duci-
tur ab eo in Aegyptum. ubi Aegyptiis
captiuitatem indicat 220.40. eius uati-
cinitia celebrata 610.30
Hierichus urbs 74.30. excinditur. et
restaurator ipsius diris deuocetur 89.
50
Hierichus desolata 584.30. eius agri de-
scriptio 585.1
Hierichonis fons ex pestilentia et infir-
mitate
004 gistro

I N D E X

- gifero saluberrimus, et feracissimus ab
 Heliseo factus 584.30
 Hierichmii agri bonitas 92.50.297.14
 et 324.27
 Hieroboamus Nabathæi filius uaticinio
 cognoscens se futurum regem populum
 ad defectionem sollicitat, effugit Solo-
 monis iram 176.177. per totum. de-
 cem tribuum rex eligitur et Sionis
 habitas 78.20. duasq; uittulas aureas
 facit, et templa ibidem. 30. brachium
 eius apoplexia tangitur, et inde à
 pseudopropheta seducitur 179.180.
 per totum. filio suo egrotante quid
 responsi acceperit à propheta 181.182.
 per totum. contra Abiam ducit exerci-
 tum 181.20. uincitur ac moritur reli-
 ctus regi successore Nadabo 182.20.
 familiaris cuncta tollitur ibidem.
 Hieroboamus loæ filius regnum Israelita-
 rum excipit 204.20. Syriam suo re-
 gno licet impius adiicit ibid. moritur
 Zacharia filio herede relicto 204.50
 Hieronymus historicus Iudeorum 666.30
 Hierosolymæ rex cum uicinis regibus oc-
 ciditur 91.30
 Hierosolyma oppugnatur, inferiorq; par-
 te capitur 95.20
 Hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, et
 quomodo edificata 140.30.
 Hierosolymorum thesauri aufiruntur, moe-
 nia ad trecentorum cubitorum spatium
 diruuntur per Ioam 204.10
 Hierosolymorum captiuitatem qui pro-
 phete prædixerint 214.50.215.10
 Hierosolymorum captiuitas, directio, et
 à fundamentis uastatio 218.219. per
 totum
 Hierosolyma capitur ab Antiocho Epi-
 phane, templumq; eius spoliatur et
 propbanatur 259.10. restituitur tam
 urbs quam templum 263.1
 Hierosolyma et templum à Pompeio ex-
 pugnat 297.298. per totum
 Hierosolyma diripitur à Parthis 312.20
 Hierosolyma eiusq; templum cur deus aucto-
 ratus 431.30
 Hierosolyma ad summam felicitatem euasisse
 festigium, et ad extremam esse deiecta
 miseriam 459.10. expugnantur ab
 Antiocho Epiphane 460.38. à Pom-
 peio magno capiuntur 467.30.
 diripiuntur à Parthis 476.10. oppu-
 gnantur ab Herode 482.483. per totum
 Hierosolyma Iudæe umbilicus, eiusq; situs
 descriptio 598.599. per totum
 Hierosolyma bello; dominatione, seditione
 laetatur 582.10
 Hierosolyma quando et quoties capta uas-
 tata 636.50. quando in ea templum
 edificatum ibidem. eius origo et finis
 ibidem
 Hierosolyma non idem uoce Iudaica quod
 Græca significat 672.20
 Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helenu 426.1
 Hierosolymitanorum supplicatio 519.20
 Hierosolymitani officiose Agrippæ et
 Politiano obuiant progressi 525.24
 Hierosolymitanorum et Romanorum sc-
 ditio 531.1
 Hierosolymitanorum luctus publicus 532.10
 Hierosolymitanorum turba et indigna-
 tiones propitius Iosephum 621.20
 Hierosolymitanorum miserabilis elades,
 et fuga ad Vespasianum 581.10
 Hierosolymitani prima aggressionem supe-
 riores 596.20. in legionem decimam
 excurrunt 597.10. eorum insidia contra
 Romanos 598.1. seditiones perpetue
 604.605. per totum. confictus cum
 Romanis 605.606.607. 608.609.
 610. per totum. pugnant circa machi-
 nas Romanorum 606.10. ualde ter-
 rentur 610.1. eorum pertinacia 609.
 10. aurum deglutiant 612.2. crudeli-
 ter afficiuntur ibidem 613.10. Roma-
 nos inuitos ad suum excidium coegere
 613.2
 Hierosolymitanorum calamitas, et cla-
 des miseranda 613.10.614.1. pertina-
 cia crudelis ibidem. confictus 614.30.
 fames 615. profugia ad Romanos
 617.30. eorum qui transfugerunt, una
 nocte uiscera duorum militum patefa-
 cta sunt ibidem. fames incrementum hor-
 ribile 618.1
 Hierosolymitanorum quam multa milia
 paucis diebus per unam portam elata
 ibidem. egenorum quot milia portis
 eiecta ibidem. confictus cum Roma-
 nis circa aggeres 618.30.620.1. pug-
 na magna et ferrox 621. mendaci-
 cia inter seditiosos 623.10. pertina-
 cia insana ibidem. pugna atrox circa
 custodias 623.624. per totum. pugna
 circa templum 625.29. dolus contra
 Romanos 625.50. fames 626. pu-
 gna circa porticus 627. circa tem-
 plum 628.629. per totum. strages
 et fuga incenso templo 629.5. sex
 milia in porticu confugiunt, sique sal-
 uari ex propheta falso seducuntur 630.
 1. plurimi confugiunt ad Titum 634.
 20. infinita multitudo uenit ibidem.
 strages crudelissima, incendium, fames
 captiuitasque 635.636. per totum
 Hierosolymitani soli quanta bonitas 92.10
 Hierexielis prophetia 215.2.216.33
 Hm, mensura qualis 60.10
 Hippini Iudeos suos cohabitatores male
 tractant 533.30
 Hippici uirtutis descriptio 600.15.601.30
 Hippodromos, locus 504.10
 Hiranus Tyriorum rex, Salomoni quid
 ad templum Hierosolymis contulerit
 661.40. nudatus, quod Salomoni
 proposita enigmata soluere non potuit
 662.10. eius gesta ibidem
 Vide etiam Ironus
 Hispani quando et quemadmodum Ro-
 manis subditi 527.20
 Historia apud Barbaros solennior quam
 Græcos 638.30
 Historie scriptori quæ curanda 294.36
 Historie ueritatem à Iudeis honorari, à
 Græcis uero negligi 459.20
 Historie ueræ quod indicium 657.30
 Historiarum scriptoribus non idem scopus
 1. in principio
 Historicus mendax quantum à falsariis in-
 strumentorum differat 453.20
 Historicus quis laude dignus 459.40
 Historici quod officium 454.10
 Holocaustoma sacrificium cur dictum 61.50
 Homeri poemate nullum uictusius 656.
 10. quomodo conseruatum ibidem
 Homicidarum inuitorum asyla 78.40.79.10
 Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 81.
 10
 Hominis creatio 326
 Hominis etatis quis terminus prescriptus
 6.15. et 12.20
 Homines quando degenerare à uirtutibus
 ad uitia ceperint 5. et 6. per totum.
 Hominum commercia quibus uitanda 69.
 Hominum ingenium quam sit malum 127.
 Homonæa, loci nomen 451.1
 Hortos pensiles à Nabuchodonosoro ex-
 tractos 223.30
 Hospitij reuerentia 15.10. et 96.30
 Hyc uocis significatio 659.50
 Hyoseyami descriptio 58.50
 Hyperbeteus mensis 62.10.169.30.
 184.40
 Hyrcanium uicus 483.20
 Hyrcanus Alexandri Iannæi filius consti-
 tuitur pontifex 307.40.308.10. for-
 deratur fratri, et ociosam uitam cle-
 git 294.30.395.10.311.50.312.1.
 cur ignauus habitus et fugerit ad Arctæ
 395.10. Scauri amicitiam frustra am-
 bit 396.40. disceptat apud Pöpcium
 cum fratre 395.6. redditur ei ponti-
 ficatus 397.50.398.10. honoratur ab
 exteris gentibus 398.40. honoribus
 ab Iulio Cæs. afficitur 304.10. capitur
 et amputatur amicuæ eius 311.10.
 475.40.476.1. à Parthis dimissus
 ad Herodem reuertitur à quo perijde
 tractatur 319.320. per totum. occidi-
 tur tandem ab eodẽ 328.10.488.20.
 quali fortuna per omnem uitam fuxit
 agitatus ibidem
 Hyrcanus primus eius nominis pontifex
 389.10
 Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio
 tractatus et Antiocho Eupatore, tum
 gesta ipsius 462.12. eius felicitas
 463.10. eius bellum cum Arabibus
 467.30. iterum sit pontif. 469.10.
 471.26.44. pontificatus confirmatur
 et regnum

et regnum datur Iudae 472.15
 Hyrcanus Iosephi Tobie filius adolescens
 ingeniosus 255.256.257. per totum.
 eius gesta et mors 258.30
 Hyrcanus Simonis Matthiae filius effugit
 Ptolemei insidias, et principatu potitur
 281.40. 282.1. oppugnatur ab
 Antiocho Sotere ibidem. pacem ab eo
 redimit 300. talentis, Dauidisq; thesau-
 rum tribus milibus talentorum imminuit
 283.10. urbes ab hostibus ablatas re-
 cuperat, pacemq; cum Rom. init 283.
 284. per totum. Samaritanam obsidet et
 radicibus tollit, ceteraq; deo colloquitur
 285.50. 286.10. eius felicitas et mors
 286.10. somnium de filiis quale ali-
 quando habuerit 287.20

I Abimus rex Hebraeos opprimunt, oppri-
 miturq; ipse 100.20
 Iabissa ciuitas, et Iabissaeorum officium
 in Saulona et filioseius extinctos 135.
 40
 Iabissus ciuitas capta, et omnes eius habi-
 tatores caesi praeter 3000. uirgines
 97.50
 Iacbin, columna uestibuli templi 168.20
 Iacimus, uide Alcimus
 Iacimus Zamaris filius eques 364.40
 Iacobi filij Isaci natiuitas 19.12. prae-
 pit fratri benedictionem paternam 20.
 10. fugit fratris iram ibidem. dormienti
 uisio offertur ibidem. et nuptias cele-
 brat 21.40. uisones iterum ibidem.
 aufugit a socero 22.50. redit cum fra-
 tre in gratiam 23.24. per totum. lu-
 etatur cum spectro 24.1
 Iacobus uocatur Israel ibidem. defodit La-
 bani Deos 24. ibidem
 Iacobus partitur cum fratre hereditatem
 paternam 25.10. opulentia eius et fe-
 licitas 26.1. Iosephum luget 27.20.
 mitti filios frumentatum in Aegyptum
 30.40. proficiscitur ipse etiam cum
 omni familia 35.30. moritur 36.50
 Iacobus et Simon Iude Galilei filij agun-
 tur in crucem 428.20
 Iacobus frater Christi lapidatur 433.20
 Iacobi rectoris Idumaeorum proditio 587.8
 Iacobi, septimi ex fratribus Machabaei
 supplicia et constantia 698.30
 Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco
 fit. 243.40. Alexandro magno negat
 forum uenaliu rerum 244.20. placat
 eundem et impetrat quod uult 245.
 10. moritur 246.1
 Iadon propheta Hieroboami idololatriam
 obiuergat 178.30. discerpitur a leone
 179.10.
 Iabel. uide Iale
 Iairus Galadenus, princeps Hebraeorum
 103.30
 Iale Iabinum occidit 100.20
 Ialus custos thesaurorum Dauidis 161.40

Iania regni termini 659.40
 Ianneus Alexander. quare Alexander
 Iapha uicus 448.20
 Iaphae munitiones 555.20
 Iaphetus filius Noe 8.40. eius soboles
 quantae, et quibus gentibus nomina de-
 dicit 9.30
 Iaphithes acciuit ad principatum Israeli-
 tarum 104.1. uictor filiam suam deo
 maclat ibidem
 Iar, mensis 167.10
 Iardan uicus 545.20
 Iason, alias Iesus, Onie pont. filius, poti-
 ficatum fratri extorquet 258.30
 Iason ut pontifex constituatur quantum nu-
 merarit Antiocho 690.30
 Iauanes Iapheti filius 10.3
 Iazarus pontificatu priuatur 585.30
 Iaziel propheta uaticinatur Iosaphato
 192.4
 Iazoron urbs spoliata et concremata per
 Iudam Macchabeum 263.30
 Iberi, populus 10.6
 Ibes serpentibus infeste 40.40
 Ides scelus et supplicium 387.50
 Idumaea. unde dicta 25.23. Dauidi subdita
 143.30. eius tumultus 308.30
 Idumaei, quomodo circumcisionem et re-
 ligionem admiserint 283.30
 Idumaeorum nationis descriptio 575.4.
 uiginti milia cum ducibus quatuor Hie-
 rosolymam ueniunt 575.30. seditio
 et tumultus 577.30. 578.20
 Idumaei cum uiginti quinque milibus contra
 Simonem Giorae 586.50. Ioannis Le-
 uiae pecunias praedantur 588.50. ad
 Titum supplices ueniunt 634.20. scele-
 rata eorum facta repetita 647.10
 Iebostus Sauli filius constituitur rex 136.
 40. amittit regnum 137.50. 138.10.
 occiditur per insidias 139.10. sepeli-
 tur honorifice a Dauid 139.30
 Iebusei populus 11.3
 Iebuseorum ludibrium in Dauidem male
 ipse cepit 140.30
 Iecbonias. uide Ioachim. nam binominis
 fuit
 Iephthe. uide Iaphithes
 Iesracla urbs 186.10
 Iesseus filius Obede 108.20
 Iessei filij qui 121.6
 Iesus Christus describitur 387.30
 Iesus Anani filius praedixit Hierosolyme
 excidium 631.10
 Iesus Damnei filius fit pontifex 433.20
 Iesus Gamalielis filius fit pontifex 433.50
 Iesus dictus Onie frater pontificatu hono-
 ratus, et mox eo priuatus 258.30
 Iesus Iosedeci pontificis filius pontifex 232.
 50.233.20
 Iesus Naueci filius exercitus praeficitur,
 et uincit Amalecitas 51.10. Chana-
 neae explorationem indicat suis com-
 militibus, et terris reddit animum

67.1. Moyses cum sibi successore de-
 signat 78.20. praedicat, quae gesturus
 erat 86.40. Chananeam explorat 88.
 20. Iordanem cum exercitu superat
 89.10. Hierichuntē sine labore capit
 ibidem. et Ainam excidit 90.40.
 91.3. Gabaonitis foederatur, capitq;
 quinque reges 91.20. reges Libani ui-
 cinos expugnat 92.1. munit ciuitates
 ibidem. terram uictoria quaesitam diui-
 dit tribubus 92.93. per totum. prae-
 cipit eis ut reliquias Chananeorum tollant
 93.10. Sicima eligit sibi domiciliū, ubi
 moritur 94.50
 Iesus Phabetis filius pontificatu priuatur
 336.10. et 337.1
 Iesu pontificis ad multitudinem Hieroso-
 lymitanam oratio 575.30. et 576.10.
 mors 579.1. eius uirtutes celebratae
 ibidem
 Iesu Saphiae filij facinora 440.20. et
 443.444.450.451. per totum
 Iesus Sapphae filius 338.10
 Iesus Thebuti sacerdos Tito sacra dona-
 ria tradit 634.50
 Iesus Tobie filius quid gesserit 561.562.
 563. per totum
 Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, et
 inungitur rex Israelitarum 198.10.
 Iezabelam et omnē Achab et Ocho-
 zia cognationē tollit 199.10. Bali sa-
 cerdotes extirpat 200.10. eotempior
 et ipse numinis moritur Ioaza filio
 successore relicto 201.40
 Ieus propheta arguit Iosaphatum 191.20
 Iezabela quam mala mulier 184.185.10.
 minatur Eliae interitū 186.10. Naba-
 thum curat lapidib. obruendum 187.
 4.10. praecipitata de turri ab equitibus
 proculcatur 199.10
 Illyricos Romanis subditos 527.10
 Ilys, ager qualis 48.40
 Immundi qui Moysi 63.40
 Impedimentorum custodibus eque ac pu-
 gnantibus praedam particanda 134.40
 Imperatores Rom. semper honorauerunt
 et ornauerunt templum Hierosoly-
 mitanum 618.5
 Imperij Romani fines quousq; 526.20.
 547.40
 Indorum mortis descriptio enarrata 651.
 10
 Iniuria maxima quae 80.50
 Inuenta debere restitui 84.30
 Inundationis uniuersalis descriptio 6.10
 Ioabi cum Abenero pugna 136.40. Abe-
 nerum turpiter occidit 138.20. exer-
 citui praeficitur Dauidis 143.20. Sy-
 ros uincit 144.40. Dauidis nomine
 belligeratur fortiter 145.146. per to-
 tum. ingeniosum comitum fingit 148.
 20. Abesalomum interimit 152.20. Da-
 uidem Abesalomum lugentem increpat
 153.10. praefectura priuatur 154.22.
 00 5 Amasam

I N D E X

- Amasam interficit & Sabæum persequitur, caputq; ipsius ad regē perfert, et restituitur pristina prefectura 155. 30. populum censet 156. 40. occiditur 164. 5
- Ioasus quomodo Gotholiam regno spoliatur & occidit, Ioasumque regno praeficit 200. 30. 201. 5. studet templo restaurando & moritur 201. 30
- Ioachab filius natiuitas & quid significet 109. 40
- Ioacimus Iesu filius pontifex 233. 50
- Ioachim filius Ioacimi fil. in regnum patrum constituitur 216. 3. abducitur in captiuitatem Babylonem ibidem. liberatus ē uinculis regie praeficitur 223. 40
- Ioacimus Iosie, uocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Aegyptiū factum 215. 5. tributarius etiam fit Babylonis 216. 10. occiditur ibidem
- Ioacimus pontif. mortuus 235. 50
- Ioannes, alias Hyrcanus. uide Hyrcanus
- Ioannes Anania filius Gophnitice & Acrabatene regionum rector designatus 538. 20
- Ioannes Asamon fil. occisus 461. 40
- Ioannis Baptiste interitus 390. 40
- Ioannes Caræ filius dux profugorū Hierosolymitanorum fideliter consulit Godolie 219. 30. Ismaelem Godolie interfectorem persequitur 220. consulit Hieremiam, & ipsum in Aegyptū abducit ibidem
- Ioannes dux militum Ionathæ 189. 40
- Ioannes Essæus Tannam missus, ut toparchiam administraret 538. 20
- Ioannes Gaddis Matthie fil. 260. 10. à Medabensibus Amareis occiditur 270. 20
- Ioannes Idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 606. 2
- Ioannes Iude fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit, ac moritur 243. 20. Ionathæ ac Iude fratris Ioannis interitum uindictat ibid. Bacchidem adigit ad incundum secum amicitiam 270. 10. eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 271. 20. Alexandro quam fuerit gratus 274. 1. uincit Apollonium Daum ibidem. amicus fit Demetrio Nicanori 276. 10. sociat se Antiocho Alexandri contra Demetriū 277. 268. per totum. deseritur à suis tamen uincit, & renouat fœdera 278. 25. capitur per prodicionem 280. 10. occiditur 281. 4
- Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 439. 10. 440. 30. 441. 20. 442. 10. 446. 447. 448. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 538. 40. eius proditio & doli uarij 539. 20. dolus nouus 540. 44. 641. fuga cū mille Syris fugitiuis 541. 23. ad defectionem incitat 569. 6. Tiū saltere conabatur ibid. 46. Hierosolymam fugit 570. 10. eius excusatio apud Hierosolymitanos 570. 30. Hierosolymitanis exitij causa 574. 40. 575. 10. malitia, crudelitas & gesta 582. 30. 588. 20. 589. 9. 604. 605. 906. 607. per totum. 616. 30. 618. 1. 619. 20. 621. 20. 622. 40.
- Ioannis Leuite confictus 593. 40. 594. 10. impietas 597. 602
- Ioannis pontificis monumentum 604. 40.
- Ioas seu Ioases Ioaze fil. patris regno potitur 202. 30. moriens regnum filio Hieroboamo relinquit 203. 10. contemnit Amasie minas, quem caput in pugna 204. 10. perit ibidem
- Ioasus Ochosie filius quomodo à Gotoa seuitia seruatus & rex constituitur 200. 30. à religione deficit & legibus ibidem. Zachariam Ioas filium in ipso templo lapidat 202. 20. egrotans occiditur ibidem
- Ioazarus dux missus contra Iosephū Mattheia filium 541. 20
- Ioazarus Iosepho inuidet 446. 40
- Ioazarus priuatur pontificatu 385. 30
- Ioazarus leui filius regnum paternum assumit 202. 30. dei beneficio liberatus moritur 202. 20
- Ioazus Iosie fil. regnum paternum capit, uir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 215. 5
- Iobacchus torrens 23. 50. 74. 10
- Iobel fil. Lamechi 5. 40
- Iobelus quid significet 65. 3
- Iobeli anni remissio & libertas ibid.
- Iochabel mater Moysis 38. 50
- Iodes à Moabitibus oppressos Hebræos libertati restituit 99. 20
- Iobel Samuels fil. quomodo se in principatu gesserit 112. 20
- Ionas propheta uaticinatur Hieroboamo Amasie filio 204. 20. quomodo ad Nininitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum uiuus in terram reuocatus 204. 50
- Ionia unde sic dicta 10. 4
- Ionici Iudei apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 343. 30
- Ionum in Iudeos odium 252. 30
- Ionathas Anani fit pontifex 398. 10. honore priuatur ibidem
- Ionathas Anani fil. 420. 20. pontificatu oblatum respuit ibidem. & eius gesta 519. 10
- Ionathas Asamon fil. Antiochi Epiphanis filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 461. 50
- Ionathas Sauli filius castrum Palestinarum expugnat 116. 50. hostes unicum tantum armigerum comitatus aggreditur 117. 50. 118. 1. animosus & honestus ibidem. 130. 10. & amor in
- Dauidem 125. 10. 126. 20. fœdus cum eo 125. 126. per totum. cadit in pugna contra Palestinos 136. 1. eius posterius quo honore à Dauide affecti 144. 1
- Ionathæ cuiusdam Sadducei cum Phariseis contentio 285. 40
- Ionathas homo uiliss. promocat ad singulare certamen Romanos 613. 30. Pudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibidem
- Ionathas Matthie fil. 260. 20. defuncto fratri Iude succedit in imperij administratione 269. 40
- Ionathas Phariseus 446. 40. insidiatur Iosepho, seruatur 449. 50. iterum insidiatur eidem 450. 50. 451. 2
- Ionathas pontif. perimitur 451. 30
- Ionathas pontifex primus Massadam edificauit & nomen id impositum 648. 20
- Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 147. 10. solatur Dauidem 148. 10
- Ionathas Same fil. sternit uirum sex cabinetorum 156. 30
- Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 654. 20. eius supplicium ibidem 50
- Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 515. 10. bis à Romanis funditus excisa 560. 10. eius situs descriptus ibidem.
- Ioppensium interfectorum quot millia 535. 20
- Ioram Achab fil. in regnum paternum succedit 193. 10. Moabitibus expugnat 194. 7. monitus ab Eliseo cauet Syrorum insidias 196. 30. fame urgente Eliseum iubet interfici, cuius mandati eum mox pariter 196. 40. liberatur ab obsidione Adadi 197. 50. in oppugnatione Ramathæ sagitta uulneratur 198. 10. occiditur ab Ieu, & cadaver eius in agrum Nabothi proicitur ibidem
- Ioram Iosaphat fil. succedit in regnum paternum 194. 20. fratres & amicos paternos occidit 197. 20. deficiunt ab eo Idumæi alieque gentes aliquot ibidem. cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito ibidem
- Iordanis fontium origo 13. 37
- Iordanis refectus mortuus 583. 30
- Iordanis fontes & cursus 564. 2
- Iosabetha Ochosie soror germana quomodo Ioasum seruauit 200. 30
- Iosadocus pontifex Babylonem uinctus ducitur 219. 8. eximitur uinculis 220. 2
- Iosaphatus à commentariis Davidis 145. 30
- Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 184. 10. presidia urbibus suis imponit, & collapsam religionem restituit

siuit 189.20. quanton habuerit exen-
citus paratos 189.30. increpatur ab
Ira propheta; pntuq; ac iustitiam
colit 191.30. Ammanius et Moabi-
tis citra sanguinam 192.10. cum
Iorano bellu inferit Moabit 193.20.
moritur 194.10.
Iosephus Antipatri filius 314.4. oppu-
gnatur ab Antigono 458.10. quomodo
perierit 480.50. arcem non satis
continens ibidem.
Iosephus Salomes maritus Herodis man-
datorum proditor occiditur 489.8.
Iosephus Cabecus pontifex 432.40. pri-
uatur munere 432.10.
Iosephus Caiaphas quare Caiaphas
Iosephus Canei uel Camyde pontificatum
acquirat 424.10. eo priuatur 428.2.
Iosephi Dabai futurum miserabile 603.20.
Iosephus Ellemi filius 372.40.
Iosephus et Iesu pontifices cum aliis mul-
tis ad Romanos profugunt 623.10.
Iosephus Gorionis filius belli dux contra
Cestium 538.9.
Iosephus Herodis nepos occurrat Varo
380.10.
Iosephus Itaburi montis planiciem mu-
ro circumdedit 567.50. interfecit Ga-
male 568.10.
Iosepho Matthie filio que causa fuerit
Antiquitatum Iudaicarum, et Belli lu-
daici historie descriptionis. 1. suam hi-
storian ueracem affirmat et incorru-
ptam 351.40. ipsius genus filij, insti-
tutio et doctrina, professio Roman-
um 437.20. naufragium passus a Poppea
benigniter donatur, et mittitur lega-
tus in Galileam 438.30. committitur
ea ipsius tutela 440.40. in quibus
uerfatus sit periculis 441.20. bello
necessaria comparat, et oppida expu-
gnat ibidem. Iohannis insidias effu-
git et Iesu latronum principis 442.
50. ignoscit capto Iesu, et cum Ebu-
tio bellum gerit 443.1. insidias calu-
mnie maris petitus euasit 444. 445.
446. per totum deficientes Tiberie-
ses cobibet ibidem. ciuitates munuit
446.30. insidias patitur, et somnio
consolatur 447.10. astutia eius in co-
gnoscendis insidiis ibidem. Iohannis co-
filiis contra ipsum quomodo occurre-
at 449.30. Ionathan insidiatorem
seruat, et legatos mittit Hierosolyma
450.20. in salutis discrimen incidit
451.10. accusatur a Tiberienfi-
bus, et irridetur eorumque urbem
capit 451.40. 453.2. Simonem et Io-
nathan Hierosolyma mittit 453.10.
calumnias falsi historici deellit ibid.
historie sue ueritatem adsequit 454.
10. Scophoritus seruat 455.30. Ti-
berius seruat, et Scophorim capit,
et profligatur a Romanis ibidem in

pugna contra Silam probatur cum
equo 456.30. captus honorifice tra-
ditur a Vespasiano Titog; et capti-
uorum multos liberat, falsoque accu-
satur 457.10. uxores ducit, et libe-
ros procreat ibidem 50. quia diligen-
tia quoque ordine bellum Iudaicu con-
scripsit 558.20. 559. 560. per totum
Iosephus Matthie filius utriusq; Galilee
rektor designatus 538.20. eius singula-
ris industria ibidem. et 539.20. dolo
Iohannis Giscalae subito oppressus 540.
5. contra Iohannem Giscalae profectus
541.50. gesta contra Romanos 545.
40. aduentu Vespasiani in Tiberiada
confugit 548.50. priuatis Hiero-
solyms et Tiberiade de rationibus belli
serbit 549.7. Iotapentis auxilio ue-
nit 549.550. 551. 552. per totum. eius
machina excogitata contra arietis ictus
552.30. fortia facta 554. 555. per to-
tum. quomodo e catenis liberatus per
Titum et Vespasianum 590.40. 591.
10. eius proluxa oratio ad Hierosoly-
mitanos 609.610.611.612. per to-
tum. in deditione in puteo delitescit
557.20. eius socij ipsum persequuntur
ibidem. eius oratio philosophica ad
socios 538.10. eius socij cum ipso cie-
des mutus fortuantur 559.10. cum al-
tera sortem euadit ibidem. ad Vespas-
ianum ducitur ibidem. uaticinatur
Vespasiano imperium Romanum 559.
40. ferme exanimatur 616.10. eius
mater occisum credens cruciatur ani-
mo ibidem. curato uulnere rursus mu-
rum circuit hortando 617.20. manda-
ta Titi Iohanni Hebraice nunciat 622.
20. eidem colloquitur 623.624. per to-
tum. pro reliquis ciuitatis frustra ob-
secrat 633.10.
Iosephus medicaster defectionis. autor
446.8.
Iosephi filij Iacobi natiuitas 22.30. fratri-
bus cur exosus 25.40. ueditur in Ae-
gyptum 27.30. sollicitatur ad stuprum
a domna 27.40. somnia explicat 28.
50.29.50. e uinculis liberatur 29.30.
refugit in Aegypto, nominatur Pson-
tompbanicus 30.20. fratres capit ibi-
dem. et miris exagitis modis 31.32.
33.34. per totum. cognoscendū se ipsis
exhibet 34.40. et 35.10. patri admen-
tanti occurrat 36.10. moritur et ossa
eius in Chananeam transferuntur 37.
5. et 46. laudatur 689. per totum.
Iosephus apud Vespasianum accusatus
654.40. quinq; milium annorum hi-
storian Greco sermone cōtequit 655.
30. eius historie certitudo 657.30. dux
ipse Galileoru a Romanis captus ibi-
dem. solutus uinculis cum Tito ad obsi-
dionem Hierosolymoru profectus ibi-
dem

Iosephus belli historiam primum Vespas-
iano et Tito obtulit, ut sibi testes es-
sent 658.10. Agrippa regem dedit
ibidem. Antiquitatis libros ex sacris
litteris interpretatus est ibidem.
Iosephus Simonis filius toparchiam admi-
nistrat 538.20.
Iosephus Tobie filius quomodo Ptolemeu
Euergete recōciliat Iudeis 254.20.
festiuum eius responsum 255.9. 260.
res et liberi 256.1.
Iosephus Zacharie fil. praefectus prae-
dio Hierosolymorum 263.40. uincit-
tur a Gorgia 264.30.
Iosias Amasi filius patri in regnum succe-
dit, optimam rempub. et ueracem reli-
gionem instituit sublatis idolorum aris
et sacerdotibus 213.214. per totum.
moritur 214.30.
Iosue. uide Iesum
Iothamus Ozie filius uir pius patri in re-
gno succedit, Ammonitisq; tributum pre-
dere cogit, et moritur 205.40. 1.
Iothamus Zacharie regis filius patri in
principatu succedit uir pius et iustus
206.8. Ammonitis tributum in facis de-
cedit, filio Achaze successore relicto
ibidem.
Iothanes Gedeonis filius parabola ad Ie-
sū breues loquitur contra Abimelechum
210.30. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.
Iosue mensis 73.10.
Iozarus consultatur pontifex 374.70.
Irinatur 382.50.
Iranus amicitiam cum Davide 549.
30.
Irenaeus orator 376.10.
Iris quid designet 8.20.
Ironi cum Solomone amicitia et munus
eorum beneficentia 266.30. 267.10.
quibus donis fuit remunerati a Solo-
mone 273.10.
Isacus nascitur et circumciditur 25.10. de-
ditur sacrificandus 26.10. ducitur in
Aram 27.10. nascitur et genuit 28.10. 29.10.
Abimelech exosus reuocatur a
sodis patris ibid. saluum ab uxore ibid.
moritur 24.50.
Isacharis foris 20.10.
Isestus uide Isestus 20.10.
Iseremoth

- Isferens locus 66.3
 Isiacorum scelus et supplicium 387.40
 Isidis statua et templum tollitur 388.30
 Ismael Fabi filius pontificatus uix diu nactus
 exiuit 389.5
 Ismaelis Abrahami filij natiuitas et circū-
 ciso 14.10. Arabum autor est 16.40.
 ducit uxorem, gignit fil. xij. ibidem.
 Ismael Phabei filius constituitur pontifex
 432.10.
 Ismael regij generis Iudeus Godoliam in-
 terfecit 219.50.220.10. quantā cedem
 etiam aliorum hominum fecerit præter
 Massphatenses abductos 226.20
 Israel quid significet 24.4
 Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyp-
 tiis, necantur, et grauius labori-
 bus atteruntur 37.40. labor augetur
 43.40. quātus eorum ex Aegypto mi-
 gratiū numerus 45.40. transiit ma-
 rerubra 46.40. armis Aegyptiorum
 se muniunt 47.40. obmurmurat Moy-
 si 48.10. coturnicibus pascuntur. mā-
 nāq; 49.40. ab Amalecitis prelio infe-
 statur 50.40. collatio ad tabernaculi
 structurā 54.30. seditionibus agitur
 et punitur 56.10. 67.10. negatur
 eis ingressus in Chananeam 67.20.
 Israelitis inficio Moyse cū Chananeis pu-
 gnares uincuntur 68.10. que eis triginta
 octo annis in deserto obuenerint 72.4.
 quales milites fuerūt 74.7. Anoncos
 extinguit 74.75 per totū a Madianiti-
 bus pascuis seductum 76.10. nos excin-
 dunt 78.3. Hierichū delect 89.30.
 item Ainā 90.40. partiuntur Chana-
 neā, et quisq; in suam feriē mittitur
 92.20. cōmouentur inter se propter
 arā in ripa Iordanis extantem 93.50.
 quomodo se gesserint post Iosue mortē
 95.24. omisso bello agriculturæ dane-
 optrā 96.1. eorum præliū cum Benia-
 minit 97.10. Chusarthi Assyriorū regi
 subiiciuntur octo annis 98.40. a Moa-
 bitis subiugantur, a Iode libertati resti-
 tuuntur 99.1. iterum a Iabim oppri-
 miuntur 100.1. per Deborah redimuntur
 ibid. ab Amalecitis et Madianitis se-
 pte annis misere tractantur 100.30. resti-
 tuuntur libertati per Gedeonē 100.50.
 sub Abimelecho male habentur ibidē.
 103.30. iā ab Ammanitis sed per Iaph-
 them liberantur 104.20. cedunt a Pa-
 lestinis et fugiunt 109.20. iudicā-
 tur in Iherosolē a Samuele 111.10. male
 tractati ab Ammanitis liberantur a Sado-
 rob 113.30. cedunt a Palestinis 114.30.
 iudicā bellū laborant 115.10.
 Israelitæ post 20 annos post Iosue nequiti-
 am Chanaanos ex Hierosolymis uide-
 do 120.40. Reliqua ipsorum gesta sub
 regibus cōprehenduntur. Ezechiel re-
 gem restituere religionem Romanam
 cōdemnit, et prophetā occidit 108.
 1. transferuntur in Mediā et Persidem
 et quo tempore id factum ibidem
 Issa quid Hebræis 4.2.
 Issachar natiuitas 22.30. filij quatuor 35.
 50
 Issenius fil. Achemel, unus fortū David
 156.50
 Itabarius mons 93.1. suus 56.7.40
 Italia bella ciuilia 588.1
 Ithacie seu Hirenus concubine Ptolemei
 Physconis sobrietās 575.30
 Ithamari domus priuatur sacerdotio 163.
 50
 Ithobal Tyrriorū ac Sidoniorū rex 102.20
 Ithal, et eius inuenta 5.40
 Iudas Heberi filius quos liberos habuerit
 12.20
 Iucundus equitū prefectus tumultū Cesa-
 re sedat 522.20
 Iucundus Herodis satellites falso accusatus
 torquetur 358.20
 Iudæa latronibus expletur 433.40
 Iudæa regio ubi præstantissima 467.40
 Iudæa descriptio 528.529. per totum
 Iudæa nulla pars erat que non unā cum
 Hierosolymis interiret 582.30
 Iudeus uir caplus, Titi iussu crucifigi-
 tur pro uiro Hierosolymis 609.50
 Iudei quando primum ceperunt appellari
 236.20
 Iudeis permittitur a Cyro redire Hiero-
 solyma, et templū ibid. edificare ite-
 rū 227.10. impediuntur ab edificando
 228.10. a Dario Hystaspis filio liberi et
 immunes facti uiuunt in urbis et tem-
 pli restoratione, et quot eorū Hie-
 rosolyma reuersi sint 231.20. quando
 templū absoluerunt 233.10. eorū reip.
 que forma fuerit et quomodo mutata
 ibid. duas tribus Hierosolyma redire
 uolentes per Asiam et Europā degere,
 reliquis uero decē ultra Euphratē esse
 234.30. armati laborāt 236.40. in
 summā calamitatem per Amanē deue-
 niunt 238.30. quomodo a Bagose tra-
 ctati 243.10. quomodo ab Alexandro
 Magno 245.10. quomodo sub Ptole-
 meo Philadelpho 248.30. et inde quo
 modo ab Asia regibus alijsq; honorati
 252.10. misere ab Antiocho Epiphane
 tractati 259. usq; 265. sub Demetrio
 266.50. cū Romanis primū fœdus in-
 ciunt 268.20. summa calamitate cōsti-
 tuti post Iude casum 269.30. 270.1.
 quādo primū Romanis subditi 271.20.
 quibus honoribus et beneficijs ab iisdē
 affecti 305.9
 Iudeorum cū Samaritis contentio propter
 templum 275.40.
 Iudeorum secte quot 384.40
 Iudei quāto sint religiosi 297.10. 332.20
 Iudeorum Cyrenensium et Asiaticorum
 legatio ad Cæs. propter Græcorum mo-
 lestiam 350.10
 Iudei seditionem excitant 371.40. 377.
 378.379 per totum
 Iudeorum constantia pro tuendis legibus
 387.10. 399.10
 Iudeorum miseria sub Pilato 388.30. iiz
 alibi 401.10. sub Felici 431.20
 Iudeorum et Græcorū apud Alexandriam
 seditio 418.40
 Iudei male a Babylonis tractati Seleuciam
 migrant 404.50
 Iudeorum et Philadelphensium disidium
 421.20
 Iudeorū 30000. a seipsis cōtrita 428.30.
 eorum et alia clades ibidem
 Iudeorum cum Syris disidium 431.50
 Iudeorū pontificatus et principatus suc-
 cessio et mutatio 434.40
 Iudeorum epule ferales 505.20
 Iudeorum cōtra Archelaum accusatio et
 petitio 510.4
 Iudei Petronio supplicant 516.30
 Iudeorum tumultus sub Cumano et cali-
 mitas 518.20
 Iudeorum et Syrorum seditio circa Cæ-
 saream 520.40
 Iudeorū sub Albino Hierosolymis seditio
 521.20. alia sub Floro Cesare 522.6
 Iudeorum dispersio in totum 529.30
 Iudei legatos ad Florū et ad Agrippā re-
 gem mittunt 529.10
 Iudeorum contentio cū Romanis ibidem.
 captiuitatē eorum exordium 504.2
 Iudei contra Iudeos in Scythopoli 532.50
 Iudeorum Alexandrie occisorum quā-
 tuaginta milia 605.10
 Iudeorum et Romanorum strages in sece-
 nopegis Hierosolymæ 535.50
 Iudeorum uictoria insignis contra Cestium
 537.20. unde clatē facti 543.30
 Iudei a Romanis profugantur 544.10.
 555.40
 Iudeorum clades ab Idumeis facta 578.30
 Iudeorum circa sepulturam cura ibidem
 Iudeorū in Massada inuane facinus 632.
 per totum
 Iudeorum apud Alexandriam et Thebas
 interitus 853.10
 Iudeorum genus ætustissimū ex origine
 domestica 855.10
 Iudeorū cura cōscribende historie 677.
 10.
 Iudeorum cur rara mentio in Græci hi-
 storis 655.40. eorum apud antiquis-
 simos nomina 680.36. eorum egressus
 ex Aegypto mille annis ante Hiadum
 bellum 661.4
 Iudeorum magnanimitas et clementia
 quo consistit 699.10. eorū leges apri-
 me 686.40. omnes populi eorū amoli
 ibidem
 Iudeorum fides et auxilla contra Aegyp-
 tios Romanis præstita 679.10. merita
 Augusti Cæs. Iudeis cōprobantur
 ibidem

Iudeorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus et senatu Romano, imperatoribusq; maximis facta 675.50
Iudas Amasia regis mater 203.20
Iudas, Iudei 10. et 11
Iude portio in terra Chananea 92.40
Iude natiuitas 22.10. consilium de fratribus cedere uitanda 27.10. homo uehementis 31.50. filij tres 35.50
Iude tribus gesta post Iesu mortē 95.20
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 161.10
Iudas Asamonie filius quid contra Antiochū utrūq; fecerit, et quomodo religionem instaurarit ac perierit 461.20
Iudas Capsei, uir strenuus 278.10
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 243.7
Iudas Esseus propheta 463.50
Iudas Ezechie latronis filius Archelai regnum afficit 379.2. tumultum excitat 508.30
Iudas Gaulanites Galileus seditionē inter Iudeos cōcitāt 384.20. eius secta 385.20
Iudas Iairi latenser inter Romanorū manus effugit 645.40
Iudas Iude filius prefectus Simonis cū decem contubernaliibus deliberat murum intrudere Romanis 616.50
Iudas Machabeus 260.20. Patri in administratione succedit 261.10. Apolloniū et Seronem prefectos superat et occidit ibid. Gorgiam et Nicanorē uincit 262.10. uidet Lyfiam 262.40. templum purgat et instaurat 263.10. uicinos molestos domat magnis stragibus 263.30. Nicanorē cū suis copiis decet 267.30. creatur pontifex, et faceratur Romanis 268.20. cadit 269.10
Iudas sepphoræ sophista 503.20.
Iudas uates 286.40
Iudicum status quis 116.10
Iudicum imperium apud Iudeos quantum durauerit 312.
Iulia uxor Cæs Augusti 349.10
Iulie Augusti quid ab Herode legatum 374.10
Iuliani ceterionis fortitudo et fati 621.50
Iulius Cæsar Pompeium fugat, et bellum cū Aegyptiis gerit 301.30. amicus et beneficus est in Iudeos 302.30. parat expeditionem cōtra Scipionem et Cætonem 305.1. occiditur 307.2
Iulij Cæs. magnificencia, et liberalitas in Herodē 329.10.330.40.485.1.486.2. uincit M. Antonium 327.50. occidit eum cum Cleopatra 330. beneficia in Aristobulum Alexandri 470.11. uicē in Hyrcanū et Antipatrū 471.10
Iulius Capella 438.40
Iulius Lupus Cæsoniam cū filia interficit 414.20. interficitur et ipse 418.10
Iupiter Olympius 405.50

Iurifurandi modus 18.10
Iustus Iosephi satellites cadit 458.20
Izate regis filij et fratres Tito supplicant 633.30
L
Abanus Batuelis filius 12.3. dolose cū Iacobo agit 21.50. persequitur fugientem gentem 22.40
Labofardachus Niglasaris filius in patrum regnum succedit 223.50
Lacedæmoniorum amicitia cū Onia potestice 258.1
Lacedæmonij cū Iudeis societate et fœdus faciunt 278.40
Lacedæmonij quando et quemadmodum Romanis subditi 526.30
Lamechus, pater liberorum LXXVIII. 5.50
Largius Lepidus decime legionis præpositus 628.20
Latopolis 45.30
Latronum colluuias Hierosolymis 570.30.571.10. eorum facinora ibidem
Latronum turba in Iudea 431.10.432.20. et 438.10
L. Lentuli decretum pro Iudeis 306.30
Lepida Caligula occisus 406.20. et 408.3
Leprosi quatuor Syrorum castra urgente media inuadunt 196.20
Leprosorum conditio 61.50. et quod alibi sint in precio ibidem
Lexces loci descriptio 649.10
Leui. militum præfectus 446.20
Leuis natiuitas 22.20. ulciscitur sororis stuprum 24.20. filij ipsius tres 35.50
Leuias traditur 571.20. occiditur ibidem
Leuite uxor quam nefande a Gabaeonitis tractata 96.10. et 97
Leuite eius prudentia 96.40
Leuitarum numerus 65.20
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, et decime adscribuntur 72.30. earum ciuitatum nomina 93.20
Leuite usū uestis lineæ impetrat 434.12
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 63.40
Lex Moysis cur a poetis aut prophanis historicis non tractata 246.20.251.40
Legis et præceptorū Dei pulcherrima explicatio 681.682.683.684. per totū
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 679.5
Leges Moysis ad mores pietatemq; pertinentes 39.40.80.30.81.10
Lie et Rachelis emulatio 22.20
Libri duo et uiginti apud Iudeos chronici 657.30
Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudeis stipendium indixit 645.50
Lybia dicitur Aethiopia 18.1
Libys, Libya 10.40
Linguarum multarum cognitionē cur Iudei non magni faciant 436.20
Longei cur primi homines 8.20
Loginus tribunus a Iudeis occisus 537.10

Longini equitis Romani foris factum 607.10
Longini iuuentis Romani facinus 626.10
Lotus adoptatur ab Abrahamo 12.6. capitiuus abducitur 13.30. seruatur de excidio Sodomitarū 14.15. filie cū patre cocunt 15.20
Loti uxor in salis statum uersa ibidem
Lucilius Bassus legatus Herodū castellum capit 643.40. Macharunta quoque 644.10. Iardē Syriā oppugnat 645.20. Lucius Annius Geraiam capit, et mille iuuenum interficit 385.40
Luctus tempus 83.40
Ludas, Ludi 11.10
Ludi Circenses 406.30
Luminū festiuitas, et eius institutio 263.9
Lupus Alexandrie rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudeorū 653.40. tēp. lū Onie ablatis donariis claudit ibi
Lustrandi populum modus 72.20
Lustrationis tabernaculi modus 60.10
Lydda ciuitas a Cæsio exusta 535.40
Lydi olim Ludi dicti 11.10
Lysanias Ptolemæo Mennei patri successit in regnum 310.20. interficitur a Cleopatris 324.10
Lysanias Partbos in Iudeos incitat 475.20
Lysie committit Antiochus Epiphanes filium suū et bellū cōtra Iudeos 261.40
Lysias uincitur a Iuda Machabeo 262.40. occiditur a Demetrio 267.1
Lysimachus fratrem suum occidit, et Gazam prodit 185.30
Lysimachus Ellespontum occupat mortuo Alexandro 246.10
Lysimachi portentosa de Iudeis mendacia confutata 671.39.672.1.673.20.678.679. per totum

M
Macedones transisse pedes mare Pamphylum 47.40
Macedones quando Romanis subditi 526.30. et 50
Macedones Aegyptios subiugarunt 679.50
Machabæi natu maximi et primi inter septem fratres supplicia crudelissima et ipsius cū insigni tolerantia sermones 695.10.697. ubi historia Machabeorum fratrum
Machara dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodē 316.10.480.20
Machir, tertij ex fratrib. Machabæi constantia 697.9
Macheruntij Romanis persuadent ut praesidio suo decedant 606.5
Machierus quomodo captus a Romanis 643.46. situs eius descriptus 644.3
Macho captus et depredatus 143.20
Macro præfectus prætorianorum militum 394.10
Madianitarum filie Israhelitas illicunt ad delinquendum 76.77. per totum. ceduntur

I N D E X

- duntur cū suis regibus 77.4
 Madianitæ Hebræos subigunt 100.30. cæ-
 duntur maxima strage 101.40
 Madiana ciuitas 41.10
 Madus, Madei 10.4
 Magnus campus regio 44.7.15. eiusque
 descriptio 184.25
 Magogus et Magoge populi 10.2
 Magus Aegyptius pseudopropheta trigim-
 ta milia hominum seduxit 520.20. cum
 paucis fugit ibidem
 Magi et latrones iterum Iudeos afflixerunt 520.30
 Magorum turba in Iudea 431.432.433.
 per totum
 Malichus exactionum collector pro Cas-
 sio 473.30. nouas res molitur et ue-
 neno tollit Antipatrum ibidē. luit po-
 nas 474.10
 Malichi Arabum regis perfidia 312.15.
 477.30
 Malchus Arabie rex Vespasiano in auxi-
 lium misit quinque milia peditum, equi-
 tes mille 546.10
 Malichus Iudeorum dux 469.20. auxilia-
 tur Gabinio contra Alexandrū Iannæū
 299.6. Antipatrū ueneno tollit 307.
 30. interficitur 474.10
 Malibæ uxor Herodis moritur 507.30
 Malorum hominum mos 370.20
 Man uox interrogatiua 50.10
 Manachæses uetis qualis 57.40
 Manabæmus Essenus Herodē puerū scho-
 las frequentatē salutē regem 319.1
 Manabæmus Iude Galilei fil. Massadā in-
 uadit 530.50. uelut rex Hierosolymam
 rediit, et princeps seditionis fuit ibidē.
 interficitur 531.20
 Manabæmus occiso Seleuco regnum sibi
 vindicat et Thapsenses excidit, ac
 post a Phullo pace redempta moritur
 205.40
 Manasses Iosephi filius 30.20.35.50
 Manasses in numerū Iacobi filiorū adopta-
 tur 37.1. censetur loco Levi 65.20
 Manasse pars dimidia Chananeæ 92.50
 Manasses Ezechie filius regnum paternum
 assequitur, impiissimus, et prophetarū
 occisor captus a Babyloniorū rege tan-
 dem in principatū restituitur, et picta
 ei studet prioribus mutatis morib. 212.
 20.213.1. moritur relicto successore re-
 gni filio 213.4
 Manasses Iohannis pont. fil. ducit uxorem
 Sanaballitis filiam Hicaso uocinatam
 243.50.344.10
 Manasses fuit pontifex 254.10
 Manasses trans Iordanem missus, ut topa-
 rchiam administraret 538.30
 Mandra, locus 220.20
 Mane, quæ diei pars 3.4
 Manethon Aegyptius historicus 659.25.
 eius historie cōpendiū 660.661.662.
 per totum
 Manethon antiquitatē Iudeorū confirmat
 661.20. Aegyptiacam historiam se ex
 sacris literis interpretaturū professus
 667.30. eius historia emendata ibidē.
 et 668.50.669.10
 Manethonis mendacia confutata 668.30.
 669.670.671.673. per totum
 Manna qualis eibus 49.50
 Manna quando defecit 89.20
 Māneus Lazari ad Titū profugit 618.10
 Manoches Zelotypus Sāpsonis pater an-
 gelum excipit 104.50
 Mar locus cur sit uocatus 48.10
 Mara quid significet 107.40
 M. Agrippa. uide Agrippa
 Marcus Alexandri Alabarche fil. 418.30
 M. Antonius. quere Antonius
 M. Anto. Iulian. procurator Iudeæ 628.20
 Marcus Sexti Cæsaris successor in Syriam
 307.1.473.9
 Mardocheus dux Iudeorū Babylone de-
 cendorū Hierosolyma 231.24.233.43
 Mardocheus Esthere patruus 238.1. regi
 infidias prodit 239.10. Iudeorū cala-
 mitatem Esthere indicat ibid. afficitur
 summo honore 241.30. Amanis pote-
 statem et bona accipit ibidem
 Mare rubrum Iudeæ transitum concessis-
 se, et Pamphylium Macedonibus 47.
 6.41
 Mare uas templi cur sic dictum 168.30.
 et quā fuerit capax, eiusque usus ibid.
 Marcone Græci Samaria 184.7
 Marsa urbs 182.40
 Marie Eleazari filie iuuenis horrendum
 comeditur filium 627.5
 Mariamne Agrippæ filia 391.30
 Mariamne Alexandri Aristoboli et Ale-
 xandræ filia, uxor Herodis 310.30. oc-
 ciditur a marito 331.10
 Mariamne Alexandri filia, uxor Herodis
 Antipatri 474.40. eius insolentia in
 maritum 488.40. occiditur 489.9
 Mariāne Archelai uxor repudiata 381.10
 Mariamne ab Archelao marito transiit in
 thorum Demetrii Alexandrini 430.40
 Mariamne Moysis soror 39.10. moritur
 73.30
 Marianus turris descriptio 600.20
 Marisa ciuitas deuastatur 476.40
 Marsonanc, mensis 7.3
 Marsus Syriæ praeficitur 420.30. desert
 Agrippam Claudio Cæs. 421.20. ex-
 cipitur ab Agrippa, cui fuit exosus 422.
 30
 Marsus Agrippæ libertus 392.40. Tibe-
 rij mortem patrono suo nunciat 392.30
 Marthace Archelai mater moritur 377.
 47
 Marullus praefes Iudeæ constituitur 397.
 Massabazanes quid 58.6 (14
 Massadæ castelli descriptio 377.40
 Massadæ castelli situs descript. 648.40
 cōmeatus et apparatus qui decem mi-
 libus utrorum sufficerent 648.40
 Masnacephthes pileus 58.7
 Massbath ciuitas, et quid significet 111.
 40
 Matathias Asmonæi filius occidit Bac-
 chidem, et duces expellit Iudea ac mo-
 ritur 461.7
 Mathanes Balis sacerdos trucidatur 201.
 20
 Matthias Anani fuit pontifex 420.20. pri-
 uatur sacerdotio 422.5
 Matthias Apfaloni, uir strenuus 238.10
 Matthias Iohannis filius sacra prophane-
 re uenit, uerūque religionē fortiter tue-
 tur 260.10.261.5. instructis filiis mo-
 ritur ibidem
 Matthias Margaloti seditionē monet 371.
 40. exuritur uiuus 372.10
 Matthias Margali, sophista 503.30
 Matthias pontifex mittitur ut Simonem
 Gioræ Hierosolymam introducat 589.
 20
 Matthias Theophili constituitur ponti-
 fex 367.10. priuatur eo munere 372.
 30
 Matthiae Boethi mors crudelissima 616.
 30
 Maxilla, locus 106.20
 Mazaca ciuitas 10.8
 Madabenses Amareti Iohannem Gaddem im-
 terficiunt 270.15. expugnantur ab Hira-
 cano 283.40
 Medimnus Atticus et Siculus 67.40
 Medi populus 10.4
 Medi quod in Asia regnauerunt Græci
 cogniti 658.50
 Megassari facinus audax 614.20
 Megasthenes historicus 663.8
 Mela legatus Archelai ad Herodē 318.40
 Melcha Aram filia 11.40
 Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi,
 marito periclitanti succurrit 124.30.
 datur alij nuptum 123.3. ridet maritum
 142.10
 Melchisedec rex Solyme Abrahamum
 conuiuio excipit 13.50
 Melis imposuit Pseudalexander 521.522.
 per totum
 Memnonis sepulchri descriptio 516.10
 Memphibostus Ionathæ filius humanissime
 a Dauid habitus 143.50. delatus Da-
 uidi occurrit iactatori 154.3
 Memphitarum deditio 471.10
 Menander Ephesum singulorum regum æ-
 tius apud Græcos et Barbaros cōscrip-
 psit 661.10
 Mende ciuitas 214.40
 Menedemus Philosophus 251.10
 Menelaus, qui alias Onias, Simonis filius
 propter amissum pontificatum defecit
 a patris legibus 258.30. abducitur
 captiuus et occiditur 266.40. uide
 Onias
 Mensa tabernaculi 57.1.58

Menſe à Ptolemæo Philadelpho Iudeis donatæ deſcriptio 249.50
Menſis anni primus Moysi quæ et cur 7.4
Meſſurus quæ excogitavit 5.20
Meroë unde diſta 40.40
Meſes, Meſaneſ 12.20
Meſchus, Meſchini 10.6
Meſopotamie diſſicilis tranſitus 18.10
Meſre, Meſrai 10.20
Meſrai filij quibus populis nomina impoſuerunt ibidem
Meſſala rhetor patræſtatis Herodi 310.7
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 430.40
Meſſib, tunica pontificalis 58.10
Meſſilius præſectus à cede reſervatus 532.6
Meſſilius Romanorum præſectus legatos mittit ad Eleazarum ibidem
Micheas propheta, vulnere ipſum nolenti male ominatur, 188.54. Achabo malum nunciat, quare in carcerem conſtituitur 189.10. Achabo interitum prædicat 189.12. 190.12
Micheas propheta 215.20
Michole uxor Davidis, vide Mecha
Mileſius archs Damafci præſectus quomodo Philippum Græpi filium tractavit 291.8
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 517.40
Militis Rom. impudentia quantum cladem Iudeis dederit 428.40
Militis Moſaicos libros diſſerpentiſ pœna ibidem
Militie qui non commodi 86.1. et qui ab ea immunes ibidem
Mina quantum pendeat apud Iudeos 300.10
Mineus Aegypti rex, Memphis conditor 173.30
M. Minucianus 410.10. 417.0
Miſael appellatur Miſaches 221.10
Miſaſ, Moabitum rex propter negatum Ioramo tributum quâ neceſſitatis petiverit 193.10
Miſenum oppidum 405.40
Mithridates ararij Cyri præſectus 227.50
Mithridates occiſus 297.10
Mithridates Pergonem, Peluſium expugnat et Aegyptios occidit 301.302. eius geſta 471.1
Mithridates quomodo ab Anileo tractatus, quomodo ab uxore, deq; eius uxor 403.404. per totum
Miſaſes Græcus hiſtoricus 666.40
Moabite penitus fracti à Davide 142.30
Moabite et Ammanite ſocij, mutuo ſeſe interrimunt 193.50. iterum ſternuntur et prædantur 194.6
Moabui, Moabite 15.30

Molonis mendacia, de Iudeis 673.20
Monobazus Bazeos Adiabænarum rex quomodo Iudaſmum ſibi complexus 425.6. eius regnum 604.20
Monobazus, Monobazi filius, prærex conſtituitur 425.10. rex fit 428.2
Montes Samaron, locus 181.20
Mantem in alium locum deſolutum 205.30
Mortem præter dei voluntatem non venire 87.20
Mofes, qualis fuerit uir 2. et 3
Moyſis natiuitas 28.50. quomodo ſervatus 39. cur ſic vocatus ibidem, adoptatur à regina ibidem
Moyſes, diadema regum, pedibus calcatur 39.50. et 40.1. præſectus exercitui Aegyptiorum et Aethiopas bello vincit 40.10. ducit Tharben uxorem 41.3. fugit Aegyptios ibid. Baguelis filiâ opitulatur contra paſtores, ex quibus unam ducit uxorem 41.50. conſpicatur rubum ardentem in ſina 42.3. conſormatur ei liberatio Iſraelitarum 43.10. edicuntur miracula, potentia Dei cognoscitur, reſcit in Aegyptum ibid. edicuntur prodigia apud Pharaonem 43.44. 45. per totum. educit Iſraelitas ex Aegypto, et quantum eorû numerus 45.50. cuius ætatis fuerit, cum eos educeret 46.50. traducit eos per mare rubrum incolumes 46.40. aquam amarâ facit potabilem 48.30. coturnices et manna impetrat à deo 49.40. ex petra aquam elicit 50.20. cum Amalecitis pugnat 51.30. decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 53.20. quadraginta diebus in ſina detineatur 54.30. Aaroni fratri ſacerdotium conſecrat 59.40. dedicato templo niſtimus offert 60.40. in tabernaculo Deum conſultat 61.10. tribus. Leviticâ Deo dedicat 63.40. conſecrat omnes tribus præter Leviticâ, et ordinat proſecutioni bellorû neceſſarias 65.20. mittit exploratores in Chananeâ 66.20. Core ſeditionem compeſcit 69.10. eius iuſtitia 70.30. luſtrat populum 73.10. Seſonem et Ogem reges decet 73.50. Madianitas cum ſuis regibus cedit 78.4. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid. moriturus quid ſibi prædixerit 79.10. quas leges præſcripſerit 80.20. uſq; 86. extortatur Ieſum ut in Chananeos exercitum ducat 87.10. nube circumdatus diſparuit ibid. 40. lugetur triginta diebus à populo. ibidem
Moyſes ſubuloſe dicitur fuiſſe leproſus 84.4. uir admirandus 67.12
Mofeos quinq; librorum ſcopus 637.28
Mofes apud Manthonem prius, Oſarſiphus ſacerdos Oſtreos dei Heliopolitani dictus 669.40
Mofes Aegyptius uir diuinus habitus 670.25. eius tempora quib. nixit deſcripta

ibid. eius uirtus et geſta 679.680. 681.682. per totum
Mofollami Iudei nobile factum 665.40. 666.10
Muchus fert ſententiam contra Vaſten regem 237.40
Mulierum potentia 230.5
Mundi et uniuerſorum creatio 3.1
Mundum providentia dei regi 226.40
Mundus quomodo Paulinam conſupravit 388.20
Murus trigintanovum ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo edificatus 615.3
Muſicorum instrumentorum Davidis regis deſcriptio 146.40
Mutiani et cæterorum rectorum petitiones 590.20
Mutianus Romanus ingreditur cum exercitu 592.30

N

Namix uxor Abimelechi Bethlemite et quid ſignificet 107.30. quomodo Ruthem induxit 108.10
Naaſes Ammonitarum rex Hebræos crudeliter tractas à Sædo occidit 115.40
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Davidis legatos 144.10
Nabeotes, Nabatea regio 16.30
Nabalus uxor et malus concubatur Davidi 130.10. quid ſignificet, ibidem moritur 130.40
Nabla, instrumentum muſicum 156.40
Nabrodes, qualis uir 9.5. et 10.1
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 215.20. Ioacimû occidit, et Hieroſolymam quorû præſtantiffimas Babylonem abducit 215.50. duces eius qui urbem Hieroſolyma ceperrunt 218.10. quomodo captum Sedeciam tractavit 219.10. Hieroſolyma penitus excindenda, et templum ſpoliandum, populumq; Babylonem tradendum curat ibid. Cælen Syriæ ac Aegyptum perdomat 220.40. Iudeorû nobiliû quorundâ pueros inſtituit et caſtrat ibid. ſonnu, cum erat oblitus, uult ſibi indicari et explicari, quod facit Daniel 221.40. moritur 223.40. geſtorum eius repetitio 223.50. poſteriorum eius ſinix 225.4
Nabuthus propter negatum regi fundum, lapidibus obruitur 186.40
Nabuzardanem mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 219.40
Nacebus Arat um dux caſus 356.50
Nachores Serugi filius 11. quot habuerit liberos 11.50. et 12.10
Nadabui Hieroboam filius accipit regnum paternum cum paterna maliciâ, occiditq; cum omni familia 182.20
Naim nixus 586.40
Nais à Caine condita 5.20

I N D E X

- Nab uicus 429.10
 Nabathæ regionis situs 522.20
 Nabathene toparchia à Cestij equitibus uastata 535.20
 Nasamonæ quomodo Romani subiugarint 527.40
 Nathan propheta 142.10. mittitur ad Dauidem increpandum 146.20. indicat quomodo Adonias sibi regnum usurparet 159.40
 Nausi prophetia de excidio Ninuitarum 206.10
 Nazaræi, deo deuoti 72.40
 Neceitate in bello nihil pugnacius 549.30
 Neceitate laborantes subleuare, homini decentissimum et deo gratissimum 133.10
 Nectias qui et Phrao Saran rapuit 610.6
 Nectas Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 214.40. captiuus abducit Iosiam filium eius ibidem
 Nectam bello petis Nabuchodonosorus 214. uincit ibidem
 Nectas quantum iuuerit Indeos apud Xerxem 236.10. 237.3
 Nectas urbs 401.30
 Nectas. uide Nabrodes
 Nephani singulare certamen cum fortissimo Palestinorum 156.20
 Nephthalim natiuitas 22.30. filius eius 36.50
 Nephthalitarum fors 93.5
 Neronis gesta et precipue contra Indeos 519.40. et 30
 Neronis imperium quandiu durauerit 586.10
 Nero contemptor nationis Iudeorum 636.20
 Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Indea 543.10. Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibidem
 Nero. quere Tiberius et Domitius
 Neronius dicitur Casarea Philippi 433.40
 Nerui cur Indei abstineant 24.9
 Nectas et Philippi fratrum fortia facta 553.1
 Nectas perfidus contra Indam Macchabæum pugnans, cum suo exercitu uictus exinguitur 267.30
 Nectas amicus Titul fugitiuus. 604.40
 Nectas regina Aegypti 173.40
 Nicolaus Damascenus Iudeorum patronus 252.40
 Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 351.20
 Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Casarem 359.30. sententia de duob. eius filiis damnata 361.30. actio contra Antipatrum Herodis filium 368.2. patrociniatur Archelao 377.20
 Nicolaus Damascenus rerum Iudicarum scriptor 677.10
 Nicolai Victoris oratio pro Indis Ionichis 343.40. Indeos coram Casare arguit, et reges purgat 310.30
 Nigro Perata qui Idumiam regbat, à Indis mandatum ut discipulis pareret 518.10
 Niger Idumie fector in Salti oppidum Idumie confugit 543.30. iterum fugit ibidem
 Niger Perata, filius Babylonius, et Iomannes Effesus, duces Iudeorum contra Romanos ibidem. quomodo uictus 580.30
 Niglisar Abolamodachi filius regnum paternum accipit 223.50
 Nilus fluuius 420
 Nilus usque ad Elephantinam nauigabilis 590.40
 Nini qui condiderit 11.10
 Nini regis Assyriorum 218.30
 Nisab, mensis 7.4. 53.20. 53.20
 Nisab regis 426.40
 Nisab urbs 421.30
 Noba oppidum sacerdotum 126.30. excedit cum uniuersis habitatoribus 127.30
 Nobilitas generis nulla inter Indeos 69.50
 Nobilitatem generis unde Indei discernant 437.3
 Nosel mel Nochus uir pius sceleratorum commercia fugit 620
 Nos quomodo arcem construxerit et diluuiis sit seruatus 6.7. eius filij quales 8.9. mini usque reperiuntur inebriatur 12.8
 Nosel interitus 421.10
 Nubis supra tabernaculum presentialia quid significarit 65.30. 67.10
 Numidius Quadratus Syriæ procurator 429.30. et eius gesta 519.20
 Nymphidius homo nequiss. 585.50
 O Badanus arcem hospicatur 141.40
 Obedes filius Bozi et Rithes 108.40
 Obedias, inuictorum Achabz curator, uir pius, propheta liberat 189.20. quomodo uxor eius uidua per Eliseum fit à debitorum molestis liberata ibidem
 Obedias propheta captiuus Beniamin et Indeos liberat 106.50
 Obedias seu Obedas Arabum rex 353.10. 356.30. superat Alexandrum Hyrcani 464.45. per totum
 Ochobatus militem Ionathæ dux 189.30
 Ochofius Achabz fil. regnum paternum accipit 191.10. ex casu moritur 192.40
 Ochofia Iorani fil. paternum regnum recipit 198.6. fugitiuus istus ab Ieu perit 199.10. cognati ipsius interimum tur ibidem
 Octauia Claudij Cæs. filia 430.40
 Octauus Claudij Cæs. filius ibidem
 Officiosi quando plerumque sunt homines 133.10
 Ofilius Phasaelum mouit de insidiis cauendis, et iukat eum 311.10
 Oges rex excedit 74.20. quantitas uir fuerit et quanta eius dabo 74.20
 Oida prophetissa uaticinatur Iosie regi Olucti mons 431.40. (119.45)
 Oidus Iacobi 587.8
 Olympus ad Cæs. mittitur 495.20
 Olympius Iupiter 406.30
 Onias et Dosithreus Indei duces literauerunt Alexandriam 675.10
 Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 245.50
 Onias Onie fil. reuelatum in Aegypto edificat 273.1
 Onias Onie fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobie filios clauare cieles 460.40
 Onias, filij Simonis amicitia cum Ario Latconum rege 257.30. Menelam dici uoluit 258.40. Vide Menelam
 Onias Simonis Iusti fil. pont. 248.10. 254.30. 257.5
 Onias alius pont. 257.10
 Onias Simonis pontifex à Ptolemaeo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 653.50
 Onie pro Cleofatra regina bellum suscipientis gesta 675.20
 Onias, uir iustus qui plurimam prebitus impetrarat, lapidibus obruitur 248.30
 Onie regio 301.40
 Oni ciuitatis Aegypti origo 633.40
 Ophnes sceleratus filius Elis 108.30
 Ophres Abraham filius occupat Libyram 18.50
 Opobalsamum ubi et quomodo produciat 297.10
 Optimatum administratio Hierosolymis quid et quandiu 116.7
 Ordum, frugum omnium missum 101.30
 Oribus rex occisus 101.30
 Orientis totius nobilitatem precipuam in Italia seruit 327.30
 Orodus Artabani fil. Parthorum rex constituitur 387.4
 Oseas rex Israelis constituitur, uir impius 207.30. uiuus capitur ab Assyriis, et transfertur cum uniuerso regno Israelitarum in Median et persidem 208.40
 Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 586.1. 588.30. senet occidit ibidem
 Othonis un. criptum ibidem
 Otrus Armania dominus 11.20

Oxattingens arcem examinatur 141.30
Oze percussio, locus ibidem. 40

Ozias Amasia fil. regni Iude patre mortuo capit 205.1. natum bonum et gnavum multis de viciis gentibus urbem refecerat ibid. deficient a picae lepra percussus moritur 205.30

Pacorus rex Medie 427.4. coniugis et concubinas captas ab Alanis certum talentis redemit 647.3

Pacorus Parthorum rex contra Iudeos pergit 475.20

Pacorus Pacori regis pincerna explorat Iudeam 475.20. insidiatur Phasaelo 475.40. et Herodi 476.10. rex Syriam occupat 310.20. occiditur 316.9

Palma Claudij Cas. uxor 430.40

Palesina filius, et eius gentis odium in Hebreos 44.10

Palesinos Sampson uexat 105.40

Palesinorum contra Hebreos expeditio et victoria 109.30. arcem et suis finibus remittunt Hebreis 110.10

Palesini cum Iudeis prestantes nunc uincunt, nunc uincuntur 109.30. et 111.20. 112.10. iterum bellum eis inferunt 121.40. ceduntur 122.10. denuo redintegrant bellum, sed infeliciter 123.40.

Cilianorum agrum inuadunt 128.20. Sauli ditionem inuadunt 129.9. cum eum filius occidit 134.50

Palesinos David superat 141.10. penitus subigit 142.40.

Pallas Neronis libertus 432.20

Palmarum fructus prestantia 385.50

Palmyra urbs 173.30

Pamphylum mare Macedonibus transitu prebuisse 47.40.

Panes propositio 57.10

Panium, locus 338.20. 486.20

Panij pulchritudo naturalis Agrippe diuinitas accurata 564.9

Pannyebis concubina 493.40

Paphlaganes populus 10.10

Papinius tribunus 407.20

Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 317.20. occiditur 481.30

Paradisi descriptio 4.3

Parricidium quam grave sit crimen 370.10

Parthi Antigonum reduci in regnum Hyrcanumque cum Phasaelo captiuos abducunt 310.30. 311.30. Hierosolyma diripiunt 312.10. prodigantur 316.9

Parthorum mutabilitas 386.40

Parthi Armeniam bello amittunt 389.40

Pasche institutio et celebratio 66.20. 375.30. 385.4

Pasini castrum 11.20

Patrie causa nihil non faciendum 133.30

Paulina, quomodo a Mando constuprata 388.10

Paulinus Lupo in administratione Alexandriae succedit 654.10. templum Onie

penitus spoliatur, et inaccessum facit ibidem

Pausanias Cerasie fil. Philippi Macedonensis interfector 243.30

Peccata unde maxime nascantur 119.50

Peccoribus olim omnibus barbarorum possessio constabat 41.50

Pecunia publica nullam esse Iudeis, quam sacra munerum templi 300.30

Pecuniam uotiuam ubi deposuerint Iudei 405.40

Pedani delegatus 495.30

Pedani equitis forte factum 625.10

Pelusium urbs 119.40. 390.30

Pelusium capitur 301.30. 471.9

Pentecostes festinitate Iudeos iter non facere 283.30

Pentecoste unde dicta 507.40

Persee regionis descriptio 545.9

Percussus in rixa quomodo uindicandus 84.40

Perse populus 11.10

Perfarum mos in bibendo 237.20

Perfarum lex de uxoribus ibidem

Perfarum contra Grecos expeditio 656.20. contra Aegyptios 679.30

Perse in Asia regnauerunt 558.50

Perficarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 656.20

Pestis quam seu inuaserit Davidis regni propter recensitum populum 157.50

Petephres liberaliter traslat Iosephi 27.20

Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 640.50

Petra magna, locus 129.1

Petra, que olim Arce, ciuitas 73.20

Petra, que Receme 78.10

Petronius Aegypti praefectus Herodem iuuat famis tempore 335.10

Petronius praefes Syria constituitur 398.40. gratificatur Iudeis cum suo periculo 400.401

Petronij epistola ad Doritum pro Iudeis 419.50

Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudeam 516.9

Petronius Iudeos adhortatur ad Caesaris statum recipiendum 516.40

Phaccias Mandemi filius, patri in regnum et crudelitatem succedit, trucidatur 206.2

Phaccias Romelie fil. uir impius, regnum Israhel occupat ibid. Achazem oppugnat 206.40

Phalec quid significet 11.20

Phalegus Heberi filius ibidem

Phanias Samuelis filius errore abstractus ad pontificatum 592.4

Phanasus pontifex a seditiosis constituitur 434.1

Phanuel locus cur sic dictus 24.8

Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, et quando sic appellari desierint. 273.34

Pharaonibus Aegypti rex Abraham coniugem concupiscit 12.40

Pharaonibus duritas et malitia in Hebreos 42.43. 44.45. per totum. dimissos insequitur 46.19. cum omni exercitu deletus 47.30

Pharae filij duo 55.50

Phari insule descriptio 590.40

Phariseorum secta 278.40. autoritas 285.40. 291.50. 292.20

Phariseorum secta qualis 365.20

Pharisei 384.40

Phariseorum existimatio 584.30. et quomodo se gesserint regnante Alexandra ibidem

Pharmuthi mensis 45.10

Pharnaces patre Mithridate Ponti regem occidit 297.10

Phasaelus Antipatri fil. 479.30. praefectus militibus 472.8. superat Felice 474.20. accusatur a Iudeis ibid. et ciuenitur a Pacoro 475.20. occidit sese 476.50

Phasaelus ciuitas 487.20

Phasaelus, turris et oppidum 349.30. 378.10. 487.20. 508.4. 600.10

Pheroras Antipatri filio committitur cura commotus 315.20. donatur ei caput Pappi praefectum 317.40. assequitur tetrarchiam 338.20. Herodis filia una respuit uxorem ducere 352.4. alteram eius ducit ibidem

Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 352.30. Salomen accusat Herodi 353.36. discedit filia cum Antipatro fratris filio 365.9. moritur et uxoribus accusatur ueneficij 366.20

Pheroras Antipatri filius 370.30. quid gesserit 479.10. odit Herodis filios 491.40. accusat Salomen 492.2. se ipsum prodit et reconciliatur Herodi 493.20. reuocatur ab eodem et moritur 498.30

Pherore uxoris insolentia 498.30

Phiak lacus 564.5

Philadelphensium cum Iudeis dissidium 423.20

Philippus Ptolemei Minnei filius 471.40

Philippus Amyntae filius celsus 409.50

Philippus Antiochi Grypi fil. Syriae parti imperans Antiochum Cyzicenum superat 289.50. cum fratre Demetrio pugnans totius Syriae dominus constituitur 291.3

Philippus Archelai frater quomodo reus a Varo Roman premissus 510.5

Philippus Herodis fil. constituitur tetrarcha 374.9. succurrit fratri Archelao 380.30. portionem regni paterni consequitur 381.30. calumniatur a fratre Antipatro 500.6

I N D E X

- Philippo Herodis filio quæ regiones cõferunt 510.40. Cæsaream ad Iordanis fontes et Iuliadem condidit 515.9
- Philippus Herodis frater moritur, et quam honestius fuerit uir 390.6
- Philippus Iacima filius Agrippæ copiarum præfectus 364.40
- Philippus Iacima fil. Agrippæ præfectus 439.20. quomodo in periculis seruatus, eiusq; gesta 440.4.446.2. filiæ eius due in excidio Gamale seruatae 568.50
- Philippi Macedonis interitus 243.30
- Philippo uni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum et filij tutelam 265.50. regnum affectus, afficitur supplicio 266.40
- Philistinus, Philistini 10.40
- Philo Iudeorum legatus à Caligula repulsus 398.30
- Philo historicus 666.50
- Philosophie tria genera apud Iud. 512.10
- Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudei dicuntur 664.40
- Philosophorum de deo discordes sententiae 682. per totum
- Philostephanus Ptolemai Lathuri dux 288.30
- Philostatus historicus 663.6
- Phineas sacra pecunie custos 635.2
- Phineas Zambriam occidit, ex exercitui contra Madianitas præficitur 72.30
- Phineas domus sacerdotio donatur 63.48
- Phineas fil. Elis pontificis malus 108.30
- Phineas legatur ad Rubelitas et Gadaditas cum reliqua dimidia tribu 94.40. succedit patri in pontificatum 95.10
- Phison flumini, et quid significet 4.8
- Phobus Agrippæ legatus à Iudeis interceptus 536.10
- Phoenicibus pecunie amor Grecorum incrementum fecit 658.50
- Phoenicum antiquissima rerum memorabilium traditio 655.30. 656.1. testimonium de Iudeis 659.10. 661. 662. per totum
- Phoenicum historie 663.30. 664.10
- Phora quid significet 4.9
- Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 320.7. à suo filio occisus 386.20
- Phraates Phraatis fil. parentem occidit et matri miscetur, exil perit ibidem
- Phrynae fedi dies 243.5
- Phryges populus 10.10
- Phates, Phati 10.30
- Physon Ptolemai Epiphanis fil. 258.20
- Pileus à Tiberio in Iudeam missus 515.10. Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibidem. quæ cum Iudeis Cæsaree egerit ibidem. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid. Iudeorum tumultus propter Cæs. imagines 215.20. tumultus alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.
- Pileus pontificis qualis 58.40
- Pinea ligna ex terra aurea 174.50
- Piso legatus Pompeij 297.30
- Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 438.40. 441.30
- Pisibolus Hierosolymorum præfectus 299.30.469.20. transfugit ad Aristobolum 299.30. occiditur à Cassio 301.4
- Placidi et Iosephi uelitationes circa Ptolemaida 447.30
- Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 545.40. in Galilea maximam multitudinem occidit 549.50. à Iotupatu repulsus aufugit ibid. quomodo Itaburum monte occupauit 567.40. gesta contra Gadarenenses 581.40
- Platane, uici Sydoniorum 495.30
- Plato ueritate de deo proferre timuit 681.50. 683.4. Mosén imitatus 686.40
- Plinibines situs 590.30
- Plistorum apud Dacos secta 385.20
- Polemon, Ponti regulus 421.50
- Polemon circucisionem admittit et Bernicem ducem uxorem 430.30
- Politianus tribunus cur à Cassio Hierosolymam missus 525.4. eius oratio et gesta ibidem
- Pollio Phariseus Herodi amicus 319.30. 338.50
- Polybius Megalopolitanus historicus 677.10
- Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fodere temptauit 667.7
- Pompeius qualibus numeribus honoratus, et quæ gesserit 296.10. eius uirtus 298.10
- Pompeius Magnus Hyrcani et Aristobulli causam cognoscit 467.10. Hierosolyma capit 467.50. 468.10
- Q. Pompeius cos. 417.50
- Pompeij malitia in oppugnandis Iudeis 328.20
- Pondera quæ inueniunt 520
- Pontificis connubium et puritas 64.40
- Pontificis ornatus qualis 58.10
- Pontificis summi qualis electio 682.50
- Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 572.3
- Pontificum et sacerdotum disidium 432.10
- Pontificum iniquitas 433.20. origo, et qui ad eam dignitatem admittantur, quotq; fuerint ab Aaronc usq; ad finem belli Iudeorum cum Romanis 434.30. 435.10. 436.20
- Pontificum templi Solomonis enumeratio 219.10
- Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 298.30
- Pontificatum solere perpetuum esse 321.20
- Pontificie stole custodia apud quos fuerit 389.10
- Pontificie stole custodia repetitur à Fado 423.40
- Pontus Pilatus Iudeæ præfides 386.10.
- Iudeos afficit cõtumelia 387.10. 388. accusatur à Iudeis et redit Romanus 389.1
- Popedius 407.7
- Poppea Neronis uxor 433.6. 437.50
- Porcius Festus Iudeæ procurator, et quæ sub eo sint gesta 432.20. quære Festus
- Posidonij mendacia de Iudeis 676.50
- Prætoriani milites 425.20
- Prætorij in castris Rom. descriptio 546.30
- Prædium qua hora faciunt Iudei sabbato 450.40
- Principes singuli dedicato tabernaculo quid donauerint 61.30
- Priscus centurio longithon Iudeorum sagitta transfixit 625.40
- Priscus sextæ legionis dux à Iudeis occisus 536.30
- Procydatum unde dictum, et quomodo extructum 337.2
- Procydia 486.50
- Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 630.40
- Prophetis et pontificibus solis potestas data historie condende 657.10
- Prophético spiritu ubi multi sunt correpti 125.4
- Proscuchæ, domus preceationis 450.40
- Protagoras ab Atheniensibus mix mortem effugit 687.10
- Providentia dei mundum et omnia regi 226.40
- Pseudalexandri gesta 382.1. quomodo de prebentibus ab Augusto et remex factus ibid. uide etiam Alexander falsus
- Pseudopropheta Hieroboam seductor 178.50
- Ptolemæus Agrippæ et Bernices procurator à Iouane Giscalco stoliam 539.50
- Ptolemæus Epiph. moritur 258.20
- Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 254.20 et iterum reconciliatus ei per Iosephum ibid.
- Ptolemai Euergetis gesta post captam totam Syriam 675.8
- Ptolemæus Galilee ab Herode præfectus interficitur 316.1
- Ptolemæus Herodis procurator 351.50
- Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexander mortuo Aegyptum occupat et Hierosolyma 246.10. traducit Iudeos in Aegyptum 246.30. eius pugna cum Demetrio circa Gazam 665.10. irruptio in Hierosolymam die sabbati 666.30. liberalitas et beneuolentia erga Iudeos 674.50.
- Ptolemæus Lathurus Ptolemai Philometoris et Cleopatæ filius auxiliatur Samaritis 285.3. dissidens cum matre regno priuatur 285.3. 287.50. obsidet Ptolemaidem 288.5. Asochim oppidum capit Alexandriamq; Iannæum uincit, et quædam eius

eius seuitia 288.20
 Ptolemæus Menneus quomodo se à sup-
 plicio apud Pompeiū redemerit 296.
 20

Ptolemæus Menneus Damascū bello ue-
 xat 233.1. Aristobuli coniugem. et li-
 beros quomodo traxerit 301.20. mori-
 tur 310.20

Ptolemæus Minneifilius 465.30

Ptolemæus Philadelphus 1. Iudeos in Ae-
 gypto seruientes liberos dimittit. et
 legem Moysis in lingua Græcam ma-
 gnis muneribus transferendam curauit
 246.40. usq; 252

Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epipha-
 nis 258.30. succurrit suo genero Ale-
 xandro seu Demetrio 275.20. duobus
 diadematis. coronatur simul. uincitq;
 Alexandrum. et moritur ibidem

Ptolemæi Philometoris et Cleopatæ uxo-
 ris liberalitas erga Iudeos 675.10

Ptolemæus Philopator 352.40. moritur
 258.20

Ptolemæi Pthysconis immanis crudelitas et
 iniustitia 675.20. poenitentia ibidem

Ptolemæus Simonis Asmonæi gener socer-
 ram occidit. et alia scelera committit
 282.20. quomodo oppugnatem Hyr-
 canum cluserit. cuius matrem et fra-
 tres interfecit 283.10

Ptolemæi dicti Aegypti reges 143.7

Ptol. unde Alexandri reges dicti 173.4

Ptolemæi bis expugnati 288.40. 289.5

Ptolemæidis situs descriptus 515.10

Ptolemæi duo milia Iudeorū apud se ha-
 bitantium interfecit 301.10

Ptolemæidenses à Iuda Macchabæo uicti.
 263.40

Puellarum hereditas 83.10

Pueri sciencie astutia et fallacia contra
 Romanos 632.6

Puerperarum purgationis tempus 64.10

Purgatio post coitum cum uxore ibidem

Purificationis leges 64.10

Ruteoli urbs 405.40

Rutei bituminis 13.20

Ruthphates uide Petephres

Rythagoras Samius apulatus Iudeorum
 scripta 663.50. multas Iudeorū leges
 transtulit in suam philosophia ibidem

Rythagore et aliorum stoicorū de diuina
 natura sententia 681.50

Rythium templum edificatur 349.30

Quadrige solis sublatæ à Ioseph 214.
 20

Quercus Mambre 14.40

Quercus Ogis 14.10

Quinquagesimi anni remissio 65.3

Quintilie fortitudo 497.10

Quintilius Varus Syria prefectus 368.
 21. cognoscit causam Antipatri 368.
 27. usq; 376.501.12. et inde seditiones
 Iudeos expugnat 379.30.380.6

Quirinus ab Augusto mittitur ad cēsendā
 Iudeā et Syriam 383.50.385.20

R

Rabatha ciuitas 74.20

Rabatha capta diripitur 14.7.4

Rachabe speculatores Hebræorum tuctur
 à ui Chananeorū. et securitate ab ho-
 stibus impetrat 88.30.89.50. incolu-
 mitatem promissa recipit. et muuifi-
 ce donatur 89.40

Rachelis pulchritudo 21.30. amulatio er-
 ga sorore 22.10. mariti complexum so-
 rori uendit. furatur idola patris ibid. 20
 eius astutia 23.30. mors ex partu 24.30

Ragau Heteri filius 11.30.

Raguel qui et Lethegleus sacerdos filiam
 suam Moysi adoptato tradit uxorem
 42.1. Moysi ob uictoriam gratulatur.
 et consilium dat ei distribuendarum
 officiorum 52.10

Ramatha ciuitas 108.30

Rapsach Snacheribi copiarum prefecti
 insolentia 210.30. ipse cum exercitu
 diuinitus deletus 211.20

Rases Damascenorum rex Achacem bello
 petiit 206.30. quem mox Syrorū rex
 impugnat ibidem. et occidit 207.20

Rebecca Batuelis filia 12.2. petiitur in cō-
 nubiu Isaco 18.20. parit geminos 19.
 5. fallit maritum 19.50

Receme urbs que aliās Petra 78.10

Recemus rex ibidem

Repudij litellum mittere mariti nō uxori
 bus ex lege permissum 332.50

Rex quis et qualis sit 81.50

Regis potentia 229.30

Regum imperium quādiu durauerit apud
 Iudeos 232.20

Regum uirtutes precipue que 162.20

Regibus non licet esse ignauis 132.40

Regibus subditi que ferant 113.4

Rhegines populus 10.10

Rhinocolura 477.20

Rhiphates. Rhiphatei 10.10

Rhoa petra 97.40

Roboamus Solomoni in regnum succedit.
 insolens in populū 177.20. decē tribus
 regni amittit 178.2. quot et quas ur-
 bes cōdidit 179.30. item arma cōpa-
 rauit. fœderibusq; suū auxit regnū. et
 ductis xviij. uxoribus liberos gignit.
 adq; impietate deficit ibid. dedit urbē
 Susaco 180.20. pro aureis scutis amissis
 ærea substituit et moritur ibidem

Roma sub Vespasiano creuit et floruit
 640.30

Romanorū in Iudeos beneficia 252.30

Romani quibus tanorib. et beneficiis Iu-
 deos affecerint 305.40. et inde

Romanorum disidium inter se 472.10

Romani Germanos captiuos ubiq; circun-
 duxere 517.10

Romani in presidio Massade interfecti à
 Iudeis 519.20

Romanorum strategema in oppugando
 templum 536.40

Roman. quot milia à Iudeis caesa 537.45

Romanorum quātus fuerit exercitus con-
 tra Iudeos 546.10. ipsorum castrorū
 descriptio 546.20

Romanorum industria in seruis domesti-
 cis instituendis 546.20. disciplina mili-
 taris 646.10

Romani omnia. præter Giscalam. ceper-
 runt 565.20

Romani muro Hierosolymæ potiuntur.
 eiusq; partē maximā diripiunt 606.10.
 cū Iudeis acriter configunt ibidem. et
 607.1. alterū murū capiunt. 608.1

Romanos sancta Iudeorū reuereri 609.
 20. per legē Iudeorū multa de suis mo-
 ribus derogasse 611.40. illachrymas-
 se incēdio Hierosolymæ 613.1. ab in-
 cendio defendunt ibidem. Hierosoly-
 mam capi desperāt 615.2

Romani intra x. dies aggeres extruunt
 618.50. pugnant cum Iudeis circa ag-
 geres 619.20. Antoniam magna py-
 gna obtinent 621.20. circa custodias
 pugna atroce instaurant 623.50

Romanorū notitia sero ad Græcos per-
 uenit 659.5

Romus. Romæi 10.40

Rooboth putcus 19.20

Rubelita et Gaddita altare construunt
 super ripa Iordanis 93.50

Rubelus. aliās Ruben nascitur 22.10. eius
 pietas in fratrem Iosephum 26.30. se-
 cū fratres proditiōis insinulatos ex-
 cusat 31.1. eius filij quatuor 35.40

Rubrius Gallus Sarmatas superat 641.10

Rufus magister equitum 508.20

Rufus prefectus militū Archelai 378.40

Ruma uicus 553.1

Ruta mirabilis magnitudinis in regia Ma-
 chabæum descripta 644.10

Ruth amor erga socrum suam. et eius
 fortuna 107.108

S

Saba Aethiopotum regia. quā ualida.
 uocatur postea Meroc 40.40

Sabæus seditiosus persuadet decem tribu-
 bus defectionem à Dauid 154.50

Sabas. Sabai 10.40

Sabathes. Sabatheni ibidem

Sabactas. Sabacteni ibidem

Sabathes à commentariis principis 155

Sabba mensis 73.30

Sabbæus orator supplicio addictus 278.
 50

Sabbaticus annus 305.30

Sabbaticus annis à Tito spectatus 641.30

Sabbati. et eius uacatio à laboribus ser-
 uatur. 320.468.9

Sabbatum magno malo obseruatum 260.
 30. negligendū aliquādo ibid. et 270

Sabbio Alexandræ Herodi prodit 321.40

Sabecus exercitus Syrorū prefectus mil-
 itatur

I N D E X

neratur & moritur 144.90. & 145.1
 Sabinus procurator Syrie Hierosolymis
 regiam occupat 376.10. uexat Iudeos
 propter avaritiam suam 506.10
 Sabini Syri forma, habitus & fortitudo
 insignis 620.40
 Sabinus Romae capitulū nocte occupans
 occiditur 622.10
 Sabuchadas eunuchus indicat regi, crucē
 in Amanis adibus extructā pro Mara-
 dochei suspendio 241.10
 Saccheus transfuga Iosepho prodit insi-
 dias Ioannis 449.3
 Sacerdotis sacrificaturi habitus 57.40
 Sacerdotum castitas & connubiū 64.40
 Sacerdotū & pontificis cām corū uestitū
 & insignibus descriptio 601.4
 Sacerdotum immunitas 36.38
 Sacerdotum mos Hierosolymis 589.24
 Sacerdotum nobilitas apud Iudeos 657.
 10. nuptie ibidem
 Sacerdotibus quae cedant 72.40
 Sacrificiorum genera quibus fiant modis
 61.52.63.64. per totum
 Sacrorum scribe 38.1
 Sadeus Xerxis praefectus 236.20
 Sadoeus pontifex constituitur 143.30.
 156.1.163.40
 Saddocus nouas res molitur 384.40
 Sadduceorū secta 278.50.364.40.512.10
 Sālampsō Herodis filia 391.40
 Salmanaſar Cuthaeos in Iudeam transfert
 220.50. & 232.9
 Salmanaſar cōtra Iſraelitas uict. 228.10
 Salome, aliās Alexādra, uxor Aristobuli,
 soluit uinculis fr. mariti defuncti 287.
 20
 Salome quae Iuliae Augusti cōiungi testamē-
 to reliquerit 515.3. eius reditus erant
 sexaginta talenta 510.50
 Salome Antipatri filia 470.30. soror He-
 rodus prodit Iosephū maritū suū fr. a-
 tri 323.30. alteri marito Costobaro re-
 pudij libellū mittit 332.50. odiū exera-
 cet in Herodis filios & eorum uxores
 345.30.352.1.491.40. accusatur He-
 rodi 353.4. Alexe iungitur connubio
 363.40
 Salome uxor Herodis moritur 385.50
 Salomon promittitur Dauidi successor &
 templi extructor 142.20. nascitur 146.
 50. instruit cum pater 158.50. consti-
 tuatur rex 161.10. quomodo regnum
 nactus se de hostibus sit ultus 163.40.
 Regis Aegypti filiam ducit uxore 164.
 20. petit a deo & accepit sapientiam
 ibid. cōtrouersiam mulierū duarū diu
 dicat ibidem. toparchas quos habuerit
 & quantas diuitias sapientiamq; ac
 philosophiā 165.30. coniurationes &
 incantationes composuit 166.10. eius
 cōtromo amicitia & materie caſſede
 petitio & concessio 166.167. per to-
 tum. templum cum uasis quomodo

extruxerit & arcē eō trāstulerit 167.
 usq; 172. Iominum uidet & regiā ex-
 truit cum domo regine 172.173. qui-
 bus donis remunerauerit Iromū 173.
 40. Hierosolyma muris & turri-
 bus instaurat & urbes condit 173.20.
 ingentes thesauros ex Aſſyria terra &
 aliunde accipit 174.10. quali satellitio
 stipatus incesſerit ibidem. quanta opu-
 lentia Hierosolyma auxerit 175.10.
 deficit a pietate, ac ducit uxores D C C.
 & concubinas C C C. 176.2. prae-
 citur ei filii ipsius pœnas pro se daturū
 ibid. multis hostibus a deo excitatis in-
 festatur ibid. moritur, Roboamo suc-
 cessore regni relicto 177.10. quo tē-
 pore edificauit templū Hierosolymis
 661.10
 Salpads filiarū hereditatis ius 79.1
 Salis regis gesta 659.30
 Saltus Libani, aula Salomonis 174.30
 Sameus propheta Hieroboamo minatur
 180.10
 Sameus uir iustus accusat Herodē, & uis-
 tinatur Iudeis mala imminencia 304.
 10
 Samaritae populus 11.3
 Samaria quae Hareone unde dicta 184.6
 Samaria ab Hyrcano expugnata solo aqua
 tur 285.10
 Samaria ierbs. uide Sebaste 284.40
 Samariae regionis descriptio 545.10. &
 quid a Iudea discrepet ibidem
 Samaritae qui ante Chutai 209.30
 Samaritarum odium in Iudeos 253.30. ac-
 cusantur apud Darium 233.30
 Samaritae Iudeos infestāt 253.40. Iudeos
 se esse negant agentes feliciter 260.1
 Samaritarum disidium cum Iudeis pro-
 pter templum 273.30
 Samaritanorum facinus in festo Azymo-
 rum 385.40
 Samaritanorum seditio 388.50
 Samaritanorum & Iudeorum disidium
 429.10
 Samosata capitur 480.20
 Samosate ciuitatis situs 646.10
 Samphigeranus Emefinorum rex 421.40
 Sampson quid significet, & quomodo na-
 tus 105.20. connubiū & gesta eius 105.
 30
 Samuelis natiuitas & prophetia 108.50.
 cōsiliū de libertate recuperanda 111.10
 Samuel senio grauatus filiis reip. admini-
 strationem concedit 112.20
 Samuel propheta Saulum iungit regem
 114.8. ostēto indicat Hebraeis deū ira-
 tum propter regem petitum 116.30
 Saulū docet Amalecitarū interfectionē
 119.5. eidem regni amissionem nunciat
 120.21. Dauidem iungit regem 121.
 20. moritur 129.40 ab inferis reuo-
 catur per uentriloquam 132.30
 Sanaballeſtes Darij praefectus dat filiā suā

Nicaso uxorem Manasi fratri Iaddi
 pont. 243.30. deficit a Dario, Manasi
 templum & sacerdotium confert, ma-
 riturq; 244.30
 Sanctum, quae tabernaculi pars 36.10
 Sanctum Sanctorum ibidem
 Sanagarus princeps Hebraeorum 99.30
 Sanguinis esus interdictus 8.63
 Sapha, loci nomen 244.50
 Saphanus scriba 213.40
 Saphora oppidum 299.20
 Sapientes qui Iudeis 436.30
 Sappho uicis 509.20
 Sara Arans filia 12.40
 Sara Abrahamo marito famulam adducit
 prolis procreande gratia 14.10. nun-
 ciatur ei partus sterili ibid. 50. expel-
 lit Agarem cum puero 16.20. moritur
 17.40
 Sarabazanes 232.10.233.6
 Saramalla Syrus Phasaelo infidius indicat
 476.7
 Sarcpta oppidum 184.30
 Sarcptane uiduae fiducia 184.40.185.6
 Sardonyches xii. cum uestitu pont. 61.
 10. quibus inscripta sunt nomina filio-
 rū Iacobi, in Essene 58.30. quae uirtus
 eis inſit & quando cessarit 61.20
 Sarmatae Iſtrum transgressi praediu Ro-
 manum & Fomēu Agrippā interfici-
 unt 64.10. proximas regiones totas
 peruastant ibidem
 Saturn quantum capiat 196.40
 Saturninus legatus 495.40.496.30
 Saturninus Syriae praefes 356.10. cum sen-
 tentia in filios Herodis 361.3
 Saulus afinas patris querēs a Samuele rex
 constituitur 113.30.114.8.116.3.
 quam decora fuerit statuta 114.50.
 uincit Ammonit. 116.40. Palaſtinos
 superat, & aram extruit 118.20. quot
 liberos habuerit 119.50. Amalecitas
 delet, & regi parcens peccat 119.40.
 regno exiuit 120.50. numine priua-
 tur, & fit demoniacus 121.20. commo-
 uetur contra Dauidem 123.9. infidiat
 tur uite ipsius ibid. 124.10. Dauidem
 conciliatur 130.30. consulit uentrilo-
 quam 132.50. fortitudo eius 133.20. ca-
 dit una cū suis filiis in praelio 134.30.
 ipsius progenies datur ad sup̄pliciu Ga-
 baonitis 156.10. eius uolentia 434.4
 Scaurus Hyrcanū in societate recipit, &
 obsidione liberat 295.50. cum Areta
 foedus init 298.40. in Syria praefes
 missus 467.2. pecuniis corrumpitur
 ibid. Aretam multat 469.8
 Scene, locus 24.10
 Scipio Alexandram Aristobuli percutit se-
 curi 301.10
 Scopas dux Ptolemaei Epiphanis 252.50
 Scopi loci descriptio 596.6
 Scythae populus 15.3. a Graecis qui Pon-
 tum navigant cogniti 658.50. An-
 charum

IN IOSEPHVM.

charismà Grecia redemptum quare in-
terfecerint 687.20
Scythopolis ciuitas 92.50
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima
361.20
Scythopolitarum immanitas 458.20
Scythopolite Iudeorum tredecim milia per-
fidiose interfecerunt 533.1
Scythopolitarum clades enarrata 61.130
Sebas fil. Ili. mas fortium Dauidis 157.4
Sebasti conditur 486.20. olim dicta Sa-
maria 284.40. 334.20. expugnata et
diruta 462.40
Sebasteni, equitū ala sub Cumano 519.10
Sebastenorum contumelia in mortuum
Agrippam 422.40
Sebast. portus 500. 50. à quo sic dictus
368.10
Sedecias Iochimi patris rex constituitur
216.20. crudeliter ab Hiram et
Ezechiele, sed frustra 217.4. expu-
gnata urbe capitur cum uxore et li-
beris, crudeliterque tractatur 217.20.
moritur 219.10
Sedecias pseudopropheta cornu ferreū fa-
bi aptatis quid Achabo natus sit
190.30
Sehon rex negato Hebrais transitu, pro-
lio vincitur et occiditur 74.10
Seianus Neroni insidias occiditur 394.10
Seir quid significet 19.10
Selene, alias Cleopatra, Syria regina Ti-
granem offendit 193.3
Sennarus Senacherib filius patris inter-
fector 211.32
Selestinus Iabesi filius Zachariam Hiero-
boami occidit, et regnū occupat, quod
trigesima post die amittit interfecit
205.40
Seleucia urbs à quo condita et denominata
404.50
Seleucus Antiochi Grypi filius patri sac-
cedens cum patre Antiocho Cyzice-
no belligerant dumque necat 289.50.
vincitur ab Antiocho Pio, et in Cilicia
cum amicis concrematur 290.10
Selucus Asia rex opes Iudeorum sacrodo-
tio auxit 692.3
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro
occupat 246.10
Seleucus Nicanor quos honores et bene-
ficia Iudeis exhibuerit 232.26
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 257.50
Semechonitis lacus descriptio 583.20
Semeis conuincitur Dauidi 190.1. eide gra-
tulari uictoriam et regnū 154.2.
occiditur 264.20
Sennar campus 8.30. et 2118
Senacherib Assyriorum rex Hierosoly-
ma et Ezechiā eorum regem oppre-
gnat 210.211. per totum, re infecta do-
num se recipit 211.30. à filiis senioribus
occiditur 211.30
Senacherib. rex Assyri. quo fugatus 610.20

Senatus contra Claudium in Capitolium
conuenit 517.10
Senatus Romani et plebis disidū 418.1.
Sens cuiusdam magnanimitas 315.50
Sens cuiusdam seueritas 479.50
Senius Gallus Syria pates 438.30
En. Senti Saturnini oratio 493.4
Sephoris urbs Galilæe 379.3. 448.30.
453.40. capta incendio absumitur
380.30
Sephoris cum tribus aliis ciuitatibus à Io-
sepho defectis et recuperatur 541.40
Sephoris ciuitas Galilæe maxima 544.
30
Sephorite à seditiosis molestatur 439.4
Septhoriaris fides erga Romanos, bellum
mouet suo malo 455.20
Septhorite à Iosephi militibus spoliatur,
preda; redditur 541.20
Septhorite Ptolemæide ad Vespasianū pa-
cati ueniunt 544.20
Septimus annus 462.30
Septimi anni remissio 64.50
Septimi diei observatio 468.10
Septuaginta interpretes legē tātū Iudeorū
in Græcā linguā translatisse 22
Septuaginta interpretes legē trāsferende
causa ad Ptolemæum Philadelphū mi-
tuntur 249.10. quomodo excepti et
tractati 250.151.252. per totum
Serebas dux Iudeorum Babylonē deduc-
endorum Hierosolytā 231.20
Serpenti inuidia, et quomodo Enam se-
duxerit 4.20. multatō ibidem
Serpentes uolucres Aegypti 40.30
Serugus Ragai filius 11.30
Sethon qui et Aegyptus denominatus
657.40
Sethus filius Adami 6.6. eius filij quales,
et quas artes inuenerint ibidem
Sextus Cæsar pates Syria 303.30. 304.
10. interficitur à Cecilio Basso 306.50
Sextus Cercæli quinte legionis præposi-
tus 638.20
Sica qualis gladius, et Sicarij unde di-
cti 432.30. corū impia facinora 433.40
Sicarij Hierosolytā patam latrocinantur
520.10. eorum fraus ibidem
Sicariorū in Massada crudelitas 582.10
Sicella loci nomen 131.6. donatur Dauidi à
Iaido ibidem diripitur et incēditur ab
Amalecitis 134.10
Sicima urbs 24.10
Sicima caput Samariarum 249.20
Sicime capte et solo equate 103.10
Sicimiarum exitium ibidem
Steinatis parit Saulis 119.30
Sicimite quid petierint ab Alexandro Ma-
gno 245.30
Siclus numus qualis 60.50
Sideralis scientie quis inuentor 16.10
Sidonius, et Sidon urbs 50.30
Sidonij materiam præstant Iudeis ad tem-
pli edificium 237.30

Signi dandi autoritas penes quos Roma
414.10
Sila militib. Agrippa præficitur 419.40.
offendit Agrippā 420.40. occiditur
422.20
Sila Tiberiensium dux 441.30. 450.20
Silas Iosepho de insidiis et perfidia Ioan-
nis Giscaleni scribit 540.50
Silo dux Roma. exercitus 314.40. 478.
10. corruptus deprehenditur 314.40.
478.30
Silus urbs 92.9
Simconis natiuitas 22.10. index ingenij,
filij sex 35.40
Simeoni que terre portio cesserit 92.40.
Simeonidis tribus facta post Iesum mora-
tuum 95.10
Simonis Asanquei filij gesta 462.1
Simon Doethi filius pontifex constituitur
336.4. priuatur sacerdotis 367.10
Simon Canthibianum pontificatum ad-
ministrat 543.
Simon Canthara constituitur pot. 419.30.
priuatur eo 420
Simon Cyprius, magus 430.20
Simon Esseus Herodi somnium explicat
383.10
Simon et Ioannes cum sociis in choras
properant 635.30
Simō Galilæus defectiōis arguitur 512.7.
proprie secte sophista erat ibidem
Simon Gamalielis filius strenuū insidias Iose-
pho 446.40. capitur à Iosepho 451.50
Simon Giora filius Romanos apud Betho-
ron inuadit 536.3. Acrabatena topa-
chia tyrannide opprimat 542.40. cum
latronibus quierant Massada, Idumæā
populatur ibid. ex Acrabatena topa-
chia pulsus est ab Ananapōphice 586.
26. eius gesta ibidem. 20. 597.
588. 589. per totum. 593. 30. 594. 30.
600. 20. 604. 10. 605. 20. 612. 402.
613. 30. 614. 10. 616. 621. 20. 622.
633. 634. 635. 636. 637. per totum
Simon Herodis feruus regnū affectus ob-
truncatur 379.7. 508.30
Simon iustus pontifex 242.30. 254.10.
257.30. eius filij tres, omnes pontifices.
258.30
Simon Matthes Matthei fil. 260.10. stre-
nue inuat fratrē Ionathā 270.30. 271.2
Simon Matthei Ioannis filius præficitur
exercitus, mittitur auxillio Galilæis et
hostes uincit 262.30
Simon quidam Esseus Arebeli somni-
um interpretis 511.40
Simonis filij Cathle oratio ad pontifices
577.1.
Simonis Sauli filij et totius familie sue
fatum miserabile 338.1.
Simonias micus 443.40
Sina mons 42.3. et 53
Sineus mons 186.20
Sinei populus 11.3

I N D E X

- Sis*, nomen cliui, et quid significet 192.8
Sisa Davidis sit scriba 143.30
Sisines Syriae ac Phoenices praefecti 227.50
 conatur templi aedificiū inhibere 228.4
So accit. Chetti eius strenue pugnas contra gigantes uictoriam reportat 136.20
Socratis mors et mortis causa 687.2
Sodomitarū felicitas, reges et praelia cum Assyriis 13.10. excidiū ipsorū 14.40
Sodomitica terra descriptio 585.30
Sogana Arabum uicus 450.10
Sogane et Seleucia rebellant 565.40. earum situs ibidem
Sobemur Ithurus Herodis mandata uxori eius aperit 330.10. interficitur 321.30
Sobemur rex Emese contra Antiochum 646.10
Solomona mater nobilis septē puerorum 695.10. eius animosa oratio ad Iacobū filium natū minimum 699.1
Solomone matris Macchabeorum laudes 699. 700. 701. 702. eius immania supplicia et insignis toler. 701. 702
Solyma quae Hierosolyma 13.50. 140
Somnia cur deus immutat 30.8
Sophaces unde dicti 18.9
Sopbira regio 174.10
Sopkiste concitant tumultum 503.30
Sosius provincia cū exercitu ab Antonio accipit 316.40. Antigonū supplicem factū irridet et uinctū custodit 318.10. Hierosolymis discedit 319.10. quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 482.50
Spadones abominandos 85.30
Spasini castrum 424.30. 425.10
Spelunca Galilee quomodo expugnata ab Herode 315.10. 316.1
Spelunca latronū quales fuerint 479.40
Stola pontificia quando fuerit depropti et à quibus custodia 340.40
Stratonis turris, postea Caesaria 334.10. 432.20. 466.50. edificatur 336.40
Stratopedū mun. mentū incensum 531.20
Subditi quomodo contineantur in officio 336.20. 337.40
Supplicandi mos apud Syros 188.40
Susa scriba praeficitur 156.2
Susacm Aegyptiorū rex Hierosolyma spoliatus 143.10. cetera Roboanū ducit exarctam 180.10. Hierosolymam in dedicationem accipit, templumq; spoliatus ac thesauros Solomonis aufert 180.20. et quomodo imbelles notauerit ibidem
Syllen ambulo Salomes conuicio frustratur 353.20. latronibus Tractonitis auxillatur, et creditam pecuniam Hier. di reddit. re non uult 356.10. 357.10. deffert Caesari Herodem 357.20. accusatur apud eundem per Nicolaū, et dannatur capitis 359.30. iterum accusatur 366.7
Syllen procurator Obode 491.9. 495.20
Syene puerus 19.20
Syria subditur Davidis imperio 143.12. 14 deos apud se habitantes occidit 651.30
Syrius Mesopotamiae rex uincitur 144.40
Syri populus 11.20. Iudeorum ciuitates uastant 532.10
Syrorum caedes 535.10
Syrorum cum Graecis disfidium et reconciliatio 405.2
Syrorum cum Iudeis disfidium 431.50
Syrorū uici et ciuitates enumeratae quae à Iudeis uastabantur 532.20
Syrorū auaritia et crudelitas 617.40
Sysares dux labini exercitus quomodo occisus 100.20
- ## T
- Tabernaculi* uisitorū descriptio 56.40
Tabernaculi institutio et constructio 55.20. eius interpretatio 57.30. illustratio 59.40
Tabernaculo dedicato quae dona principes singuli contulerint 61.20
Tabernaculi perfectionis modus 65.30
Tabernaculorum festiuitas 63.6
Talentum quot minas contineat 57.20
Tanis Aegypti urbs 13.10
Tarichearum situs 551.4
Tarich earum incolae quingenti et sex milia ceciderunt 564.50
Teglabalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractauit 206.8. auxiliatur Achaze contra Syros 207.10
Tepstatis horrede descriptio 577.30
Templum in Garizin constructum 244.1. 245.40. 246.40
Templum Chutheorum Garizin quando desolatum 283.40
Templi structure apparatus 167.10. exordium et tota cum uasis descriptio 168. 169. 170. 171. per totum. templo absolutio inferitur arca 169.50
Templum Solomonis spoliatum et cōsecratum quando 218.40
Templum Hierosolymitarum 231.50. 233. 10 spoliatur et profanatur ab Antiocho 219.10. restituitur et repurgatur à Iuda Macchabeo 262.50
Templi Hierosolymitarum descriptio 601. 602. 603 per totum
Templi incensi fatalis dies 618.20. 619.10. causa et principium 619.10. tempus à prima constructione per Solomonem usq; ad excidiū 630.40
Templi Hierosolymis constructio et sacrorum ratio exposita 678.10. ianuarum descriptio 679.7
Templi thei Garzensis iacimus 614.10
Terebinthi circa Chebro miraculosa antiquitas 687.20
Terentius Rufus rector militiae à Tito relictus 618.30
Termine terre non mouendos 81.50
Terra uera qualis 1.10
Terrae motus ingens in Iudea 326.40
Terre Onie 471.10
Testes qui sunt qui minus 81.30
Testis falsi poena ibidem
Thadamora urbs 173.30
Theno Amathenorum rex cum Davide amicitiam init 143.20. 144.6
Thamaneus occiditur 184.5
Thamara Davidis filia, Abesalomi germana 147.10. stupratur à fratre Amnone 147.30
Thamna et Thamnita 105.20
Thamna oppidum 95.8. toparchia 584.3
Tharbis Aethiopum regis filia Moysi nubit 41.2
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 11. 30. migrat Carbas ibid. moritur 11.30
Tharsices Aethiopum rex 201.10
Tharsus, Tharsenses 10.10
Tharsus Cilicie urbs ibidem
Thaumastus Caiseruus 394.40. oblate Agrippe uaque quā gratiam acceperit 394.40
Theatri Rom. descriptio 409.40
Thebethus mensis 235.10
Thecoa uicus 457.20. 587.2
Thella uicus 544.50
Themosis regis gesta 660.10
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 252.1
Theodorus Zenonis filius impedimentum Iannei diripit 189.20
Theodori contra Alexandrū Hyrcani gesta 464.30
Theodosius orator supplicio addict. 274.1
Theodotus Graecus non obiter Iudeorum mentionem facit 666.40
Theophilus Anani sit pontifex 391.8. submonetur pontificatu 419.30
Theophilus Graecus Iudeorum mentionē facit 666.40
Theophrastus Iudeorum et Tyrionum meminit 664.10
Theopompus Atheniensium nobilitatem fodare tentauit 667.6
Theopompus cur mente motus 251.50
Thermusa Phraath ancilla, et uxor mala 386.20
Theruth, regis filia Moysen educat 39. 10. adoptat eum ibidem
Thendas prestigiator seducit Iudeorum vulgum 428.10
Thendio Antipatri auunculus 499.20
Thendio Davidis frater 367.10
Thiras, et Thires populus 10.8
Thobelus et eius inuenta 5.40
Thobelus, Thobeli populus 10.5
Thobie filii, Anubiocho Epiphani autores uici Hierosolymorum expugnandorū 460.40
Tholomeus latronum princeps plectitur 433.20
Thracas populus 10.9
Thracas asperissimos Rom. subditos 527.5
Thracas propter uiciniam Graecis cogniti

gniti 658.50
 Thucydides in malis tanquam fallax ac-
 cusatur 656.30
 Thuri, mensis 169.50
 Thygrammes, Thygrammei 10.10
 Tiberias urbs 453.40. à quo condita et
 nominata 386.10
 Tiberiadis seditio et festae tres 439.10
 Tiberius iterum rebellauit Iosepho, et ite-
 rum recuperatur 541.40
 Tibericus Vespasiano se dedunt 561.20
 Tibericus lacus Asphaltiti natura contra-
 rius 584.20
 Tibericus defectio quomodo prohibita
 445.20
 Tiberisib. spoliata praeda redditur 542.
 30
 Tiberius Alexander Iudae praeficitur, ac
 Iude Galilei filios crucifigit 428.20
 Tiberius Alexander à Claudio procura-
 tor missus 518.10. praecipuus exerci-
 tus rector apud Titum 595.10. 628.20
 Tib. Claudius. uide Claudius
 Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis
 nepos, occiditur 396.20
 Tiberius Nero Caesar constituitur 386.3
 Isacos et Iden supplicio afficit 388.
 20. pellit regno Artabanum 389.30. cum
 restituo in regnum init fœdus 389.40.
 quātus fuerit cunctator 393.40. 394.
 1. morbo correptus designat successorē
 395.50. mathematicorum studiosiss.
 396.7. moritur ibidem
 Tiberij imperium quanto tempore stete-
 rit 515.40
 Tigranes Armeniorum rex quid gesserit
 293.2
 Tigris fluius 4.10
 Timagenes Graecus rerum Iudaicarum
 scriptor 677.10
 Timaeus rex Aegypti 659.30
 Timidius desert Popedum Caio 407.9
 Timotheus Ammanita pugnat contra Iudā
 Macchabeum saepe; uincitur 264.10
 Tirathaba uicinus 388.50
 Tiridates Armenia rex 427.4
 Tiro, ueteranus miles Herodem honeste
 monens occiditur 496.20
 Titus Frigius quintedecime legionis præ-
 positus 628.20
 Titus imperator semper miseratus Iudeos
 459.7. cum exercitu Ptolemaidē per-
 uenit 546.6. ob famam patris uulne-
 rati perturbatur, et perturbatione
 iterum liberatur 553.10
 Titus Vespasiani filius Iapham expugnat
 555.20. Iotapatā capit 556.10. ite Gif-
 chalā 570.20. Taricheas excindit
 563.30. Gamalā ingreditur, Ioan-
 nem Leui persequitur 570.10. pro-
 ficiscitur ab Alexandria Caesarcā 592.
 40. eius expeditio contra Hierosolyma
 et exploratio urbis 595.10. obsidet
 urbem acriter 595.596. 597.598.

per totum. 604.1. usq; 605. et 606.
 fortitudo eius et prudentia cum misfe-
 ricordia 607.10. 608.20. 612.6. 613.
 10. muros urbis oppugnat et expu-
 gnat 607. 608. 20. captiuis ma-
 nus amputat 613.20. pugnat fortiter
 614.10. periclitatur 615.10. eius ge-
 sta et uirtutes 615. 616. 617. per
 totum. 620. 621. 622. 623. 624. 625.
 626. 627. 628. 629. 630. 631. 633.
 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640.
 641. et 649
 Titus Syriae praefes reconciliatur Arche-
 lao 355. 50
 Toparchia Iudae ordine enumerata 545.
 10
 Tormentorum bellicorum us mirabilis.
 descriptio 553. 10
 Trabs ex solido auro in templo Hieroso-
 lymitano 300.10
 Trachonitae bis deficientes ab Herode, re-
 diguntur sub imperium 348.40
 Trachonitis regio 11.30
 Trachonitidis latrocinia et quomodo ab
 Herode sublata 337.30. 338.20
 Traianus decime legionis rector contra
 Iapham ciuitatem à Vespasiano missus
 555.20. Tiberiadem missus ut ciuium
 animos experiretur 561.50. ad Titum
 Taricheas missus 563.6. cunctis trans
 Iordanem deuictis se Vespasiano iungit
 584.10
 Trebellius Maximus 414.5
 Troglodytarum foemine gregum curam
 gerunt 41.40
 Troianarum rerum notatio 656.10
 Tryphonis scurra dictum in Hyrcanum
 257.10
 Trypho tonsor garrulitatis poenas luit
 361.40. et 496.10
 Tymius Cyprius 391.20
 Tyrannidis natura 413.40
 Tyrannus, Herodis stipator falso accusa-
 tur 358.20. 494.40
 Tyrannus et Priscus praefecti castrorum
 cum pluribus equitum magistris à Flo-
 ro pecunia corrupti 536.30
 Tyridates rex Armeniae ferre in acie ab
 Alank captus effugit 647.6
 Tyriorū in re nauali peritia, et pugna
 contra Assyrios 209.10
 Tyrij Iudeos apud se habitantes partim
 uinctos custodie tradunt, partim truci-
 dant 533.30
 Tyriorū publice literae et historiae 661.
 20
 Tyronis libertus in loquendo quando ipsi
 malo fuerit 361.40
 Tyrus, edificium Hyrcani filij Iosephi
 258.20
 Tyrus quando condita 167.20
 V

Valerianus Decadarchus Tiberiadē
 missus à Vespasiano ut populum

conciliaret 561.20
 Valerius Asiaticus 410.10. 427.20. eius
 generosum dictum 412.30
 Valerius Gratus Iudae praeficitur 386.4
 Vardanes Artabani filius Parthorum rex
 bellum Izatae indicit occiditurq; 427.1
 Varus Syriae praefes 501.10. 506.20. 507.
 40. quid gesserit in Iudea 509.10
 Varus Agrippae iunioris regie praefectus
 eiusq; malitia 439.30
 Vari procuratoris Agrippae perfidia et
 crudelitas in legatos Bataneorum 533.
 40
 Vastie regina uxor Artaxerxes 257.30. in-
 cidit in regis indignationem et repu-
 diatur 237.50
 Velum tabernaculi et templi 56.10
 Veneficiorum poena 84.50
 Ventidius dux Rom. quomodo se gesserit
 in bello contra Antigoniū 313.50. 478.
 10. et 480.10
 Ventriloquorum uaticinia qualia 132.20
 Veranius trib. plebis 416.20
 Veritatis potentia omnium summa 230.20
 Vespasiani et Titi erga Iudeos animi qua-
 les 252.40
 Vespasianus cum Agrippa in Iudeam uenit
 456.40. et 457.10
 Vespasiani imperatoris laudes, et expen-
 ditio in Syriam 543.20. 544.20. Se-
 phorith auxiliatur 545.40. gesta eius
 in Iudea passim habentur 547.548.
 usq; 553. et 557.559.560.561.562.
 563. 564. usque 570. et 580. 581.
 usque 585. et 588. usque 592.611.20.
 639.40. 640.30. 642.20. 643.20.
 646.4
 Vespica, quae dici pars 3.6
 Victimae saluantes 61.4
 Victimae sunt integrae 64.40
 Vicus in Galilea minimus, supra quinde-
 cim milia colonorum habet 545.4
 Vindex cum optimatibus Galliae à Nerone
 deficit 583.40
 Vini potentia 229.20
 Vir statura sex cubitorum, et senis digi-
 tis in manibus et pedibus 156.30
 Vitae humanae terminus 6.11
 Vitellius Syriae praefes Iudae impetrat
 rursus stola pontificiae custodiā 340.
 30.389.10. beneficus est in Iudeos ibid.
 adigit Iudeos in fidē C. Caligulae 390.
 1. exiit prouincia 398.40
 Vitellij pugna circa capitoliū 586.5.592.
 30. mors ibidem
 Vitellij uictoria apud Bebricum contra
 Othonem 588.1
 Vitellius cum exercitu ex Germania Ro-
 man profisciscitur 589.50
 Vitellius Cecinnā cum magna manu Anto-
 nio Primo obuenciā mittit 591.40. eius
 exercitus totus deletus ibid. 592.30
 Vitri apud Memnonis sepulcrum natura
 miraculosa 516.10

INDEX IN IOSEPHVM.

Volumnius, Syriae praefectus 356.20. eius
sententia in Herodis filios 361.9.495.
50

Vologesius Parthorum rex 427.3. Tizio
auream coronam mittit ob deuictos Iu-
deos 641.40

Vonones Parthorum regnum consequi-
tur 386.50. amittit ibidem

Vna dies pro prima dies 3.5

Vra, Coaldeorum urbs 11.40

Vrie virtus, et quomodo à Dauide peri-
culis furis obiectus ut occideretur
145.20

Urbem quis primus condiderit, et insti-
tuerit 5.30

Vses Damasci conditor 11.30

Vxores plures permutare Iudeorum le-
ges 363.50

Vxores quando, et quales ducende 83.1.
X

Xaloth uicus 5+4.40

Xanthicus mensis 7.4.45.20.63.8

Xerxes Darij filius paterna regni heres
in Iudeos benelicus, quicquid pete-
runt Ejdram et Neemias gentis Iuae no-
mine concedit 233.23.4. 235 236.23.7.
per totum. ei mortuo succedit filius
ARTAXERXES 237.20

Z

Zababbe magistratus 191.40

Zabelus dynasta 276.5

Zabulonitis natiuitas 22.30. filij 35.50

Zabulon ciuitas Galilee à Cestio direpta
et inuenta 535.3

Zabulonitarum fors 93.1

Zacharias Hieroboami filius patri in re-
gnum succedit 204.50. sexto regni
mense occiditur ibidem

Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo
lapidibus obruitur 202.10. 579.50

Zacharias propheta 232.30

Zacharias supremus Israelitarum dux
Amiam Achaze filium superatum trun-
cidat 206.40

Zamares Elanum regem cum uniuersa
familia tollit, et se regem constituit,
quo regno septem diebus potius seip-
sum exurit 183.40

Zamaris Babylonij gesta et posteritas
364.20. et 365.10

Zambrias alienigenae se miscens et Moy-
si obloquens occiditur à Phinice 77.10

Zareus Aethiopam rex Asano bellum in-
terrens vincitur 181.40

Zaraza Amanis uxor mali consilij mar-
ito autor 240.20

Zebis dux captus 101.50

Zelote cum Idumaeis plebem mactant
579.10

Zelote insidijs uxore Simonis Giorera-
piunt 587.40. metu percussi eam re-
mittunt ibidem. 50

Zelotarum dominatio, causa excidij Iero-
solymitani 593.20

Zelotarum scelera facta repetita 647.
50. corum immania supplicia ibidem

Zenon Coryla Philadelphensium tyran-
nus 182.40. et 462.30

Zenodorus Trachonitarum praefectus, la-
trociniorum fautor, ditione priuatus
337.20. 485.40. moritur 338.20

Zibus rex occisus 101.50

Zipheni Dauidem Saulo prodere conan-
tur 128.42

Zona pontificis qualis 58.3

Zoot ruscium 15.10

Zopyrion Graecus non obiter Iudeorum
mentionem facit 666.40

Zorobabel soluta questione Darii uo-
ti comone iacit 210.30. reducit Iero-
solyma dimissos à Dario Iudeos, eisque

patrocinatur 230.30. principes Iudeo-
rum captiuorum 227.25. 229.8. 231.22

FINIS.